

Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser

Betänkande avgivet av
utredningen om författnings-
publicering m.m.

Stockholm 1973

1973:23

nos

Statens offentliga utredningar
1973:23
Justitiedepartementet

Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser

Betänkande avgivet av utredningen om
författningspublicering m.m.
Stockholm 1973

ISBN 91-38-01512-9

Omslag: Johan Hillbom

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Genom beslut den 25 maj 1967 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig med uppdrag att utreda frågan om publicering av författningar, internationella överenskommelser m.m. Till sakkunnig utsågs den 26 maj 1967 regeringsrådet Georg Ericsson.

Att som experter biträda utredningen utsågs den 30 juni 1967 utrikesrådet Lennart Myrsten och hovrättsassessorn Eskil Persson. Persson entledigades från sitt uppdrag vid utgången av juli 1968.

Till sekreterare åt den sakkunnige förordnades den 26 juni 1967 hovrättsassessorn Tomas Huldén.

Utredningen antog namnet Utredningen om författningspublicering.

Den 7 februari 1969 beslöt Kungl. Maj:t utvidga uppdraget för utredningen att omfatta frågan om formerna för införlivande av internationella överenskommelser och andra internationella instrument med svensk rätt. I samband därmed bemyndigades chefen för justitiedepartementet att utse ytterligare två sakkunniga i utredningen. Med stöd därav tillkallades den 27 juni 1969 experten Myrsten och t.f. statssekreteraren Ulf Nordenson att vara sakkunniga. Georg Ericsson förordnades samtidigt till ordförande i utredningen. Utredningen har därefter antagit namnet Utredningen om författningspublicering m.m.

Till sekreterare i utredningen förordnades den 27 juni 1969 även revisionssekreteraren Brit-Marie Ericsson.

Utredningen har delat upp sitt uppdrag i två huvuddelar, den ena avseende publicering av inhemska författningar, den andra avseende behandlingen av internationella överenskommelser och andra internationella instrument.

Såvitt rör den förra huvuddelen har utredningen i ett första delbetänkande Svensk författningssamling (SOU 1970:48), som avgavs i september 1970, behandlat främst frågan om publicering av de författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t.

Beträffande den andra huvuddelen har utredningen i mars 1972 överlämnat Promemoria angående översättning av internationella överenskommelser och andra internationella instrument (stencil Ds Ju 1972:7).

I föreliggande betänkande behandlar utredningen frågan om publicering av de bestämmelser som utfärdas av centrala förvaltningsmyndig-

heter och vissa andra myndigheter samt frågan om en samlad registrering av samtliga svenska författningar. Den del av utredningsuppdraget som rör inhemska författningar är därmed avslutad. Utredningen får härmed överlämna betänkandet Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser. Samtidigt överlämnas en särskild stencilerad utgåva (Ds Ju 1973:7) i vilken samlats förslag till vissa följdförfattningar av mindre allmänt intresse.

Utredningsuppdraget i denna del har utförts av Georg Ericsson med Huldén som sekreterare.

Stockholm i maj 1973.

Georg Ericsson

/Tomas Huldén

Innehåll

Skrivelse till statsrådet och chefen för justitiedepartementet	3
Förslag till lag om kungörande av lagar och andra författningar . . .	9
Förslag till kungörelse om kungörande och registrering av författningar m. m.	11
Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1953:753)	17
 1 <i>Utredningsuppdraget och arbetets bedrivande</i>	19
1.1 Direktiven	19
1.2 Framställning från Svenska Arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund	21
1.3 Skrivelse angående presentation av lagverk	22
1.4 Gränsen mot informationsutredningen	23
1.5 Arbetets bedrivande	25
1.6 Kortfattad redogörelse för utredningens tidigare förslag och dessas genomförande	25
 2 <i>Allmänt om författningar och författningspublicering</i>	28
2.1 Begreppet författning	28
2.2 Föreskrifter – anvisningar – råd	30
2.3 Spridda bestämmelser om publicering av författningar	32
2.4 Olika typer av författningspublikationer	36
2.5 Primärpublicering och sekundärpublicering	38
2.6 Kungörandets rättsliga betydelse	39
2.6.1 Verkan av publiceringsbrist	40
2.6.2 Betydelsen av korrekt offentliggörande	42
2.6.3 Ursäktlig rättsvillfarelse	44
 3 <i>Redogörelse för några centrala förvaltningsmyndigheter och deras författningspublikationer</i>	46
3.1 Centralförvaltningens uppgifter och normgivningskompetens	46
3.2 Utredningens enkät till centrala myndigheter	50
3.3 Myndigheternas författningspublikationer	54

4	Redogörelse för den regionala förordningsmakten och länskungörelserna	70
4.1	Länsstyrelserna	70
4.1.1	Instruktionen	70
4.1.2	Lagen om utrotande av berberis å viss mark	71
4.1.3	Epizootilagen	71
4.1.4	Lagen om enskilda vägar	72
4.1.5	Förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.	72
4.1.6	Lagen om fornminnen	72
4.1.7	Byggnadslagen	72
4.1.8	Författningar om fiske	73
4.1.9	Vägtrafikförordningen	73
4.1.10	Lagen om köttbesiktning m. m.	74
4.1.11	Lagen om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.	74
4.1.12	Sjötrafikförordningen	74
4.1.13	Kungörelsen om avlysning av allmänt vattenområde för militär verksamhet	75
4.1.14	Naturvårdslagen	75
4.1.15	Kungörelsen om lokala bestämmelser till skydd för djurlivet	76
4.1.16	Kungörelsen om skyddsområden m. m.	76
4.1.17	Smittskyddslagen	76
4.1.18	Väglagen	77
4.1.19	Växtskyddslagen	77
4.1.20	Lokala ordningar	78
4.2	Andra regionala förvaltningsmyndigheter med förordningsmakt	78
4.2.1	Lantbruksnämnderna	79
4.2.2	Trafiknämnderna	80
4.3	Länskungörelserna	81
4.3.1	Historik	81
4.3.2	1914 års utredning	82
4.3.3	Gällande kungörelse om länskungörelserna	83
4.3.4	Beskrivning av länskungörelserna	83
4.3.5	Informationsutredningens förslag beträffande kungörelseannonsering	85
5	Redogörelse för kommunal normgivning och kommunala författningssamlingar	87
5.1	Inledning	87
5.2	Historik	87
5.3	Kommunal normgivning	88
5.3.1	Lokala ordningar	89
5.3.2	Taxor och avgifter	91
5.3.3	Byggnadsplaner	94
5.3.4	Vissa förpliktande föreskrifter	95
5.3.5	Anslagsbeslut o. dyl.	96

5.3.6	Reglementen och instruktioner	96
5.3.7	Stadgar för bolag och stiftelser	97
5.4	Bekantgörande av kommunala beslut	97
5.5	Kommunala författningssamlingar	99
6	<i>Utredningens allmänna överväganden</i>	101
6.1	Offentliggörande — ett grundläggande krav	101
6.2	Skall kungörandet ske genom officiella publikationer?	104
6.3	Kungörande endast i SFS eller i flera olika publikationer?	108
6.4	Central registrering	111
6.5	Information genom tidningar o. dyl.	112
7	<i>De centrala myndigheternas författningspublicering</i>	114
7.1	Olika krav på publicering av föreskrifter och på publicering av råd och anvisningar	114
7.2	Vilka myndigheter bör ge ut författningspublikationer?	115
7.3	Författningspublikationernas benämning	117
7.4	Författningssamlingarnas innehåll	118
7.4.1	Föreskrifter till allmän efterrättelse	118
7.4.2	Övrigt innehåll	121
7.5	Behöver publikationerna vara enhetliga?	122
7.6	Författningssamlingarnas utformning	124
7.6.1	Format	124
7.6.2	Typografi	125
7.6.3	Identifieringsuppgifter	126
7.6.4	Kronologi och systematik	129
7.6.5	Pärmar	131
7.7	Publicering av råd och anvisningar	131
7.8	Lösbladssystem	132
7.9	Försvaret	133
8	<i>Regionala förvaltningsmyndigheter och länskungörelserna</i>	135
8.1	Skall länskungörelserna finnas kvar?	135
8.2	Länskungörelsernas benämning	137
8.3	Länets författningssamling — innehåll	137
8.4	Länets författningssamling — utformning	138
9	<i>Kommunerna och författningspubliceringen</i>	139
9.1	Brister i nuvarande system	139
9.2	Angränsande utredningar	140
9.3	Länskungörelserna eller kommunala författningssamlingar?	140
9.4	De kommunala författningssamlingarnas utformning	143
9.5	Den kommunala författningssamlingens rättsliga betydelse	144
9.6	Författningsregleringen	145
10	<i>Registrering</i>	147
10.1	Alla bestämmelser samlas på ett ställe	147
10.2	Författningscentralens uppgifter	148
10.2.1	Insamlandet	148

10.2.2	Registreringen	149
10.2.3	Utarbetande av register till SFS	150
10.2.4	Utarbetande av förteckningar över de centrala myndigheternas normer	151
10.2.5	Upplysningstjänst	153
10.2.6	Övriga uppgifter	154
10.3	Författningscentralens förläggning	155
10.4	Författningscentralens organisation	157
10.5	Informationssystem för författningstext	157
10.6	Förhållandet till rättsfall, lagförarbeten och litteratur	160
10.7	Myndigheternas egen upplysningsverksamhet	161
11	<i>Författningsfrågor</i>	163
11.1	Regleringen av kungörandet i andra länder	163
11.2	Förslag till ny regeringsform	163
11.3	Kungörandet av författningar bör regleras genom en lag	164
11.4	Lagen om allmänna författningars trädande i kraft	166
11.5	Lagtekniken	167
11.6	Specialmotivering till lagförslaget	168
11.7	Specialmotivering till förslaget till kungörelse	171
11.8	Förslaget till ändring i kommunallagen	177
11.9	Övriga ändringsförslag	177
12	<i>Ekonomiska frågor</i>	180
13	<i>Sammanfattning</i>	183

Bilagor

1	KK (1915:421) angående länskungörelser	189
2	Beskrivning av några centrala förvaltningsmyndigheters uppgifter och författningspublikationer	192
3	Standard för statliga publikationer, av Stig J. Hedén	234
4a	Anvisningar för sättning och typografisk utformning av författningstryck	238
4b	Provtryck (författning om en sida)	241
4c	Provtryck (författning om flera sidor)	243
5	Fortsatt arbete på ämnesindelning av författningar	245
6	Synpunkter på utgivning av en allmän förvaltningslagbok	295
7	Registrering och publicering av rättsfall från hovrätterna	301

Förslag till Lag om kungörande av lagar och andra författningar

Härigenom förordnas som följer

1 § I Svensk författningssamling skall kungöras av Konungen utfärdade

1. lagar, förordningar, kungörelser och andra föreskrifter, som skall tjäna till allmän efterrättelse,

2. grundläggade föreskrifter om domstolars och andra myndigheters samt viktigare allmänna inrättningars uppgifter och organisation.

Svensk författningssamling utges genom Konungens försorg.

2 § Av central statlig förvaltningsmyndighet beslutad föreskrift, som skall tjäna till allmän efterrättelse, skall kungöras i Svensk författningssamling eller i författningssamling som myndigheten utger eller i annan central myndighets författningssamling enligt Konungens närmare bestämmande.

Konungen får förordna om undantag från första stycket i fråga om föreskrifter inom krigsmakten.

3 § I varje län utges genom länsstyrelsens försorg länets författningssamling.

Däri skall kungöras

1. vad som enligt lag eller annan författning skall införas i länets författningssamling,

2. föreskrift som beslutas av Konungen eller central förvaltningsmyndighet och som skall tjäna till allmän efterrättelse endast inom länet, i de fall då föreskriften ej införes i annan författningssamling,

3. föreskrift som beslutas av länsstyrelsen eller annan statlig regional eller lokal förvaltningsmyndighet och som skall tjäna till allmän efterrättelse inom myndighetens förvaltningsområde.

4 § Den som utfärdar författning skall i den mån det är behövt sprida kännedom om författningen medelst tidningsannonsering, underrättelse i radio eller TV, utsändning av meddelanden med posten eller annan sådan åtgärd.

5 § Om ej annat framgår av författningen, träder den i kraft två veckor efter det att den enligt därå meddelad uppgift utgivits från trycket i författningssamling.

6 § Finns i lag eller annan författning bestämmelse om att viss föreskrift skall kungöras på särskilt sätt skall även den bestämmelsen gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 197

Vad i lag eller annan författning föreskrives om länets allmänna kungörelser eller länskungörelserna skall i stället avse länets författnings-samling.

**Förslag till
Kungörelse om kungörande och registrering av författningar m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Svensk författningssamling

1 § Svensk författningssamling utges från statsrådsberedningen. Rättschefen i beredningen är författningssamlingens utgivare.

2 § Tillstånd till tryckning av författning, som skall intagas i Svensk författningssamling, meddelas av utgivaren eller den han förordnar.

I fråga om författning, som utfärdas av Kungl. Maj:t, får sådant tillstånd ej meddelas utan att chefstjänsteman inom det statsdepartement i vilket ärendet handlagts eller, om författningen beretts i utrikesdepartementet, kabinetssekreteraren, statssekreteraren eller chefen för rättsavdelningen godkänt att författningen tryckes.

3 § Av central förvaltningsmyndighet beslutad föreskrift intages i Svensk författningssamling endast om föreskriften bör ges stor spridning eller om annat särskilt skäl föreligger.

4 § Svensk författningssamling utges varje vecka, om ej särskilda skäl föreligger till annan utgivningstid.

5 § Efter årets slut utges bokband, i vilka författningarna sammanförts efter löpnummer.

Bandet skall, utöver register som anges i 17 §, innehålla en förteckning över de författningssamlingar som ges ut av centrala förvaltningsmyndigheter.

6 § Utgivaren bestämmer vilka domstolar och andra myndigheter, allmänna inrättningar och andra som får abonnera kostnadsfritt på författningssamlingen eller grupp av författningar samt det antal exemplar som var och en sålunda skall få.

Den som enligt första stycket får författningar kostnadsfritt kan vid behov få ett större antal exemplar av särskild författning.

Med utgivarens medgivande kan även annan i särskilt fall få författning kostnadsfritt.

7 § Statlig myndighet som önskar gallra ut bundna ärgångar av Svensk författningssamling skall anmäla detta till den författningscentral som anges i 23 §. Centralen beslutar om banden skall återtagas.

Centrala förvaltningsmyndigheters författningssamlingar

8 § Central förvaltningsmyndighet som anges i bilaga till denna kungörelse ger ut författningssamling. För sådan författningssamling finns förkortning som framgår av bilagan.

Central förvaltningsmyndighet, som ej ger ut författningssamling, får kungöra föreskrift i annan central myndighets författningssamling mot betalning av tryckningskostnaden.

Föreskrift, som beslutas av myndighet inom krigsmakten och avser personal inom krigsmakten, intages i Tjänstemeddelanden för krigsmakten. Därom gäller särskilda bestämmelser.

9 § Författningssamling, som utges av central förvaltningsmyndighet, skall ha samma format och likartad typografisk utformning som Svensk författningssamling, om Kungl. Maj:t ej medger undantag.

10 § Myndighet, som ger ut författningssamling, bestämmer vilka myndigheter och andra som får abonnera kostnadsfritt på författningssamlingen samt det antal exemplar som var och en skall få. Myndigheten bestämmer även vem som kostnadsfritt skall få särskild författning.

Länens författningssamlingar

11 § Länets författningssamling skall ha samma format och likartad typografisk utformning som Svensk författningssamling.

12 § Länets författningssamling utsändes kostnadsfritt till tingsrätter, åklagarmyndigheter, polismyndigheter, kommuner och kommunbibliotek inom länet samt till annan statlig myndighet som önskar få den. Länsstyrelsen bestämmer det antal exemplar som var och en skall få. Länsstyrelsen bestämmer i övrigt vem som kostnadsfritt skall få i författningssamlingen införd författning.

13 § Tryckning av länets författningssamling bekostas av länsstyrelsen, om ej annat är särskilt föreskrivet.

Gemensamma bestämmelser

14 § I författningssamling tryckes författningarna var och en för sig. På varje författnings första sida anges dagen då den utges från trycket.

Författning tilldelas ett löpnummer, som består av årtal och ett nummer som är löpande för kalenderår och åtskiljes från årtalet genom kolon. Författning bör dessutom ges en sakbeteckning som visar dess ämnestillhörighet.

Vid författning, som beslutas av förvaltningsmyndighet, skall anges det eller de lagrum som beslutet stöder sig på.

15 § Har författning ändrats så att den blivit svåröverskådlig, skall den intagas i sin helhet i författningssamlingen. Detta kan ske antingen i samband med ändring eller vid senare tillfälle.

16 § Om särskilda skäl ej föranleder annat, skall författning utges så, att den är författningssamlingens abonnenter tillhanda i god tid innan den träder i kraft.

17 § Författningssamling skall försees med ändamålsenliga register.

18 § Författningar skall kunna köpas ärgångsvis eller var och en för sig. Arsabonnemang bör även kunna avse endast viss ämnesgrupp av författningar.

19 § Författning, som utges i författningssamling, skall omedelbart tillställas den i 23 § nämnda författningscentralen.

Anvisningar och råd

20 § Av central förvaltningsmyndighet meddelade anvisningar och råd för tillämpningen av lagar eller andra författningar (anvisningar och råd) skall tryckas eller mångfaldigas på annat sätt och tillhandahållas allmänheten.

21 § Anvisningar och råd får intagas i författningssamling.

Anvisningar och råd, som ej intages i författningssamling, skall numreras löpande för kalenderår i en serie som är gemensam för myndigheten. Över sådana anvisningar och råd skall finnas ändamålsenliga register.

22 § Anvisningar och råd skall omedelbart tillställas den i 23 § nämnda författningscentralen.

Författningscentralen

23 § I statsrådsberedningen finns en författningscentral med uppgift att registrera författningar, anvisningar och råd samt att lämna upplysningar om dem.

24 § Författningscentralen ger ut register till Svensk författningssamling samt Svensk normlista, som upptar författningar, anvisningar och råd som beslutats av centrala förvaltningsmyndigheter.

25 § Författningscentralen tillhandagår statliga myndigheter med råd om sättet för publicering av författningar, anvisningar och råd samt om utformning av författningsregister och översiktliga författningshandböcker.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 197 .

Centrala förvaltningsmyndigheter som ger ut författningssamlingar

<i>Myndighet</i>	<i>Förkortning på författningssamling</i>
Arbetskyddsstyrelsen	KAS FS
Arbetsmarknadsstyrelsen	AMS FS
Bankinspektionen	Bi FS
Bostadsstyrelsen	Bos FS
Civildéforsvarsstyrelsen	Cfs FS
Domstolsväsändets organisationsnämnd	DON FS
Domänverket	DFS
Fiskeristyrelsen	Fstn FS
Försäkringsinspektionen	Föi FS
Giftnämnden	GN FS
Kommerskollegium ¹	KK FS
Kriminalvårdsverket	KVS FS
Lantbruksstyrelsen	KLS FS
Lantmäteristyrelsen	LMS FS
Luftfartsverket	Lfv FS
Postverket	Pv FS
Riksförsäkringsverket	RFV FS
Rikspolisstyrelsen	RPS FS
Riksskatteverket	RSV FS
Riksåklagaren	RÅ FS
Sjöfartsverket	SjöV FS
Skogsstyrelsen	KS FS
Skolöverstyrelsen	SÖ FS
Socialstyrelsen	SoS FS
Statens avtalsverk	SAV FS
Statens invandrarverk	SIV FS
Statens jordbruksnämnd	JN FS
Statens järnvägar	SJ FS
Statens livsmedelsverk	SLV FS
Statens naturvårdsverk	SNV FS
Statens planverk	PLV FS
Statens provningsantalt	SP FS
Statens trafiksäkerhetsverk	TSV FS

¹ Det får närmare övervägas om statens industriverk, som den 1 juli 1973 skall överta en del uppgifter från kommerskollegium, bör ge ut en författningssamling (jfr prop 1973:41).

Statens vägverk
Statens växtskyddsanstalt
Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)
Televerket
Tullverket
Universitetskanslersämbetet
Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

VV FS
SVÄA FS
SIDA FS
Tvt FS
TFS
UKÄ FS
ÖEF FS

**Förslag till
Lag om ändring i kommunallagen (1953:753)**

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Härigenom förordnas att 30 § kommunallagen (1953:753) skall ha nedan angivna lydelse.

30 § Kommunstyrelsen skall leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och hava inseende över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen skall med uppmärksamhet följa de frågor, som kunna inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning, samt hos kommunfullmäktige och övriga nämnder ävensom hos andra myndigheter göra de framställningar, som finnas påkallade.

Styrelsen har vidare:

a) att, såsom i 19 § sägs, bereda ärenden, som skola förekomma till behandling hos kommunfullmäktige;

b) att handhava kommunens drätsel och därvid själv förvalta kommunens egendom, i den mån ej sådan förvaltning uppdragits åt annan nämnd;

c) att ombesörja verkställighet av kommunfullmäktiges beslut, i den mån ej verkställigheten uppdragits åt annan;

d) att själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden, där detta icke på grund av lag eller kommunfullmäktiges beslut ankommer på annan;

e) att vårda och förteckna de kommunala arkiven, i den mån sådant ej enligt denna lag ankommer på annat; *samt*

f) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av kommunfullmäktige överlämnas till styrelsen.

e) att vårda och förteckna de kommunala arkiven, i den mån sådant ej enligt denna lag ankommer på annan;

f) att ombesörja att viktigare kommunala föreskrifter fortlöpande ges ut från trycket i en kommunal författningssamling; samt

g) att i övrigt fullgöra de uppdrag, som av kommunfullmäktige överlämnas till styrelsen.

Kommunstyrelsen har ock att taga befattning med de ärenden, vilkas handläggning enligt särskilda författningar ankommer på styrelsen.

Styrelsen äger att från kommunens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av styrelsens uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 197 .

1 Utredningsuppdraget och arbetets bedrivande

1.1 Direktiven

Direktiven för utredningsuppdraget i den del som avser publicering av inhemska författningar återfinns i protokollet över justitieärenden den 25 maj 1967. Departementschefen, statsrådet Kling, yttrade.

Tillkännagivandet av lagar och andra allmänna författningar är förknippat med särskilda problem. Man måste sträva efter att inte bara myndigheterna utan även den stora allmänheten får den information som behövs för att föreskrifterna skall kunna efterlevas. Det är dessutom nödvändigt att ha en fast ordning för publiceringen av författningarna som förebygger varje tvivelsmål om vid vilken tidpunkt en författning träder i kraft. För att dessa krav skall kunna fyllas fordras tillgång till en officiell publikation, i vilken föreskrifter som skall lända till allmän efterrättelse kan tillkännages på ett auktoritativt sätt. Svensk författningssamling fyller sedan gammalt denna funktion. Vid sidan härav finns en rad andra officiella publikationer som utges av förvaltningsmyndigheter, t.ex. länskungörelserna och de samlingar av cirkulär eller meddelanden som framställs av centrala verk.

Bestämmelserna om Svensk författningssamling finns i kungörelsen den 4 januari 1928 (nr 1) angående Svensk författningssamling. Sedan kungörelsen tillkom har behovet av information om föreskrifter som skall tjäna till allmän efterrättelse ökat. Även när det gäller redigeringen av materialet gör sig i dag andra anspråk gällande. Vidare uppdras det numera i betydligt större omfattning än förr åt förvaltningsmyndigheter att meddela tillämpningsföreskrifter till lagar och andra författningar. Dessa föreskrifter bereds endast i begränsad utsträckning plats i Svensk författningssamling och återfinns i stället huvudsakligen i separata publikationer från de olika myndigheterna. Som följd härav är det ofta svårt för andra än den direkt berörda myndigheten att överblicka vad som är gällande rätt på ett område.

En allmän översyn av den gällande ordningen för publiceringen av författningar bör därför komma till stånd genom särskilt tillkallad sakkunnig. Översynen bör utgå från att en publikation av Svensk författningssamlings typ skall finnas med ställning som centralt, auktoritativt medel för tillkännagivande av lagar och andra allmängiltiga föreskrifter av större vikt. Under övervägandet av åtgärder för att göra materialet i författningspublikationen mera lättläst och öka dess användbarhet bör beaktas riksdagens anhållan om en prövning av principerna för publicering av ändringsförfattningar och vad som ligger till grund för denna anhållan (rskr 1967:49).

Det är av praktiska skäl inte möjligt att samla alla statliga föreskrifter för allmänheten i en enda publikation. Man måste därför räkna med att centrala verk och andra myndigheter med förordningsmakt även i fortsättningen själva i betydande omfattning sörjer för publiceringen av föreskrifter inom deras förvaltningsområden. Det synes emellertid angeläget att det skapas former för samordning mellan den allmänna författningspublikationen och de olika myndigheternas. Vid undersökningen av dessa frågor bör beaktas en framställning den 20 mars 1964 från Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund om ett enhetligt och lättillgängligt publiceringssätt för utkommande tillämpningskungörelser.

Sådana föreskrifter som jag nu har berört inriktas främst på att löpande offentliggöra nya författningar och andra allmänna föreskrifter. Till dem brukar ges ut innehålls- och sakregister som underlättar hanteringen. Även med tillgång till sådana register är det emellertid erfarenhetsmässigt ofta svårt att få en fullständig överblick över vad som är gällande ordning på ett bestämt område. Därför utges i vissa fall samlingsverk för att myndigheterna och allmänheten skall kunna lättare orientera sig i materialet. Exempel på sådana verk är "Skatte- och taxeringsförfattningarna", "Skolöverstyrelsens författningshandbok", "Tullverkets författningssamling" och "Totalförsvarets författningshandbok", som kompletteras eller förnyas årligen.

Utredningen bör undersöka vilka behov som finns av samlad dokumentation rörande det aktuella innehållet i författningar och andra allmänna föreskrifter. På grundval av en sådan undersökning bör utredningen bedöma vilka former en sådan dokumentation lämpligen kan ges. Sålunda bör prövas bl.a. vilka samlingar av gällande föreskrifter som behövs och hur de bör redigeras och hållas aktuella. Vidare bör behovet och den lämpliga organisationen av en dokumentationscentral för författningsmaterialet utredas.

Utredningens uppdrag kan sammanfattas så, att utredningen skall överväga lämpliga vägar att underlätta för allmänhet och myndigheter att få kännedom om alla olika slag av statliga föreskrifter och att finna möjligheter till en god överblick över författningarna inom olika områden. Uppdraget avser således inte bara författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t utan även förvaltningsmyndigheternas föreskrifter. För att lösa uppgiften har utredningen enligt direktiven att behandla ett flertal författningspublikationer, nämligen Svensk författningssamling (SFS), länskungörelserna, ämbetsverkens cirkulärserier och olika samlingsverk.

Utredningen har i betänkandet Svensk författningssamling (SOU 1970:48) redogjort för utgivningen av SFS och lämnat förslag till förbättring av denna. Betänkandet behandlade alltså i huvudsak lagar och andra författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t. Som bakgrund gavs några allmänna synpunkter på frågan om författningspublicering. De flesta av utredningens förslag om SFS har redan genomförts (se 1.6). I det följande kommer utredningen i olika sammanhang att hänvisa till betänkandet.

Nu återstår för utredningen att redovisa sin behandling av förvaltningsmyndigheternas föreskrifter och frågan om hur dessa bör publiceras. I första hand är det de centrala ämbetsverken som tilldrar sig intresse, men även länsstyrelser och andra regionala myndigheter kommer in i bilden. Kommunernas normgivning är inte omnämnd i direktiven men denna

verksamhet hänger i vissa fall så nära samman med den statliga normgivningen, att utredningen ändå anser sig böra något behandla denna. Slutligen återstår den viktiga frågan hur man bör möjliggöra en samlad överblick över vilka bestämmelser som finns och vad som gäller på ett visst område. Utredningen har därför i detta betänkande också tagit upp frågan om registrering av Kungl. Maj:ts och skilda myndigheters bestämmelser.

1.2 Framställning från Svenska Arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund

Enligt direktiven skall utredningen beakta en framställning den 20 mars 1964 från SAF och Industriförbundet om ett enhetligt och lättillgängligt publiceringssätt för tillämpningskungörelser. Skrivelsen berördes kortfattat i SOU 1970:48 (s. 37) men återges här i sin helhet.

I flera fall särskilt under senare år har avsnitt av den ekonomiska lagstiftningen delegerats på administrativa myndigheter. Kungl. Maj:t har således utfärdat förordningar av generell natur (ramförfattningar), medan olika myndigheter bemyndigats utfärda nödiga tillämpningsföreskrifter. Här må som exempel blott nämnas förordningarna om brandfarliga och explosiva varor samt arbetarskyddskungörelsen. Även enligt de nyligen utfärdade förordningarna angående gift, läkemedel och bekämpningsmedel samt tillämpningsbestämmelserna därtill skall särskilda förordningar (förteckningar) utfärdas av vissa myndigheter.

Ibland utfärdas tillämpningskungörelser till en ramförfattning av en enda myndighet. Ej sällan tillkommer emellertid denna befogenhet olika myndigheter. Således har enligt förordningen om brandfarliga varor Kommerskollegium att bära huvudansvaret för de särskilda tillämpningsbestämmelserna (14 §), men för transport med järnväg, luftfarkoster och vissa fartyg samt för tillfällig förvaring i samband med sådan transport skall gälla vad därom särskilt stadgas av vederbörande centrala förvaltningsmyndighet (§ 8). Medicinalstyrelsen äger också utfärda särskilda föreskrifter att gälla i stället för ramförfattningen vid förvaring och hantering på sjukvårdsinrättningar och i samband med apoteksrorelse (§ 9). För postbefordran slutligen är särskilt stadgat. Förhållandena är likartade vad beträffar explosivvaruförordningen, medan enligt giftförordningen de behöriga instanserna synes inskränka sig till två — medicinalstyrelsen och den nyinrättade giftnämnden.

Utan tveklöst är den sålunda tillämpade lagstiftningsformen ur många synpunkter lämplig, inte minst så att smärre ändringar i bestämmelserna lätt kan vidtagas. Vissa nackdelar är emellertid också förknippade med denna ordning.

Tillämpningsbestämmelserna publiceras av vederbörande myndighet i en rad speciella, föga spridda publikationer. Till förordningen om brandfarliga varor återfinnes således följdföreskrifter såväl i Kommerskollegii författningssamling som i Sjöfartsstyrelsens meddelanden och i Medicinalstyrelsens samling av författningar och cirkulär m.m. — vartill kommer de i särskild ordning utgivna föreskrifterna beträffande järnvägs-, post- och lufttransport. Tillämpningsföreskrifter till exempelvis bekämpningsmedelsförordningen synes komma att publiceras i Medicinalstyrelsens och Lantbruksstyrelsens cirkulär. De för tillämpningen av giftförordningen fundamentala förteckningarna på giftiga resp. vådliga ämnen har utgivits i en stencil av giftnämnden.

Denna spridning på olika meddelanden, cirkulär etc. gör det svårt — för att inte säga omöjligt — för lekmannen att ens observera när olika

tillämpningskungörelser utkommer och än mer att fullständigt överblicka de för ett visst område gällande bestämmelserna. Sammanställningar av dessa brukar visserligen inarbetas i de kommentarer till ramförfattningarna som regelmässigt utgives, men då kommentarerna ofta utkommer långt senare än författningarna och ej kan hållas aktuella vad beträffar senare ändringar och kompletteringar, är problemet ej avhjälpt härmed. Det försök till en funktionell sammanställning av olika kungörelser, som Svensk Lagsamling utgör, skänker ej heller erforderlig överblick.

Det råder ett uppenbart samband mellan en lagstiftnings tillgänglighet och dess effektivitet. Ovan anförda exempel ger vid handen, att det tillämpade publiceringssättet lämnar åtskilligt övrigt att önska. Det är således förenat med stora svårigheter för ansvariga befattningshavare i näringslivet att ägna tillräcklig tid åt att följa alla tänkbara publikationer. För den stora allmänheten är det ogörligt att på rimlig tid orientera sig bland gällande bestämmelser. För den enskilde kan detta få obehagliga konsekvenser, främst därigenom att många bestämmelser i tillämpningskungörelserna ej sällan är straffsanktionerade — om än straffbestämmelserna återfinnes i ramförordningen. Härtill kommer att brott mot dylika bestämmelser stundom kan åberopas som grund för skadeståndsanspråk.

Organisationerna finner det önskvärt, att åtgärder vidtages för att underlätta allmänhetens tillgång till utfärdade tillämpningskungörelser. Vi vill som en tänkbar utväg nämna, att de viktigare av dem in extenso intages i Svensk Författningssamling och att i vart fall meddelande om de övriga publiceras på samma sätt. Härigenom skulle det bli möjligt att med anlitande av denna enda källa skaffa sig en samlad bild av de väsentliga delarna av ett lagstiftningskomplex. Givetvis bör sedermera vidtagna ändringar publiceras på motsvarande sätt. Om i vissa fall endast meddelanden intages i författningssamlingen, torde det erforderliga utrymmet ej bli avskräckande stort.

Sistnämnda förfarande har f.ö. redan tillämpats. När Kommerskollegium år 1958 utfärdade vissa anvisningar till förordningen angående elfarliga oljor intogs sålunda ett meddelande härom under nr 175 i Svensk Författningssamling och därmed också i dennas kronologiska och alfabetiska register. Under remissbehandlingen av förslaget till förordningen om brandfarliga varor framfördes också önskemål om en dylik ordning, redovisat i propositionen (nr 173/1961 sid. 56). Förslaget fick handelsministrarnas stöd (sid. 61) men har veterligen ej föranlett någon åtgärd.

Organisationerna vill hemställa att förutsättningarna för en enhetlig publicering eller annotering av utkommande tillämpningskungörelser måtte undersökas och att beslut om ett enhetligt och lättillgängligt publiceringssätt snarast måtte fattas.

Utredningen har under arbetets gång tagit upp kontakter med företrädare för de båda organisationerna och med en branschförening, Sveriges färgfabrikanters förening. Utredningen har därvid såväl skriftligen som muntligen fått ytterligare synpunkter på problemet med tillämpningsföreskrifter.

1.3 *Skrivelse angående presentation av lagverk*

Till utredningen har från justitiedepartementet överlämnats en skrivelse, daterad den 28 december 1967, från lagmannen Per-Erik Fürst. Skrivelsen överlämnades samtidigt till informationsutredningen. I skrivelsen föreslås att nya viktigare lagar skall introduceras i större utsträckning än som sker för närvarande. Förslaget omfattar dels utbyggnad av kursverksamheten för de tjänstemän som skall tillämpa lagarna, dels en förbättrad

introduktion av lagarna och grundtankarna bakom dem hos allmänheten på ett mer lättillgängligt och effektivt sätt. I skrivelsen anförts att det är ett demokratiskt intresse att få allmänheten informerad om och helst även intresserad för centrala, viktiga angelägenheter, om vilka folkets representanter i riksdag och regering beslutat. En intensivare information om väsentliga lagstiftningsfrågor borde ske systematiskt och i organiserade former. Den måste också ske i former som är betydligt mer lättillgängliga och mer journalistiskt upplagda än vad som nu i allmänhet är fallet.

De frågor som tas upp i skrivelsen faller i stor utsträckning inom informationsutredningens ämnesområde och har delvis behandlats i dess betänkanden. Utredningen har i kapitlet Information om nya författningar i sitt betänkande om Svensk författningssamling (SOU 1970:48 s. 101 ff) bl.a. föreslagit att man regelbundet skall genom annonsering upplysa om viktigare författningar som kommit ut i SFS.

1.4 Gränsen mot informationsutredningen

Samtidigt med utredningens tillkomst tillsattes utredningen om vidgad samhällsinformation m.m., den s.k. informationsutredningen. I direktiven för den utredningen betonades vikten av att ha en effektiv information till medborgarna om de rättigheter och skyldigheter som lagstiftningen på olika områden innebär för dem och att informationen tillhandahålls i lätt tillgänglig form med utnyttjande av de olika kommunikationsmedel som står till buds.

Information om innehållet i nya författningar är en del av samhällsinformationen. Även författningspublikationerna blir således en del av denna. Det har därför blivit nödvändigt att söka skapa en gräns mellan utredningarna. I samråd med informationsutredningen har utredningen uppfattat sitt uppdrag så att det för den gällt att förbättra möjligheten för den enskilde att ta reda på vilka bestämmelser som gäller och att få tillgång till den aktuella författningstexten. Däremot skulle det falla inom informationsutredningens uppdrag att se till att det väsentliga innehållet i bestämmelserna tränger ut till den breda allmänheten, något som kan göra det nödvändigt att stundom skriva om texten så att den blir mer lättillgänglig och att sprida information genom massmedia, folders, annonser, kurser och vid kontakter med myndigheter. Något tillspetsat skulle det kunna sägas att författningspublicering är en fråga om att på ett för medborgaren lättillgängligt sätt lägga fram den auktoritativa texten av lagar och andra bestämmelser medan till samhällsinformationen hör att sprida kunskap om innehållet i dessa lagar och bestämmelser.

Direktiven för informationsutredningen innehåller ytterligare en punkt, där gräns måst dragas mot utredningen om författningspublicering, nämligen domstolars och andra myndigheters officiella kungörelseannonsering. Sådan förekommer i stor utsträckning i länskungörelserna. Det faller inom utredningens uppdrag att se över dessa. I betänkandet Kungörelseannonsering (SOU 1969:7) har informationsutredningen föreslagit att kungörelseannonsering i fortsättningen ej skall förekomma i länskungörelserna. Det faller härfter inom utredningens uppdrag att

överväga vilket innehåll som länskungörelserna i övrigt bör ha.

Utredningen har samrått med informationsutredningen och avgett remissvar på dess betänkanden Kungörelseannonsering (SOU 1969:7), Vidgad samhällsinformation (SOU 1969:48) och Post- och Inrikes Tidningar (SOU 1971:2).

I betänkandet Vidgad samhällsinformation betonade informationsutredningen att för sådan samhällsinformation, som avser information om rättigheter och skyldigheter samt om beslut och samhällsåtgärder i övrigt, kravet på samhället bör ställas högt och att principen bör vara att alla berörda medborgare ges likvärdig information. Vidare lämnades vissa synpunkter på mediaval och frågan om tidningsval vid dagspressannonsering. Enligt informationsutredningens mening borde myndigheterna, i den mån de väljer dagspress som ett led i en systematiskt planerad informationsåtgärd avsedd att nå alla medborgare, annonsera i samtliga dagstidningar, varvid motsvarande regel borde gälla regionalt då annonseringen avsåg befolkningen i ett visst geografiskt område. Slutligen lämnade utredningen förslag om utveckling av pressombudsmannafunktionen, om personalutbildning, om inrättande av ett konsultbolag för samhällsinformation samt om vidgade medel för myndigheternas kontaktverksamhet.

Med anledning av betänkandet föreslog Kungl. Maj:t i proposition 1971:56 vissa åtgärder för att få till stånd en förbättrad samhällsinformation. Departementschefen betonade att informationsåtgärder skall betraktas som en integrerad del av myndigheternas verksamhet. Informationsverksamheten borde därför planeras och budgeteras samordnat med övriga åtgärder. Emellertid föreslogs att ett särskilt anslag om 15 milj. kr skulle avsättas för vidgad samhällsinformation och att en särskild nämnd skulle inrättas, bl.a. för fördelning av detta anslag. I propositionen lades också fram vissa riktlinjer för bl.a. dagspressannonseringen. Departementschefen fann ej anledning att i detta sammanhang föreslå några åtgärder i fråga om pressombudsmannafunktionen, utbildning eller statligt konsultbolag. Propositionen godkändes med vissa kompletterande uttalanden av riksdagen (FiU 1971:23, rskr 1971:182).

Den 1 juli 1971 trädde den s.k. nämnden för samhällsinformation i verksamhet. Enligt instruktionen (SFS 1971:509) skall nämnden verka för samordning av de offentliga organens informationsinsatser med utgångspunkt i individens samlade informationsbehov och i syfte att samhällets resurser för informationsverksamhet utnyttjas effektivt.

Kungl. Maj:t har i cirkuläret (1971:507) till statsmyndigheterna om information genom dagspressannonsering, vilket trädde i kraft den 6 juli 1971, föreskrivit bl.a.:

Statlig myndighet eller annat statligt organ, som använder dagspressannonsering för sådan information rörande rättigheter och skyldigheter som är avsedd att nå alla medborgare, skall annonsera i samtliga dagstidningar. Avser sådan information medborgarna i visst område, skall annonseringen ske i samtliga dagstidningar, som har en spridning av någon betydelse inom området. Annonserna bör i regel ha samma innehåll och format. Nämnden för samhällsinformation lämnar rekommendationer rörande omfattningen av och metoderna för annonsering, bl.a. såvitt angår formatdifferentiering.

1.5 Arbetets bedrivande

Under våren 1968 genomförde utredningen en omfattande enkät bland statsmyndigheter. Den avsåg dels Svensk författningssamling, dels myndigheternas egna författningspublikationer. I samband därmed och även senare har utredningen skaffat in ett stort antal författningspublikationer. Uppgifterna i detta betänkande bygger i stor utsträckning på enkätsvaren och på studium av författningspublikationerna, men även på kompletterande upplysningar som erhållits från myndigheterna.

En enkät om länskungörelserna genomfördes under våren 1969, varvid frågor riktades till ett antal statliga myndigheter. Enkäten utvidgades hösten 1969 även till ett antal kommuner, varvid samtidigt ställdes några frågor om kommunala föreskrifter och kommunala författningssamlingar.

Utredningens sekreterare Huldén har ingått i justitiedepartementets arbetsgrupp rörande ADB av lagtext m.m.

Under ett studiebesök i Köpenhamn i april 1969 har utredningens sekreterare haft tillfälle att studera Köpenhamnspolisens upplysningscentral för lagar och andra bestämmelser.

Utredningens ordförande och sekreterare har under hösten 1970 i USA studerat användningen av automatisk datateknik för att registrera och publicera lagar, rättsfall och annat juridiskt material.

Utredningen har fortlöpande samarbetat med statsrådsberedningen och med Allmänna Förlaget då det gäller den tekniska utformningen av författningspublikationer.

Tyngdpunkten i utredningsarbetet har bestått i sammanträffanden mellan utredningen och företrädare för departement, ämbetsverk, domstolar och andra myndigheter, Advokatsamfundet och branschorganisationer, Riksdagens Upplysningstjänst samt andra med anknytning till författningspublicering. Ingående kontakt har vidare hållits med olika grupper som arbetar med informationssystem inom näraliggande områden.

Utredningen har avgett remissyttrande över grundlagberedningens betänkande Ny regeringsform/Ny riksdagsordning (SOU 1972:15).

1.6 Kortfattad redogörelse för utredningens tidigare förslag och dessas genomförande

I betänkandet Svensk författningssamling (SOU 1970:48) tog utredningen upp till behandling olika frågor som rörde SFS, bl.a. dennas innehåll, problemet med ändringsförfattningar, typografisk och annan utformning, register, abonnentkrets, förvaring och utsändning samt författningarnas ikraftträdande. Betänkandet innehöll även ett förslag till kungörelse om Svensk författningssamling.

I fråga om författningssamlingens innehåll föreslog utredningen ej någon förändring.

I ändringsförfattningar hade man tidigare tillämpat en transumeringsteknik som vållade läsaren mycket arbete. Utredningen föreslog att man skulle komma till rätta med problemet genom att i ökad utsträckning trycka om ändrade författningar och i övrigt helt trycka om de paragrafer

eller motsvarande enheter som ändrats. Transumeringstekniken skulle sålunda i princip överges. Förslaget har genomförts fr.o.m. 1971.

Utredningen föreslog att man vid sidan om den nuvarande metoden för omtryck av författningar skulle införa omtryck som är fristående från ändringsförfattningen. Förslaget har ej genomförts.

Utredningen föreslog att ändrade avsnitt i en författning skulle markeras med lodräta streck i marginalen. Om en ändring innebar att ett avsnitt utesluts borde man i stället sätta ett kryss i marginalen. Förslaget har genomförts fr.o.m. 1971 såtillvida att alla ändringar numera utmärks med streck i marginalen.

Utredningen föreslog att man vid författningar som ändrar grundlagar och balkar bör ta in en hänvisning till respektive grundförfattning. Förslaget har ej genomförts.

Enligt utredningens mening borde tryckfel o.dyl. rättas genom särskilda notiser i stället för genom s.k. kartongblad. Förslaget har ej genomförts.

Tidigare trycktes ofta flera författningar i fortlöpande följd i samma häfte. För att författningssamlingen skulle bli ett bättre hjälpmedel föreslog utredningen att man ej skulle trycka mer än en författning på varje blad, varigenom det skulle bli möjligt att samla författningarna efter ämnesordning. Förslaget har genomförts fr.o.m. 1971.

Utredningen föreslog att man skulle ta bort författningarnas lydnads-mening och avslutande datumangivelse. Förslaget har ej genomförts.

För att motverka omfångsökning föreslog utredningen att man efter ombyggnad skulle föra samman författningarna i tät följd i den bundna upplagan och därvid bl.a. ta bort vinjetter. Förslaget har genomförts fr.o.m. 1971. Det kan nämnas att 1035 författningar år 1970 upptog 2673 sidor i den bundna upplagan. År 1971 utkom 1275 författningar, som fick plats på 2993 sidor.

I fråga om författningssamlingens format, 165x242 mm eller det s.k. statsformatet, föreslogs ingen ändring. För att öka författningstextens läsbarhet och för att få bredare marginaler för anteckningar föreslogs en ny typografi, Times antikva på 23 ciceros bredd med typstorlek 9 punkter på 11 punkters kägel. Förslaget har genomförts fr.o.m. 1971.

Utredningen föreslog att Allmänna Förlaget skulle tillhandahålla pärmar för SFS och ge ut enstaka författningar med pappomslag. Förlaget har numera tagit fram särskilda blå gaffelpärmar med texten Svensk författningssamling i gult på rygg och framsida.

Ett sammanfattande register över gällande författningar i SFS borde utarbetas enligt utredningens mening. Registret borde ha en systematisk och en alfabetisk avdelning samt innehålla en förteckning över alla ändringar. Arbete på ett kronologiskt och alfabetiskt register pågår inom justitiedepartementet. En provisorisk stencilerad utgåva kom ut i oktober 1971. Efter remissförfarande bearbetas den ytterligare.

Utredningens förslag om ämnesindelning av författningsmaterialet och utsättande av saknummer på författningarna har inte föranlett någon åtgärd.

I enlighet med utredningens förslag har fr.o.m. 1972 i princip varje utsändning försetts med en innehållsförteckning, varjämte alfabetiska

index utarbetas över författningarna för varje kvartal.

I fråga om författningssamlingens spridning föreslog utredningen att de kommunala folkbiblioteken skulle tilldelas SFS på statens bekostnad, att pastorsämbetena tills vidare skulle få behålla SFS och att Allmänna Förlaget genom aktiv marknadsföring skulle söka öka kretsen av enskilda abonnenter. Kungl. Maj:t har beslutat att ett exemplar av författningssamlingen fr.o.m. år 1971 kostnadsfritt skall tillställas varje kommunbibliotek för att hållas tillgängligt för allmänheten. Vidare har Kungl. Maj:t bestämt att pastorsämbetena fr.o.m. 1972 skall få endast vissa författningar, som utväljs av riksskatteverket.

I fråga om prissättningen av författningspublikationer uttalade utredningen den uppfattningen att kostnaden för författningspublicering principiellt borde bäras av den instans som utfärdat författningen, ej av mottagaren, varför utredningen föreslog att det särskilda anslaget för SFS skulle behållas. Dock ansåg utredningen att privata abonnemang skulle kunna beläggas med ett pris som högst fick täcka de rörliga tryckkostnaderna och distributionskostnaden. Kostnaden för bundna årgångar, pärmar, sammanfattande register och dylika hjälpmedel borde enligt utredningens mening alltid bäras av mottagaren.

Utredningen föreslog att författningsmaterialet skulle inventeras och att de äldsta alltjämt gällande författningarna systematiskt skulle tryckas om så att man kunde gallra ut gamla årgångar. Arbetet borde i första hand inriktas på att under 1970-talet trycka om alla författningar som tillkommit före 1920 och fortfarande gäller. Förslaget har inte genomförts.

Utredningen föreslog att Svensk författningssamling skulle normalt sändas ut en gång i veckan i stället för som tidigare två gånger i månaden. Fr.o.m. 1971 sker ordinarie utsändning varje helgfri tisdag.

Såsom ett absolut minimikrav uppställde utredningen att en författning skulle föreligga klar till försäljning i läsbart skick när den trädde i kraft. För att markera detta föreslog utredningen att begreppet "utkom från trycket" skulle bytas ut mot "utgiven från trycket", som enligt tryckfrihetsförordningen innebär att publikationen "blivit utlämnad till salu eller för spridning på annat sätt". I början av 1971 användes det av utredningen föreslagna uttrycket på några författningar men herefter har man återgått till det tidigare uttrycket.

Utredningen fann det angeläget att ta dagstidningar, radio och TV till hjälp för att sprida kunskapen om vad författningarna innehåller. Utredningen föreslog att man skulle börja med regelbunden tidningsannonsering varje månad om viktiga författningar i SFS. Ett förslag till månadsannons lades fram. Förslaget har inte genomförts.

Allmänt om författningar och författningspublicering

Utredningen har i SOU 1970:48 (s. 14 ff) lämnat en översikt över olika slag av författningar och nuvarande ordning för kungörande av dem. För sammanhangets skull återges i det följande vissa synpunkter från det tidigare betänkandet. Vidare lämnas en del ytterligare uppgifter om särskilt vissa myndigheters uppgifter och publiceringen av deras föreskrifter.

2.1 Begreppet författning

I rättsvetenskapliga sammanhang har ordet författning två olika betydelser, den ena syftande på ett lands konstitution, dess statsskick, den andra omfattande lagar, kungörelser och andra bestämmelser av offentlig myndighet. Det är inom den senare betydelsen av ordet som utredningens uppdrag ligger.

Ordet författning brukar inte användas enbart som namn på ett visst påbud, en viss rättsregel, utan det har en betydligt mer svävande innebörd. I början av 1800-talet torde man i allmänhet ha med ordet åsyftat sådana offentliga föreskrifter och bekantgöranden som utgavs av trycket varje år, det s.k. årstrycket (se SOU 1970:48 s. 23 f). Då Svensk författningssamling inrättades 1825 avsåg man att denna skulle innehålla inte bara Kungl. Maj:ts utan även myndigheternas föreskrifter. Det finns emellertid uttalanden som tyder på att man brukade ordet författning med en snävare innebörd. I den skrivelse, vari föreslogs att en officiell författningssamling skulle inrättas, anmärkte riksdagen nämligen att årstrycket saknade flera i administrativ eller judiciell väg utfärdade cirkulär eller resolutioner samt sådana kungl. brev vilka, "om de ej kunde anses såsom egentliga författningar", likväl innefattade väsentliga föreskrifter och regeringsåtgärder inom den ekonomiska lagstiftningens område. Man skilde således på "egentliga författningar" och författningar i en mer vidsträckt betydelse. Denna skillnad består fortfarande.

Innan man bestämmer innebörden av ordet författning är det lämpligt att något granska vilka olika slag av rättsregler som finns och hur de benämns. Här avses bara skrivna rättsregler, alltså inte sådana regler som framgår av rättspraxis eller s.k. allmänna rättsgrundsatser.

Främst av de skrivna rättsreglerna kommer *grundlagarna*. De stiftas av

Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt och det fordras beslut av två riksdagar med nyval mellan.

Därnäst kommer *lagarna*. Begreppet lag innebär numera alltid att reglerna stiftas samfällt av Kungl. Maj:t och riksdagen, med eller utan hörande av lagrådet.

Efter lagarna kommer *förordningarna*. I äldre praxis användes ordet ofta på sådana rättsregler som numera benämns lag, t.ex. in-teckningsfö-rordningen. Det har främst brukats på sådana föreskrifter som faller inom riksdagens egen kompetens, alltså skattelagstiftningen, t.ex. förordningen om statlig inkomstskatt. Men det har tidigare också avsett sådana föreskrifter som faller inom Kungl. Maj:ts förordningsmakt men där Kungl. Maj:t valt att höra riksdagen, t.ex. vägtrafikförordningen. Enligt anvisningar, som utfärdats den 19 maj 1969 av statsrådsberedningen, skall ordet förordning användas som beteckning på författning som beslutas av riksdagen ensam.

I Sverige har regeringsmakten långtgående befogenheter, som tillagts den genom grundlag, till skillnad från flera andra västerländska länder, där regeringsmaktens kompetens anses härledd från riksdagen. Dessa Kungl. Maj:ts befogenheter utövas genom den s.k. ekonomiska lagstiftningen. Denna får anses komma efter lagar och förordningar. Benämningen på de rättsregler som Kungl. Maj:t utfärdar ensam skiftar mycket. Vanligast är termen *kungörelse*. Men vidare förekommer orden instruk-tion, cirkulär, brev, reglemente, stadga m.fl. Ordet kungörelse, som enligt statsrådsberedningens anvisningar skall vara den normala beteckningen på författning som beslutas av Kungl. Maj:t, används vanligen då föreskriften riktar sig till allmänheten eller en obestämd krets av personer eller myndigheter.

Efter Kungl. Maj:ts föreskrifter kommer *föreskrifter av de statliga förvaltningsmyndigheterna*. Dessa lyder under Kungl. Maj:t och deras förordningsmakt härrör därifrån. Här finns det anledning att skilja mellan å ena sidan centrala myndigheter och å andra sidan länsstyrelser och andra regionala myndigheter. Även förvaltningsmyndigheternas normer har skiftande benämningar, såsom kungörelse, cirkulär, anvisning, råd och anvisningar, föreskrifter, cirkulärskrivelse och meddelande.

Slutligen skall nämnas att *kommunerna* har viss förordningsmakt. Denna kan ibland sägas falla inom den rent kommunala självstyrelsen men beror stundom på delegation i speciallagstiftningen.

I fråga om alla dess typer av föreskrifter kan urskiljas sådana som riktar sig till allmänheten och sådana som riktar sig till myndigheter och tjänstemän. Gränsen mellan dem är emellertid flytande.

Det finns behov av ett samlingsbegrepp för föreskrifterna men det finns inget vedertaget sådant. Regeringsformen uttrycker sig på flera olika sätt. Ibland finner man uttrycket "allmänna författningar", ibland "lag och laga stadgar", ibland "lag eller författning", ibland bara ordet "författning". Även t.ex. brottsbalken, lagen (1894:44 s. 1) angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft och lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid har varierande benämningar.

Det kunde ifrågasättas att låta begreppet författning få den snävare innebörden av sådana rättsregler som härrör från de båda högsta

statsorganen, alltså Kungl. Maj:t och riksdagen. Utredningen har vid flera tillfällen mött den uppfattningen att ordet författning har denna begränsade innebörd, särskilt bland tjänstemän inom de centrala verken. Så skiljer t.ex. trafiksäkerhetsverket i sin lösbladshandbok Bestämmelser om fordon på "författningsbestämmelser", varmed avses vägtrafikförordningen och andra av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, och verkets egna bestämmelser. Från en myndighets synpunkt kan det te sig naturligt att skilja på de bestämmelser som kommer från Kungl. Maj:t eller riksdagen, alltså så att säga uppifrån, och de bestämmelser som man själv beslutar. Från medborgarens synpunkt måste det emellertid framstå som mindre betydelsefullt om en bestämmelse härrör från Kungl. Maj:t eller riksdag eller från en myndighet. För honom måste alla sådana bestämmelser vara författningar, som han är skyldig beakta.

Enligt utredningens mening är det mera praktiskt att tala om författningar i den mera vidsträckta betydelsen; annars skulle man behöva säga "författningar och ämbetsverkens föreskrifter" eller liknande. Utredningen vill därför, liksom i betänkandet om Svensk författningssamling, låta ordet författning omfatta även föreskrifter av statliga eller kommunala myndigheter. Detta stämmer också bättre överens med namnet Svensk författningssamling. Dennas innehåll har ju aldrig varit begränsat till föreskrifter av Kungl. Maj:t eller riksdag.

I den mån utredningen åsyftar lagar, förordningar och andra bestämmelser av de högsta statsorganen uttrycks detta med "riksdagens och Kungl. Maj:ts författningar" eller liknande.¹

Grundlagberedningen har i sitt förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning (SOU 1971:15) använt ordet lag för att beteckna sådana författningar som beslutas av riksdagen ensam och ordet förordning för att beteckna sådana som beslutas av regeringen. I fråga om sådan normgivning som av riksdagen eller regeringen delegeras till underlydande förvaltningsmyndigheter används ordet bestämmelser. Beredningen anför i betänkandet (s. 100 ff) att gränsen mellan författning och annat beslut inte är helt klar men att en definition av begreppet författning inte skulle ha något större värde. Beredningen tar inte ställning till om det vid sidan av dessa termer kan behövas andra för att rubricera olika författningar. Förslaget innebär således den ändringen i förhållande till nuvarande terminologi att ordet förordning skall användas för regeringsmaktens normer och inte som nu huvudsakligen för riksdagens. Samma terminologi används i propositionen 1973:90 med förslag till ny grundlag. Om detta förslag se vidare under 11.2.

2.2 Föreskrifter – anvisningar – råd

I en lag eller annan av riksdagen beslutad författning överlämnas det ofta åt Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att utfärda

¹ I detta sammanhang kan det finnas anledning att kortfattat citera Stig Jägerskiöld: Om domstols lagprövningsrätt (Statsvetenskaplig Tidskrift 1964 s. 1): "Med författningar förstår vi normer av vitt skild kvalitet och utgångspunkt. . . (Jägerskiöld nämner här bl.a. grundlag och allmän civil- och kriminallag.) Som författning kan emellertid jämväl administrativa förordningar betecknas, vilka på ett eller annat sätt underställts riksdagen eller rent av utfärdats av Kungl. Maj:t allena eller ock härröra från myndigheter, underordnade Kungl. Maj:t."

närmare föreskrifter för tillämpningen av författningen. Kungl. Maj:ts tillämpningsföreskrifter intas vanligen i en kungörelse. En sådan kungörelse kan innehålla ett stadgande om att central myndighet får meddela ytterligare föreskrifter i en viss fråga eller utfärda formulär e.d. Kungörelser, som härflyter ur Kungl. Maj:ts egen förordningsmakt, innehåller ofta en delegation till central myndighet av innehåll att närmare bestämmelser för tillämpningen av kungörelsen får meddelas av myndigheten.

Ordet föreskrift och ordet bestämmelse brukas vanligen synonymt. Det förekommer vidare att Kungl. Maj:t delegerar åt en myndighet att meddela anvisningar inom ett ämnesområde eller att utfärda råd. Den vanligaste termen är råd och anvisningar. Men man finner även andra ord såsom direktiv, råd och vägledning, bindande anvisning och bindande förklaring.

Med stöd härav meddelar myndigheterna föreskrifter, råd och anvisningar och andra direktiv. Även om benämningen på dessa ofta ansluter sig till terminologin i delegationsbeslutet är detta inte alltid fallet. Det händer att en myndighet utfärdar föreskrifter med stöd av ett delegationsbeslut som avser anvisningar eller råd eller också gör den tvärtom. Vidare är innebörden av ordet anvisning oklar. För de centrala verkens del visar det sig på så sätt att tveksamhet kan uppstå om vilken befogenhet som kan grundas på delegationsbeslutet i fråga. För de underlydande myndigheternas och eventuellt också allmänhetens del kan oklarheten föranleda tveksamhet om i vad mån de är skyldiga att följa innehållet i anvisningarna. Ibland uppfattas en anvisning såsom något förbindande, något som man skall rätta sig efter, och i andra fall endast som en rekommendation, något som man bör följa. Å ena sidan har vi anvisningarna till t.ex. kommunalskattelagen, vilka även de får anses ha lags karaktär, å andra sidan åsyftas med anvisning kommentarer till lagar och bestämmelser som utfärdats av Kungl. Maj:t, något som väl snarast borde falla inom begreppet råd.

I sin kommentar till hälsovårdsstadgan säger Gösta Florén (8:e uppl. 1960 s. 107): "Till allmän författning torde icke kunna räknas anvisningar av central myndighet, t.ex. sådana som utfärdas av byggnadsstyrelsen med stöd av byggnadsstadgan, och ej heller stadsplan eller andra detaljplaner för byggnadsväsendet." Även om man väl vanligen såsom Florén framhåller inte räknar råd och anvisningar till författningar har det stått klart för utredningen att behovet att få tillgång till anvisningar och råd, som en myndighet meddelat, är lika stort som att få tillgång till myndighetens föreskrifter. Utredningen har därför inte funnit anledning att begränsa sin undersökning till föreskrifter i egentlig mening. I stället har ett stort antal publikationer som innefattar råd och anvisningar infordrats från myndigheterna och granskats inom utredningen. Därmed är inte sagt att man i publicerings- och registreringshänseende skall behandla anvisningar och råd på samma sätt som föreskrifter (se härom 7.1).

För att inte tynga framställningen kommer utredningen i vissa beskrivande avsnitt att tala om författningar, då även anvisningar och råd åsyftas. Då det är av betydelse skiljs dock på föreskrifter, anvisningar och

råd. Det skall tilläggas att begreppet "föreskrifter, anvisningar och råd" numera vunnit tämligen fast förankring såsom sammanfattning på myndigheternas direktivgivning, även om gränsen mellan de tre leden är oklar. Terminologin används t.ex. i KK (1970:641) om begränsning i myndighets rätt att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd. Denna kungörelse innebär att myndighet ej får ge ändrade eller nya föreskrifter, anvisningar eller råd som i väsentlig grad kan leda till kostnadsökningar, utan att underställa Kungl. Maj:t frågan.

I delegationsbesluten anges ofta att myndigheter får fastställa formulär eller blanketter för användning inom myndighetens verksamhetsområde, eventuellt också att de får meddela anvisningar i anslutning därtill. Utredningen har inte funnit anledning gå in på den omfattande floran av formulär eller blanketter som sålunda beslutas av myndigheterna eller de därtill hörande anvisningarna. I den mån sådana anvisningar går längre än att blott underlätta ifyllandet av blanketterna bör de dock behandlas på samma sätt som andra av myndigheten givna anvisningar (jfr under 9 i bilaga 2).

En annan avgränsningsfråga skall här beröras helt kortfattat. Bemyndigandet för en förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd är oftast utformat så att det inte framgår om därmed avses generella abstrakta normer, avsedda att reglera ett flertal fall, eller konkreta normer, avsedda för ett enskilt fall eller en enskild person. Många gånger torde det framgå av sammanhanget vad som åsyftas och i den mån det inte framgår av sammanhanget eller eljest torde myndigheten få välja den form för normgivning som ter sig lämpligast. Vad utredningen har att befatta sig med är normer av en viss allmängiltighet. Beslut i enskilda ärenden eller anvisningar som rör ett begränsat antal bestämda personer faller utanför uppdraget.

Likaså anser utredningen att interna tjänsteföreskrifter och tjänsteanvisningar som en chefstjänsteman inom en myndighet riktar till personalen inom myndigheten eller som en överordnad myndighet ger till underordnade myndigheter bör hållas utanför undersökningen. Gränsen mellan sådana föreskrifter och föreskrifter som har allmänt intresse är emellertid svar att draga. Efter en preliminär gränsdragning har utredningen ej funnit anledning att befatta sig med interna föreskrifter och anvisningar som rör handläggningsrutiner och ekonomiska, kamerala eller personella frågor inom myndigheten och som vanligen utfärdas i form av stenciler. Föreskrifter och anvisningar som berör författningarnas materiella tillämpning eller som i övrigt inverkar på enskilds rätt bör däremot beaktas i utredningen.

2.3 Spridda bestämmelser om publicering av författningar

Enligt 81 § *regeringsformen* åligger det Kungl. Maj:t att utfärda allmän kungörelse om beslutade grundlagsändringar. Regeringsformen innehåller även bestämmelser om kungörande av allmän civil- och kriminallag, kriminallag för krigsmakten och kyrkolag (87 §). Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda allmän kungörelse om dessa lagar. Detsamma gäller den lagstiftning som tillkommit genom att Kungl. Maj:t valt att

höra riksdagen. Kungörandet sker genom att författningarna publiceras i SFS.

Regeringsformen innehåller inga bestämmelser om kungörande av vare sig de författningar som riksdagen ensam beslutar eller dem som Kungl. Maj:t beslutar ensam. Även dessa tas emellertid in i SFS enligt de närmare bestämmelser som ges i *kungörelsen (1928:1) angående Svensk författningssamling* (ändrad 1942:315). I SOU 1970:48 har utredningen utförligt redogjort för författningssamlingens historia och kungörelsens gällande lydelse (kap. 4 och 5). Här skall endast nämnas att i SFS skall enligt kungörelsen införas följande författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t, nämligen "a) lagar, förordningar, kungörelser och övriga föreskrifter, vilka skola tjäna till allmän efterrättelse; b) instruktioner, arbetsordningar, reglementen och stadgar för domstolar, ämbetsverk och andra myndigheter samt för allmänna inrättningar, därest bestämmelserna finnas vara av beskaffenhet att böra komma till allmänhetens kännedom; samt c) beslut, som anses vara av sådan vikt att de böra genom Svensk författningssamling allmängöras". Vidare kan nämnas att Kungl. Maj:t lämnar en hel del föreskrifter till myndigheter och andra inrättningar genom brev som riktas direkt till myndigheten eller inrättningen. Ibland tas en transumt av ett sådant brev in i SFS men vanligen kungörs de ej.

Kungörelsen om SFS stadgar vidare att "hovrätters samt centrala ämbetsverks och andra myndigheters kungörelser och cirkulär, vilka innehålla föreskrifter av vikt för en större allmänhet", kan intagas i Svensk författningssamling. Numera förekommer föreskrifter av de centrala ämbetsverken och liknande myndigheter i mycket liten utsträckning i SFS. De senaste åren har bara ett 20-tal sådana föreskrifter införts där varje år. Orsaken till att de tas in kan vara att myndigheten saknar egen författningspublikation eller att man anser att föreskriften ej blir tillräckligt spridd genom en sådan publikation.

Det finns ingen sammanfattande författning om hur de centrala verken skall publicera sina föreskrifter eller råd och anvisningar. Fram till den 1 juli 1969 gällde *kungörelsen (1922:609) angående ämbetsverks och andra myndigheters samlingar av kungörelser, cirkulär m.m.*, men den upphävdes med hänsyn till AB Allmänna Förlagets tillkomst.¹ Kungörelsen reglerade inte vilka myndigheter som skulle utge författningspublikationer utan hade endast bestämmelser om utformningen av publikationer som myndigheterna gav ut. Den innehöll bl.a. att samling av kungörelser, cirkulär eller andra författningar eller meddelanden skulle utges under gemensam beteckning men att den fick utgivas i skilda serier, att varje i samlingen ingående publikation skulle numreras löpande för årgång, att samlingen skulle ha samma format och stilsort m.m. som SFS, att flera författningar borde sammanföras till ett häfte, att dagen då författningen utkom från trycket skulle anmärkas och att författning, som varit införd i Svensk författningssamling, inte fick tas in i myndighetens samling på annat sätt än medelst särtryck ur SFS. Vidare angavs att myndigheten skulle införa en notis i Post- och Inrikes Tidningar om utgivningen av

¹ Allmänna Förlaget (ALLF) är ett serviceföretag för statlig publicering. Det ägs av staten genom Statsföretag AB. Dess huvuduppgift är att samordna produktion och marknadsföring av statligt tryck.

sådana författningar, som innehöll föreskrifter av vikt för en större allmänhet. Kungörelsen gällde inte för länskungörelserna eller publikationen Tjänstemeddelanden rörande lantförsvaret.

Reglerna i kungörelsen torde till en början ha följts av de flesta myndigheter. Det finns sålunda ett flertal författningspublikationer som till utformningen överensstämmer med Svensk författningssamling, t.ex. Tullverkets författningssamling, Medicinalväsendets författningssamling, Kommerskollegiets författningssamling, Kontrollstyrelsens cirkulär och Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser. Efter hand har emellertid myndigheterna allt oftare utformat sina publikationer på så sätt som myndigheten funnit lämpligt. Kungörelsen hade således redan delvis fallit i glömska då den upphävdes.

I olika författningar finns spridda bestämmelser om hur myndigheter skall publicera sina föreskrifter. I 168 § luftfartskungörelsen (1961:558) stadgas att av luftfartsstyrelsen utfärdade föreskrifter och meddelade beslut skall kungöras i den omfattning och på det sätt, styrelsen finner lämpligt. Tullstadgan (1927:391) innehåller i 236 § en bestämmelse att stadgan samt de i anslutning därtill utfärdade allmänna föreskrifter och taxor skall hos tullanstalt finnas kostnadsfritt tillgängliga för allmänheten, vilket uppenbarligen förutsätter att de trycks. Kungörelsen (1960:198) med anledning av Sveriges tillträde till EFTA innehåller dels att EFTA-konventionen skall införas i Tullverkets författningssamling, dels att sådana föreskrifter av generaltullstyrelsen som föranleds av EFTA-rådets beslut skall fortlöpande införas i Tullverkets författningssamling. Lots- och fyrkungörelsen (1970:698) innehåller ett stadgande att föreskrift som meddelas enligt kungörelsen skall intagas i publikationen Underrättelser för sjöfarande.

I vissa fall ges mycket detaljerade bestämmelser om kungörande. KK (1956:612) med tillämpningsföreskrifter till allmänna prisregleringslagen innehåller följande bestämmelse.

5 § Prisföreskrift eller annan bestämmelse som meddelas enligt allmänna prisregleringslagen skall delgivas genom kungörande i Svensk författningssamling eller, om den meddelas av myndighet som utger cirkulärserie, i denna. Bestämmelsen eller underrättelse om dess meddelande skall dessutom uppläsa i radio och införas i en eller flera tidningar. Om så finnes ändamålsenligt, skall den tillika anslås på lämpliga platser inom kommun, som beröres av föreskriften.

Avser sådan bestämmelse allenast ett mindre antal näringsidkare och erhålla dessa del av bestämmelsen genom skriftliga meddelanden eller i annan betryggande ordning, skall vad i första stycket sägs icke gälla.

Flera veterinära införseliförfattningar innehåller bestämmelser om kungörande av förteckningar och andra föreskrifter. I 4 § veterinära införselkungörelsen (1958:551) sägs t.ex. att lantbruksstyrelsen skall upprätta och offentliggöra förteckning över de varuslag, som är underkastade tillståndstvång.

En del *instruktioner* anger att vederbörande myndighet ger ut vissa publikationer. Instruktionen (1969:320) för sjöfartsverket innehåller således att verket utger bl.a. Sjöfartsverkets meddelanden och Underrättelser för sjöfarande. I instruktionen (1965:644) för kommerskolle-

gium anges att kollegiet ger ut publikationerna Kommerskollegii författningssamling och Kommerskollegii meddelanden i handelslicensärenden. I något fall innehåller instruktioner bestämmelser som också gäller råd och anvisningar. Instruktionen (1965:677) för statens brandinspektion säger att det aligger inspektionen att ge råd och anvisningar till kommuner och enskilda i frågor av allmän betydelse för brandförsvaret och att råd och anvisningar bör utfärdas genom cirkulär eller meddelanden, när det är ändamålsenligt. Bestämmelser i instruktioner om myndigheters författningspublikationer hör emellertid ej till vanligheten.

Utgivning av publikationer kostar pengar och tidigare var det från statsmakternas sida snarast en önskan att begränsa utgivningen av dyrbara publikationer. I en förteckning angavs vilka publikationer statsmyndigheterna hade rätt att trycka och i övrigt gällde att de fick trycka kortare anvisningar, meddelanden, råd eller upplysningar som var avsedda för allmänna spridning och att de, om de ville trycka någon annan publikation, måste inhämta Kungl. Maj:ts tillstånd. Den senaste kungörelsen i ämnet (SFS 1962:443) upphörde att gälla den 1 juli 1969 då Allmänna Förlaget började sin verksamhet. På grund härav är utgivningen av en del myndighetspublikationer reglerad i särskilda beslut av Kungl. Maj:t. Bestämmelser om Tullverkets författningssamling och Tullverkets författningshandböcker har således givits i ett regleringsbrev av den 8 juni 1945. I förbigående kan nämnas att de ursprungliga reglerna om Tullverkets författningssamling gavs i ett Kungl. brev den 31 december 1917.

När myndigheternas föreskrifter inte blir föremål för några sådana särskilda publiceringsåtgärder brukar de återfinnas i form av utgående expeditioner till en eller flera myndigheter eller andra adressater. Ofta betecknas de därvid som cirkulär, cirkulärskrivelser eller rundskrivelser.

I varje län utges länskungörelser. Till skillnad från de centrala myndigheternas kungörelser är dessa reglerade i författning, nämligen *kungörelsen (1915:421) angående länskungörelserna*. Denna har bestämmelser om länskungörelsernas innehåll, utformning och utdelning samt om skyldighet att bekosta tryckning. Kungörelsens gällande lydelse är intagen i *Bilaga 1*. Länskungörelserna innehåller dels en del generella föreskrifter, alltså vad utredningen kallar författningar, dels en mängd meddelanden av annat slag, främst sådana som är att hänföra till den officiella kungörelseannonseringen. Länskungörelserna har i huvudsak samma utformning som SFS (se vidare 4.3).

Enligt den nu upphävda länsstyrelseinstruktionen (1968:333) ålåg det länsstyrelsen att ombesörja, att alla till allmän efterrättelse utfärdade föreskrifter och påbud, om vilkas kungörande annan ordning icke fanns stadgad, blev behörigen kungjorda inom länet. Den nu gällande instruktionen (SFS 1971:460) innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

I fråga om regionala och lokala föreskrifter finns det på ett stort antal ställen specialbestämmelser om kungörande. Detta gäller t.ex. de kommunala s.k. "ordningarna" (jfr 5.3.1) som antas av kommunfullmäktige och fastställs av länsstyrelsen, t.ex. lokala ordningsstadgor, hamnordningar, torghandelsstadgor, hälsovårdsordningar och brandordningar. I allmänhet skall de införas i länskungörelserna. Brandordningarna behöver dock bara

omnämnas där. Införande i länskungörelserna är emellertid ej det enda sättet för kungörande av nu nämnda slag av kommunala föreskrifter. De skall även kungöras i ortspress och anslås på kommunens anslagstavla. Därtill åligger det kommunen att se till att tryckta exemplar av föreskrifterna finns att tillgå för allmänheten (se t.ex. 69 § hälsovårdsstadgan).

Vägförordningen innehåller i 61 § 3 mom detaljerade bestämmelser om hur lokala trafikföreskrifter, som meddelats av länsstyrelse eller kommunal trafiknämnd, skall offentliggöras. Alla sådana föreskrifter skall införas i en särskild liggare som finns vid länsstyrelsen. Då det gäller vissa föreskrifter räcker det att tillkännage dem genom vägmärke. Andra föreskrifter skall skyndsamt införas i länskungörelserna, då de beslutats av länsstyrelse, eller i ortstidning, då de beslutats av trafiknämnd. Dessutom skall trafiksäkerhetsverket och vägverket underrättas om föreskriftens innehåll.

Kombinationen länskungörelse och dagstidning är mycket vanlig då det gäller beslut med begränsad geografisk räckvidd. Ett exempel är naturvårdskungörelsen som innehåller att vissa föreskrifter enligt naturvårdslagen, t.ex. bildande av naturreservat eller bestämmelser till skydd för växt- och djurarter, skall tas in i länskungörelserna i form av en underrättelse och tillställas varje känd sakägare som berörs av beslutet samt att beslutet, i den mån så finnes erforderligt, även skall kungöras i tidning med spridning inom orten eller tillkännages på annat lämpligt sätt. Vidare finns bestämmelser att besluten skall registreras på länsstyrelsen och tillställas naturvårdsverket, som skall föra sammanfattande riksregister.

I en del fall skall föreskrifterna dessutom anslås på tavla. Lokala bestämmelser som länsstyrelsen meddelar med stöd av fiskeristadgan i fråga om fiskets vård och bedrivande skall t.ex. inte bara införas i länskungörelserna och i ortstidning utan även anslås i länsstyrelsens lokal, varjämte de enligt fiskeristadgan skall kungöras i kyrkan. Med hänsyn till den nya lydelsen av lagen (1942:117) med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka m.m. samt KK (1970:469) om kungörande i kyrka torde i stället för kungörandet i kyrka anslag böra ske på kommunens anslagstavla.

Då det gäller kommunala föreskrifter, som kommunen äger besluta om ensam utan att de skall fastställas av länsstyrelsen eller annan, finns det inga särskilda bestämmelser om kungörande utöver den allmänna regeln i kommunallagen att justering av fullmäktiges och nämnders protokoll skall tillkännages på kommunens anslagstavla.

2.4 Olika typer av författningspublikationer

Lagar och bestämmelser offentliggörs genom en mångfald publikationer av skiftande utseende. Innan utredningen lämnar en beskrivning över de olika myndigheterna och deras författningspublikationer kan det vara lämpligt att söka bringa reda i materialet genom att urskilja olika huvudtyper av publikationer. I och för sig vore det möjligt att endast diskutera de olika publikationernas speciella egenskaper, t.ex. om de är

tryckta eller stencilerade, vilket format de har, om författningarna numreras eller ej osv. Men en gruppering torde — även om den i viss mån är godtycklig eftersom många mellanformer och kombinationer förekommer — ändå bidra till att skapa översikt. Utredningen har funnit följande huvudtyper.

a) *Tryckta kronologiska författningssamlingar.* Författningarna kommer ut undan för undan i häften, som består av en eller flera författningar. Författningarna är numrerade. Häftena samlas vanligen i kronologisk ordning. Ofta binds de vid årets slut. Det viktigaste exemplet är SFS. Hit hör också t.ex. Tullverkets författningssamling, Kommerskollegiets författningssamling, Medicinalväsendets författningssamling, Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser och länskungörelserna. Men hit bör även räknas Trafiksäkerhetsverkets Föreskrifter. De flesta kommunala författningssamlingarna hör till denna grupp.

b) *Stencilerade cirkulär eller cirkulärskrivelser.* Dessa ges ut undan för undan och är ofta numrerade i en särskild serie. Ibland används endast myndighetens diarienummer. De har i det övervägande antalet fall bestämda adressater. Exempel är bankinspektionens cirkulärskrivelser, försäkringsinspektionens cirkulär och kriminalvårdsstyrelsens rundskrivelser.

c) *Publikationer av tidskriftstyp.* De kommer ut som tryckta häften undan för undan. Häftena är numrerade. Häftena innehåller vanligen flera notiser, som ibland är numrerade särskilt. Häftena samlas i kronologisk ordning i den mån de sparas. Innehållet har huvudsakligen informativ karaktär och består ofta av en blandning av personalnotiser, upplysningar om t.ex. utredningar och meddelanden om nya författningar. Myndigheternas föreskrifter är insprängda. Hit kan räknas UKÄ-aktuellt, Allmänna meddelanden från rikspolisstyrelsen, kanske även Statens planverk — aktuellt. Här avses emellertid inte sådana tidskrifter som är rena informationsorgan, såsom Socialnytt och Generaltullstyrelsens meddelanden.

d) *Fristående häften som ingår i en serie.* Varje häfte framstår såsom något avslutat, såsom något för sig, men de olika häftena ges vanligen enhetlig utstyrel. Till skillnad från de häften som ingår i kronologiska författningssamlingar är de i allmänhet försedda med omslag. Häftena numreras vanligen utan avbrott för kalenderår. Innehållet är vanligen råd eller anvisningar, mera sällan föreskrifter. Till denna grupp bör räknas Råd och anvisningar från socialstyrelsen, Kungl. arbetarskyddsstyrelsens anvisningar, Kungl. lantbruksstyrelsens meddelanden och Statens planverks publikationer.

e) *Helt fristående häften.* Dessa framträder som enstaka alster i myndighetens verksamhet. Utformningen bestäms från fall till fall. De är inte numrerade. Gränsen mot broschyrer och folders av engångskaraktär är flytande. Till denna grupp kan hänföras t.ex. giftnämndens förteckningar över bekämpningsmedel, rikspolisstyrelsens häfte Säkerhetsskydd och arbetarskyddsstyrelsens Hemhjälpсанvisningar.

f) *Bundna handböcker.* Här åsyftas tryckta systematiska samlingar av författningar. De ges ut med ett eller flera års mellanrum. Ibland kompletteras de med supplement. Sådana handböcker är Skatte- och

taxeringsförfattningarna, som tidigare gavs ut av finansdepartementet, numera av riksskatteverket, och Utbildningsväsendets författningsbok, som ersatt den tidigare Skolöverstyrelsens författningsbok. Den viktigaste publikationen av denna typ, nämligen Sveriges rikets lag (lagboken) är dock en privat utgåva.

g) *Lösbladshandböcker*. Härmed avses systematiska samlingar av författningar, tryckta på lösa blad som samlas i pärmar. I dess renodlade form är varje blad utbytbart. Ändrings- och kompletteringsblad ges ut undan för undan. Varje blad åsätts en beteckning som visar var det skall placeras i pärmen. Typiska exempel är Totalförsvarets författningshandbok, som ges ut av försvarsdepartementet, Föreskrifter och anvisningar för polisväsendet, handboken Veterinärväsendet och trafiksäkerhetsverkets Bestämmelser om fordon. Även några kommunala författningssamlingar bör föras hit.

2.5 Primärpublicering och sekundärpublicering

Då Kungl. Maj:t promulgerar en lag eller förordning eller beslutar utfärda en egen kungörelse eller annan författning fogas texten till statsrådsprotokollet. Denna text får anses vara originalet till författningen, den egentliga urkunden. Det är i statsrätten en allmänt hävdad princip att ingen lag kan ha bindande verkan förrän den kungjorts. Kungörandet är således det sista ledet i lagstiftningsprocessen. Under 2.3 har nämnts att kungörandet av lagar och författningar, som utfärdats av Kungl. Maj:t, sker genom att författningen publiceras i Svensk författningssamling. Det är här fråga om det första offentliggörandet, det som är ett minimikrav för att författningen skall få giltighet. Utredningen vill kalla detta för *primärpubliceringen*. Den publikation vari primärpubliceringen sker kan kallas primärpublikation.

För att författningen skall få en vidare spridning återges den därefter ofta i olika sammanhang, t.ex. i facktidsskrifter, i broschyrer eller i *andra* författningspublikationer. För att man skall få bättre överblick över författningarna samlas de ofta systematiskt i handböcker. All sådan publicering kallar utredningen *sekundärpublicering*. I enlighet härmed bör publikationer vari sekundärpublicering förekommer kallas sekundärpublikationer. Typiska sådana är Totalförsvarets författningshandbok och Skatte- och taxeringsförfattningarna.

Då det gäller myndigheternas författningspublikationer finner man både primärpublikationer och sekundärpublikationer och mycket ofta en kombination av dem. Så innehåller t.ex. Tullverkets författningssamling, Medicinalväsendets författningssamling och Föreskrifter och anvisningar för polisväsendet såväl författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t och berör myndighetens verksamhetsområde som bestämmelser vilka myndigheten beslutat själv. Ofta förekommer även bestämmelser som andra myndigheter meddelat.

Vad beträffar de regionala och lokala publikationerna, alltså länskungörelserna och de kommunala författningssamlingarna, kan man säga att de flesta författningarna i länskungörelserna bör räknas till primärpubliceringen men att det där även finns en del föreskrifter som återges

sekundärt. De kommunala författningssamlingarna bör snarast räknas till primärpublikationerna.

För utredningen är det av särskilt intresse att undersöka hur myndigheten publicerar sina egna föreskrifter. Man kan ofta inte lika tydligt som beträffande författningar, som Kungl. Maj:t utfärdat, urskilja ett original till föreskriften. Visserligen tas dessa i många fall in i myndighetens protokoll men ibland återfinns de i form av ineliggande exemplar av myndighetens utgående skrivelser. Även bekantgörandet följer mindre klara linjer än då det gäller kungaförfattningarna. Den tidigare nämnda statsrättsliga principen att lagar skall offentliggöras för att få bindande verkan torde väl även gälla föreskrifter som myndigheter meddelar men det är oklart hur långt principen sträcker sig och den iakttas ej alltid. Av dessa skäl bör primärpubliceringen särskilt uppmärksammas.

Utredningen vill i detta sammanhang peka på en annan närliggande distinktion, som kan förklara varför författningspublikationerna är utformade på så många olika sätt. Då en lag eller föreskrift är beslutad gäller det att bringa den till allmänhetens och berörda tjänstemäns kännedom så snart som möjligt. Det är fråga om en fortlöpande information, som enklast sker genom att författningarna tas upp i kronologisk ordning i en författningssamling eller en tidskrift. Då det gäller ändringar av en äldre författning är det från denna synpunkt tillräckligt att ange det ändrade avsnittet. Publikationen har en *kungörelsefunktion*. Då man senare skall tillämpa en författning har man helt andra krav på publikationens utformning. Man önskar lätt finna författningen och man önskar författningens hela aktuella text. Helst önskar man olika författningar inom samma ämnesområde samlade. En del författningspublikationer tillgodoser därför främst *handboksfunktionen*. I några fall är författningspublikationerna helt inriktade på att tillgodose endast en av de båda funktionerna men vanligen söker en publikation så gott sig göra låter tillgodose båda funktionerna samtidigt.

2.6 Kungörandets rättsliga betydelse

Inom västerländsk offentlig rätt är det en allmänt antagen princip att lagar och andra generella föreskrifter skall offentliggöras för allmänheten i en eller annan form. Detta är inte bara en förutsättning för att rättsreglerna faktiskt skall få genomslagskraft och bli efterföljda utan får även ses som en garanti för den enskildes rättssäkerhet. Medborgaren bör ha möjlighet att känna gällande regler för att kunna inrätta sitt handlande därefter. Denna princip anses vara grundläggande och gälla även om den inte kommit till uttryck i lagstiftningen. Såsom framgår av det föregående (se 2.3) förekommer ett stort antal bestämmelser om kungörande inom olika delar av lagstiftningen och dessa får ses som ett uttryck för den nämnda principen. Därvid uppstår sig spørgsmålet vilken rättslig betydelse som skall tillerkännas en bristfällig efterföljd av de föreskrifter som är givna om kungörande eller ett uteblivet kungörande i fall då sådant inte är föreskrivet samt frågan vilken betydelse det har för medborgarna att en rättsregel publicerats på föreskrivet sätt.

I egenskap av överhuvud över statsförvaltningen är Kungl. Maj:t

befogad att rikta tjänsteföreskrifter till en eller flera myndigheter och detta kan ske utan iakttagande av särskilda kungörelseformer. Vanligen intas de i brev till vederbörande myndighet. Ej sällan avser dylika föreskrifter förvaltningsmyndigheternas tillämpning av lagar eller andra författningar och berör sålunda indirekt de enskilda medborgarna. Om t.ex. författningarna stadgar förbud att bygga utan tillstånd förekommer det att Kungl. Maj:t i skrivelse till ett centralt verk ger föreskrifter om förutsättningarna för att ge tillstånd. På motsvarande sätt är det ej ovanligt att överordnade förvaltningsmyndigheter dirigerar de underordnades tillämpning av författningarna utan att anvisningarna härom offentliggörs för medborgarna.

Det vill synas som om ett sådant förfaringssätt inte står i överensstämmelse med den inledningsvis nämnda principen. Utredningen känner icke till något fall då lagligheten av förfaringssättet prövats av domstol. Kanske bör situationen uppfattas så att det absoluta kravet på offentliggörande avser sådana föreskrifter som omedelbart vänder sig till medborgarna och förutsätter åtlydnad av dessa, däremot ej sådana som riktar sig till förvaltningsmyndigheterna och först sedan dessa handlat berör medborgarna.

2.6.1 Verkan av publiceringsbrist

I svensk rätt finns inte några lagfästa bestämmelser om verkan av brist i publiceringen. Inom doktrinen torde allmän enighet råda om att lagar inte kan tillämpas mot allmänheten om de inte är kungjorda på föreskrivet sätt. Vad beträffar förvaltningsmyndigheternas normer torde uppfattningen vara densamma även om viss tvekan kan märkas då det gäller smärre brister i publiceringen.

Större oklarhet vidlåder frågan om huruvida underlåten eller bristfällig publicering får till följd att författningen anses ogiltig eller icke existerande så att den över huvud inte kan tillämpas, inte ens mot den som råkat få vetskap om dess innehåll, eller om felet bara medför att den inte kan tillämpas mot den som saknat kännedom om den. Problemet kan även formuleras så: Kan en författning sättas i kraft omedelbart från beslutets dag och därefter tillämpas mot var och en som fått vetskap om den eller måste den kungöras innan den kan träda i kraft? Det vill synas som om frågan besvaras olika inom statsrätten och inom förvaltningsrätten. För lagars och andra av Kungl. Maj:t utfärdade författningars vidkommande, alltså vad som brukar hänföras till statsrätten, torde meningen vara den att författningen inte kan bli giltig förrän efter vederbörligt kungörande. Inom förvaltningsrätten däremot torde förvaltningsmyndigheternas normer anses i och för sig giltiga redan från beslutets dag och således kunna omedelbart tillämpas mot den som får vetskap om normen men doktrinen synes inte vara klar på denna punkt.

I rättspraxis ställs frågan sällan på sin spets. Merendels torde lagar och andra normbeslut vara kungjorda på ett korrekt sätt och om det föreligger misstanke om att så ej är fallet torde endast sällan den enskilde ställas till ansvar. Utredningen har funnit följande fall som kan vara av intresse.

Före 1894 års lag om tiden för allmänna författningars trädande i kraft (se 11.4) gällde ett cirkulär av år 1833¹, enligt vilket allmänna författningar skulle bekantgöras genom uppläsning i sockenkyrkan. Där föreskrevs det också att vederbörande präst skulle anteckna på författningen den dag då uppläsningen börjat. Visserligen skulle författningen också publiceras i Svensk författningssamling men denna publicering hade ingen rättslig betydelse utan utgjorde snarast ett underlag för kyrkoläsningen. I *NJA* 1886 s. 129 hade några jägare åtalats för att de jagat på förbjuden jakttid. Enligt rättsfallets rubrik gällde frågan om en Kungl. kungörelse den 12 maj 1882, varigenom tiden för jakten blivit inskränkt på ifrågavarande ort, kunde anses ha varit gällande, då tillförlitlig upplysning saknades om kungörelsen blivit uppläst i kyrkan. Jägarna invände att de inte kände till kungörelsen och att den förmodligen inte blivit uppläst i kyrkan. Prästen förklarade att han ej kunde minnas om författningen hade lästs upp men att så troligen varit fallet. Prästen hade emellertid ej antecknat på författningen att den lästs upp.

Hovrätten ville fälla jägarna till ansvar under åberopande av att kungörelsen blivit utgiven i SFS och "såmedelst till efterrättelse kungjord". HD ogillade emellertid åtalet eftersom det icke blivit ådagalagt att jägarna vare sig på det för allmänna författningars offentliggörande föreskrivna sättet eller annorledes fått kännedom om kungörelsen. Misstanken om bristfällig publicering ledde här således till att författningen ej kunde anses ha varit gällande.

Ett annat fall gällde en föreskrift av en förvaltningsmyndighet. I *NJA* 1903 s. 110 hade KB med stöd av brännvinsförsäljningsförordningen meddelat vissa föreskrifter om ordningen på utskänkningsställena i en stad. Föreskrifterna hade intagits i ett brev till magistraten. Personer, som åtalades för brott mot föreskrifterna, invände att dessa ej hade behörigen kungjorts. Det blev utrett att föreskrifterna ej hade införts i länskungörelserna och man kunde ej av länsstyrelsens diarium utläsa att de kungjorts i ortstidning. HD godtog invändningen och fann att föreskrifterna borde ha kungjorts enligt 20 § ordningsstadgan för rikets städer. Då detta ej skett kunde föreskrifterna ej tillämpas.

Genom 1894 års lag om tiden för allmänna författningars trädande i kraft tillades publiceringen i SFS rättslig betydelse. Kyrkouppläsningen inskränktes i samband därmed avsevärt och där den kvarstod var det endast såsom en ytterligare form för att sprida kännedom om författningen. 1894 års lag stadgar att författningarna skall träda i kraft fyra veckor efter utgivningen i SFS, där annat ej framgår av själva författningen. Den säger däremot ej uttryckligt att författningar inte får träda i kraft före utgivningen i SFS. Detta klargörs emellertid i två fall från högsta domstolen. En lag den 10 maj 1912 om ändrad lydelse av lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom angav att den skulle träda i kraft "genast efter utfärdandet".

¹ Cirkulär till Konungens befallningshavande med närmare föreskrifter i avseende på tiden, varifrån utfärdade författningar skola anses ländande till efterrättelse, m.m. (SFS 1833 nr 10 s. 94).

Den kom inte ut i SFS förrän den 20 maj (1912 nr 59). Tvekan kunde råda om den var i kraft tiden den 10–20 maj. I notisfallet *NJA 1914 B 684* uttalade HD — i ett mål om fastställande av jorddelningsförrättning — att lagen blivit gällande först den 20 maj, då det nummer av Svensk författningssamling, vari lagen införts, enligt därom meddelad uppgift utkommit från trycket. Fallet anförs av Fahlbeck som ett exempel på att lagens principer iakttages enligt strikt ordalydelse av praxis (Fahlbeck: *Förvaltningsrättsliga studier*, Sthlm 1938). I referatfallet *NJA 1936 s. 210*, som var ett tvistemål, bekräftade HD att en lag ej blir gällande förrän den kommit ut i SFS, trots att den enligt sin ordalydelse skall träda i kraft "genast efter utfärdandet". Innebörden av dessa båda fall är således att en lag ej blir gällande förrän den publicerats i SFS.

Några fall rör betydelsen av att lokalt begränsade trafikföreskrifter ej bekantgjorts i enlighet med bestämmelser i författningar. I *SwJT 1925 rf s. 38* var en person åtalad för överträdelse av förbud att befara viss väg. Enligt vederbörande författning skulle dylikt förbud kungöras och utmärkas genom anslag. Det hade tydligen införts i länskungörelserna. Då emellertid föreskrivet anslag ej blivit uppsatt och den tilltalade ej hade kännedom om förbudet ansågs detta ej kunna medföra ansvar för honom. I *NJA 1926 s. 1* gällde målet överträdelse av KB:s föreskrift om inskränkning i eljest tillåten hastighet. HD uttalade att för tillämpning av föreskriften fordrades att en bestämmelse i då gällande motorfordonsförfattning angående anslag rörande hastighetsinskränningen iakttagits eller att föreskriften eljest var bekant för vederbörande.¹

Även *SwJT 1939 rf s. 51* rörde en lokalt begränsad föreskrift som ej tillkännagivits enligt vad därom var stadgat. I ett beslut om fredande av naturminnesmärke hade KB meddelat förbud att beträda visst område. KB föreskrev i beslutet att fem anslagstavlor skulle utsättas och att dessa skulle ange förbudets gränser och upplysa om fridlysningen. Tavlorna kom sedermera att förfalla. En person, som åtalats för överträdelse av förbudet, frikändes av hovrätten med motivering att föreskrivna anordningar för naturminnesmärkets utmärkande icke behörigen utförts och underhållits och att den tilltalade ej haft kännedom om förbudet.

Utredningen har ej funnit något fall som rör bristfällig publicering av författning, som är meddelad av central förvaltningsmyndighet, ej heller något renodlat fall om betydelsen av att publicering underlåtitits då föreskrift om kungörande saknats.

2.6.2 Betydelsen av korrekt offentliggörande

När brist i kungörandet ej föreligger utan författningen bekantgjorts på föreskrivet sätt eller — om föreskrifter saknas — på godtagbart sätt är författningen giltig och kan i princip tillämpas mot var och en som berörs. Offentliggörandet skapar en presumtion för att medborgarna

¹ 167 § 2 st vägtrafikkungörelsen (1972:603), som trätt i kraft den 1 maj 1973, stadgar att straff för överträdelse av lokal trafikföreskrift ej skall ådömas om föreskriften ej utmärkts på vederbörligt sätt eller om den ej införts i liggare eller kungjorts enligt vissa närmare angivna bestämmelser.

känner författningen. Detta uttrycks ibland så att de fingeras känna lagen, ibland så att de är skyldiga att känna lagen. Inom straffrätten har detta kommit till uttryck i satsen *ignorantia juris nocet* som innebär att bristande kännedom om rättsreglerna drabbar den okunnige. Medborgaren kan således i princip inte undgå straffansvar på den grund att han ej känt till rättsregeln.

För sådana författningar som intas i SFS uppstår på grund av 1894 års lag den här nämnda presumptionen i och med att författningen kommer ut av trycket. Också för författningar av lägre dignitet, som ej införs i SFS, skapar offentliggörandet en presumption för kännedom om författningen, även om det kan vara tveksamt hur högt krav som skall ställas på kungörandet. Enligt H. Strömberg (Den lokala förordningsmakten, Lund 1954) är salunda intagande i länskungörelserna av lokala förordningar icke tillfyllest utan enligt honom måste detta kompletteras genom aktiva åtgärder för spridande av kännedom om den lokala förordningen (s. 292).

Ett exempel på fall då en invändning om rättsvillfarelse ej godtagits utgör *SvJT 1941 rf s. 40*, som rörde länsstyrelsens fridlysning av naturminnesmärke. KB i Gotlands län hade i en kungörelse förbjudit borttagande av viss växt. Förbudet synes ej ha varit begränsat till viss plats. En person åtalades för överträdelse av det då 26 år gamla förbudet. Han invände att han ej kände till förbudet och att det ej var anslaget på växtplatsen. Hovrätten lämnade invändningen utan avseende och dömde till böter. Enligt då gällande lag om naturminnesmärkens fredande skulle fridlysningsbeslut kungöras i länskungörelserna, i ortstidning och genom uppläsning i kyrka och antecknas i länsstyrelsens register samt "där så fanns nödigt" anslås vid naturminnesmärket. Referatet utvisar inte om någon utredning förebragtes om huruvida förbudet hade kungjorts men man torde kunna utgå från att de tre obligatoriska åtgärderna hade vidtagits.

Ett närliggande men ej renodlat fall utgör *SvJT 1931 rf s. 60* som gäller en föreskrift som utfärdats av lokal statlig myndighet. Enligt 1923 års motorfordonsförordning fick automobil föras endast av den som hade tillstånd (körkort). Ett undantag utgjorde övningskörning, som var tillåten på plats och under villkor som bestämdes av polismyndigheten i orten. Landsfiskalen i en ort hade föreskrivit att övningskörning fick ske på vissa tider under vissa dagar. En bilförare, som åtalades för att ha övningskört på otillåten tid, invände att han ej känt till tidsbegränsningen. Invändningen beaktades ej av domstolarna, som dömde till böter. - Det framgår ej av referatet om man sökte klarlägga hur landsfiskalens föreskrifter hade offentliggjorts. Varken motorfordonsförordningen eller anknytande tillämpningskungörelse synes ha uppställt något krav på att dylika föreskrifter skulle kungöras. Fallet skulle kunna ses som ett exempel på att domstolarna inte krävt kungörande, eftersom sådant ej var föreskrivet i författning. En sådan inställning skulle möjligen kunna förklaras med att föreskrifterna ej innehöll påbud eller förbud i skärpande riktning för den enskilde utan närmast innebar en dispens från motorfordonsförordningens förbud mot körning utan körkort. Det är emellertid också möjligt att föreskrifterna faktiskt hade kungjorts på ett godtagbart sätt varvid bilförarens rättsvillfarelse ej ansågs ursäktlig.

2.6.3. Ursäktlig rättsvillfarelse

I straffrättsliga sammanhang anses det emellertid alltför strängt att fullt ut upprätthålla presumptionen att var och en känner lagen. Det finns därför en klar tendens i rättspraxis att frikänna där rättsvillfarelsen anses ursäktlig. Så sker till en början då rättsvillfarelsen beror på en brist i kungörandet. Det torde vara svårt att dra en gräns mellan sådana fall och fall då frikännandet beror på att domstolen ansett rättsregeln på grund av det bristande kungörandet icke vara gällande. De ovannämnda fallen NJA 1886 s. 129, SvJT 1925 rf s. 38, NJA 1926 s. 1, SvJT 1939 rf s. 51, vilka här angetts som exempel på att publiceringsbrist medför att vederbörande föreskrift ej kan tillämpas, kan även ses som exempel på att ursäktlig rättsvillfarelse leder till straffrihet. Möjligen bör gränsen anges så att allvarliga publiceringsbrister leder till att författningen aldrig kan tillämpas, inte ens mot den som visas ha haft vetskap om den, medan mindre allvarliga brister medför straffrihet endast för den som ej kände till författningen.

Ursäktlig rättsvillfarelse, som medför att straff ej ådöms, anses i praxis också föreligga då gärningsmannen trots en formellt sett fullständigt riktig publicering inte haft möjlighet att få kännedom om innehållet i en rättsregel. I sin bok *Om rättsvillfarelse* (Sthlm 1956) drar Thornstedt efter en genomgång av praxis (närmast fallen NJA 1918 B 558, B 577, B 576, NJA 1919 B 171, B 172, B 185, B 186 och NJA 1920 s. 4) den slutsatsen att HD ansett, att okunnighet om innehållet i en ny författning medför straffrihet, så länge okunnigheten icke skäligen kan läggas gärningsmannen till last såsom försummelse. Sådan försummelse skulle emellertid föreligga då denne genom tidningspressen eller på annat sätt fått sin uppmärksamhet riktad på att gärningen straffbelagts. Att vederbörande nummer av SFS icke kommit ortens myndigheter till handa eller att författningen ej kungjorts på orten genom offentlig myndighets försorg kan enligt Thornstedt alltså inte åberopas som ursäkt, såvida gärningsmannen på annat sätt fått meddelande om författningens existens, även om detta sätt icke framstår som lika tillförlitligt. Thornstedt tillägger:

Den ståndpunkt som HD sålunda intagit förklarar att överrätterna icke synes ha haft anledning att beakta okunnighet om nya författningar vid tillämpningen av den snabbt skiftande kristidslagstiftningen under andra världskriget. Hithörande författningar kungjordes nämligen regelbundet i radio före eller i samband med sitt ikraftträdande. Med hänsyn till den allmänna förekomsten av radiomottagare i landet måste en författning, som kungjorts i radio, anses vara allmänt bekant i hela landet, och under sådana omständigheter torde okunnighet om en ny författning i regel kunna läggas vederbörande till last såsom försummelse.

Det bör tilläggas att vissa specialstraffrättsliga författningar uppställer **vetskap** om en viss föreskrift, t.ex. ett förbud, som förutsättning för straffbarhet. I sådana fall kan naturligtvis icke presumerad vetskap enligt satsen om *ignorantia juris nocet* medföra straffansvar.

Sammanfattningsvis torde rättsläget kunna beskrivas sålunda. Författningar av alla slag skall offentliggöras för att bli gällande mot envar. Om

det finns föreskrifter om offentliggörande skall dessa iakttagas. Allvarlig underlåtelse att följa föreskrifterna medför att författningen ej blir gällande. Det är tveksamt om författningen i sådant fall anses gällande mot den som visas ha fått kännedom om författningen på annat sätt. Mindre allvarligt åsidosättande av sådana föreskrifter får till följd att författningen ej kan föranleda straff (varmed torde likställas förverkande och andra ingripande påföljder) för den som saknat vetskap om författningen. Om det ej finns någon föreskrift om offentliggörande, torde uteblivet eller bristfälligt kungörande i varje fall medföra strafffrihet o.dyl. för den som ej känt till författningen. En författning, som kungörs i SFS, anses i princip tillämplig mot envar. En författning som i enlighet med givna föreskrifter kungörs annorstädes än i SFS torde i princip anses tillämplig mot envar även om detta kan vara i någon mån tveksamt i händelse föreskrifterna uppställer lågt krav på publicering, t.ex. enbart införande i länskungörelserna. Saknas föreskrifter, torde författningen anses tillämplig mot envar om kungörandet uppfyller rimliga krav. Även om författningen kungjorts medför den ej straffansvar för en person som saknat kännedom om den och anses ha giltig ursäkt därför, t.ex. emedan författningen är ny och den inte gjorts bekant över landet. Även utan offentliggörande torde tjänsteföreskrifter inom förvaltningen anses giltiga.

3 Redogörelse för några centrala förvaltningsmyndigheter och deras författningspublikationer

3.1 *Centralförvaltningens uppgifter och normgivningskompetens*

Den svenska förvaltningen har vuxit fram under flera århundraden. Den är därför inte enhetligt organiserad utan företer en synnerligen varierad och svaröverskadlig bild. Ett karaktäristiskt drag för den svenska förvaltningen är att den till så stor del utövas av organ som är förlagda utanför departementen. Hos oss är departementen jämfört med utlandets ministerier tämligen små och sysslar huvudsakligen med övergripande och långsiktig verksamhet som lagstiftning, planering och statsreglering. Beslut fattas av Kungl. Maj:t i statsrådet på föredragning av vederbörande departementschef och bakom besluten står således i princip hela regeringen. Departementens direktivgivning utövas därför inte såsom ofta i utlandet genom ministeriella dekret utan genom Kungl. förordningar, Kungl. kungörelser, Kungl. brev eller andra dylika dokument, utfärdade av Kungl. Maj:t. I den mån dessa innehåller föreskrifter till allmän efterrättelse kungörs de såsom tidigare har nämnts i SFS. Denna författningspublicering har utredningen behandlat i sitt tidigare betänkande SOU 1970:48.

På grund av regeringsärendenas mangfald har dessa alltmer skiftats ut från departementen till förvaltningsmyndigheterna och då av naturliga skäl i första hand till de centrala myndigheterna. Med "central" myndighet åsyftas här en myndighet vars kompetens ej är lokalt begränsad utan som har hela landet till verksamhetsområde. Från att under 1600-talet huvudsakligen ha bestått av ett par rikskollegier har den statliga centralförvaltningen svällt ut till att omfatta ett par hundra myndigheter, såsom framgår av t.ex. statskalendern eller departementsstatistikan (1963:214, ändrad senast 1972:404). Denna ansvällning hänger samman med den förändrade syn på statens uppgifter som ligger bakom det moderna samhällets framväxt. I äldre tider svarade staten huvudsakligen för rättsskipning, försvar och skatteväsende medan staten numera tagit på sig sådana omfattande uppgifter som social omvårdnad i vidsträckt bemärkelse, utbildning för var och en, kommunikationsväsen samt kontroll av näringslivet och flera av dess produkter.

Till följd härav är förvaltningen kontinuerligt föremål för omorganisation, som sker i alltmer ökad takt. Nya myndigheter kommer till. Äldre

verk läggs ner eller slås samman med andra. För att ge ett exempel kan man peka på att veterinärstyrelsen på sin tid bröts ut från medicinalstyrelsen. Sedermera har medicinalstyrelsen slagits samman med dåvarande socialstyrelsen till nuvarande socialstyrelsen. Veterinärstyrelsen har i sin tur delats upp och upphört, varvid den ena delen gått in i lantbruksstyrelsen och den andra delen förenats med statens institut för folkhälsan till det nya statens livsmedelsverk. Andra exempel på nya verk från senare tid är trafiksäkerhetsverket, naturvårdsverket, invandrarverket, riksskatteverket och konsumentverket. Allt detta gör att uppgifter om myndigheterna och deras organisation snabbt blir föråldrade.

Enligt äldre uppfattning tillkom den lagstiftande makten de högsta statsorganen medan den verkställande makten tillkom Kungl. Maj:t eller de under Kungl. Maj:t lydande myndigheterna. Förvaltningens organ hade således endast att verkställa de lagstiftandes beslut. Även om detta i stort gäller än i dag kan en skarp gräns icke upprätthållas. Det blir allt vanligare att lagstiftning i vid mening, alltså befogenhet att ge generella normer, delegeras till de förvaltande myndigheterna. Delvis är väl detta ett led i en strävan att minska Kungl. Maj:ts arbetsbörda, vilket ju varit den nu upphörda departementsutredningens huvuduppgift, men delegationen beror i stor utsträckning också på att förhållandena i det moderna samhället skiftar så snabbt att ämbetsverk med specialiserad personal ofta anses mer lämpade att meddela normer som successivt anpassas till utvecklingen. Exempel på detta är jordbruksregleringen, naturvården och livsmedelskontrollen.

Myndigheterna handlägger uppgifter av skiftande slag. Det är långt ifrån alla som är av intresse i förevarande sammanhang. Till en början behöver domstolar, utbildningsanstalter, kulturella institutioner som museer, bibliotek och akademier samt vårdanstalter inte komma i betraktande, eftersom de har väsentligen andra uppgifter än att utfärda generella föreskrifter. I många myndigheter är avgörandet av enskilda förvaltningsärenden den dominerande sysselsättningen. Sådana avgöranden bör på något sätt, t.ex. genom delgivning, tillställas den som berörs och de faller därför inte, vilket framhållits under 2.2, inom området för författningspubliceringen. Andra förvaltningsorgan är tillkomna för att lämna råd inom skilda sektorer. Vidare finner man myndigheter som skall producera saker, t.ex. vägar, eller svara för t.ex. forskning. Inte heller sådana uppgifter kan hänföras till utredningens ämnesområde. För utredningens vidkommande är det förvaltningsorganens normgivning som bör undersökas.

Myndigheternas uppgifter regleras dels genom s.k. instruktioner, som utfärdas av Kungl. Maj:t, dels genom lagar eller andra av Kungl. Maj:t utfärdade författningar. Förvaltningsorganen har ingen ursprunglig behörighet att meddela föreskrifter till allmän efterrättelse utan sådan normgivning förutsätter stöd i lag eller annan författning eller möjligen i ett beslut av Kungl. Maj:t, intaget i brev till vederbörande myndighet. Ofta anger en lag att det tillkommer Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att utfärda närmare föreskrifter för tillämpning av lagen, varvid Kungl. Maj:t i tillämpningskungörelse till lagen överläter åt en lämplig myndighet att besluta föreskrifter i vissa avseenden. I

sådana fall kan Kungl. Maj:t själv välja ut vilken myndighet som uppgifter bör anföras åt. I andra fall kan redan lagen utpeka myndigheten och binder sålunda Kungl. Maj:t.

Allmänna delegationsstadganden förekommer vanligen i slutet av en lag eller en Kungl. kungörelse, varvid befogenheten avser utfärdande av "närmare" bestämmelser, eller "ytterligare" bestämmelser. Även om terminologin inte är fast asyftas vanligen med "närmare" bestämmelser sådana som mer detaljerat reglerar vad som behandlas i vederbörande lag eller författning, medan "ytterligare" bestämmelser är ett något vidsträckt begrepp och innefattar även sådana bestämmelser som fyller ut vad lagen ej reglerat och sålunda kompletterar dess stadganden, allt dock i den mån det faller inom lagens ämnesområde. Även utan sådant delegationsstadgande torde en myndighet, som fått en viss förvaltningsuppgift sig ålagd, ha befogenhet för att inte säga skyldighet att besluta sådana detaljföreskrifter, som är nödvändiga för att vederbörande författning skall kunna tillämpas.

Mer speciella delegationsstadganden återfinner man vanligen inne i lagen eller kungörelsen, i samma lagrum som reglerar en viss fråga. Det är ofta just sådana stadganden som medger den mest ingripande normgivningen från myndigheternas sida, normer som berör den enskilde medborgarens rättigheter och skyldigheter, medan normgivning som stöds på de allmänna delegationsbestämmelserna ofta vänder sig till underlydande organ och främst reglerar administrationen. För att få en bild av myndighetens befogenheter då det gäller författningsgivning måste man således studera inte bara myndighetens instruktion och specialförfattningarnas slutbestämmelser utan även dessas materiella bestämmelser.

En myndighets normgivning är självfallet av större betydelse inom sådana förvaltningsområden, där lagstiftningen eller Kungl. Maj:ts tillämpningsföreskrifter endast innehåller generella principer och allmänt hållna stadganden. När författningarna i detalj reglerar förekommande frågor blir det mindre utrymme för myndighetens normgivning. Ofta kommer denna då främst att avse administrativa frågor, som är av begränsat intresse för utomstående.

För en myndighets normgivning är dess ställning i förhållande till andra myndigheter, dess plats i hierarkin, av stor betydelse. En del verk har en omfattande regional eller lokal förvaltning som är så fast knuten till centralorganet att den tillsammans med centralorganet anses bilda verket. Tillsammans utgör de så att säga en sluten enhet och centralorganet har på grund av sin chefsställning befogenhet att leda regional- eller lokalförvaltningen genom tjänsteföreskrifter, vilka kan betraktas som interna. Särskilt affärsverken utgör exempel på detta. I andra fall är de regionala eller lokala förvaltningarna organiserade som formellt fristående enheter, vilka visserligen lyder under eller står under tillsyn av centralorganet men där subordinationsförhållandet ofta är svagare än i föregående fall. I sådana fall omhänderhas ofta förvaltningen på det lokala planet av kommunala organ medan förvaltningen på länsplanet kan skötas antingen av länsstyrelsen eller av särskilda länsnämnder. Ett exempel är skolöverstyrelsen — länskolnämnderna — skolstyrelserna. En mellanform

exemplifieras av arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna. Här föreligger något fastare band och i dagligt tal räknas såväl styrelsen som de underlydande organen till "verket".

I de här nämnda fallen vänder sig de centrala organens normgivning ofta till de underlydande myndigheterna och inte omedelbart till allmänheten. Kontakten med allmänheten sker på det lokala planet genom att myndigheterna handlägger enskilda ärenden. De centrala organens normgivning utgör riktlinjer för de lokala organens bedömande av enskilda fall och syftar till ökad enhetlighet i bedömningen. Ofta tar detta sig uttryck i "anvisningar" av mer eller mindre bjudande karaktär.

En annan art av normgivning är sådan som omedelbart vänder sig till allmänheten, som alltså inte tar sikte på handläggningen av enskilda ärenden utan förutsätter att allmänheten direkt rättar sig efter den. Sadana författningar kan ges av myndigheter som helt saknar lokala eller regionala organ, t.ex. giftnämnden, eller av myndigheter som är utrustade med sådana organ. Vanligen riktar sådana föreskrifter sig till speciella företag eller yrkesgrupper, t.ex. banker, livsmedelsfabrikanter eller jordbrukare, men ibland är de avsedda för den breda allmänheten, t.ex. bestämmelser om fordons utrustning eller om elransonering.

Vidare bör nämnas att en del myndigheter ger föreskrifter eller anvisningar som är avsedda för andra, icke underlydande myndigheter inom statsförvaltningen. Ofta tar sådana bestämmelser sikte på kontroll eller rationalisering eller personalfrågor. Här kan nämnas riksrevisionsverkets och avtalsverkets anvisningar och riksarkivets bestämmelser om arkivering.

En central förvaltningsmyndighets beslutanderätt utövas i allmänhet av dess styrelse, om det rör vissa viktigare frågor, och i övrigt av dess generaldirektör efter föredragning av en byråchef eller annan tjänsteman. På grund av ärendenas mångfald överläts ofta åt byråchefer eller andra tjänstemän att fatta beslut å myndighetens vägnar. Utfärdande av generella föreskrifter av betydelse för författningars materiella tillämpning torde väl i allmänhet uppfattas som en så viktig fråga att den föredras för styrelsen eller i varje fall för verkschefen men inte sällan förekommer det att sådana beslut fattas på lägre nivå, t.ex. av en avdelningschef eller en byråchef. För frågan om författningspublicering synes det enellertid vara oväsentligt om beslutet fattas av generaldirektören eller annan befattningshavare.

En annan organisatorisk fråga kan ha större betydelse för författningspubliceringen. Det är frågan om graden av samarbete eller samordning mellan myndighetens olika avdelningar eller byråer. I verk där det är nära samarbete eller åtminstone fast samordning ter det sig i allmänhet naturligt att ordna författningspubliceringen efter enhetliga linjer och att bl.a. anlita samma författningspublikation. I sådana fall ges ofta författningarna ut gemensamt från en administrativ avdelning eller en kanslibyrå. I myndigheter med mindre täta kontakter mellan de olika enheterna kan det förekomma att vederbörande fackbyråer ger ut var sin publikation, såsom t.ex. i trafiksäkerhetsverket.

De centrala myndigheternas benämning varierar kraftigt. Man finner t.ex. kollegier, verk, styrelser, nämnder, råd, inspektioner, institut och

anstalter. De största myndigheterna med den mest utbyggda lokala organisationen kallas numera vanligen styrelser eller verk. Särskilt den sistnämnda termen införs alltmera. Det är främst verken och styrelserna som har en styrande funktion inom sitt förvaltningsområde och som på grund därav meddelar allmängiltiga föreskrifter eller anvisningar för allmänhet eller underlydande myndigheter. Möjligen kunde man föränlidas att tro att myndigheter benämnda nämnder, anstalter e.dyl. saknar normgivningsmakt men så är ej fallet. Även nämnder, t.ex. jordbruksnämnden och giftnämnden, kan ha långtgående befogenheter i detta avseende och någon säker slutsats kan man således ej dra av myndighetens namn.

3.2 Utredningens enkät till centrala myndigheter

För att få en uppfattning om vilka myndigheter som utfärdar författningar och hur dessa publiceras gick utredningen under år 1968 ut med en enkät till 141 myndigheter, varav 106 centrala. Enkäten innehöll även en del frågor om SFS och har i dessa delar redovisats i det förra betänkandet (SOU 1970:48 sid. 44). Svar inkom från 105 centrala myndigheter.

Den inledande frågan löd: Utfärdar myndigheten författningar?

Frågan kompletterades av följande kommentar: Med "författningar" menas här förordningar, kungörelser, instruktioner, anvisningar, föreskrifter etc., som skall lända till efterrättelse bland allmänhet och hos andra myndigheter. Föreskrifter som gäller internt inom myndigheterna avses inte. Beträffande krigsmaktens myndigheter åsyftas författningar, som är avsedda för allmänheten eller för myndigheter utanför krigsmakten. Kungörelser i betydelsen "tillkännagivande", t.ex. kungörelse om exekutiv auktion, avses inte.

Till följd av svårigheten att avgränsa begreppet författning var svaren mycket oenhetliga. Till detta torde ha bidragit att kommentaren till frågan fått en något oklar formulering. Avsikten var att svaren skulle omfatta såväl föreskrifter som anvisningar och både sådana som vänder sig till allmänheten och sådana som vänder sig till underlydande eller sidoordnade myndigheter. Endast sådana som var helt interna inom den egna myndigheten skulle utelämnas. För försvaret skulle dock gälla en något annorlunda gränsdragning. Nu synes en del myndigheter ha räknat föreskrifter eller i varje fall anvisningar för underlydande myndigheter eller för andra statliga myndigheter som interna och till följd därav svarat nej medan svaret enligt utredningens intentioner borde ha varit ja.

Utredningen har därför genom hänvändelser till åtskilliga myndigheter och genom studium av instruktioner och andra författningar sökt bilda sig en uppfattning om vilka myndigheter som har att utfärda författningar. Fullständighet har dock icke kunnat uppnås i detta avseende, då det skulle ha fordrat en alltför omfattande författningsinventering. Såsom framgår av det föregående måste man för att rätt kunna bedöma denna fråga vara väl insatt i de materiella bestämmelser som reglerar myndighetens verksamhet och sanktionssystemet samt myndighetens organisation och funktion i förhållande till andra myndigheter.

I följande *tabell 1* redovisar utredningen de centrala myndigheter som besvarade enkäten. I de fall då myndigheten sedermera upphört eller bytt namn anges detta. Av tabellen framgår myndighetens svar på den inledande frågan om den utfärdar författningar. När svaret varit oklart har utredningen sökt tolka detta för att kunna ange klart ja eller nej. I något fall har utredningen funnit anledning ändra svaret i belysning av vad som senare framkommit. Sammanfattningsvis innebär tabellen att 59 myndigheter utfärdar författningar medan 46 inte gör det.

I enkäten frågades också om det ungefärliga antalet sådana författningar per år. Om svaren på den första frågan var oenhetliga gällde detta i än högre grad denna fråga. En framträdande orsak till detta är att vissa myndigheter utfärdar föreskrifter stötvis, t.ex. i anslutning till en ny lag eller kungörelse, varför antalet författningar olika år blir mycket ojämnt. Därtill kommer svårigheten att avgöra vad som skall räknas till *en* författning. Skall t.ex. varje ändrat lösblad i en systematisk lösbladspublikation räknas som en ny författning? De uppgifter som tabellen innehåller härom måste därför tas med stor reservation. Sammanfattningsvis kan endast anges att många myndigheter utfärdar mycket få författningar medan en del utger ett hundratal eller mer.

En fråga gällde om myndigheten har förteckning eller register över myndighetens författningar eller annat system för att överblicka dessa. I tabellen har angetts vilka myndigheter som sade sig ha något sådant system. I några fall utgjordes detta av kortregister eller liggare över författningarna men vanligare är att man litar till kronologiska register eller alfabetiska sakregister som är intagna i myndighetens författningspublikation. Vissa myndigheter gör dessutom från tid till annan förteckningar över allttjämt gällande föreskrifter eller anvisningar.

Utredningen frågade även hur författningarna bekantgörs för den som berörs. Svaren angav ett stort antal olika bekantgörandeformer, t.ex. publicering i SFS, publicering i egna tryckta publikationer, utsändning av stencilerade cirkulär, spridning av broschyrer, annonsering i tidningar och uppläsning i radio. Ofta använde samma myndighet sig av flera olika spridningsvägar. I tabellen har *endast redovisats vilka* som någon gång anlitar SFS.

För fullständighetens skull vill utredningen ange följande centrala myndigheter som inte berördes av enkäten eller som tillkommit efter denna, vilka synes utfärda författningar:

Bilregisternämnden
Centrala studiehjäpsnämnden
Domstolsväsendets organisationsnämnd
Fraktbidragsnämnden
Riksskatteverket
Statens centrala frökontrollanstalt
Statens elransoneringsnämnd
Statens livsmedelsverk
Statens växtskyddsanstalt
Statens växtsortnämnd
Transportnämnden

Tabell 1 Centrala myndigheters normgivning

Tillfrågad myndighet (inom parentes nuvarande myndighet)	Utfärdar myndigheten författningar?	Antalet författningar per år?	Finns register e.d.?	Anlitas SFS någon gång?
Arbetskyddsstyrelsen	ja	5–20	ja	
Arbetsmarknadsstyrelsen	ja	flera	ja	
Arbetsmedicinska institutet	nej			
Arméförvaltningen (nu försvarets materielverk)	ja	enstaka	ja	
Banksinspektionen	ja	flera		
Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	ja	1–2	nej	
Bostadsstyrelsen	ja	flera	ja	
Byggnadsstyrelsen	nej			
Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (nu riksskatteverket)	ja	175	ja	ja
Centrala värnpliktsbyrån (nu värnpliktsverket)	ja	1	nej	
Civilt försvarsstyrelsen	ja	80–100	ja	
Domänstyrelsen (nu domänenverket)	ja	flera	ja	
Exekutionsväsendets organisationsnämnd	ja	flera	nej	
Fiskeristyrelsen	ja	1–2	nej	ja
Flygförvaltningen (nu försvarets materielverk)	nej			
Fortifikationsförvaltningen	nej			
Försvarets civilförvaltning	ja	enstaka	nej	
Försvarets fabriksverk (nu förenade fabriksverken)	nej			
Försvarets forskningsanstalt	nej			
Försvarets förvaltningsdirektion	nej			
Försvarets intendenturverk (nu försvarets materielverk)	nej			
Försvarets radioanstalt	nej			
Försvarets sjukvårdsstyrelse	nej			
Försäkringsinspektionen	ja	flera	ja	ja
General tullstyrelsen (nu tullverket)	ja	70	ja	
Giftnämnden	ja	3	ja	
Kammarkollegiet	nej			
Kommerskollegium	ja	5–10	ja	
Konjunkturinstitutet	nej			
Kontrollstyrelsen (nu riksskatteverket)	ja	flera	ja	
Krigsarkivet	nej			
Kriminalvårdsstyrelsen	ja	100	ja	
Kungl. biblioteket	nej			
Kupongskattenämnden (nu riksskatteverket)	nej			
Lantbruksstyrelsen	ja	20–30	ja	ja
Lantmäteristyrelsen	ja	5–10	ja	
Luftfartsverket	ja	flera	ja	
Marinförvaltningen (nu försvarets materielverk)	nej			
Mellankommunala prövningsnämnden (nu riksskatteverket)	nej			
Mynt- och justeringsverket (nu myntverket och statens provningsanstalt)	ja	50	nej	
Nationalmuseum	nej			
Naturhistoriska riksmuseet	nej			
Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor	nej			
Patent- och registreringsverket	ja	enstaka	nej	ja
Postverket	ja	70	ja	
Psykiatriska nämnden	nej			
Resegarantinämnden	nej			
Rikets allmänna kartverk	nej			
Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum	nej			
Riksarkivet	ja	30–50	ja	ja
Riksförsäkringsverket	ja	100	ja	ja

Tillfrågad myndighet (inom parentes nuvarande myndighet)	Utfärdar myndigheten författningar?	Antalet författning- ar per år?	Finns re- gister e.d.?	Anlitas SFS någon gång?
Rikspolisstyrelsen	ja		ja	
Riksrevisionsverket	ja	10	nej	
Riksskattenämnden (nu riksskatteverket)	ja	50	ja	ja
Riksvärderingsnämnden	ja	enstaka	nej	ja
Riksåklagaren	ja	2-3+interna	nej	ja
Samtrafiknämnden för järnvägarnas godssamtrafik	ja	enstaka	nej	
Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut	nej			
Sjöfartsstyrelsen	ja	25	ja	
Sjömansskattenämnden (nu i riksskatteverket)	ja	10-15	ja	
Skatteutjämningsnämnden	nej			
Skogsstyrelsen	ja	enstaka	ja	
Skolöverstyrelsen	ja	150-200	ja	
Socialstyrelsen	ja	70	ja	
Sprängämnesinspektionen	nej			
Statens avtalsverk	ja	flera	ja	
Statens bakteriologiska laboratorium	nej			
Statens brandinspektion	ja	10-20	ja	
Statens farmaceutiska laboratorium	nej			
Statens geotekniska institut	nej			
Statens grupplivnämnd	nej			
Statens hyresråd	ja	1-2	ja	
Statens institut för folkhälsan (nu statens livsmedelsverk)	ja	enstaka	nej	
Statens institut för konsumentfrågor	nej			
Statens jordbruksnämnd	ja	100	ja	
Statens järnvägar	ja	300	ja	
Statens naturvårdsverk	ja	10	nej	ja
Statens personalbostadsdelegation	ja	3-5	ja	
Statens personalpensionsverk	nej			
Statens personalutbildningsnämnd	nej			
Statens personalvårdsnämnd	nej			
Statens planverk	ja	20	ja	
Statens pris- och kartellnämnd	nej			
Statens provningsanstalt	ja	1	nej	ja
Statens rättskemiska laboratorium	nej			
Statens skeppsprovningsanstalt	nej			
Statens strålskyddsinstitut	ja	enstaka	nej	
Statens trafiksäkerhetsverk	ja	flera	ja	ja
Statens ungdomsråd	nej			
Statens utlänningskommission (nu statens invandrарverk)	ja			
Statens vattenfallsverk	nej			
Statens väginstitut	nej			
Statens vägverk	ja	10	ja	
Statistiska centralbyrån	nej			
Statskontoret	ja	1		ja
Svenska farmakopékommittén	nej			
Sveriges geologiska undersökning	nej			
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	ja	3	nej	
Televerket	ja	enstaka	ja	
Transportnämnden	ja	enstaka	nej	
Universitetskanslersämbetet	ja	10-15	ja	
Utrustningsnämnden för universitet och högskolor	nej			
Veterinärstyrelsen (nu lantbruksstyrelsen och statens livsmedelsverk)	ja	75-100	ja	
Överbefälhavaren	nej			
Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap (nu överstyrelsen för ekonomiskt försvar)	ja	enstaka	nej	

3.3 Myndigheternas författningspublikationer

Det har tidigare nämnts (se 2.1) att SFS från början var avsedd att innehålla inte bara Kungl. Maj:ts utan även förvaltningsmyndigheternas föreskrifter. I äldre tid upptog dessa också en betydligt större del av samlingen än idag. Under 1900-talet har antalet författningar minskat. En stickprovsundersökning visar antalet myndighetsförfattningar i SFS följande år.

1900	95	1955	30
1905	85	1960	23
1910	77	1965	17
1915	35	1966	15
1920	58	1967	21
1925	19	1968	21
1930	25	1969	16
1935	12	1970	30
1940	30	1971	12
1945	16	1972	10
1950	8		

Genom 1911 års kungörelse angående uteslutande ur Svensk författningssamling av vissa författningar som hittills där intagits (SFS 1911:142 s. 3, jfr SOU 1970:48 s. 28) gjordes ett allvarligt försök att begränsa författningssamlingens omfattning, vilket främst gick ut över myndighetsförfattningarna. År 1918 inrättades Tullverkets författningssamling, även andra författningssamlingar tillkom och 1922 gav man vissa enhetliga riktlinjer beträffande myndigheters författnings- och cirkulärsamlingar (jfr 2.3 ovan). Därefter har en rikhaltig flora av författningspublikationer vuxit fram. Med ledning av enkätsvaren och vad utredningen i övrigt fått sig bekant har utredningen gjort upp en förteckning över författningspublikationer (*tabell 2*). Med hänsyn till svårigheten att avgöra vad som skall hänföras till författningspublikationer gör förteckningen ej anspråk på fullständighet.

I tabellen redovisas även vissa andra uppgifter, nämligen publikationens format och framställningssätt samt där så är möjligt dess allmänna typ. Vad framställningssättet angår bör beaktas den stora variation på metoder för mångfaldigande som finns idag. Vid sidan om de traditionella stencilerna finns elstenciler och olika former av kopior. Texten är då skriven med skrivmaskin och har därför en relativt svårläst stil. Skrivmaskinsförlagor används oftast även vid litoduplicering (kontorsoffset), varför alster framställda genom kontorstryck kan vara svåra att skilja från stencilerna. Genom kontorstryck kan även framställas produkter med relativt varierad och lättläst typografi. Den mest tilltalande typografin har traditionellt boktrycket erbjudit, men numera kan detta även fås genom offsettryckning. I tabellen skils dock endast mellan stencil och tryck.

I enkäten ställdes också några frågor om upplaga och kostnaderna för författningspubliceringen samt publikationernas pris. Svaren var i dessa delar tämligen ofullständiga. Dessutom bör beaktas att de ekonomiska förhållandena ändrats kraftigt på grund av att de flesta myndigheterna

Tabell 2 Centrala myndigheternas författningspublikationer

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplägga	Pris
Arbetskyddsstyrelsen	Kungl. arbetskyddsstyrelsens anvisningar	A5	tryck	häften i serie	10 000	10 000	pren. 65:-/år 1972
	Kungl. arbetskyddsstyrelsens meddelanden	A5	tryck	blad			
	Skyddsbilder	A4	tryck	blad			
	Råd och anvisningar	A5	tryck	broschyrer			
Arbetsmarknadsstyrelsen	Kungl. arbetsmarknadsstyrelsens cirkulär	stats o. A4	tryck	systematisk samling	10 000	10 000	pren. 65:-/år 1972
	AMS cirkulärmeddelande	A4	stencil/ tryck				
	Arbetsmarknadsstyrelsens författningssamling (AMS FS)	A4	stencil/ tryck	lösblads- handbok			
Bankinspektionen Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	Cirkulärskrivelser	A4	stencil		10--500	10--500	
	Stencilerade anvisningar		stencil				
Bostadsstyrelsen	Bostadsstyrelsens anvisningar	A4	tryck	lösblads- handbok	5 000-- 10 000	5 000-- 10 000	30:-/år 1967
	Skrivelser till länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen (Sfo-skrivelser)	A4	stencil				
	Skrivelser till länsbostadsnämnderna (Slä-skrivelser)	A4	stencil				

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Centrala folkbokförings- och uppborgsmyndigheten (nu upphört)	Meddelanden från centrala folkbokförings- och uppborgsmyndigheten, serie F och U	A5	tryck	periodiska häften	20 000/	3 500—5 500	gratis
Civilförsvarstyrelsen	Handbok för kyrkobokföringen	A4	tryck	löblads- handbok			
	Civilförsvarstyrelsens publikationer	A4/A5	tryck/ stencil		265 000/		
	Civilförsvarets supplement till Totalförsvarets författningshandbok	A5	tryck	löblads- handbok	7 400/	700	
Domstolsväsendets organisationsnämnd	Bestämmelser om avfattning av dom och slutligt beslut i brottmål m. m.	stats	tryck	löblads- handbok			
Domänverket	Domänverkets författningssamling (DFS)	nästan stats	tryck	löblads- handbok	18 000— 19 000/	1 600	50:—/pärm 1968
	Domänverkets reglementssamling (DRS)						
	Cirkulärskrivelser	A4	stencil				
Exekutionsväsendets organisationsnämnd	Allmänna meddelanden från exekutionsväsendets organisationsnämnd	A4	stencil			1 600	
Försäkringsinspektionen	Cirkulär	A4	stencil			30—300	
Giftmyndigheten	Kungörelser, cirkulär m. m.	A4, A5, stats	tryck/ stencil				gratis
Kommerskollegium	Kommerskollegiets författningssamling	stats	tryck	kronologisk författningssamling		400	25 öre/blad 1971

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Kontrollstyrelsen (nu upphört)	Kommerskollegiets meddelanden i handelslicens-ärenden	stats/ A5	tryck/ stencil	blad		3 700	gratis
	Kungl. kontrollstyrelsens cirkulärsamling	stats	tryck	kronologisk författningssamling		200-50 000	
Krigsmakten	Cirkulärskrivelser	A4	stencil				
	Tjänstemeddelanden för krigsmakten (TK), del TKG	A5	tryck	lösbladshandbok		5 000	
	Bok Anvisningar till familjebidragsförfattningarna + supplement	A5	tryck	lösbladshäfte	15 000 exkl. supplementet/		
	Försvarets civilförvaltnings cirkulär	A4	stencil				
Kriminalvärdverket	Kriminalvärdsstyrelsens cirkulär	A5	tryck/ stencil	blad		1 000	
	Rundskrivelser	A4	stencil			1 000	
Lantbruksstyrelsen	Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser m.m.	stats	tryck	kronologisk författningssamling	2 400/ 2 000	1 000-1 200	
	Kungl. lantbruksstyrelsen. Cirkulär	stats	tryck	kronologisk författningssamling		1 000-1 200	
	Kungl. lantbruksstyrelsen. Meddelanden. serie A-C	stats	tryck	häften i serie		5 000	
	Föreskrifter (F-serien)	A4	stencil				

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplagga	Pris
	Samling av författningar, cirkulär m.m. Kungl. lantbruksstyrelsen (tidigare VF) ¹	stats	tryck	kronologisk författningssamling			prek. 12:50/år 1972
Lantmäteristyrelsen	Lantmäteristyrelsen. Meddelanden	A4/ stats	stencil eller tryck	kronologisk serie			
Luftfartsverket	Bestämmelser för civil luftfart (BCL), flera serier	A4	tryck	lösblads- handbok	1 500 – 2 000		varierar
	Speciella bestämmelser för civil luftfart (SB)	A4	tryck	kronologisk serie	700		
	Luftfärdighetsanvisningar (LVA)	A4	tryck	kronologisk serie	1 000		11:– 1968
	AIC – Sverige	A4	tryck	kronologisk serie	2 000		18:– 1968
	Kungl. mynt- och justeringsverkets cirkulär (fr.o.m. 1 juli 1972 Statens provningsanstalts cirkulär)	nästan stats	tryck	kronologisk författningssamling	8 000/1 000	300	1:–/lösblad 1968
Postverket	Kungl. poststyrelsens allmänna cirkulär	stats	tryck	kronologisk författningssamling	60 000/30 000		
	Allmän poststadga	stats	tryck	lösblads- handbok		12 700	4:50 1968
	Brevtaxa	stats	tryck	lösblads- handbok		7 500	8:– 1968

¹ Utges fr.o.m. 1973 under namnet Lantbruksstyrelsens författningssamling – veterinära bestämmelser.

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Riksantikvarieämbetet	Pakettaxa	stats	tryck	lösbladshandbok	6 300	8:— 1968	
	Inländsk tidningstaxa	stats	tryck	lösbladshandbok	6 600	5:— 1968	
	Utländsk tidningstaxa	stats	tryck	lösbladshandbok	1 600	5:— 1968	
	Föreskrifter rörande frakostämpling (FFS)	stats	tryck	lösbladshandbok	2 600	gratis 1968	
	Postgroupplysningar	stats	tryck	häfte	150 000	gratis 1968	
	Postdiligenstaxa	halvt stats	tryck	lösbladshandbok		gratis 1968	
	Postverkets tidningsdistribution	A5	tryck	häfte	11 000	gratis 1968	
	Fältpostreglemente	A5	tryck	häfte	10 000	gratis 1968	
	Fältpostinstruktion	A5	tryck	häfte	13 000	gratis 1968	
	Kulturninnesvärden i gällande lagstiftning	12,5 x 18,5 cm	tryck	häfte		3:— 1964	
Riksarkivet	Lagen om fornminnen i översättning	A5	stencil	häfte			
	Meddelanden från svenska riksarkivet	12 x 19 cm	tryck	häften			
	Cirkulärskrivelser	A4	stencil				
Riksförsäkringsverket	Riksförsäkringsverkets cirkulärserie	A5	tryck	lösbladshandbok	3 000/	20 000	
	Pensionshandbok	A5	tryck	lösbladshandbok			
	Handbok för lokal skattemyndighet	A5	tryck	lösbladshandbok			

Myndighet	Förtätningspublikation	Format	Framställningsätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplägga	Pris
Rikspolisstyrelsen	Lagen om allmän försäkring m.m. (utges av Föreningen för framjande av allmän försäkring)	A5	tryck	häftad bok		8 000	
	Cirkulärskrivelser	A4	stencil				
	Häfte Säkerhetsskydd	A5	tryck	häfte		15 000	
	Föreskrifter och anvisningar för polisväsendet (FAP)	A5	tryck	lösblads-handbok	90 000/	4 200	
	Allmänna meddelanden från rikspolisstyrelsen (AM)	tidigare stats, nu A5	tryck	periodiska häften	80 000/	6 200	
Riksrevisionsverket	Ordningsbot och parkeringsbot	A5	tryck	lösblads-handbok		12 000	
	Trafikförsäkringscirkulär	A4	stencil				
	Bokföringsbestämmelser, upphandling och arkivering m.m. i statsförvaltningen	stats	tryck	häftad bok			9,45 1972
	Cirkulär	A4	stencil				
Riksskattenämnden (nu upphört)	Meddelanden från riksskattenämnden, serie I och II (togs in i tidskriften Skattenytt)	A4/ stats	stencil/ tryck	tidskrift		20 000	8:-/år 1968
Riksskatteverket	Riksskatteverkets meddelanden	stats	tryck	kronologisk författningssamling			
	Skatte- och taxeringsförfattningarna	stats	tryck	häftad handbok			29:- 1972

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
	Handledning för taxering	stats	tryck	häftad bok			47:- 1972
Riksåklagaren	Riksåklagarens cirkulär 1948-1964	stats	tryck	kronologisk lösbladshandbok		2 100	
	serie A	stats	tryck	kronologisk lösbladshandbok		1 200	
	serie B	stats	tryck	kronologisk lösbladshandbok		1 200	
	serie C	stats	tryck	kronologisk lösbladshandbok		2 100	25:- för 1970-74
Samtrafiknämnden för järnvägarnas godssamtrafik	Föreskrifter angående godssamtrafik inom Sverige	A5	tryck	lösbladshäfte		400	gratis
Sjöfartsverket	Sjöfartsverkets meddelanden, serie A	stats	tryck	kronologisk författningssamling	14 000/	1 300	pren. 45:-/år 1973
	Sjötrafikföreskrifter	stats	tryck	häfte			
	Sjömansskattenämndens meddelanden	A4/A5	stencil/tryck			1 500	
Sjömansskattenämnden (nu i riksskatteverket)	Sjömansskattekontorets cirkulär	A4	stencil			1 500	
	Sjömansskattetabeller	A4	tryck	häften	42 000/	3 000-7 000	

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningsätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Skogsstyrelsen	Skogsstyrelsens cirkulärskrivelser	A4	stencil				
	Enstaka föreskrifter och anvisningar		tryck	häften			
Skolöverstyrelsen	Aktuellt från skolöverstyrelsen	stats	tryck	periodiska häften	13 700	40:—/år 1971/72	
	Utbildningsväsendets författningsbok (UFB) del 1 och 2 (tidigare Skolöverstyrelsens författningsbok)	stats	tryck	bunden handbok	5 400— 5 800	60:— resp. 90:— 1971/72	
Socialstyrelsen	Medicinalväsendets författningssamling (MF)	stats	tryck	kronologisk författningssamling	50 000/ 24 000	30:—/år 1968 40:—/år 1972	
	Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor (upphört)	A5	tryck	periodiska häften	85 000/ 26 000	40:—/år 1972	
Statens avtalsverk	Meddelanden från socialstyrelsen (upphört)	stats	tryck	häften i serie	20 000/ 17 000	2:50/häfte 1968	
	Råd och anvisningar från socialstyrelsen	stats	tryck	häften i serie	7 000	40:—/år 1972 ca 3—10:—/ häfte 1972	
Statens avtalsverk	Cirkulär	A5	tryck		30 000/	15 000	gratis
	Författningar om statligt reglerade tjänster (FST)	stats	tryck	häftad bok		26:— 1972/73	
Statens brandinspektion	Författningar om statlig tjänstepensionering (FSP)	stats	tryck	häftad bok		34:— 1972/73	
	Statens brandinspektion. Meddelanden	A5	tryck	häften i serie	5 000	pren. 50:—/år 1972	

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplägga	Pris
Statens hyresråd	Cirkulär		stencil/ tryck				
Statens institut för folkhälsan	Anvisningar för provtagning och undersökning av prov av livsmedel						
Statens jordbruksnämnd	Statens jordbruksnämnds cirkulär	stats	tryck	kronologisk författningssamling	22 700/ 13 000	1 500— 3 500	60:—/år 1967 90:—/år 1972 2:—/nr 1972
Statens järnvägar	Statens järnvägars författningar (SJF) Statens järnvägars cirkulär						
Statens livsmedelsverk	Samling av författningar, cirkulär m.m. Statens livsmedelsverk	stats	tryck	kronologisk författningssamling			pren. 20:—/år 1973
Statens naturvårdsverk	Statens naturvårdsverk. Publikationer Cirkulärskrivelser	A4/ stats A4	tryck stencil	häften i serie			3:— — 25:—/ häfte 1972
Statens personalbostadsdelegation	Cirkulär	A4	stencil			1 400	
Statens planverk	Svensk Byggnorm 67 Statens planverk. Publikationer	A5 A5	tryck tryck	bok häften i serie	580 000/ 490 000	70 000 10 000— 15 000	47:50 1972 ca. 3:— — 30:— 1972
Statens strålskyddsinstitut	Cirkulär	A4	stencil				

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningsätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Statens trafiksäkerhetsverk	Bestämmelser om fordon (BOF)	A4	tryck	lösblads-handbok	205 000/	2 500	500:-/ex +85:-/år 1970 gratis
	Statens trafiksäkerhetsverk. Föreskrifter	A4	tryck	kronologisk serie			
	Bestämmelser om TIR-besiktning m.m.	A5	tryck	lösblads-handbok		500	50:-/ex +20:-/år 1970
	Typbesiktningshandbok	A4	tryck	lösblads-handbok		800	225:-/ex +85:-/år 1970
	Besiktningshandbok	A4	tryck	lösblads-handbok		2 000	225:-/ex +85:-/år 1970
	Handbok för flygande inspektion	A5	tryck	lösblads-handbok		5 000	225:-/ex +85:-/år 1970
	Föreskrifter för Vägmarken och Trafikanordningar (FVT)	A4	tryck	lösblads-handbok		5 000	120:-/4 år
	Statens trafiksäkerhetsverk. Meddelanden	A4	stencil	kronologisk serie			gratis
	Vägarbetsföreskrifter	A5	tryck	häfte	50 500/	25 000	
	Div. anvisningar	A5	tryck	häftan			
Statens vägverk	Normalbestämmelser för vägars geometriska utformning	A5	tryck	lösblads-handbok	50 000/		
	Byggnadstekniska anvisningar (BYA)	A5	tryck	lösblads-handbok			
	Brobyggnadsanvisningar	A5	tryck	lösblads-handbok			
	Div. anvisningar	A4, A5	tryck/ stencil	lösblads-system			
Statens växtskyddsanstalt	Cirkulär	A4	stencil				

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	Delen Flygsäkerhetstjänst: väderleks tjänst i Bestämmer för civil luftfart (BCL FV)	A4	stencil			250	14:- 1968
Televerket	Televerkets författningssamling, serie A-F	stats	tryck	häftan i serie		300-10 000	
Transportnämnden	Anvisningar	A4	stencil				
Tullverket	Tullverkets författningssamling (TFS)	stats	tryck	kronologisk författningssamling	90 000/ 1 400	3 000	4:-/år 1968 55:-/år 1972
	Tullverkets författningssamling (TFH), flera delar	stats	tryck	lösblads- handböcker	160 000/ 9 400	3 000- 7 000	c:a 50:- - 90:-/ del 1972 + c:a 30:-/ ändrings- tryck o. del
	Kungl. generaltullstyrelsen. Författningssamling meddelanden	stats	stencil	kronologisk serie			
Universitetskanslers- ämbetet	UKÄ-aktuellt	stats	tryck	periodiska häftan		5 500	30:-/år 1971/72
	Cirkulärskrivelser	A4	stencil				
	Utbildningsväsendets författningsbok, del 3 (UFB)	stats	tryck	bunden handbok		1 800	40:- 1971/72
Veterinärstyrelsen (nu upphört)	Samling av författningar och cirkulär m.m. angående veterinärväsendet (VF)	stats	tryck	kronologisk författningssamling		1 450	15:-/år 1968

Myndighet	Författningspublikation	Format	Framställningssätt	Typ	Kostnader/ Intäkter enligt enkäten 1968	Upplaga	Pris
Överstyrelsen för ekonomiskt försvar	Veterinärväsendet. Samling av författningar och cirkulär m.m.	stats	tryck	lösblads- handbok			100:- 1968
	Diverse anvisningar	A4/A5	stencil/ tryck	häftan			

Tabell 3 Några andra författningspublikationer

Myndighet	Publikation	Format	Framställningssätt	Typ
Apoteksbolaget	Apotekens författningssamling (AFF)	nästan stats	tryck	lösblads-handbok
Försvardepartementets samordningsavdelning	Totalförsvarets författningshandbok	stats	tryck	lösblads-handbok
Justitiedepartementet	Offentlighetsprincipen och myndigheterna	11 x 18,5 cm	tryck	häfte
Riksbanken	Valutaregleringen	A5	tryck	lösblads-handbok
	Riksbankens meddelanden beträffande tillämpningen av valutaförordningen	A5	tryck	
	Cirkulär om valutaregleringen	A5	stencil	
Riksdagens förvaltningskontor	Riksdagens författningssamling (RFS)	stats	tryck	kronologisk författningssamling
Utrikesdepartementet	Instruktionsbok för utrikesrepresentationen (IB)	stats	tryck	lösblads-handbok
	Särskilda föreskrifter och anvisningar för beskickningar och lönade konsulat (SBK)	stats	tryck	lösblads-handbok
	Cirkulärskrivelser			

numera anlitar Allmänna Förlaget. Svaren redovisas i tabellen, i vissa fall med senare kompletteringar.

I *tabell 3* upptar utredningen några publikationer som ges ut av departement eller riksdagens verk samt en som numera ges ut av ett statligt bolag.

När myndigheterna ett stycke in på 1900-talet övergick från att anlita SFS till att ge ut egna författningspublikationer utformade de dessa med SFS som förebild, alltså som kronologiska författningssamlingar. Man torde ha uppfattat det som naturligt att författningssamlingarna fick ett enhetligt och "officiellt" utseende. Under inflytande av traditionens makt och 1922 års kungörelse har dess publikationer i huvudsak bibehållit sitt utseende ända till de senaste åren, då några myndigheter låtit modernisera typografin och ändra layouten, delvis efter mönster av nya SFS. Dessförinnan kunde man iakta att det blev allt vanligare att myndigheterna ej tryckte mer än en författning på varje sida.

Det har emellertid funnits en annan drivkraft än strävan att ge publikationerna ett officiellt utseende som påverkat dessas uppläggning. Med större tanke på informationsbehovet och under intryck av utvecklingen inom näringslivet har många myndigheter, särskilt nyare, mindre traditionstyngda sådana, sökt skapa sig "profiler" och velat ge sina

publikationer en mer slagkraftig utformning som ökar uppmärksamhetsvärdet och skiljer dem från andra publikationer. Till denna utveckling har i flera fall bidragit att publikationsverksamheten handhåfts av personer som informationstjänstemän eller pressombudsmän utanför den traditionella ämbetsmannakåren. Till bilden hör också att A-formatet slagit igenom inom kontorsarbetet och att offsettryckningstekniken utvecklats, vilket medfört att många publikationer fått A 4- eller A 5-format.

Författningsmaterialets tillväxt och de allt tätare ändringarna av detta har skapat ett ökat behov av reda och översikt. I några fall har detta föranlett bundna författningshandböcker, men vanligare har blivit lösbladssystem av olika slag, i vilka systematiken ibland tillskapats särskilt, ibland hämtats från äldre förebilder, såsom diarieplaner eller ärendeklassifikationer.

En hämsko på den här skisserade utvecklingen har i en del fall varit brist på medel. Såväl de mer slagkraftiga publikationerna som lösbladshandböckerna är tämligen kostsamma, men även den traditionella författningssamlingen drar dryga tryckkostnader. En del myndigheter har därför sett sig nödsakade att i stället ge ut stenciler eller valt andra billiga mångfaldigandemetoder, såsom kontorsoffset. Resultatet har här ibland blivit tämligen svårlästa, ibland också föga tilltalande alster.

För att få en fullständig bild av författningspublikationerna bör man hålla i minnet att en del myndigheter endast sällan utfärdar föreskrifter, råd eller anvisningar. Sådant kan te sig mer eller mindre som en engångsföreteelse i myndighetens verksamhet och kan vara föranlett t.ex. av ny lagstiftning, som sedan ej ändras. Ofta väljer myndigheten då att presentera såväl lagstiftningen som de egna föreskrifterna i ett fristående häfte eller som en bok. Att inrätta eller anlita en författningssamling eller dylik serie ter sig ej aktuellt. Om författningarna sedermera ändras ger man ut någon form av supplement eller, om medel finns, en ny upplaga.

Liksom den största delen av SFS:s upplaga går till tjänstemän inom offentlig förvaltning vänder sig de flesta av myndigheternas författningspublikationer till förvaltningens tjänstemän. I sådana fall brukar vederbörande centralförvaltning gratis förse underlydande tjänstemän med erforderligt antal exemplar. Där publikationen vänder sig till allmänheten eller kan ha intresse för delar av denna brukar det ordnas med möjlighet till prenumeration. Ibland sköter myndigheten själv distributionen. Ofta äger myndigheten upplagan men överläter distributionen åt något företag, t.ex. Allmänna Förlaget. I några fall har myndigheten lämnat publikationen i förlag, varvid förlaget äger upplagan och svarar för distributionen därav. Oavsett distributionsformen brukar myndigheten ha ett bestämmande inflytande över prenumerationspriset. Även lösnummerförsäljning brukar ordnas efter dessa linjer.

Prenumeration eller försäljning av författningspublikationer anses av en del myndigheter inte medge tillräckligt stor spridning av dessa. Många myndigheter sänder därför av eget initiativ ut sina alster varvid man i största möjliga utsträckning söker nå dem som berörs av en föreskrift. Särskilt är detta möjligt då adressaterna av någon anledning finns registrerade hos myndigheten. Svårare är det att nå alla berörda då dessa inte är kända på detta sätt. I sådana fall söker myndigheterna ofta

samarbete med någon organisation, t.ex. en branschorganisation, som åtar sig att distribuera upplagan till sina medlemmar. Ej sällan tillhandahåller myndigheten då upplagan gratis mot att organisationen tar på sig distributionskostnaden.

Tryckning i författningssamlingar eller liknande serier är ej det enda sättet varigenom myndigheterna söker sprida kännedom om sina föreskrifter eller anvisningar. Ofta utarbetar man – i mån av tillgång på medel – populärt hållna broschyrer som tillhandahålls på olika sätt eller inför man – fortfarande i mån av medel – betalda annonser i dagstidningar eller annan press. Såsom redan framhållits under 1.4 har utredningen inte ansett det falla inom dess uppdrag att närmare undersöka förekomsten av sådana informationsmetoder.

Hos myndigheterna torde i allmänhet strävan att se till att dess föreskrifter eller anvisningar faktiskt får erforderlig spridning dominera. Frågan om vilka spridningsåtgärder som behövs för att författningen juridiskt sett skall anses giltig eller för att den skall kunna tillämpas mot en person, som ej känt till den, synes ofta vara mera undanskymd.

Utredningen har inte funnit det nödvändigt att redogöra för samtliga centrala myndigheters normgivningsmakt och författningspublicering utan har gjort ett urval och presenterar i fråga om detta myndighetens uppgifter, de författningar som myndigheten har att tillämpa, de föreskrifter och anvisningar som myndigheten har att utfärda samt det sätt på vilket dessa bekantgörs. Intresset har därvid huvudsakligen varit inriktat på att redovisa hur författningspublikationerna är inrättade. Redogörelsen är ej uttömmande. Presentationen görs i *Bilaga 2*.

4 Redogörelse för den regionala förordningsmakten och länskungörelserna

4.1 Länsstyrelserna

4.1.1 Instruktionen

Enligt länsstyrelseinstruktionen (1971:460) svarar länsstyrelsen för den statliga förvaltningen i länet, i den mån ej särskild förvaltningsuppgift ankommer på annan myndighet. Det åligger länsstyrelsen särskilt att ta befattning med den regionalpolitiska planeringen, plan- och byggnadsväsendet, fastighetsregistreringen, naturvården, miljöskyddet, livsmedelskontrollen, den allmänna hälsovården, den sociala omvårdnaden, väg- och trafikväsendet, den civila försvarsberedskapen, brandförsvaret, beskattningväsendet, uppbördsväsendet, exekutionsväsendet samt folkbokföringen. Det ankommer på länsstyrelsen att inom sitt verksamhetsområde övervaka att vad som enligt lag eller annan författning åligger statlig myndighet, kommun, landstingskommun eller enskild blir behörigen fullgjort.

Länsstyrelsen har som länets högsta polismyndighet ansvaret för och ledningen av polisväsendet enligt polisinstruktionen (1965:686). Länsstyrelsen är överexekutor. Länsstyrelsen är huvudman för priskontorsverksamheten och hemkonsulentverksamheten.

Länsstyrelsen är fr.o.m. den 1 juli 1971 uppdelad på tre avdelningar, nämligen planeringsavdelningen, skatteavdelningen och förvaltningsavdelningen. Därjämte finns en länspolischefsexpedition och en administrativ enhet. Inom förvaltningsavdelningen finns kansli för länsskatte-rätten och länsrätten. Stockholms län och Gotlands län är något annorlunda organiserade.

Redan på 1700-talet ansågs det tillkomma Konungens befallningshavande att stadga viten i ekonomi- och politimål och ur denna rätt har länsstyrelsernas förordningsmakt utvecklats sig. (Se härom Håkan Strömberg: Den lokala förordningsmakten, Lund 1954.) I 1855 års landshövdingeinstruktion tillerkändes KB en rätt att stadga viten för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och denna rätt omnämndes ännu i 1958 års länsstyrelseinstruktion i dess lydelse före den 1 januari 1965.

Räckvidden av denna allmänt hållna normgivningskompetens kom undan för undan att uttunnas. I stället tillkom ett stort antal speciella bemyndiganden, vilka ofta innebar en utvidgning av länsstyrelsernas

förordningsmakt till nya områden. Länsstyrelsernas förordningsmakt kom till följd härav så småningom att främst grundas på bestämmelser i specialförfattningar. Bemyndigandet i instruktionen fick mera karaktär av ett reservstadgande. Olika uppfattningar framfördes i doktrinen om hur lagrummet skulle tolkas och på flera håll ifrågasattes om det gav länsstyrelsen rätt att meddela allmängiltiga föreskrifter och inte endast vitesföreläggande i enskilda fall. I nu gällande länsstyrelseinstruktion är uttrycket "stadga erforderliga viten" ersatt av "förelägga vite" och det får antagas att länsstyrelsen numera inte kan med stöd av detta lagrum utfärda generella bestämmelser.

De specialförfattningar som ger länsstyrelsen normgivningskompetens är många och i det följande skall några beröras. Här medtages även några författningar som ålägger länsstyrelsen att kungöra föreskrifter som andra myndigheter beslutat. Författningarna upptas efter tidpunkten för deras tillkomst.

4.1.2 Lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark

I en del fall ankommer det på länsstyrelsen att ombesörja ett beslut, som fattats av Kungl. Maj:t eller annan myndighet, *tillkännages*, vanligen genom införande i länskungörelserna. Ett sådant exempel är denna lag, enligt vilken Kungl. Maj:t kan förordna att vanlig berberis samt vissa andra arter av berberis skall utrotas inom en lantbruksnämnds område. Skyldighet att ombesörja utrotningen åligger jordägaren och den som åsidosätter skyldigheten kan dömas till böter eller bli utsatt för vitesföreläggande. Enligt 5 § lagen skall sådant förordnande tillika med erinran om påföljd av förseelse däremot genom vederbörande länsstyrelses försorg införas i *länskungörelserna* och i en eller flera *tidningar* inom orten samt *anslås* på lämpliga ställen inom det område, förordnandet avser.

4.1.3 Epizootilagen (1935:105)

Då smittsam sjukdom inträffar inom länet eller då det finns anledning anta att sådan sjukdom finns inom länet, skall länsstyrelse förklara ställe, där sjukdomen inträffat eller misstänks finnas, smittat eller misstänkt för smitta. Länsstyrelsen kan i samband därmed anbefalla isolering av det smittade stället och meddela förbud att begagna betesmark eller att föra djur till eller från det smittade området. Länsstyrelsen kan även förklara omkringliggande område för skyddsområde och i samband därmed meddela föreskrifter. Länsstyrelsens förordnanden är bötes sanktioner.

I epizootikungörelsen (1935:106) stadgas att smittförklarings innehåll skall bringas till allmänhetens kännedom genom meddelande i *länskungörelserna* och i erforderlig omfattning i en eller flera *tidningar* ävensom medelst *anslag* å lämpliga platser inom och närmast omkring det ställe eller område, som berörs av förklaringen. Kungörelsen innehåller närmare bestämmelser om vad länsstyrelsen har att göra och i vilka hänseenden länsstyrelsen bör utfärda särskilda föreskrifter, såsom angående isolering, bevakning och anskaffande av arbetskraft för slakt och gravgrävning.

4.1.4 Lagen (1939:608) om enskilda vägar

Där det finnes påkallat för tillgodoseende av trafiksäkerheten får länsstyrelsen i fråga om enskild väg förordna att byggnad, stängsel el. dyl. ej får uppföras inom visst avstånd från vägbanans mitt utan tillstånd av länsstyrelsen. Meddelande om förordnandet skall intagas i *länskungörelserna* och *ortstidning* (100 §). Den som uppfört byggnad el.dyl. i strid mot förordnandet kan utsättas för vitesföreläggande eller handräckning enligt 106 § lagen.

4.1.5 Förordningen (1940:910) angående yrkesmässig automobiltrafik m.m.

Yrkesmässig trafik får bedrivas endast efter tillstånd. Tillstånd till taxitrafik meddelas av trafiknämnd medan övriga fall av trafiktillstånd meddelas av länsstyrelse. Det ankommer på den myndighet som meddelat trafiktillståndet att fastställa taxa för den yrkesmässiga trafiken. Det är belagt med straff att vid yrkesmässig trafik fordra betalning i strid mot fastställd taxa. Enligt förordningen åligger det förare av bil i yrkesmässig trafik, för vilken taxa är fastställd, att under färd *medföra taxan* och på begäran uppvisa den för trafikant eller polisman (29 § 8 mom). Någon bestämmelse om offentliggörande av taxan finns inte.

4.1.6 Lagen (1942:350) om fornminnen

Enligt 4 § lagen om fornminnen äger länsstyrelsen meddela särskild föreskrift, som finnes påkallad för att bevara fast fornlämnings helgd, så ock stadga för ändamålet erforderligt vite. Sådant beslut skall enligt samma paragraf *kungöras* genom *anslag* på lämplig plats i fornlämningsens närhet. I 15 § ges länsstyrelsen rätt att vid vite fridlysa plats för undersökning av fornfynd intill dess undersökningen utförts, om det kan ske utan att därigenom vållas väsentlig olägenhet. Någon bestämmelse om hur sådant beslut skall tillkännages finns inte.

4.1.7 Byggnadslagen (1947:385)

Byggnadsplaneringen är en angelägenhet som i första hand ankommer på kommunerna, men deras beslut skall för att bli gällande i åtskilliga fall fastställas av länsstyrelserna. Detta gäller t.ex. stadsplan och byggnadsplan jämte tillhörande planbestämmelser, vilka antas av kommunfullmäktige men fastställs av länsstyrelsen. I vissa fall fastställs stadsplan av Kungl. Maj:t.

Länsstyrelsen kan också enligt ett flertal bestämmelser förordna om förbud mot nybyggnad, schaktning, trädfällning m.m. Enligt 24 § 1 mom byggnadsstadgan (1959:612) skall länsstyrelsen underrätta markägarna om sådana förbud genom *kungörelse* i den eller de *tidningar*, i vilka kommunala meddelanden för orten intagas, eller på annat lämpligt sätt. Några särskilda bestämmelser om bekantgörande av redan fastställd stadsplan eller byggnadsplan finns inte. Ofta införs emellertid beslut enligt byggnadslagen i *länskungörelserna*.

På länsstyrelsen ankommer även att efter framställning av kommunen utfärda taxa för avgifter, vilka skall erläggas av den som hos byggnadsnämnden påkallar åtgärd som föranleder ritningsgranskning, besiktning eller annan förrättning (8 § byggnadsstadgan).

4.1.8 Författningar om fiske

Lagen (1950:596) om rätt till fiske innehåller några lagrum enligt vilka länsstyrelsen äger meddela föreskrifter, t.ex. angående fiske i Vänern efter siklöja och nors och om längden av fiskeredskap och om åtgärder för att avhjälpa vanskötsel av fiske. Enligt 41 § lagen skall beslut av länsstyrelse, som angår så många att avskrift av beslutet ej lämpligen kan tillställas envar av dem, *delges* enligt 17 § delgivningslagen, dvs. enligt reglerna för kungörelsedelgivning (jfr 7.4.1). Den tidigare bestämmelsen att sådana beslut också skulle införas i *länskungörelserna* har upphört att gälla den 1 januari 1972.

Enligt 14 § fiskeristadgan (1954:607) äger länsstyrelse där så erfordras för länet eller del därav meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och bedrivande. Brott mot förbud som meddelats enligt detta lagrum är straffbelagt. Länsstyrelsen skall föra *register* över sådana bestämmelser. I 41 § stadgan föreskrivs att beslut som länsstyrelse meddelar med stöd av denna stadga bl.a. skall *anslås* i länsstyrelsens lokal och tillkännagivas i *länskungörelserna* ävensom i en eller flera *tidningar* inom orten.

Kungörelsen (1932:370) med föreskrifter till förebyggande av kräftpestens spridning ålägger länsstyrelse i vissa fall att förbjuda kräftfångst och meddela vissa andra förbud. Sådana beslut skall intas i *länskungörelserna* och delges vederbörande polismyndighet. Kungörelsen innehåller även en föreskrift att om sådant beslut efter besvär blivit ändrat, länsstyrelsen skall på enahanda sätt *kungöra* vad i ämnet slutligen stadgats.

Länsstyrelsen kan enligt en kungörelse 1933:658 stadga skyldighet för fiskare att under fiske om natten i Saltsjön utmärka vissa redskap. Sådana föreskrifter skall i enlighet med kungörelsens ordalydelse ”i laga ordning kungöras”.

4.1.9 Vägtrafikförordningen (1951:648)

I 61 § 1 mom vägtrafikförordningen ges bestämmelser om utfärdande av lokala trafikföreskrifter. Fr.o.m. den 1 maj 1973 gäller i stället Kungl. Maj:ts vägtrafikkungörelse, vars bestämmelser om lokala trafikföreskrifter i allt väsentligt överensstämmer med vad som nu gäller (se SFS 1972:603 och 605). Sådana kan avse bl.a. förbud mot trafik, parkering, färdhastighet, tillåtet axeltryck o.dyl. samt att viss väg skall anses såsom huvudled eller att på viss plats skall gälla stoppskyldighet. Vissa lokala trafikföreskrifter meddelas av trafiknämnden, andra av länsstyrelsen. Länsstyrelsen meddelar också tillfälliga föreskrifter som fordras på grund av tjallossning och andra liknande förhållanden.

I 3 mom sägs att länsstyrelse eller trafiknämnd som meddelat lokal trafikföreskrift skall införa föreskriften i en *liggare* samt underrätta

trafiksäkerhetsverket och vägverket om föreskriftens innehåll. Trafiknämnd skall underrätta länsstyrelsen om av nämnden meddelad föreskrift. Vidare sägs att föreskrift som icke skall tillkännages genom vägmärke skall skyndsamt införas i *länskungörelserna* eller, om den utfärdats av trafiknämnd, i den eller de *tidningar*, vari kommunala meddelanden för orten införas.

Enligt 62 § 1 mom vägtrafikförordningen åligger det länsstyrelse att före mars månads utgång varje år utfärda *kungörelse* om vägar och gällande lokala trafikföreskrifter inom länet enligt de närmare grunder som trafiksäkerhetsverket bestämmer. Kungörelsen skall mot ersättning tillhandahållas allmänheten (jfr 4.3.4).

4.1.10 Lagen (1959:99) om köttbesiktning m.m.

Länsstyrelsen äger på framställning av kommunen förordna att slakteritväng beträffande nötkreatur, får, get, svin, häst m.fl. djur skall gälla inom kommunen eller del därav. Slakteritväng innebär en straffsanktionerad skyldighet att slakta vid offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Länsstyrelsen äger vidare medge undantag för kommun eller del därav från det eljest inom hela riket gällande köttbesiktningstvånget samt från vissa bestämmelser rörande nödslakt. Författningarna saknar bestämmelser om hur länsstyrelsens förordnanden skall *tillkännages*.

4.1.11 Lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m.m.

Utsprides från atomreaktor eller annan atomanläggning inom riket radioaktiva ämnen i sådan mängd att särskilda åtgärder påkallas för att skydda allmänheten, skall länsstyrelsen sörja för att sådana åtgärder vidtages. Länsstyrelsen har därvid befogenhet att meddela vissa förbud och påbud, såsom att förelägga dem som vistas inom det av radioaktiva ämnen berörda området att lämna detta och att förordna om inskränkning på olika sätt i rätten att bruka eller förfoga över egendom inom området. Länsstyrelsen kan även förordna om viss arbetsskyldighet till bistånd åt polisen i den uppkomna situationen. Länsstyrelsens påbud och förbud är straffsanktionerade. Någon bestämmelse om *kungörande* av föreskrifterna finns inte.

4.1.12 Sjötrafikförordningen (1962:150)

Inom Sveriges sjöterritorium skall tillämpas de internationella sjövägsreglerna jämte vissa bestämmelser som finns intagna i sjötrafikförordningen. Denna förordning medger såväl sjöfartsverket som länsstyrelsen att meddela vissa föreskrifter. Sjöfartsverkets föreskrifter skall avse framförande av fartyg i farvatten som är trångt eller på annat sätt svårnavigabelt eller har intensiv trafik. Länsstyrelsen äger efter samråd med sjöfartsverket meddela föreskrifter om fartbegränsning och om förbud mot ankring samt om begränsning i rätt att utnyttja vattenområde för

båttävling, vattenskidåkning eller liknande sport och dessutom kan länsstyrelsen meddela vissa tillfälliga föreskrifter.

Enligt sjötrafikförordningen skall sjöfartsverket och länsstyrelsen föranstalta om att deras beslut *kungörs* på lämpligt sätt i god tid före ikraftträdandet och att beslut som rör allmän farled tas in i publikationen *Underrättelser för sjöfarande* (5 § 4 st).

4.1.13 Kungörelsen (1964:810) om avlysning av allmänt vattenområde för militär verksamhet

Enligt denna kungörelse kan länsstyrelsen efter framställning av militärbefälhavaren meddela förbud för obehöriga att vistas inom allmänt vattenområde. Brott mot förbudet är straffbelagt. Kungörelsen innehåller ingen bestämmelse om hur förbudet skall *tillkännages*.

4.1.14 Naturvårdslagen (1964:822)

Enligt naturvårdslagen har länsstyrelsen att verka för naturvården i länet. Länsstyrelsen har ett flertal befogenheter enligt lagen, bl.a. att förklara område som naturreservat och att föreskriva de inskränkningar i rätt att förfoga över fastighet som finns nödiga för att trygga ändamålet med reservatet och att meddela sådana föreskrifter om vad allmänheten har att iakttaga inom naturreservatet som erfordras för att trygga ändamålet med detta. Då fråga uppkommit om bildande av naturreservat får länsstyrelsen meddela förbud mot att utan tillstånd vidta vissa åtgärder. Länsstyrelsen får fridlysa naturföremål med därtill hörande område såsom naturminne.

Är fara att växtart försvinner eller utsätts för plundring, äger Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav borttaga eller skada växt av den arten där den växer vilt. Är fara att djurart försvinner, äger Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer meddela förbud att döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, m.m. I naturvårdskungörelsen (1964:825) har Kungl. Maj:t delegerat till länsstyrelsen att meddela sådana förbud.

Länsstyrelsen äger förordna att visst strandområde skall vara strand-skyddsområde.

Det är belagt med straff att bryta mot förbud eller föreskrift som meddelats med stöd av nu nämnda bestämmelser.

Naturvårdskungörelsen innehåller utförliga bestämmelser om *kungörande* av olika beslut av länsstyrelsen. Slutliga beslut i fråga om naturreservat och naturminne, alltså föreskrifter eller förbud, skall *tillkännages i länskungörelserna* och tillställas varje känd sakägare. I den mån så finnes erforderligt skall beslutet även kungöras i *tidning* med spridning inom orten eller tillkännages på annat lämpligt sätt (6 § 1 st). Dessutom skall avskrift av sådana beslut tillställas naturvårdsverket och vissa andra myndigheter. Även förbud till skydd för växt- och djurarter skall införas i *länskungörelserna* och tillställas naturvårdsverket.

4.1.15 Kungörelsen (1965:57) om lokala bestämmelser till skydd för djurlivet

Om det fordras särskilt skydd för djurlivet inom visst område, äger länsstyrelsen meddela förbud att färdas eller uppehålla sig inom området, landa med båt eller annan farkost, jaga eller medföra jaktredskap eller hund, bortföra eller skada ägg, rom eller bo, eller ofreda djur genom fotografering eller liknande åtgärd. Brott mot förbudet är straffbelagt.

I fråga om *kungörande* av sådant beslut äger 6 § första stycket naturvårdskungörelsen motsvarande tillämpning. Särskild underrättelse behövs dock ej tillställas sakägarna, om de är så många att det ej lämpligen kan ske. Detta innebär att underrättelse om beslutet ofördröjligen skall införas i *länskungörelserna* och att om det är erforderligt beslutet även skall kungöras i *ortstidning* eller tillkännages på annat lämpligt sätt.

4.1.16 Kungörelsen (1967:10) om skyddsområden m.m.

Denna kungörelse, som utfärdats med stöd av 14 § utlänningslagen (1954:193), innehåller en förteckning över skyddsområden och kontrollområden som Kungl. Maj:t fastställt samt regler för att utlänning eller utländskt fartyg skall få uppehålla sig inom sådana områden. Kungörelsen ger länsstyrelsen rätt att efter bemyndigande av Kungl. Maj:t fastställa vissa vägar, vattenfarleder och områden inom skydds- eller kontrollområde där utlänning får uppehålla sig utan tillstånd.

Enligt 26 § kungörelsen skall länsstyrelsen tillkännage i *ortstidningarna* och *länskungörelserna* skyddsområdes och kontrollområdes benämning och omfattning och ovannämnda fastställda vägar, vattenfarleder och områden. Kungörelsen innehåller också regler om hur skyddsområden o.dyl. bör utmärkas på *kartor* och *sjökort* samt tillkännages genom *skyltar*. Ansvar för detta har lagts på överbefälhavaren och försvarsområdesbefälhavaren.

4.1.17 Smittskyddslagen (1968:231)

Smittskyddslagen medger Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande länsstyrelsen att vidta vissa åtgärder som är påkallade för att hindra utbredning av allmänfarliga sjukdomar, t.ex. isolering av befolkningen inom visst område, förstöring av egendom e.dyl. (11 §).

Länsstyrelsen kan även förordna att smittsam sjukdom, som ej hänförs till allmänfarliga sjukdomar, för viss tid skall anses som allmänfarlig, varigenom reglerna om allmänfarliga sjukdomar blir tillämpliga. Sådant förordnande kan avse hela länet eller del därav (4 § 3 st).

Kungl. Maj:t har i smittskyddskungörelsen (1968:234) givit länsstyrelsen rätt att förordna att allmän sammankomst eller offentlig tillställning inte får hållas inom länet eller del därav, när det är påkallat med hänsyn till förekomsten av allmänfarlig sjukdom. Detta bemyndigande synes även ha stöd av 2 § lagen (1956:618) om allmänna sammankomster och 11 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) och länsstyrelsens förord-

nande torde därför vara straffsanktionerat genom dessa författningar, varjämte polismyndigheten äger inställa eller upplösa sammankomst eller tillställning som hålls i strid mot förbudet.

Författningarna saknar bestämmelser om *bekantgörande* av nu nämnda förordnanden.

När smittkopps epidemi utbrutit inom landet får länsstyrelsen påbjuda ympning mot smittkoppor i erforderlig omfattning, dock ej i fråga om personal inom krigsmakten (4 § lagen om ympning mot smittkoppor och 1 § tillämpningskungörelsen, SFS 1958:428 och 649).

4.1.18 Väglagen (1971:948)

De viktigaste besluten enligt väglagen och den därtill anslutande vägkungörelsen (1971:954) fattas av statens vägverk efter samråd med länsstyrelsen. Så ankommer det t.ex. på vägverket att fastställa flerårsplan för byggande av riksvägar och länsvägar samt arbetsplan för byggande av väg. Flerårsplan upprättas till ledning vid fördelningen av medel, som på riksstaten anvisas för byggande av vägar inom områden för vilka staten är väghållare och den skall sedan den fastställts i huvudsak följas vid vägbyggnadsarbetenas utförande. Arbetsplan upprättas för byggande av väg och då väghållaren tar mark i anspråk för väg med stöd av arbetsplan uppkommer vägrätt för honom. Enligt 18 § vägkungörelsen skall länsstyrelsen i *länskungörelserna* föra in meddelande om beslut om fastställelse av flerårsplan och om ändring av fastställd flerårsplan och enligt 36 § kungörelsen skall länsstyrelsen i *länskungörelserna* föra in meddelande om att arbetsplan fastställts och att tid för fastställelsebesluts giltighet förlängts.

Väglagen innehåller i 47 § en bestämmelse att byggnad eller annan anordning, som kan inverka menligt på trafiksäkerheten, ej får uppföras utan länsstyrelsens tillstånd inom ett visst avstånd från vägområdet. Länsstyrelsen har i samma paragraf getts befogenhet att föreskriva ökning av avståndet i *vissa fall*. Med stöd av 49 § väglagen kan länsstyrelsen meddela interimistiska förbud att uppföra byggnader på mark som kan antas komma att ingå i vägområde eller ligga i dess omedelbara närhet. I några fall har länsstyrelsen också rätt att föreskriva att nyttjanderätt till mark för tillfällig väg skall upplåtas. 56 § vägkungörelsen ålägger länsstyrelsen att föra in meddelande om de nu nämnda besluten i *länskungörelserna*.

I *länskungörelserna* skall även föras in meddelande om beslut varigenom väghållningsområde ändrats (6 § vägkungörelsen) samt uppgift om vilka personer som valts till ledamöter och suppleanter i länsvägnämnder (7 § instruktionen för länsvägnämnderna, SFS 1971:959).

4.1.19 Växtskyddslagen (1972:318)

Denna lag jämte den därtill hörande växtskyddskungörelsen (1972:319) innehåller regler om bekämpning av växtskadegörare. Vissa uppgifter enligt kungörelsen ankommer på länsstyrelsen. Länsstyrelsen har sålunda att efter förslag av växtskyddsanstalten förklara visst område smittat av

potatiskräfta eller förklara område som skyddsområde. Sådant beslut skall införas i *länskungörelserna* och i *tidning* inom orten. Länsstyrelsen kan även efter framställning av anstalten vid fara för omfattande spridning av potatiscystnematod meddela förbud mot viss odling m.m. Det finns inga bestämmelser om *kungörande* av sådant förbud.

4.1.20 Lokala ordningar

I flera fall ankommer det inte på länsstyrelsen att primärt meddela föreskrifter utan endast att fastställa vad annan instans, vanligen en kommun, beslutat. Så är fallet med t.ex. lokala ordningsstadgor, hälsovårdsordningar och brandordningar som utfärdas med stöd av allmänna ordningsstadgan (1956:617), hälsovårdsstadgan (1958:663) och brandstadgan (1962:91). Enligt dessa författningar skall sådana lokala ordningar antagas av kommunfullmäktige och underställas länsstyrelsens prövning. Endast om fullmäktige underlåter att antaga sådana ordningar som länsstyrelsen finner erforderliga kan länsstyrelsen förordna i ämnet men i så fall skall beslutet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt i huvudsak likalydande bestämmelser i de tre nämnda författningarna skall länsstyrelsen på kommunens bekostnad ofördröjligen införa beslut om fastställande i *länskungörelserna*. Dessutom ankommer det på kommunstyrelsen att ombesörja att kungörelse om beslutet anslås samt införs i den eller de *tidningar*, där kommunala meddelanden intas, och att tryckta exemplar av ordningen eller stadgan finns att tillgå för allmänheten. Samma regler gäller då den lokala ordningen ändras eller upphävs. En skillnad i författningarna är att lokal ordningsstadga och hälsovårdsordning skall införas i *länskungörelserna* helt och hållet medan det i fråga om brandordning räcker att införa meddelande om fastställelsen.

Motsvarande regler gäller i fråga om hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för hamnar i enlighet med en förordning 1874:26 s. 11.

Sedan livsmedelslagen (1971:511) trätt i kraft den 1 januari 1972 förekommer ej längre lokala livsmedelsordningar.

4.2 Andra regionala förvaltningsmyndigheter med förordningsmakt

Förutom länsstyrelserna finns inom länen flera andra statliga förvaltningsmyndigheter, av vilka särskilt bör nämnas länsarbetsnämnderna, länsbostadsnämnderna, länsnykterhetsnämnderna, läns skolnämnderna och lantbruksnämnderna. Så gott som undantagslöst utfärdar dessa myndigheter inte några föreskrifter som vänder sig till allmänheten eller i övrigt har generell räckvidd. Undantaget utgörs såvitt utredningen kunnat finna av lantbruksnämnderna som i något fall har normgivningskompetens.

Statliga lokala förvaltningsmyndigheter torde vanligen inte ha kompetens att utfärda några sådana allmängiltiga föreskrifter som utredningen hänför till författningar.

Till de regionala förvaltningsorganen hör även landstingen. Dessa bör emellertid i princip behandlas i följande kapitel om den kommunala normgivningen, men såsom anförs under 5.1 är landstingens förordningsmakt i den mening utredningen har att överväga så ringa att det inte synes finnas anledning att i förevarande sammanhang ta upp frågan om publicering av landstingsnormer till närmare behandling.

Ett organ som har att utfärda föreskrifter av klar författningskaraktär är såsom redan nämnts (se 4.1.9) trafiknämnderna.

4.2.1 Lantbruksnämnderna

I varje län finns en lantbruksnämnd. Dess uppgifter är angivna i instruktionen (1967:425) för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna. Nämnden skall bl.a. uppmärksamt följa lantbrukets tillstånd och utveckling samt verka för rådgivning och upplysning i syfte att främja rationaliseringen. En av uppgifterna är att tillse att vanhävd ej förekommer på jordbruk. I jordhävdslagen (1969:698) sägs bl.a. att lantbruksnämnden beträffande viss odlad jord kan förordna att täkt av matjord icke får ske utan nämndens tillstånd (6 §). Lantbruksnämnden har här således fått befogenhet att fatta ett beslut som gäller var och en, ett beslut av författningskaraktär. Under sin granskning av lagförslaget anförde lagrådet (prop. 1969:134 s. 42):

I samband med utarbetandet av tillämpningsbestämmelser torde böra övervägas vilka åtgärder som bör vidtagas för att beslut om tillståndstvång beträffande visst område för täkt av matjord på lämpligt sätt och utan dröjsmål bringas till deras kännedom, som äger eller brukar jord inom området. Det kan ifrågasättas om publicering i länskungörelserna är tillfyllest. Därest det kan anses vara av behovet påkallat med ytterligare publiceringsåtgärder, t.ex. annonsering i pressen, torde bestämmelser härom böra upptagas i tillämpningsförfattningen.

Kungl. Maj:t har i jordhävdskungörelsen (1969:700) följt lagrådet och givit följande bestämmelse:

När förordnande enligt 6 § jordhävdslagen som avser flera brukningsenheter meddelas, ändras eller upphäves, skall underrättelse därom så snart det kan ske införas i länskungörelserna och tillställas varje känd sakägare. Om det behövs, skall förordnandet även kungöras i tidning med spridning inom orten eller tillkännages på annat lämpligt sätt.

Konventionen mellan Sverige och Norge om renbetning, vilken enligt lagen 1972:114 skall gälla som svensk lag, ålägger lantbruksnämnderna i de tre nordligaste länen bl.a. att utfärda allmänna föreskrifter i samband med flyttning av renar (16 § konventionen). Dessa föreskrifter är straffsanktionerade (61 § konventionen). Det finns ingen bestämmelse om hur föreskrifterna skall bekantgöras. Lantbruksnämnderna har också vissa liknande uppgifter enligt rennäringslagen (1971:437).

Såvitt utredningen kunnat finna har lantbruksnämnderna ej i andra sammanhang någon rätt att fatta beslut av generell giltighet. I vanliga fall verkar lantbruksnämnderna genom råd och upplysningar eller genom beslut i enskilda ärenden.

4.2.2 Trafiknämnderna

Sådana lokala trafikföreskrifter som inte beslutas av länsstyrelsen skall enligt 61 § vägtrafikförordningen meddelas av trafiknämnden (utom betr. enskild väg). Det finns i princip en trafiknämnd i varje kommun. Trafiknämnden är varken ett statligt eller ett kommunalt organ utan en särskilt tillskapad myndighet med representanter för såväl kommunen som den statliga polisen.

Enligt vägtrafikförordningen 61 § 3 mom skall lokal trafikföreskrift som trafiknämnden beslutar om införas i en särskild *liggare*. Trafiknämnden skall underrätta bl.a. länsstyrelsen om beslutade trafikföreskrifter. Lokal trafikföreskrift skall utmärkas med vägmärke, om särskilda skäl ej föranleder till annat (64 § 2 mom vägtrafikförordningen). Föreskrift som inte tillkännages genom vägmärke skall skyndsamt införas i den eller de *tidningar*, vari kommunala meddelanden för orten införs. Lokala trafikföreskrifter som beslutas av trafiknämnd skall således inte införas i länskungörelserna, till skillnad från sådana föreskrifter som beslutas av länsstyrelsen.

Den 1 maj 1973 har vägtrafikförordningen ersatts av vägtrafikkungörelsen (se SFS 1972:603 och 605) och flera andra nya trafikförfattningar. Lokala trafikföreskrifter skall även i fortsättningen utfärdas i vissa fall av länsstyrelsen och i andra fall av trafiknämnden. I vägmärkeskungörelsen har införts en föreskrift att hastighetsbegränsning skall utmärkas med vägmärke och att lokal trafikföreskrift, som ej avser hastighet, skall utmärkas med vägmärke om särskilda skäl ej föranleder annat (SFS 1972:604). I vägtrafikkungörelsen återfinns den nu gällande bestämmelsen att lokal trafikföreskrift som ej skall tillkännages genom vägmärke skall införas i länskungörelserna eller, om den meddelats av trafiknämnd, i den eller de tidningar vari kommunala meddelanden för orten införs (152 § 2 st). Sistnämnda kungörelse innehåller även en ny bestämmelse att straff för överträdelse av lokal trafikföreskrift ej skall ådömas om föreskriften ej utmärkts enligt bestämmelserna i vägmärkeskungörelsen eller om den ej införts i liggare eller kungjorts på föreskrivet sätt (167 §).

De trafikföreskrifter som beslutas av trafiknämnd och som inte skall utmärkas genom vägmärke utan i stället kungöras är tämligen få och torde främst bestå av vissa bestämmelser om parkering och övningskörning eller tillfälliga bestämmelser.

En del trafiknämnder publicerar årligen en sammanställning av gällande lokala trafikföreskrifter såsom ett *tryckt häfte*, vilket tillhandahålles allmänheten. Rikspolisstyrelsen har medgivit att kostnaden för tryckning av sådana häften får belasta anslaget för trafiknämnder.

I samband med tillkomsten av lagen (1964:731) om trafiknämnder väcktes en motion (1964:II:1040) med yrkande att lokala trafikföreskrifter skulle införas i *länskungörelserna* så att de blir tillgängliga för en större allmänhet. Enligt motionärerna borde länskungörelserna vidare innehålla kartor över tätbebyggda områden med angivande av trafikinskränkningar. Motionen avslögs emellertid med hänvisning till att bestämmelser om ämnet redan fanns i vägtrafikförordningen.

Enligt 62 § 1 mom vägtrafikförordningen skall länsstyrelse före mars månads utgång varje år utfärda *kungörelse* om vägar och gällande lokala

trafikföreskrifter inom länet enligt de närmare grunder statens trafik-säkerhetsverk bestämmer. Trafiksäkerhetsverket har den 16 januari 1968 meddelat att de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tidigare fastställda grunderna skall gälla tills vidare. Ordalydelsen av lagrummet ävensom vad som förekommit under förarbetena till lagen om trafiknämnder låter förmoda att den årliga vägkungörelsen skall omfatta även sådana trafikföreskrifter som utfärdats av trafiknämnden, men enligt uppgift brukar dessa ej tas med i kungörelsen.

4.3 Länkungörelserna

4.3.1 Historik

I betänkandet Utredning rörande förändrade bestämmelser med avseende å länkungörelserna den 14 oktober 1914 (Sthlm 1914) återfinns inledningsvis en historik över länkungörelserna. Här intages ett kort sammandrag av denna historik.

Under slutet av 1600-talet och förra hälften av 1700-talet synes landshövdingarna ha, tid efter annan, utfärdat tryckta "publicationer till menige allmogens efterrättelse". Den äldsta tryckta länkungörelse som finns bevarad i Kungl. biblioteket är utfärdad den 12 februari 1688. Först mot slutet av 1700-talet och början av 1800-talet har emellertid tryckta länkungörelser utkommit mera regelbundet och stundom även nummerade. Tryckningen bekostades till en tid helt och hållet av landssekreterarna och landskamrerarna, vilka hade att ansvara för kostnaderna för länsstyrelsernas utgående expeditioner mot att de i stället åtnjöt lönedel och sportler. Även kronofogdar och andra tjänstemän, som hade att ombesörja kungörelsens uppläsande i kyrkorna, hade fördel av att kungörelserna utfärdades i tryck, eftersom tidsödande och kostsamma avskrifter då kunde undvikas. Till följd härav synes landssekreterare och landskamrerare ofta ha träffat uppgörelse med dessa tjänstemän om att deltaga i kostnaderna för länkungörelsernas tryckning.

Utom kungöranden i allmänna ärenden intogs redan tidigt i länkungörelserna även enskildas meddelanden om auktioner, efterlysningar av förlorat gods m.m. Kungörandet av enskildas meddelanden synes ha bekostats av dem som begärt kungörandet. Härutöver erhöles någon inkomst genom prenumeration. Tryckningskostnaderna ökade emellertid och blev kännbara för landssekreterarna och landskamrerarna. 1828–1830 års riksdag beviljade ett anslag för tryckning av länkungörelserna. Anslaget höjdes vid 1856–1858 års riksdag. Den s.k. landstatskommittén föreslog 1875 att det särskilda anslaget för länkungörelserna skulle dras in samt att kostnaden för tryckning av kungörelserna i fortsättningen skulle bestridas från ett annat statligt anslag. För lättare särskiljande av de kungörelser som statsverket borde bekosta skulle dessa tryckas i en nummerföljd och de kungörelser som myndigheter, kommuner, bolag och enskilda personer borde betala intagas under en annan sådan fortlöpande följd. Kommitténs förslag följdes av Kungl. Maj:t och riksdagen. Bestämmelser om länkungörelserna utfärdades i Kungl. Maj:ts cirkulär den 30 november 1876 (SFS nr 47 s. 2).

Till följd av cirkuläret började man inom alla länen numrera länskungörelserna i särskilda serier, varvid i allmänhet den serie kungörelser som bekostades av statsverket betecknades med litt. A och den serie som betalades av enskilda med litt. B. Enligt uppgift i 1914 års betänkande utgavs i vissa län varje serie särskilt för landskansliet och särskilt för landskontoret, i några län var serierna gemensamma för bägge avdelningarna, i andra län åter utgavs serien litt. A från vardera avdelningen men serien litt. B gemensamt för båda.

4.3.2 1914 års utredning

Huvudsyftet med 1914 års utredning var att nedbringa statens kostnad för tryckning av länskungörelserna. Utredningen gick därför igenom innehållet i 1911 års länskungörelser under 116 punkter och gjorde upp en förteckning över kungörelser som enligt utredningens mening borde kunna uteslutas. Utredningen tänkte sig att Kungl. Maj:t i cirkulär till länsstyrelserna skulle anmana dessa att i framtiden ej ta in de kungörelser som omnämndes i förteckningen.

En genomgång av förteckningen visar att det mesta av innehållet i länskungörelserna utgjordes av tillkännagivanden av olika slag som faller under det nu aktuella begreppet kungörelseannonsering (jämför 1.4). Av innehållet är det endast följande som faller inom utredningens begrepp författningar: länsstyrelsens vitesstadganden i fridlysnings- och andra ärenden, fridlysning av järnväg, taxor för transport på järnväg, stadganden om automobiltrafik, fridlysning av elektriska anläggningar, kommunala stadgor och ordningar, förbud mot öppethållande, förbud, råd och anvisningar med anledning av farsoter, erinringar angående svedjning, föreskrifter angående smittsamma kreaturssjukdomar, bestämmelser angående fiskets vård, förordnande angående bredd på hjulringar samt fridlysning av naturminnesmärken.

Av dessa var det bara de *kommunala ordningarna* som 1914 års utredning ville utesluta ur länskungörelserna. Utredningen ville ersätta dem med ett kort tillkännagivande att ordningarna fastställts, eftersom de intogs ordagrant i ortstidningarna. Utredningen föreslog därför att byggnadsstadgan, brandstadgan, ordningsstadgan för rikets städer och hälsovårdsstadgan skulle ändras i den riktningen. Förslaget underställdes samtliga länsstyrelser och magistrater under den därefter följande remissbehandlingen. Bland magistraterna var det en stark opinion till förmån för utredningens förslag. Av deras svar framgick tydligt åsikten att länskungörelserna ej lästes av allmänheten, varför det var bättre att kungöra hela texten i ortspressen. Även de flesta länsstyrelserna biträdde utredningens förslag eller lämnade det utan erinran. Fem länsstyrelser hävdade emellertid med kraft att de behövde de kommunala ordningarna och att allmänhet och domstolar m.m. borde kunna finna dem i en publikation och att de därför borde vara kvar i länskungörelserna.

Utredningens förslag om uteslutande av ordningarna ur länskungörelserna blev ej följt. I stället gick man motsatt väg och ändrade genom kungörelser den 19 november 1915 (SFS nr 468—471) ordningsstadgan

för rikets städer, byggnadsstadgan för rikets städer, brandstadgan och hälsovårdsstadgan så att endast ett "tillkännagivande om kungörelsen med kort angivande av dess innebörd" skulle införas i ortstidningarna medan hela texten skulle tas in i länskungörelserna (för Stockholm gällde en speciell ordning).

Utredningen tog även upp frågan om länskungörelsernas distribution. Länskungörelserna utsändes på statsverkets bekostnad till de flesta myndigheterna och tjänstemännen inom länet och angränsade län samt till kommunalstämmor. I en del län bekostades kommunernas exemplar av statsverket, i andra län av landstingen. Av en i betänkandet intagen tabell framgår att antalet exemplar, som utdelades på bekostnad av statsverket eller landstinget, varierade mellan 100 och närmare 600 exemplar i de olika länen. Antalet enskilda prenumeranter uppgick till några tiotal i de flesta av länen. Utredningen föreslog att samtliga kommunalstämmor liksom stadsfullmäktige och municipalstämmor skulle erhålla exemplar av länskungörelserna utan avgift.

Förslag framlades även om enhetligt format och om serieindelning. Övriga frågor kring länskungörelserna tycktes inte intressera utredningen. Deras användning och existensberättigande diskuterades ej. I förbigående framhölls att prenumeration på länskungörelserna förekom ytterst sparsamt och att allmänheten säkrast och bekvämast erhöi kännedom om vissa ämnen genom tidningspressen, varför införande i länskungörelserna i dessa delar var obehövt. Utredningen gav sålunda uttryck för en viss skepsis mot länskungörelserna såsom kunskapskälla för allmänheten.

4.3.3 Gällande kungörelse om länskungörelserna

I huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag utfärdade Kungl. Maj:t den 23 oktober 1915 kungörelsen angående länskungörelser (SFS nr 421). Kungörelsen innehöll bestämmelser om länskungörelsernas innehåll, om vem som skulle betala kostnaden för införande, om rubrik och andra uppgifter till ledning för uppläsandet i kyrka, om serieindelning, register, format och upphandling, om avgift för införandet, om utdelning, om uppläsning från predikstolen, om förvaring av kungörelserna samt om möjlighet till abonnemang.

Kungörelsen har härefter ändrats fyra gånger (SFS 1928:425, 1933:242, 1935:232 och 1942:316). Dess nu gällande lydelse framgår av *Bilaga 1*.

4.3.4 Beskrivning av länskungörelserna

Länskungörelsernas rätta namn är egentligen länets allmänna kungörelser och så står det också i länskungörelsernas vinjett, t.ex. Uppsala läns Allmänna kungörelser. Fram till den 1 juli 1971 var kungörelserna i 14 län uppdelade på skilda serier för landskontor och landskansli. I dessa län återfanns orden landskansliet respektive landskontoret i vinjetten. I övriga län var kungörelserna gemensamt numrerade för hela länsstyrelsen. Från och med halvårsskiftet 1971 utges kungörelserna i samtliga län i en

gemensam serie för hela länsstyrelsen men numreringen av de kungörelser som kom ut de sista sex månaderna av 1971 gjordes enligt något olika metoder. I några län började man med ny numrering medan man i andra län fortsatte på den nummerserie som hade använts inom landskansliet. Vinjetten brukar även uppta nummer på de kungörelser som återfinns i häftet samt i några län även ett datum.

Vanligen samlas flera smärre kungörelser på samma blad men i en del län trycker man vanligen endast en kungörelse per blad och i något enstaka län är detta regel. De flesta kungörelserna är korta och upptar bara ett par rader eller högst en halv sida. En mindre del av kungörelserna upptar en sida eller mera och därjämte förekommer några få stora kungörelser, vilka omtalas i det följande. Antalet kungörelser brukar i de olika länen växla mellan, i runt tal, 100 och 400 varje år. Gotlands län har något färre. Av kungörelserna har bara något tiotal utfärdats från landskontoret varje år. Varje årgång brukar rymmas i en volym av måttligt omfång. Formatet är s.k. statsformat. Kungörelserna levereras ibland kantskurna, ibland inte. I några län är de triohålslagna. Till varje årgång hör ett alfabetiskt register som vanligen är gemensamt för hela årgången. I några fall har särskilda register givits ut för de olika serierna. Kungörelser vars tryckning betalas av statsverket utmärks med ett A, andra med ett B.

Länskungörelserna är i stort enhetligt utformade i de olika länen men till följd av att de trycks av lokala tryckerier avviker typografin och utformningen i övrigt något.

Länskungörelsernas innehåll är mycket blandat. Dels innehåller de en del föreskrifter som skall lända till allmän efterrättelse, alltså vad utredningen kallar författningar, dels underrättelser om andra förhållanden som skall bringas till allmän kännedom. Det mesta av innehållet grundar sig på bestämmelse i författning men det finns även kungörelser som intages av tradition eller på grund av länsstyrelsens beslut i det enskilda fallet.

Till gruppen författningar kan räknas bl.a. följande kungörelser: förordnanden om naturreservat, strandskydd och andra föreskrifter enligt naturvårdslagen, nybyggnadsförbud enligt byggnadslagen, förbud mot fiske, ankringsförbud, fastställelse av brandordning, hälsovårdsordning och andra kommunala ordningar, fastställelse av sotningstaxor, drosktaxor, taxor för yrkesmässig linjetrafik och andra taxor, kungörelse om vägar inom länet och om gällande lokala trafikföreskrifter, fastställande av droskreglemente, förklaring att område är smittat av potatis-kräfta samt vägverkets beslut om indragning av allmän väg, om arbetsplan för väg och om förbud att ansluta enskild väg till allmän väg. Till författningar bör även räknas anvisningarna till nästkommande års inkomsttaxering, vilka tidigare utfärdades av prövningsnämnden, numera av riksskatteverket.

Av de kungörelser som utredningen ej hänför till gruppen författningar bör i första hand nämnas kungörelser om exekutiv auktion. Av 205 kungörelser som utfärdades av landskansliet vid länsstyrelsen för Göteborgs och Bohus län under första halvåret 1971 var således inte mindre än 68 tillkännagivanden av förestående exekutiva auktioner. Mycket

vanliga är också kungörelser om sammansättningen av styrelser för vägföreningar och vägsamfälligheter. Exempel på andra kungörelser i denna grupp är kallelse till sammanträde för köpeskillingsfördelning, kungörande av expeditionstider vid polisstation, tillkännagivande av vem som utsetts till ledamot i polismynd, kungörelse om gode män, om ägodelningsnämndemän, stämningsmän eller andra dylika befattningshavare, kungörelse om marknader i länet, tillkännagivanden av förestående sjömätningar, underrättelser att allmänna röstlängder hålls tillgängliga för granskning samt förteckningar över kommunala förtroendemän. Två kungörelser är av särskilt stort omfång. Den ena är den nämnda kungörelsen om vägar och trafikföreskrifter inom länet, som utfärdas enligt 62 § vägtrafikförordningen (1951:648). Den upptar alla länets vägar samt har som bilaga en karta över dessa. Kungörelsen är av stort intresse för lastbilsförare och brukar köpas av åkeriföreningarna för utdelning till förarna. I nästan alla län är dessa kungörelser försedda med tilltalande pappomslag. Den andra större kungörelsen är den årliga förteckningen över kommunala förtroendemän inom länet jämlikt 11 och 34 §§ kommunallagen (1953:753). Denna brukar vara mycket efterfrågad av tjänstemän och andra inom länet och har stor spridning. I många län förses den med omslag. En annan av de mer omfattande kungörelserna är den som avser länets indelning i taxeringsdistrikt samt förordnande av ordförande och kronoombud m.m. i taxeringsnämnderna, vilken utfärdas med stöd av taxeringskungörelsen (1957:513).

4.3.5 Informationsutredningens förslag beträffande kungörelseannonsering

Informationsutredningen lade i betänkandet Kungörelseannonsering (SOU 1969:7) fram ett system när det gäller media för kungörelseannonsering. Systemet innebar att Post- och Inrikes Tidningar skulle vara obligatoriskt medium för s.k. nationella och blandade målgrupper och att ortstidningar skulle vara obligatoriskt medium för lokala och blandade målgrupper. Vid sidan härav föreslogs vissa media för speciella situationer samt ytterligare vissa stödjande media. Länskungörelserna ingick inte i systemet. I stället föreslog utredningen att kungörelseannonsering inte obligatoriskt skulle ske i länskungörelserna. Utredningen uttalade (s. 31) att, om länsstyrelsen i något fall skulle finna särskilt angeläget att använda länskungörelserna, detta borde vara länsstyrelsen obetaget i enlighet med den punkt i utredningens system som benämndes "annat lämpligt sätt". Informationsutredningen tog ej ställning till om länskungörelserna borde finnas kvar. I betänkandet gjordes ingen gränsdragning mellan kungörelseannonsering och annat innehåll i länskungörelserna, men det anfördes att kommunala generella bestämmelser som fastställs av länsstyrelsen, t.ex. lokala livsmedelsföreskrifter, inte skulle räknas dit. Utredningens förslag motiverades på följande sätt:

Vid vägning för och emot bibehållande av länskungörelserna i detta sammanhang (alltså såsom medium för kungörelseannonsering) har utredningen fäst särskilt avseende vid att sådana beslut eller besked som blir föremål för kungörelseannonsering numera når allmänheten betydligt

effektivare genom annonsering i ortstidning än genom införande i länskungörelserna. Man bör vidare i förenklingssyfte sträva efter att minska mediaslagen.

Utredningen har inhämtat att man inom justitiedepartementet arbetar på enhetliga regler för kungörelseannonsering i huvudsaklig överensstämmelse med informationsutredningens förslag. Såsom ett led i denna utveckling får ses att kungörelse om exekutiv auktion fr.o.m. den 1 januari 1972 ej längre skall införas i länskungörelserna. Enligt lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom skall auktionen kungöras i god tid och på lämpligt sätt (20 §) och enligt kungörelsen (1971:1097) om exekution i fast egendom skall kungörelse om auktionen införas i Post- och Inrikes Tidningar och i en eller flera ortstidningar, varjämte anslag skall ske i överexekutors kansli och på kommunens anslagstavla (21 §). Auktionen kan därjämte kungöras i riks- eller facktidning.

5 Redogörelse för kommunal normgivning och kommunala författningssamlingar

5.1 Inledning

Tidigare har nämnts att den kommunala förordningsmakten inte direkt berörs i direktiven för utredningen. Utredningen vill ändå ta upp frågan om kommunernas normgivningskompetens och sättet för publicering av kommunala föreskrifter till behandling. Detta fordrar en motivering.

Vid sitt studium av länskungörelserna har utredningen noterat att en del av dessas innehåll består i kommunala ordningar av olika slag, t.ex. hälsovårdsordningar. Kommunerna äger i vissa fall besluta föreskrifter till allmän efterrättelse, föreskrifter vilka t.o.m. är straffsanktionerade. Att överväga hur sådana bör kungöras hör till utredningens huvuduppgifter. Det har därför varit naturligt att fråga sig om kommunerna fattar beslut av nu nämnd generell karaktär som inte förekommer i länskungörelserna. Särskilt beslut som omedelbart vänder sig till allmänheten och har en obestämmd krets av mottagare faller inom utredningens intressesfär.

I fråga om kommunernas officiella publikationer har utredningen särskilt intresserat sig för sådana som kan räknas till författningssamlingar. Utredningen har funnit att ett stort antal kommuner ger ut kommunala författningssamlingar. Utredningen har ansett det angeläget att studera dessas innehåll och utformning och hur de förhåller sig till det kommunala fullmäktigetrycket.

Utredningen har således sett som sin uppgift att undersöka dels vilka slag av kommunala beslut som kan sägas ha författningskaraktär, dels om det finns anledning att införa särskilda regler om kungörandet av sådana beslut.

När utredningen i det följande talar om kommuner avses därmed borgerliga primärkommuner. De kyrkliga kommunerna lämnas åsido eftersom de enligt vad utredningen kunnat finna inte har att fatta beslut som i högre grad berör allmänheten. Ej heller landstingskommunerna har hittills utövat någon i egentlig mening kommunal förordningsmakt. En annan sak är att landstingen beslutar om vissa taxor och avgifter.

5.2 Historik

Fram t.o.m. 1970 fanns skilda organisationsformer på landsbygden och i städerna. Städernas ledande organ var fram till vår tid magistraten som

kunde meddela politiföreskrifter för städerna (se Håkan Strömberg: Den lokala förordningsmakten). Före tillkomsten av 1868 års ordningsstadga för rikets städer brukade vitessanktionerade ordningsföreskrifter utfärdas av magistraten med eller utan KB:s medverkan.

Eftersom kommunikationerna var dåliga och riksstyrelsen hade svårt att nå ut till landets olika delar var det naturligt att de lokala myndigheterna ofta hade anledning att ingripa med detaljerade föreskrifter i medborgarnas liv. Därigenom uppkom mycket olika regler i olika delar av landet. I en stad kunde det t.ex. vara förbjudet att sjunga under lossning och lastning i hamnen, i en annan stad dömdes kuskar och betjänter som ej iakttog föreskriven ordning vid färden till trähästen, som var ett skamstraff, i en tredje stad sattes den i häkte som vistades på krogen utöver föreskriven tid osv. Denna praxis blev utsatt för kritik bl.a. i ett memorial den 1 oktober 1839 av justitiekanslern. Justitiekanslern fann att städernas magistrater ofta utfärdat lokala förordningar och instruktioner som inte var överensstämmande med lagstiftningen. Till följd av kritiken utarbetades så småningom den nämnda ordningsstadgan för rikets städer. Genom denna delades städernas förordningsmakt upp på så sätt att stadsfullmäktige fick viss befogenhet och magistraten annan befogenhet. Under den fortsatta utvecklingen minskades magistratens befogenheter till förmån för stadsfullmäktige.

Den kommunala förordningsmakten på landet härrör dels från den normgivning som i äldre tider skedde på häradstingen, där överenskomelser ingicks inför häradsrätten och stadfästes av denna, dels från den självstyrelse som sedan gammalt utövades vid sockenstämmorna. Inför sockenstämmorna ingicks olika överenskommelser, t.ex. till främjande av ordning och sedlighet, och därvid stadgades ofta böter eller viten för den som ej ställde sig överenskommelserna till efterrättelse. Sockenmännen torde ha ansetts berättigade att stadga sådana böter och viten även utan KB:s godkännande. Denna lokala normgivning synes ha utvecklats sig på sedvanerättslig väg. Under förra delen av 1800-talet reglerades befogenheterna för sockenstämmorna så att de visserligen ägde meddela egna ordningsstadganden men inte förknippa dem med viten. Erfordrades föreläggande av vite ~~hade~~ stämman att vända sig till KB.

Genom 1862 års kommunalförordningar tillerkändes kommunen rätt att både utfärda ordningsstadgar och förbinda dem med viten. Men å andra sidan skulle kommunens beslut om antagande underställas KB. Kommunallagarnas bestämmelser har sedan fått tjäna som förebild vid utformning av kommunal förordningsmakt enligt ett flertal speciella författningar. Resultatet av utvecklingen har blivit att kommunallagarna numera förlorat mycket av sin betydelse som grund för den kommunala förordningsmakten, särskilt den del som avser utfärdande av lokala ordningar, och att denna huvudsakligen regleras genom särskilda författningar utanför den egentliga kommunallagstiftningens område.

5.3 Kommunal normgivning

Den kommunala förordningsmakten är inget entydigt begrepp. Så avser t.ex. Håkan Strömberg därmed endast sådana lokala föreskrifter som är

riktade till allmänheten och av kategorisk innebörd och som typiskt sett innehåller straffsanktionerade påbud eller förbud men däremot inte ålägger den enskilde någon ekonomisk prestationsskyldighet i förhållande till det allmänna. Efterföljden av sådana föreskrifter kan även tänkas vara garanterad av sådana förvaltningsrättsliga tvångsmedel som vitesföreläggande, tvångsutförande eller polishandräckning. Tillämpningen av föreskrifterna ankommer dels på olika förvaltningsorgan vid meddelande av tillstånd, förbud eller förelägganden i särskilda fall, dels på domstolarna vid ådömande av ansvar för överträdelse.

De föreskrifter som kan föras till den kommunala förordningsmakten bör ha en viss grad av allmängiltighet, det skall vara fråga om normer, inte individuella beslut. Allmängiltigheten kan t.ex. bestå i att föreskriften är tillämplig på ett flertal fall eller på att den är inriktad mot ett obestämt antal adressater. Allmängiltigheten kan även avse föreskriftens varaktighet i tiden eller omfattningen av dess lokala giltighetsområde.

Halvar Sundberg (Kommunalrätt) räknar till den kommunala självbestänningsmakten bl.a. kommunens förmåga att med bindande kraft ge lokala förordningar, den kommunala förordningsmakten. De kommunala förordningarna är av två slag, dels politi- eller socialrättsliga, innebärande en kommunal reglering av vissa bestämda ordnings- eller välfärdsangelägenheter, dels finansrättsliga, avseende fastställandet av vissa skatter eller andra offentligrättsliga avgifter. Genom de senare men icke genom de förra kan en ekonomisk prestationsskyldighet åläggas de enskilda.

Den kommunala verksamheten regleras dels i kommunallagen, dels i ett stort antal specialförfattningar. I enlighet härmed brukar kommunalförvaltningen ofta indelas i — med ett något oegentligt uttryck — oreglerad förvaltning och specialreglerad förvaltning. Enligt 3 § kommunallagen äger kommun att själv vårda sina angelägenheter såvitt icke handhavandet tillkommer annan. Det säger sig självt att med ett så allmänt formulerat kompetensstadgande det finns stort utrymme för kommunen att inom området för den oreglerade förvaltningen ge normbeslut av allehanda slag. Vad beträffar den specialreglerade förvaltningen, såsom barnavården, hälsovården, byggnadsväsendet, undervisningsväsendet m.m. beror det på innehållet i de skilda författningarna om och i vilken utsträckning kommunen kan ge generella föreskrifter av författningskaraktär.

5.3.1 Lokala ordningar

Inom den specialreglerade förvaltningen kan man urskilja några författningar som medger kommunen rätt att stadga kompletterande straffsanktionerade föreskrifter, s.k. lokala stadgor eller ordningar. Det är allmänna ordningsstadgan (1956:617), hälsovårdsstadgan (1958:663), brandstadgan (1962:91) och förordningen (1874:26 s. 11) angående hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för allmänna hamnarne i riket. Detsamma gällde livsmedelsstadgan (1951:824), men i den nya livsmedelslagstiftningen (livsmedelslagen 1971:511 och livsmedelskungörelsen 1971:807), som trätt i kraft den 1 januari 1972, har befogen-

heten att meddela kompletterande föreskrifter helt tillagts livsmedelsverket.

Allmänna ordningsstadgan innehåller regler om den allmänna ordningen på allmänna platser inom kommunen och om offentliga tillställningar. Ytterligare föreskrifter som kan erfordras för kommunen eller del därav meddelas i *lokal ordningsstadga*. Brott mot bestämmelser som meddelats i lokal ordningsstadga straffas med böter. Lokal ordningsstadga antas av kommunfullmäktige på förslag av eller efter hörande av de myndigheter, vilkas verksamhetsområden berörs därav. Fullmäktiges beslut om antagande av lokal ordningsstadga skall för att bli giltigt underställas länsstyrelsen för fastställelse (jfr 4.1.20). Om fullmäktige underlåter att anta en sådan ordningsstadga som länsstyrelsen anser nödvändig kan länsstyrelsen förordna härom, men den skall då underställa sitt beslut Kungl. Maj:ts prövning.

Allmänna ordningsstadgan innehåller utförliga regler om hur lokala ordningsstadgor skall bekantgöras. Ofördröjligen efter beslutet om fastställelse skall länsstyrelsen på kommunens bekostnad införa beslutet i *länskungörelserna* och kommunstyrelsen skall ombesörja att kungörelse om beslutet anslås på *kommunens anslagstavla* och införs i den eller de *ortstidningar*, där kommunala meddelanden intas. Dessutom anges att *tryckta exemplar* av stadgan skall finnas att tillgå för allmänheten.

I en lokal ordningsstadga skall intas allmänna föreskrifter, som berör ett flertal av kommunens medlemmar. Ordningsföreskrifter för särskilda fall meddelas av polismyndigheten. Bestämmelse om bekantgörande av sådana föreskrifter saknas, varför det torde ankomma på polismyndigheten att delge föreskriften med den som berörs.

I flera fall utfärdas s.k. *torgstadgor*, som avser regler för torghandel. Dessa brukar utfärdas med stöd av allmänna ordningsstadgan och är således att anse som en form av lokal ordningsstadga.

Enligt den nämnda förordningen av år 1874 skall i fråga om antagande, tillämpning m.m. av *hamnordningar* gälla detsamma som gäller för lokala ordningsstadgor. Brott mot föreskrift i hamnordning kan medföra böter.

Till ledning för kommunerna har Svenska kommunförbundet utarbetat ett *normalförslag till lokal ordningsstadga*. I fråga om hamnordningar har sjöfartsverket upprättat *normalförslag*.

Hälsövärdsstadgan har detaljerade regler om sundhet och hälsovård inom kommunen, t.ex. i fråga om bostäder, samlingslokaler, vattenförsörjning, renhållning m.m. Om ytterligare föreskrifter fordras beträffande den allmänna hälsovården inom kommunen eller en del därav kan sådana meddelas i *lokal hälsovärdsordning*. För att få till stånd större enhetlighet inom kommunerna fastställer Kungl. Maj:t en normalhälsovärdsordning och kommunernas lokala hälsovärdsordningar får inte utan särskilda skäl innebära väsentlig avvikelse från denna. Lokal hälsovärdsordning skall antagas av kommunfullmäktige och fastställas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen skall på kommunens bekostnad ofördröjligen införa beslutet om fastställelsen i *länskungörelserna*. I likhet med vad som gäller för lokala ordningsstadgor skall kommunstyrelsen ombesörja, att kungörelse om fastställelsebeslutet anslås på *anslagstavla* och införs i en eller flera *ortstidningar*. Dessutom skall *tryckta exemplar* finnas att tillgå för

allmänheten.

Föreskrifter i hälsovårdsordningar kan sanktioneras genom hälsovårdsstadgans bötesbestämmelser.

Om det utöver hälsovårdsstadgans och den lokala hälsovårdsordningens bestämmelser fordras föreskrifter för särskilda fall ankommer det på hälsovårdsnämnden att besluta sådana.

I varje kommun skall finnas en *brandordning*. Denna skall innehålla bl.a. regler om den kommunala brandstyrkans organisation, om tid för *sotning*, om indelning av kommun i sotningsdistrikt, om skyldighet att anmäla eldning och om andra anordningar som fordras till skydd för brandförsvaret. Efterlevnaden av föreskrifterna i brandordningen säkras genom bötesbestämmelser i brandstadgan.

Brandordning antas liksom övriga lokala ordningar av kommunfullmäktige. Brandordning skall fastställas av länsstyrelsen. Denna skall på kommunens bekostnad ofördröjligen införa meddelande om fastställelsen i *länskungörelserna*. Kommunstyrelsen skall se till att kungörelse om fastställelsen *anslås* och införs i *ortstidning* samt att *tryckta exemplar* av brandordningen finns tillgängliga för allmänheten.

Lokala trafikföreskrifter beslutas av länsstyrelsen i vissa fall och av trafikinämnden i andra fall. Trafikinämnd finns i varje kommun. Trafikinämndens uppgifter och de föreskrifter som den utfärdar har behandlats under 4.2.2 och diskuteras även under 8.3.

5.3.2 Taxor och avgifter

En annan stor grupp av kommunala beslut, som har betydelse för allmänheten, är *beslut* om taxor eller avgifter för olika nyttigheter. Kommunerna tillhandahåller medborgarna åtskilliga nyttigheter, t.ex. kollektiva trafikmedel, gas och el, sotning, soptömning o.dyl. För sådana prestationer har kommunen rätt att fordra skälig betalning och denna uttas i form av avgifter. De kommunala avgifterna brukar indelas i privaträttsliga och offentligrättsliga. Som kännetecken för privaträttsliga avgifter brukar anges att de grundas på avtal mellan kommunen och den som erhåller en kommunal prestation eller att den enskilde eljest frivilligt tar prestationen i anspråk. Den offentligrättsliga avgiften skulle då snarare bygga på en skyldighet för den enskilde att ta emot en viss prestation och att betala för denna. En annan indelning som förekommer är att i stället fästa sig vid om avgiften fått uttryckligt författningsstöd eller ej. Denna distinktion används bl.a. av kommunalrättskommittén i betänkandet Kommuns och andra kommunala menigheters skyldighet att underställa statlig myndighet vissa beslut (stencil C 1970:2).

Avgifter brukar i allmänhet beslutas i förväg och fastställas på ett enhetligt sätt för olika typer av prestationer. Sådana normer för ersättningsberäkning kallas taxor. Taxan riktar sig mot det kommunala förvaltningsorgan som skall ta ut avgiften, icke mot den enskilde avnämaren. Endast indirekt genom organets skyldighet att i sin verksamhet följa taxan får denna betydelse för den enskilde.

I många fall har taxor ansetts vara av sådan betydelse för medborgarna

att staten bör kunna öva inflytande över deras utformning. Det har då införts en skyldighet för kommunen att underställa taxebeslutet statlig myndighets, ofta länsstyrelsens, prövning. Det finns nu en tendens att hävda den kommunala självstyrelsens princip och avskaffa underställningsskyldigheten. Så har t.ex. kommunalrättskommittén i det nämnda betänkandet föreslagit att underställningsskyldigheten för flera slag av kommunala beslut skall avskaffas. I samma riktning gick Kungl. Maj:ts proposition (1972:12) angående ändring i kommunallagen m.m. och till följd därav utfärdade författningar vilka trädde i kraft den 1 juli 1972. Andra taxor och avgifter kan kommunen sedan länge besluta om själv utan att statlig myndighet kan påverka utformningen på annat sätt än genom besvärsförfarandet. Slutligen finns en grupp av avgifter som formellt sett inte alls beslutas av kommunen utan av statlig myndighet efter kommunens hörande.

I det följande ges exempel på olika taxor och avgifter. Någon fullständig redovisning är inte eftersträvad.

För kommun skall enligt 20 § brandstadgan (1962:91) finnas *sotnings-taxa* som upptar de avgifter som skall erläggas för sotnings-, undersöknings- och besiktningsarbete av skorstensfejare. Sotningstaxa antages av kommunfullmäktige. Före den 1 juli 1972 skulle taxan fastställas av länsstyrelsen på samma sätt som gäller i fråga om lokala brandordningar (jfr SFS 1972:103).

Lagen (1959:99) om köttbesiktning m.m. innehåller bestämmelser om två slag av avgifter, nämligen *köttbesiktningsavgifter* och *slakthusavgifter* (13 §). Köttbesiktningsavgifter beslutas av kommunfullmäktige. Före den 1 juli 1970 skulle avgiftsbeslutet även underställas länsstyrelsens prövning för fastställelse. Slakthusavgifterna fastställs av slakthusets styrelse.

Lagen (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m.m. i dess lydelse fr.o.m. den 1 juli 1972 (jfr SFS 1972:102) avhandlar i 1 § *avgifter för upplåtelse av vissa allmänna platser* och plats på salutorg och liknande. Enligt den nuvarande lydelsen av lagen skall grunder för beräkning av avgift beslutas av kommunfullmäktige. I 2 § behandlas *parkeringsavgifter*. Även grunder för beräkning av sådana avgifter beslutas av kommunfullmäktige. Enligt samma lagrum äger kommunen också ta ut avgifter för upplåtelse av särskild uppställningsplats för fordon som brukas i yrkesmässig trafik för personbefordran.

I kungörelsen (1950:152) om fastställelse av hamn- och grundpenningtaxor samt taxor å sluss-, kanal- och andra farledsavgifter behandlas såsom framgår av rubriken bl.a. *hamnavgifter* och hamntaxor, grundpenningtaxor och taxor för olika farledsavgifter. Sådana avgifter och taxor fastställs av sjöfartsverket. Kungörelsen, som är tillämplig på allmän hamn och dess ägare eller innehavare, stadgar inte skyldighet för innehavaren att ha hamntaxa. Kommun, som driver allmän hamn, måste däremot till följd av underställningsreglerna i 74 § kommunallagen ha fastställd taxa.

Vissa *avgifter hos byggnadsnämnd* fastställs av länsstyrelsen. Enligt 8 § byggnadsstadgan (1959:612) äger nämligen länsstyrelsen på framställning av kommunen utfärda taxa för avgifter att erläggas av den, som hos

byggnadsnämnden påkallar åtgärd vilken föranleder ritningsgranskning, besiktning eller annan tids- eller kostnadskrävande förrättning.

Enligt lagen (1970:244) om *allmänna vatten- och avloppsanläggningar* skall ägare av fastighet inom allmän va-anläggnings verksamhetsområde betala avgifter till anläggningens huvudman, om fastigheten behöver anordningar för vattenförsörjning och avlopp samt behovet ej kan med större fördel tillgodoses på annat sätt än genom anläggningen. Huvudmän är vanligen kommuner. Huvudmannen har också i viss mån rätt att av fastighetsägarna ta ut kostnaderna för avledande av vatten från gata eller andra allmänna platser inom planområdet. Lagen innehåller regler om maximering av avgifterna samt om fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastigheterna. Vidare sägs att avgift skall utgå enligt taxa som huvudmannen utformar i överensstämmelse med de i lagen angivna grunderna. Någon underställningsskyldighet finns inte föreskriven i fråga om taxebeslutet.

Enligt lagen (1965:54) om kommunala *renhållningsavgifter* äger kommun besluta att avgift för bortforsling, omhändertagande och oskadliggörande av orenlighet och avfall, som uppsamlats inom kommunen vid renhållning enligt kommunala renhållningslagen eller hälsovårdsstadgan, skall utgå till kommunen eller till den som utför renhållningen på uppdrag av kommunen. Sådan avgift utgår enligt taxa som antas av kommunens fullmäktige. Beslutet behöver inte underställas statlig myndighet.

Byggnadslagen (1947:385) innehåller bl.a. regler om *ersättning för gatumark* och om *ersättning för gatubyggnadskostnad*. Huvudregeln i fråga om gatumarkersättning är att ägare av fastighet som är belägen vid gata och som överensstämmer med tomtindelning är skyldig att ersätta kommunen värdet av gatumarken framför fastigheten intill gatans mitt, dock ej till större bredd än 5/8 av den tillåtna högsta hushöjden å tomten. Kommunens beslut om ersättningens storlek behöver inte underställas statlig myndighet. Enligt 67 § byggnadslagen kan kommunfullmäktige meddela bestämmelser om skyldighet för ägare av tomt att bidra till kostnaden för iordningställande av gata (gatubyggnadskostnad). Bestämmelserna skall underställas länsstyrelsens prövning såframt på fastighetsägare läggs skyldighet som tidigare inte åvilat honom. Bestämmelserna skall bl.a. innehålla grunderna för beräkningen av den kostnad som skall påföras tomtägarna och för kostnadens fördelning tomtägarna emellan.

När kommun upplåter mark eller lokaler som tillhör *skola* får den ta skäligen ersättning därför. Skolstadgan (1970:235) innehåller en föreskrift att kommunen är skyldig att upplåta mark och lokaler, som disponeras för skolan, för frivillig bildningsverksamhet och liknande verksamhet bland ungdom om det kan ske utan att större olägenhet vållas skolans verksamhet. Om därvid uttages ersättning, får denna enligt skolstadgan motsvara högst den av upplåtelsen föranledda omedelbara ökningen av kommunens kostnader.

Utan stöd av särskild författning uttar kommunerna ett flertal avgifter, t.ex. för gas, elektricitet, värme, buss- och spårvagnsresor, barntillsyn i daghem och familjedaghem m.m.

Några särskilda bestämmelser om hur de här nämnda taxorna eller avgifterna skall bekantgöras för allmänheten finns inte.

5.3.3 Byggnadsplaner

En grupp av beslut som är av stor betydelse för kommunens medborgare avser bebyggelseplanläggningen. Byggnadsplanernas rättsliga verkningar drabbar i första hand fastighetsägarna inom planområdet men planerna har betydelse långt härutöver, dels därigenom att det är förbjudet för envar att bygga i strid mot planerna, dels genom att planerna bildar grundvalen för kommunens eller samhällets allmänna utformning och därigenom berör avsevärt fler kommunmedlemmar än dem som äger mark inom området.

Planläggningen ankommer i första hand på kommunerna men för att få rättsliga verkningar skall planerna fastställas av statlig myndighet. Generalplan, stadsplan och byggnadsplan antages sålunda av kommunfullmäktige och före den 1 januari 1973 ankom det även på kommunfullmäktige att förordna om att utomplansbestämmelser skulle gälla inom visst område. Då det gäller stadsplan och byggnadsplan har kommunfullmäktige möjlighet att i den omfattning som prövas lämplig delegera åt byggnadsnämnden att fatta beslut i fullmäktiges ställe. Tomtindelning antages av byggnadsnämnden. För att bli gällande skall generalplan, stadsplan och byggnadsplan normalt fastställas av länsstyrelsen men i vissa fall skall den underställas Kungl. Maj:ts prövning, särskilt då planen är av större omfattning eller eljest av större allmän betydelse. Tomtindelning slutligen fastställs av länsstyrelsen.

De nu nämnda reglerna återfinns i byggnadslagen (1947:385)¹. I byggnadsstadgan (1959:612) finns detaljerade bestämmelser om upprättande och antagande av planer. Planer avfattas på kartor och dessutom upprättas vanligen särskilda bestämmelser som hör till planen.

Innan förslag till plan antas skall det utställas till granskning under viss tid genom byggnadsnämndens försorg. Var och en kan framställa anmärkningar mot förslaget hos byggnadsnämnden. Utställningstiden får ej vara kortare än tre veckor. *Kungörelse om utställandet* skall före utställningstidens början införas i en eller flera ortstidningar. Skriftlig underrättelse om innehållet i kungörelsen skall tillställas markägarna inom området. Efter utställningstidens utgång skall byggnadsnämnden granska förslaget jämte inkomna anmärkningar samt överlämna handlingarna med eget utlåtande till kommunfullmäktige. När länsstyrelsen meddelat sitt fastställelsebeslut skall länsstyrelsen översända underrättelse om beslutet till var och en som i ärendet framställt yrkande, vilket helt eller delvis lämnas utan bifall. Då det gäller tomtindelning skall byggnadsnämnden efter granskningstidens utgång i stället översända handlingarna direkt till länsstyrelsen.

Några särskilda regler om *kungörande* av innehållet i fastställda planer finns inte meddelade.

¹ Omtryckt i SFS 1972:775.

5.3.4 Vissa förpliktande föreskrifter

Här skall nämnas några beslut som kan innebära förpliktelse för enskild kommunmedlem antingen så att de är sanktionerade med straff eller så att de innebär ekonomisk börda. Föreskrifterna är sinsemellan tämligen olikartade men de har det gemensamt, att de knappast kan föras vare sig till de kommunala ordningarna eller till avgifterna eller taxorna.

Lagen (1926:72) angående meddelande av *förbud för barn att idka viss försäljning* öppnar möjlighet för kommunfullmäktige att, när anledning föreligger, förbjuda barn att inom "stads, köpings eller municipal-samhälles område" till salu utbjuda eller utdela tryckalster, blommor, kramvaror eller annat. Närmare regler ges om hur gamla barnen skall vara för att omfattas av förbudet. Överträdelse av förbudet kan medföra bötesstraff. Om kommunen beslutar sådant förbud, skall det underställas länsstyrelsen för fastställelse. Fastställt beslut skall ofördröjligen införas i *länskungörelserna*. Tillkännagivande om beslutet skall på annat lämpligt sätt delges allmänheten genom kommunens försorg.

3 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) innehåller bestämmelser om den s.k. *gaturenhållningen*. Brott mot bestämmelserna kan enligt ordningsstadgan medföra bötesstraff. Kommunala renhållningslagen (1970:892) anger att gaturenhållningsskyldigheten åvilar kommunen i den mån åtgärden ej skall vidtagas av staten som väghållare. Enligt 2 § lagen kan kommun ålägga den, som äger fastighet inom område med fastställd stadsplan eller som i stället för ägaren är skattskyldig för fastigheten enligt kommunalskattelagen, att fullgöra renhållningsskyldigheten i fråga om gångbana eller annat för gångtrafiken erforderligt utrymme utanför fastigheten. I den mån beslutet medför skyldighet för en person, som tidigare icke haft sådan skyldighet, skall det underställas länsstyrelsen. Före den 1 januari 1971 skulle det i stället underställas Kungl. Maj:t. Någon bestämmelse om hur beslutet skall *bekantgöras* för vederbörande fastighetsägare finns inte meddelad.

Varje år skall *hundskatt* erläggas till kommunen. Förordningen (1923:116) angående skatt för hundar föreskriver att skatten skall av kommunen bestämmas till ett för varje hund lika belopp, lägst 10 och högst 100 kronor för kalenderår. Förordningen innehåller också regler om uppbördsförfarandet. Förutom beslutet om skattens storlek kan kommun fatta ett annat beslut av författningskaraktär. Kommun äger nämligen enligt 11 § förordningen bestämma att hund, för vilken förfallen skatt ej erlägges, skall av kommunen omhändertagas och, om skatten ej betalas inom viss bestämd tid efter det den skattskyldige fått anmaning, dödas. Förordningen innehåller inte någon föreskrift om hur kommunens beslut om hundskattens storlek eller om rätt att omhändertaga och döda hund skall *bekantgöras*.¹

Här skall också erinras om att kommunfullmäktige varje år skall fastställa utdebiteringen av allmän kommunalskatt (67 § kommunalskattelagen) och att det åligger kommunstyrelsen att underrätta länsstyrelsen och vederbörande lokala skattemyndighet om beslutet (70 §).

¹ Hundskatteutredningen har i betänkandet Hundavgift (SOU 1972:89) föreslagit bl.a. att hundskatten skall ersättas av en för hela landet enhetlig hundavgift och att rätten att omhänderta och döda hund skall upphöra.

5.3.5 Anslagsbeslut o.dyl.

Kommunfullmäktiges beslutanderätt innebär dels en rätt att bestämma om den kommunala förvaltningens organisation, vilket sker genom antagande av reglementen och instruktioner, dels en rätt att genom generella riktlinjer besluta om verksamheten vid de kommunala förvaltningsorganen, allt inom de ramar som lagstiftningen drar upp. Fullmäktiges befogenhet avser normgivning men berättigar den icke att ge de administrativa organen befallningar eller anvisningar, hur ett aktuellt fall skall handläggas. Normgivningen sker i stor utsträckning i samband med beviljande av anslag. Genom att lämna mer eller mindre preciserade direktiv för användande av anslaget kan fullmäktige styra verksamheten inom de kommunala nämnderna. Sådana direktiv riktar sig således inåt mot de kommunala organen och avser inte omedelbart den enskilde kommunmedlemmen. I många fall har emellertid sådana direktiv väsentlig betydelse för kommunmedlemmarna och bör därför beaktas i detta sammanhang.

I några fall är den ekonomiska direktivgivningen behandlad i författningar. Lagen (1956:2) om socialhjälp ger sålunda vissa allmänna bestämmelser om kommunens skyldighet att lämna socialhjälp men förutsätter att kommunfullmäktige i många fall därutöver fastställer *grunder för ytterligare socialhjälp*. Sådana grunder är avsedda att tjäna till ledning för socialnämndens bedömning av de enskilda fallen. På motsvarande sätt överlåter lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension åt kommunen att besluta om kommunalt bostadstillägg skall utgå samt att bestämma *grunderna för bostadstillägget*, dock med beaktande av vissa regler i lagen.

Andra exempel på ekonomiska normbeslut som avses här är regler om belåningsgräns vid understödjande av bostadsproduktion, bestämmelser om kommunaltjänstemäns avlöningsförhållanden, regler för kommunala konstinköp, bestämmelser för kommunalt stöd till ungdomsorganisationer, bestämmelser för kommunala bidrag till fritidsgrupper samt bestämmelser om sammanträdesarvoden, traktamenten etc. för förtroendemän.

Det finns inte några regler om hur de här behandlade föreskrifterna skall *bekantgöras* för vare sig allmänheten eller kommunaltjänstemännen.

5.3.6 Reglementen och instruktioner

I närmast föregående avsnitt har nämnts att det ankommer på kommunfullmäktige att inom de gränser som lagstiftningen sätter bestämma om kommunens organisation. Kommunallagen anger i 4 § att förvaltning och verkställighet tillkommer kommunstyrelsen och kommunens övriga nämnder. I 44 § erinras om att specialförfattningarna har särskilda bestämmelser om utseende av vissa nämnder. För handhavande av särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr i övrigt får kommunen enligt andra stycket av samma paragraf tillsätta de nämnder som finnas erforderliga, s.k. fakultativa nämnder. Vid sidan härav äger kommunen även tillsätta enbart beredande organ (kommittéer, utredningar) och

samarbetskommittéer mellan kommun och utomstående subjekt eller mellan olika kommunala nämnder. I beslut om tillsättande av nämnd kan fullmäktige anta reglemente för nämnden eller instruktion för dess tjänstemän.

Denna typ av beslut vänder sig i första hand internt till de kommunala befattningshavarna och saknar omedelbar betydelse för allmänheten. Det kan därför ifrågasättas om de bör beaktas av utredningen om författningspublicering. Då det gäller motsvarande statliga föreskrifter, alltså instruktioner för olika verk och också vissa slag av tjänstemän, har det sedan lång tid ansetts att de är av sådan betydelse att de i publiceringshänseende bör jämföras med föreskrifter till allmän efterrättelse. Det sagda kan vara tillräcklig motivering för att kort ta upp den kommunala instruktionsmakten till behandling.

I kommunallagen behandlas numera endast ett fåtal reglementen, nämligen reglemente för kommunstyrelsen (43 §), gemensamt reglemente för kommunstyrelse och drätselnämnd (49 §) samt reglemente för besvärnämnd (76 § 3 mom). Sådana reglementen antages av kommunfullmäktige. De behöver numera ej underställas statlig myndighet för fastställelse.

Exempel på reglementen som inte omnämns i kommunallagen är reglemente för kulturnämnd, för fritidsnämnd, för kommunala affärsverk, för stadsbibliotek, för central byggnadskommitté, för hamnstyrelse, för personalnämnd, för trafiksäkerhetskommitté, för fastighetskontor osv. Vidare beslutas instruktioner för vissa tjänstemän samt bestämmelser om vederbörande nämnds rätt att delegera beslutanderätt till enskilda befattningshavare eller till särskilda utskott.

5.3.7 Stadgar för bolag och stiftelser

En grupp av beslut som har än mindre författningskaraktär än de närmast föregående men som ändå är av stor betydelse för att belysa den kommunala verksamheten är bolagsordningar för kommunala bolag och stadgar för kommunala stiftelser och liknande organ samt de avtal som ingås mellan kommunen och nämnda organ. Viktiga delar av den kommunala verksamheten bedrivs numera i bolagsform eller i andra privaträttsliga former och de grundläggande beslut som reglerar verksamheten vid dessa organisationer måste anses vara av betydelse för kommunmedlemmarna.

Det bör också erinras om att kommunerna ofta ingår betydelsefulla avtal med andra kommuner, särskilt angränsande sådana, om markförvärv, leverans av vatten, gas och el, bildande av gemensamma bostadsbolag etc.

5.4 Bekantgörande av kommunala beslut

För att möjliggöra för kommunmedlemmarna att följa den kommunala verksamheten innehåller kommunallagen några bestämmelser om kungörande. Dessa tar sikte dels på fullmäktigesammanträdena, dels på protokollen.

Enligt 14 § 1 mom skall *kungörelse om sammanträde* med kommunfullmäktige utfärdas av ordföranden. Minst en vecka före sammanträdet skall kungörelsen anslås på en av kommunen anordnad *anslagstavla* (kommunens anslagstavla). Sammanträdet skall vidare tillkännages genom annons i en eller flera *ortstidningar* senast en vecka före sammanträdet.

Varje kommun måste alltså anordna en kommunens anslagstavla. Underlåtes anslag medför detta att sammanträdet, om besvär anförs, blir förklarat olagligt. Utebliven tidningsannonsering är däremot ej hinder för att man håller sammanträdet.

Bestämmelserna om kungörande av sammanträde avser endast kommunfullmäktige, ej kommunstyrelsen eller övriga nämnder.

Vid sammanträde med kommunfullmäktige skall ordföranden, enligt 24 §, föra eller på sitt ansvar låta föra protokoll. Protokollet skall justeras senast tio dagar efter sammanträdet. Senast på andra dagen efter det att protokollet justerats skall *justeringen* och det ställe, där protokollet finns tillgängligt, *tillkännages på kommunens anslagstavla*. Tillkännagivandet skall vara försett med uppgift om den dag det anslagits.

Syftet med tillkännagivandet av justeringen är att ge dem, vilkas rätt kan vara beroende av fattade beslut, del av dessa. Tillkännagivandet bildar utgångspunkt för beräkning av besvärstiden. Enligt 76 § 1 mom skall nämligen besvaren ha inkommit till länsstyrelsen inom tre veckor från den dag, då verkställd justering över det över beslutet förda protokollet tillkännagivits å kommunens anslagstavla. Tillkännagivandet kan således sägas skapa en presumtion för allmän kannedom om innehållet i protokollet och verkar därför såsom delgivning med kommunmedlemmarna.

Protokollen brukar vanligen bestå av två delar, dels det egentliga protokollet som innehåller en redogörelse för sammanträdet, dels bilagor som utgörs av de handlingar som upprättats under beredningen av ärendena. I större kommuner är protokollen jämte tillhörande handlingar tryckta och samlas årsvis i bundna volymer.

Enligt 39 § och 45 § gäller för såväl kommunstyrelsen som nämnder inom oreglerad förvaltning att protokoll skall föras vid sammanträden, att de skall justeras och att tillkännagivande om justeringen *skall* ske på den kommunala anslagstavlan.

Kommunala beslut som inte skall underställas statlig myndighets prövning blir i princip verkställbara den dag när beslutet föreligger i definitivt skick, dvs. när protokollet blivit justerat. Beslut som kräver fastställelse av länsstyrelsen eller annan statlig myndighet blir ej verkställbara förrän efter beslutet om fastställelse.

De regler, för vilka nu redogjorts, avser alla kommunala beslut oavsett om de gäller ett enskilt fall eller om de är normerande. Några speciella regler för tillkännagivande av beslut som faller inom den kommunala förordningsmakten eller som eljest kan anses höra till normbesluten har inte getts i kommunallagarna.

5.5 Kommunal författningssamlingar

Eftersom det kommunala protokollstrycket ofta kan vara omfattande och därigenom också ofta svaröverskådligt har ett flertal kommuner, särskilt de som tidigare var städer, givit ut kommunala författningssamlingar så att kommunala stadgar, föreskrifter, reglementen m.m. blir mera lättillgängliga. Redan under senare hälften av 1800-talet började en del städer ge ut tryckta samlingsverk i bokform. Sedan dessa efter ett antal år blivit föråldrade har många städer tryckt nya reviderade upplagor. Sammanlagt har det i allmänhet blivit vanligare att ge ut fortlöpande kronologiska författningssamlingar, vari bestämmelserna ges ut efter hand som de beslutas. De kommunala författningarna har därvid i allmänhet tilldelats löpande nummer efter mönster av Svensk författningssamling. Under senare tid har några kommuner gett ut systematiska författningshandböcker i lösbladssystem, även de i allmänhet benämnda Kommunal författningssamling.

Utredningen har inte funnit anledning att genomföra en enkät hos landets samtliga kommuner för att ta reda på vilka kommuner som för närvarande ger ut kommunala författningssamlingar. Svenska kommunförbundet har förklarat att det saknar en aktuell redovisning i fråga om de kommuner, vilka sammanställer reglementen, taxor, föreskrifter m.m. i en kontinuerligt utgiven författningssamling. Ett stort antal kommuner (i augusti 1972 drygt 300) tillställer fortlöpande kommunförbundet fullmäktigeprotokoll med tillhörande handlingar. Endast en mindre del av dessa kommuner sänder sina författningssamlingar. Enligt uppgift av kommunförbundet i augusti 1972 tillställer följande 30 kommuner förbundet sina författningssamlingar:

Arboga	Jönköping	Sala
Alingsås	Kalmar	Sandviken
Borås	Karlshamn	Stockholm
Eksjö	Karlskrona	Sundbyberg
Fagersta	Kristianstad	Södertälje
Gällivare	Kumla	Trollhättan
Gävle	Kungälv	Umeå
Haninge	Linköping	Uppsala
Hedemöra	Mariestad	Västerås
Hässleholm	Nacka	Älvkarleby

I ett försök att något komplettera dessa uppgifter har utredningen gått igenom Göteborgs Universitetsbiblioteks samling av kommunalt tryck. Därvid har utredningen funnit att även följande kommuner har eller har haft någon form av kommunal författningssamling:

Falkenberg	Lidingö	Solna
Göteborg	Lysekil	Sundsvall
Hagfors	Malmö	Säffle
Halmstad	Mjölby	Söderköping
Helsingborg	Norrköping	Tidaholm
Härnösand	Nyköping	Tranås
Karlskoga	Nynäshamn	Vetlanda
Karlstad	Oxelösund	Värnamo
Katrineholm	Ronneby	Växjö
Kramfors	Skara	Östersund
Landskrona	Skövde	

Av de kommunala författningssamlingarna är det övervägande antalet ordnade i lösa häften som kommer ut fortlöpande och vanligen numreras. Häftena brukar ha en vinjett med texten "Kommunal författningssamling" och namnet på vederbörande kommun.

Numreringen varierar. I en del fall numreras löpande för kalenderår, i andra fall löpande utan avbrott för kalenderår. Flera författningssamlingar har förutom löpnumret ett systematiskt nummer. En del författningssamlingar saknar helt numrering, varvid endast vinjetten håller häftena samman till en serie. I några kommuner har häftena försetts med pappomslag, särskilt då häftena inte är numrerade. Några kommuner brukar ange utgivningsdatum på varje häfte. I många fall ges alfabetiska eller kronologiska register ut med ett visst antal års mellanrum. Några utgåvor har särskilda samlingspärmar.

De systematiska författningssamlingarna är ordnade efter olika principer. Några följer den kommunala budgetens (kontoplanens) huvudtitlar. Andra författningssamlingar är ordnade i enlighet med den kommunala diarieplanen. Ytterligare andra har egenhändigt gjorda indelningar. Såväl kontoplanen som diarieplanen innebär en uppdelning av materialet i tio ämnesgrupper med ytterligare underavdelningar. Några av de systematiska samlingarna är konstruerade som lösbladssystem, där varje blad är utbytbart. I sådana fall står ofta författningssamlingens namn med fin stil nederst på varje blad medan saknumret, som anger bladets ordningsföljd, återfinns i övre högra hörnet.

Formatet på de olika samlingarna varierar. Vanligast i fråga om såväl kronologiska som systematiska samlingar synes statsformatet vara. I fråga om kronologiska utgåvor är även A5-format ofta förekommande. Dessutom finner man A4 och några andra format som ofta är något lägre och bredare än statsformatet. Vissa samlingar är helt eller delvis stencilerade.

Även innehållet varierar något från kommun till kommun. Genomgående torde lokala ordningar samt taxor återfinnas. Därjämte brukar reglementen för olika nämnder, instruktioner för befattningshavare, arbetsordningar och normerande beslut för förvaltningarna vara inredtagna. Man finner även t.ex. bolagsordningar och vissa avtal, privilegiebrev angående vederbörande stads grundläggning, Kungl. brev rörande indelningsändringar och i något fall stadsplanebestämmelser.

De kommunala författningssamlingarna är tillkomna huvudsakligen för att utgöra ett hjälpmedel för kommunala förtroendemän och tjänstemän i deras verksamhet. I flera kommuner tilldelas befattningshavarna författningssamlingarna såsom tjänsteexemplar. Spridningen till personer utanför denna krets eller till allmänheten är ytterst obetydlig.

Även i kommuner som saknar författningssamlingar trycker man ofta lokala ordningar, reglementen, taxor och andra föreskrifter. Till en del skall detta ske enligt föreskrift i författningarna såsom t.ex. beträffande lokal hälsovårdsordning och ordningsstadga. Dessa utgåvor är synnerligen varierande i fråga om format, layout, typografi och omslag, såväl inom kommunen som kommunerna sinsemellan.

6.1 Offentliggörande – ett grundläggande krav

Riksdagen och Kungl. Maj:t fattar ärligen många beslut som gäller enskilda medborgare, företag, organisationer av olika slag samt alla de myndigheter som på ett eller annat sätt är underställda statsmakterna. Besluten fattas i form av lagar, förordningar, kungörelser och andra bestämmelser, när de riktar sig till eller eljest är av betydelse för vad som kan kallas allmänheten. Även förvaltningsmyndigheterna fattar flera sådana beslut. Ett gemensamt namn på dessa slag av beslut är författningar.

Genom författningar uppställer statsorganen regler om medborgarnas personliga och ekonomiska förhållanden och om deras handlande inbördes samt om myndigheternas handlande mot medborgarna. Författningar är därför – vid sidan om statsregleringen – det viktigaste av de medel som står till statsmakternas förfogande för att genomföra sin vilja. För att dessa beslut skall få avsedd verkan måste de offentliggöras så att de som besluten riktar sig till har möjlighet att följa dem. Det ligger självfallet i statsmakternas intresse att deras beslut iakttages och därför är det av största vikt att de kan använda ändamålsenliga medel för att bekantgöra dem.

Men det sagda får också i princip anses gälla beslut som avser bara ett enskilt fall. För att ett sådant beslut skall få verkan måste det överbringas till den som berörs av det. Detta kan ske genom delgivning med den som berörs av beslutet. Problemet då det gäller beslut av författningskaraktär, alltså beslut som inte bara avser ett enskilt fall utan som är allmänt normerande, är att det inte kan delges personligen med var och en som berörs. Man måste därför finna andra vägar för bekantgörande.

Till detta ansluter sig två synpunkter av principiell räckvidd. Medborgarna har ett legitimt intresse av att kunna följa vad statsorganen och förvaltningsmyndigheterna beslutar i frågor som rör dem. En viktig regel härvidlag är att allmänna handlingar är offentliga. Men denna grundsats är självfallet inte tillräcklig för att möjliggöra för medborgarna att få del av beslut som har mer allmän räckvidd. Det fordras härutöver att besluten offentliggörs och på detta allmänna sätt så gott det går når dem som berörs. Särskilt gäller det sagda författningar samt andra bestämmelser

och beslut som vänder sig till en mera obestämd krets av mottagare.

Författningar innehåller ofta bestämmelser om straff, förverkande, vitesföreläggande och andra påföljder som inte bara kan betraktas som obehagliga utan också är direkt bindande och betungande för enskilda medborgare. Det är självfallet ett rättssäkerhetsintresse att medborgarna inte binds av sådana påföljder förrän de haft möjlighet att få kännedom om reglerna. Detta framhålls ofta i den juridiska litteraturen. Sålunda talar Nils Herlitz (Inledning till förvaltningsrättens studium, Sthlm 1937, s. 100) om "den för rättsstaten väsentliga grundsatsen, att staten så vitt möjligt ej skall ingripa i medborgarnes rättssfär utan att först hava bekantgjort sin vilja". Motsvarande synpunkter gäller i viss mån beslut som skapar rättigheter och förmåner. Medborgarna bör få kännedom om besluten så att de kan planera och handla med utgångspunkt i dem och bevaka att de kommer i åtnjutande av rättigheten eller förmånen. Därför är det en i statsrätten allmänt hävdad princip att ingen lag kan ha bindande verkan förrän den kungjorts. I äldre tider lästes författningarna upp på tingen eller i kyrkan och nådde därigenom ut till de flesta medborgare (se härom kap. 4 i SOU 1970:48). Kyrkokungörandet kom emellertid att träda tillbaka till förmån för publicering i Svensk författningssamling. Detta har kommit till uttryck i den ännu gällande lagen (1894:44 s. 1) angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft (jfr 11.4 nedan). Den kommitté som föreslog lagen formulerade den grundläggande principen på följande sätt (Betänkande III av den av Kungl. Maj:t den 21 november 1890 tillsatta kommittén för utarbetande av förslag till ändringar i kyrkolagen m. m., Sthlm 1892):

Ingen lag eller författning kan äga förbindande kraft förrän den blivit offentliggjord. En ny lag kan icke förplikta andra än dem, till vilkas kunskap den blivit bragt eller åt vilka tillfälle blivit berett att av densamma taga kännedom. Denna rättsregel är ock erkänd i alla civiliserade lands lagstiftningar.

Herlitz säger i sitt arbete Om lagstiftning (Sthlm 1930):

Lagen måste, för att kunna utöva sin verkan, kungöras (publiceras). Därutinnan överensstämmer nämligen all modern statsrätt, att lagen ej kan binda, förrän åtminstone möjlighet skapats att vinna kännedom om dess innehåll. Olika metoder för publicering äro tänkbara, och olika metoder hava också tillämpats. I nutiden förekommer praktiskt taget ingen annan form än lagens mångfaldigande och spridning med tryckpressens hjälp (s. 20 f).

På ett annat ställe diskuterar Herlitz domstolens lagprövningsrätt. I fråga om prövningen av den formella giltigheten säger han att domaren har att hålla sig till att lagen kungjorts. "Befinnes den ej vara kungjord i därför stadgad ordning, kan domaren intet annat göra än betrakta den såsom icke existerande. Härom råder enighet" (s. 66).

Från Fahlbecks uppsats Om formerna för offentligrättsligt tillkännagivande (i Förvaltningsrättsliga studier, Sthlm 1938) kan finnas skäl att citera ett uttalande. Efter att ha diskuterat olika syftemål med det offentligas tillkännagivanden övergår Fahlbeck till att tala om "rättslivets formella krav på gällande rätt att denna skall vara officiellt bekantgjort i en eller annan form". Han fortsätter:

Den straffrättsliga satsen *ignorantia juris nocet* förutsätter, att medborgaren skall hava satts i tillfälle att erhålla kännedom om gällande rätt. — — — Svensk rätt utgår från nu angivna sats, att förutsättningen för rättslig bundenhet är bekantgörande av rätten i en eller annan form. Utan stöd i generellt lagstadgande är grundsatsen erkänd av doktrinen och har även kommit till uttryck i rättspraxis (s. 117 f).

I sin bok *Om rättsvillfarelse* (Sthlm 1956) diskuterar Thornstedt den form av rättsvillfarelse som beror på brist i en rättsregels publicering eller på att gärningsmannen trots en formellt sett fullständigt riktig publicering icke haft möjlighet att få kännedom om innehållet i en rättsregel. Han fortsätter (s. 170): "De brister i publiceringen, om vilka det här kan bli fråga, är naturligtvis relativt lindriga. Är bristen allvarligare, följer självfallet straffrihet redan av det skälet att straffbudet icke anses vara gällande."

Här skall även hänvisas till Håkan Strömbergs uttalande i *Allmän förvaltningsrätt* (Lund 1963, s. 123): "Beträffande normbeslut, som riktar sig till allmänheten, är *kungörande en förutsättning för beslutets bindande verkan*."

Efter denna genomgång finner utredningen att det enligt gällande rätt är och även i fortsättningen bör vara ett grundläggande krav att lagar och andra författningar offentliggörs. Med offentliggörande menar då utredningen inte bara att författningarna är offentliga utan även att effektiva åtgärder vidtas för att sprida kännedom om dem och underlätta för medborgarna att ta reda på vilka författningar som finns.

Kravet på offentliggörande bör naturligtvis i första hand avse sådana *bestämmelser som vänder sig till allmänheten* och förutsätter att medborgarna omedelbart rättar sig efter dem, alltså bestämmelser i vilka åläggs skyldigheter. Viktigt är även att författningar som tillerkänner medborgarna rättigheter eller förmåner bekantgörs, särskilt i de fall då den berättigade måste vara aktiv för att få del av förmånerna.

Emellertid förekommer ett stort antal normer som inte direkt vänder sig till allmänheten utan *till förvaltningsmyndigheterna*. Dessa normer ligger till grund för förvaltningsmyndigheternas avgörande av enskilda förvaltningsärenden och kommer på detta sätt indirekt att ha stor betydelse för medborgarna. Även sådana normer brukar väl vanligen offentliggöras men man möter ibland uppfattningen att de är interna tjänsteföreskrifter, som behöver bringas bara till de tillämpande organens kännedom. Sålunda finner man att Kungl. Maj:t i flera fall meddelar sådana föreskrifter i brev till vederbörande myndighet eller att en central förvaltningsmyndighet ger tjänsteanvisningar i cirkulärskrivelser till underlydande myndigheter, utan att sörja för att brevet eller skrivelsens innehåll blir bekantgjort för allmänheten. Enligt utredningens mening bör dylika "indirekt betydelsefulla" normer offentliggöras likaväl som de omedelbart förpliktande normerna. Endast rent interna tjänsteföreskrifter som saknar betydelse för myndigheternas materiella rättstillämpning bör undantas från kravet på offentliggörande.

Med utredningens synsätt bör man ha lika stor anledning att offentliggöra normer som utgår från de förvaltande myndigheterna som dem som härrör från riksdagen eller Kungl. Maj:t. Den moderna synen på offentlig

verksamhet med vidsträckt delegation av beslutanderätt till förvaltningsmyndigheterna att bl. a. utfärda generella normer har stora fördelar men den bör inte medföra att medborgarna får sämre möjligheter att få kännedom om normerna än om dessa utfärdats av Kungl. Maj:t. Om det nyligen framlagda förslaget till ny regeringsform (jfr 11.2 nedan) upphöjs till lag kan man förvänta sig att det i än högre grad än f. n. överläts åt förvaltningsmyndigheterna att meddela föreskrifter i för medborgarna väsentliga ämnen. Det blir sålunda av stor betydelse att förvaltningsmyndigheternas normer offentliggörs på ett sådant sätt att man lätt kan få tag i dem.

Det finns ingen anledning att göra undantag för motsvarande beslut av kommuner. Det principiella kravet på bekantgörande i en eller annan form bör gälla även dem. Redan nu finns det en fast ordning för tillkännagivande av fullmäktigesammanträden och sammanträdesprotokoll. Frågan blir då närmast om denna ordning är tillfyllest eller om den bör kompletteras med andra kungörelseformer.

Inom statsrätten anses promulgation och publicering vara de sista leden i lagstiftningsprocessen och nödvändiga beståndsdelar för att lagarna skall bli giltiga. Även om denna sats inte utan vidare låter sig överföra till alla bestämmelser som ges av Kungl. Maj:t eller förvaltningsmyndigheterna, uttrycker den dock något för all normgivning väsentligt: att man inte anser normgivningen slutförd i och med att normerna beslutats utan vinnlägger sig även om bekantgörandet och betraktar detta som en integrerad del av beslutsförfarandet.

Som utredningen ser det är offentliggörandet främst en praktiskt informativ fråga. Det gäller att se till att bestämmelser faktiskt bekantgörs och samlas så att allmänhet och myndigheter får möjlighet att ta del av dem. Den formella juridiska sidan av offentliggörandet är således för utredningen ej det primära. Här åsyftas sådana frågor som förutsättningarna för att en författning skall anses giltig samt den juridiska betydelsen av bristfälligt offentliggörande och av bristande kännedom om författningarna.

När utredningen här anger att författningar — och här avses särskilt förvaltningsmyndigheternas beslut — skall offentliggöras och i det följande föreslår hur offentliggörandet bör ske är alltså med det sagda inte avsett att författningen i händelse offentliggörandet uteblir eller sker på ett bristfälligt sätt regelmässigt skall betraktas som en nullitet. Man torde böra utgå från att författningen i så fall inte tillämpas mot den som saknat vetskap om den. Men om en person på tillfredsställande sätt fått kännedom om författningen annorledes än genom regelrätt offentliggörande får han förutsättas vara skyldig rätta sig efter den. Hur härmed förhåller sig i alla de skiftande situationer som kan uppstå kan omöjligt klargöras i förväg. Det måste överlämnas åt rättstillämpningen att bedöma förhållandena i de enskilda fallen.

6.2 Skall kungörandet ske genom officiella publikationer?

Av det tidigare citerade uttalandet av Herlitz framgår att kungörandet i nutiden praktiskt taget uteslutande sker genom att lagen mångfaldigas

och sprids med tryckpressens hjälp. Den redogörelse för författningspublicering i några andra länder som intagits i kap. 3 i betänkandet Svensk författningssamling (SOU 1970:48) visar att kungörandet av lagar och andra författningar i Västeuropas länder sker genom att författningarna tas in i officiella tidningar eller officiella författningssamlingar. Detsamma gäller i t. ex. England och Amerikas förenta stater. Även i Sverige sker som bekant kungörandet av lagar och andra av Kungl. Maj:t beslutade författningar genom en officiell publikation, nämligen Svensk författningssamling.

I fråga om tillämpningsföreskrifter av svenska förvaltningsmyndigheter är metoden för bekantgörandet inte lika fast. Även om man kan säga att den förhärskande regeln är att bestämmelserna bekantgörs genom en publikation som myndigheten ger ut, är det många myndigheter, särskilt nyare sådana, som tar in sina normer i skrivelser, vilka distribueras så långt möjligt till dem som berörs. Därjämte förekommer tidningsannonsering och folders, som distribueras på olika sätt.

Då det gäller allmängiltiga beslut av lokala och regionala förvaltningsmyndigheter i Sverige är sättet för kungörande betydligt oftare reglerat i allmän författning än i fråga om motsvarande beslut av centrala myndigheter. Införande i länskungörelse i kombination med tidningsannonsering och ofta därjämte någon annan åtgärd, såsom anslag på tavla, är det vanligaste.

Kungörandet av författningen har som framgår av det föregående minst två skilda ändamål. Det ena är att göra författningen bekant bland dem som skall rätta sig efter den eller som skall tillämpa den. Det är alltså ett rent informativt ändamål, en förutsättning för att författningen faktiskt skall få någon betydelse och bli efterföljd. Det andra ändamålet med kungörandet är att författningen skall bli giltig, att var och en skall anses skyldig att rätta sig efter den och att man skall kunna utgå från att medborgaren känner till den. Det är alltså ett formellt ändamål, en förutsättning för att författningen rättsligt sett skall få betydelse.

Gemensamt får man inte sin kunskap om lagar och andra bestämmelser genom att läsa författningstext. Det är genom hänvändelse till myndigheter, samtal med arbetskamrater, populära handböcker, kurser och föredrag samt inte minst genom massmedia som man får veta vilka bestämmelser som man har att rätta sig efter. Särskilt dagstidningar, radio och TV har en genomslagskraft som en författningspublikation aldrig kan erhålla. Frågan är därför om tiden är mogen att slopa det mer formella kungörandet i officiella publikationer. Det är nu nästan 80 år sedan lagen angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft kom till och det har gått mer än 40 år sedan Herlitz gjorde sitt ovan citerade uttalande om tryckpressen. Under denna tid har radion och televisionen vuxit fram till att inta en dominerande plats i samhällslivet, och dagstidningar, fackpress och facklitteratur har ökat i betydelse. Det kan därför finnas skäl att ifrågasätta kravet på att författningen skall kungöras i en författningssamling, som är okänd för de flesta.

I mars 1970 beslöt regering och riksdag att införa elransonering med kort varsel. Onsdagen den 11 mars utfärdade regeringen en lag och en kungörelse om förbrukningen av elektrisk kraft samt en instruktion för

statens elransoneringsnämnd. Författningarna kom ut från trycket samma dag (SFS 1970:37–39) och skulle träda i kraft påföljande dag. På onsdagen hade TV-Aktuellt en fyllig presentation av lagstiftningen och på torsdagen förekom i landets dagstidningar en helsidesannons med elransoneringsnämndens föreskrifter. Med detta utomordentligt effektiva bekantgörande kunde frågan om föreskrifterna också skulle tas in i en officiell publikation te sig tämligen betydelselös och närmast anses ha betydelse som ett bekantgörande i efterhand av den s. k. officiella texten.

Med ett mer informativt synsätt skulle man inte behöva några fasta regler om hur författningar skall kungöras och inte någon avgränsning av begreppet författning. Ledstjärnan skulle vara att alla myndigheternas avgöranden, oavsett om det är lagar, tillämpningsföreskrifter, råd eller anvisningar eller enskilda förvaltningsbeslut, skall offentliggöras eller delges så att var och en, som skall eller i varje fall måste förväntas rätta sig efter dem, får del av dem. En författning som vänder sig till en eller flera bestämda personer, företag eller myndigheter borde tillställas mottagaren. En författning som vänder sig till en obestämd krets borde kungöras och man skulle välja det kungörande som var mest effektivt i det enskilda fallet.

Alternativt kunde man föreskriva att allt kungörande av författningar skulle ske genom annonsering i dagstidningar. Enligt delgivningslagen (1970:428) skall ju kungörelsedelgivning ske genom att handlingen hålls tillgänglig och genom att meddelande om detta – bortsett från vissa undantagsfall – tas in i lämplig ortstidning, och enligt informationsutredningens betänkande SOU 1969:7 skall myndigheternas kungörelseannonsering ske genom Post- och Inrikes Tidningar, då det gäller riksomfattande annonsering, och genom ortstidning i andra fall.

Enligt utredningens mening finns det dock skäl att för författningar behålla kravet på ett formellt kungörande i en officiell publikation. Utredningen vill framhålla följande.

Författningar har i allmänhet viss varaktighet. Även om man genom effektiv annonsering kan nå alla som berörs av en författning vid ett visst tillfälle, blir det med tiden nya personer som kommer att beröras av författningen men som ursprungligen ej fått del av den. Dessa personer måste därför få del av en mera bestående information någonstans. Om personerna har så att säga en förmån, t. ex. att vara nya tjänstemän inom en myndighet, nya företagare i en reglerad bransch, yrkesmän som erhållit auktorisation, kan de få del av gällande bestämmelser i samband med anställningen, auktorisation etc. För personer som inte har sådana speciella förmåner måste det finnas någon form av författningssamling och/eller författningscentral där bestämmelserna kan sökas av envar.

Även om man har informativa annonser behöver många tillgång till den officiella texten, framför allt då författningen är mer komplicerad. Detta gäller i första hand de personer som har att tillämpa författningen men det kan även gälla en bredare allmänhet. Detta talar för att författningen ej får träda i kraft förrän den officiella texten finns tillgänglig.

Med ett informativt betraktelsesätt skulle bekantgörandet kunna ske på det sätt som tedde sig lämpligast i det enskilda fallet. Det bör dock finnas fasta regler för publiceringen så att den intresserade i förväg vet var han kan finna en författning och så att de tilltänkta mottagarna har

möjlighet att systematiskt följa författningsutgivningen. Detta talar för officiella publikationer som mottagarna kan abonnera på.

En landsomfattande annonsering i dagstidningar är dyr. Radio och TV är inte tillgängliga för beställd information. Enligt avtalet mellan staten och Sveriges Radio äger bolaget med ensamrätt avgöra vilka program som skall sändas. Detta medför att bolaget ensamt avgör om och i vilken form allmänheten skall upplysas om nya lagar och andra bestämmelser genom radio eller TV. Viss möjlighet finns dock att få in korta meddelanden som är av vikt för allmänheten. Någon regelbunden och mera heltäckande information om författningar kan det således ej bli fråga om i radio eller TV.

Hur mycket man än informerar eller kungör kommer det alltid att finnas personer som inte nås av kungörandet. Av hänsyn till lagstiftningens effektivitet måste samhället i viss utsträckning upprätthålla satsen om vars och ens skyldighet att känna lagen. De som inte nåts av informationen riskerar obehagliga verkningar av att de inte känt till författningen. Man måste därför uppställa ett minimikrav på kungörandet, så att var och en åtminstone haft möjlighet att ta del av lagen.

Det gäller till följd av det sagda att säkerställa dels att nya författningar blir bekantgjorda på ett tillfredsställande sätt, dels att man vid senare tillfälle kan få tag i texten till gällande bestämmelser. Enligt utredningens mening bör därför grunden för all författningspublicering utgöras av officiella publikationer, som dels kan spridas när författningen kommer ut, dels kan tjäna som uppslagsbok för den som senare vill tillämpa författningen. Det nuvarande kravet på att lagar och i princip även bestämmelser av Kungl. Maj:t skall intas i en officiell samling bör därför bibehållas. Enligt utredningens mening bör även i enlighet med det sagda sådana bestämmelser som Kungl. Maj:t fattar och expedierar i form av brev till vederbörande myndighet, men som berör allmänheten på ett sätt som kräver att den får omedelbar kännedom om dem, samlas i en officiell publikation. Av det sagda följer även att bestämmelser av denna karaktär som beslutats av statliga centrala och regionala förvaltningsmyndigheter regelmässigt bör tas in i en sådan publikation.

Även lokala myndigheters bestämmelser som gäller en obestämd krets av personer bör dokumenteras i officiella publikationer. Utredningen har endast i undantagsfall stött på några sådana bestämmelser som ges av statliga myndigheter, utan den lokala förordningsmakten omhänderhas huvudsakligen av kommunerna. För kommunala föreskrifter gäller inte något krav på intagande i en officiell författningspublikation, om man bortser från att lokala ordningar o. dyl. skall införas i länskungörelserna. Utredningen anser det önskvärt att även kommunala föreskrifter som regel publiceras i en särskild författningspublikation. Frågan kommer att behandlas närmare under 9.3.

Utredningen föreslår sammanfattningsvis att *alla författningar skall införas i officiella publikationer*. Man står här inför ett svårt avgränsningsproblem i det att man måste bestämma sig för vad som skall hänföras till författningar och sålunda tas in i publikationerna. Så skiftande som förhållandena är inom förvaltningen kan någon skarp gräns inte dras genom en enkel formel utan frågan måste diskuteras mer ingående. Detta

görs i det följande under 7.4.1.

Förslaget om införande i officiella publikationer är som framgått i hög grad betingat av en önskan att bestämmelserna under längre tid skall vara lätt atkomliga. Mot detta strider det nu tämligen allmänt förekommande bruket att ta in tillämpningsföreskrifter endast i cirkulärskrivelser som stencileras och sänds ut till myndigheter, företag, organisationer o. dyl. Denna metod är enligt utredningens mening godtagbar då det gäller en i egentlig mening begränsad krets av mottagare. Den kan alltså tillämpas då man vet att alla som berörs av bestämmelserna också kan nås genom sådana skrivelser. När mottagarkretsen är mer obestämd eller när bestämmelserna visserligen i första hand angår en bestämd krets av mottagare men indirekt även andra personer eller vid senare tidpunkter kan röra nya intressenter bör de tas in i publikationer.

Införande i officiella publikationer är inte tillräckligt för att kungöra författningar. Publikationerna måste spridas genom anordnande av prenumeration eller genom utsändning på myndighetens eget initiativ. Men framför allt måste publiceringen kompletteras med informativa åtgärder såsom annonsering i dagspress, upplysning genom radio och TV, utsändning av broschyrer såsom gruppkursband, meddelanden i fackpress, uppsättande av anslag o. dyl. I den mån sådana åtgärder förekommer nu bör de bibehållas. Avsikten med utredningens förslag är inte att ersätta nuvarande metoder att sprida allmän kännedom om författningarna med ett uteslutande formellt kungörande genom författningspublikationer. Utredningen återkommer till detta under 6.5.

Idag finns det olika mer eller mindre prövade former att ersätta böcker, tidskrifter och andra pappersdokument med nya tekniska metoder för informationsspridning. Utredningen tänker här på mikrofilmer av olika slag, t.ex. microfiche, och terminaler som är anslutna till en datoranläggning. I USA har man i flera år lagrat lagtext och annan juridisk text i datorer, varigenom det blivit möjligt att läsa texten via en bildskärm eller en skrivmaskinsterminal. Även i Sverige pågår försök med databehandling av lagtext. Också mikrotekniken torde komma till användning i fråga om författningstext. För utredningen framstår det dock som klart att sådana metoder inte nu kan helt ersätta tryckta publikationer. De kan däremot utgöra ett värdefullt hjälpmedel vid sidan om dessa.

6.3 Kungörande endast i SFS eller i flera olika publikationer?

När man beslöt att offentliggöra statliga beslut i en särskild utgåva, Svensk författningssamling, tänkte man sig att den skulle omfatta alla slag av föreskrifter och att den skulle ge en fullständig bild av statsmakternas åtgöranden. Numera omfattar författningssamlingen emellertid nästan bara sådana författningar som härrör från riksdagen och Kungl. Maj:t. Förvaltningsmyndigheternas föreskrifter kungörs i stället, som framgår av det föregående, i andra publikationer som myndigheterna själva ger ut.

Mot detta system har riktats kritik. Svenska Arbetsgivareföreningen och Sveriges Industriförbund har i den under 1.2 omnämnda skrivelsen

framhållit att det är svårt för att inte säga omöjligt för den enskilde att följa alla dessa publikationer och att skaffa sig en överblick över vad som är gällande rätt. Även i riksdagen har vid åtskilliga tillfällen framhållits hur svårt det är att orientera sig i gällande lagar och författningar (se kap. 6 i SOU 1970:48).

En tänkbar lösning av problemet vore naturligtvis att ta in alla författningar i SFS, antingen odelad eller indelad i två eller flera serier. En sådan lösning ligger nära till hands främst i fråga om författningar som beslutats av centrala organ. Att föra in i SFS också regionala och lokala föreskrifter synes mera främmande.

Vad först beträffar tanken att samla alla slags författningar i en enda odelad publikation har utredningen redan i betänkandet om SFS (s. 43) avvisat denna. En sådan publikation skulle bli alltför omfångsrik och svåröverskådlig. Viktiga grundläggande författningar skulle blandas med specialföreskrifter. De flesta myndigheter och andra abonnenter har inte användning för flertalet av förvaltningsmyndigheternas föreskrifter. Om de ändå ville hålla en komplett serie av författningssamlingen skulle detta medföra betydligt ökade inköps- och förvaringskostnader för dem.

Frågan om indelning av författningssamlingen i skilda serier fann utredningen vara svårare att ta ställning till. Utredningen fann det emellertid ej lämpligt att införa indelningar sådana som en del för författningar som avser kortare tidrymd och en del för författningar av längre varaktighet, en del med författningar av allmänt intresse och en del med författningar av begränsat intresse eller slutligen en del med föreskrifter som berör allmänheten och en annan del med föreskrifter som berör endast myndigheterna. Utredningen anser alltjämt att sådana indelningsgrunder skulle vara svåra att tillämpa för dem som utfärdar författningarna och ej heller skulle ge överskådlighet och lättillgänglighet för dem som skall taga del av dem.

En uppdelning som i och för sig vore lätt att genomföra är att i en avdelning ta in författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t och i en annan avdelning föreskrifter som beslutas av de centrala förvaltningsmyndigheterna. Ett alternativ till detta kunde vara att begränsa SFS till att omfatta enbart sådana föreskrifter som beslutas av riksdagen eller av Kungl. Maj:t och att inrätta en särskild publikation för förvaltningsmyndigheternas bestämmelser.

Sverige har till skillnad från de flesta andra länder ett system med ämbetsverk som är tämligen fristående från departementen. Myndigheterna är organiserade på olika sätt och deras förvaltningsuppgifter är mycket skiftande. Deras tillämpningsföreskrifter varierar i omfång och utformning och vänder sig till skilda grupper av mottagare. Utredningen tror därför inte att det skulle vara ägnat att skapa överblick att ta in denna växlande flora av föreskrifter i en enda publikation, om publikationen samtidigt skall göra anspråk på att vara användbar för allmänhet och myndigheter. Utredningen har visserligen funnit att man i andra länder, bl. a. vissa amerikanska delstater, har förmått alla förvaltningsmyndigheter att publicera sina bestämmelser i en enhetlig författningssamling men utredningen tror inte att någon svensk motsvarighet skulle kunna skapas. Den skulle bli alltför otymplig. Svårigheter skulle förmodligen

uppstå också vid redigeringen, något som skulle försena utgivningen, och en alltför stor del av innehållet skulle vara utan intresse för de flesta abonnenterna.

Såsom framhållits under 2.5 kan en författningspublikation fylla antingen en kungörandefunktion eller en handboksfunktion eller möjligen båda. SFS har hittills mest tillgodosett kungörandefunktionen men de förslag, som utredningen lagt fram i betänkandet SOU 1970:48 (se 1.6 ovan) har syftat till att den bättre skall kunna fullgöra även handboksfunktionen. Som framgår av redogörelsen i kap. 3 har flera förvaltningsmyndigheter sökt att tillgodose både handboks- och kungörandefunktionerna.

Möjligheter finns att tillgodose endera av dessa funktioner i fråga om förvaltningsbestämmelserna. Man kan efter mönster som finns i andra länder, t. ex. Västtyskland och Holland, införa en ordning som innebär att alla myndigheternas bestämmelser tas in i en enkel gemensam publikation av typ daglig officiell tidning, vilken enbart tillgodoser kungörandefunktionen. I Sverige skulle lämpligen Post- och Inrikes Tidningar komma i fråga. Det är emellertid uppenbart att en sådan tidning inte skulle vara praktiskt användbar såsom uppslagsbok i det dagliga arbetet. Den skulle alltså inte kunna fylla handboksfunktionen. Myndigheterna skulle därför bli tvungna att upprätta egna handböcker på det sätt som de fann lämpligast.

Det skisserade systemet skulle te sig föga tilltalande. Posttidningen skulle svälla avsevärt i omfång och den skulle bli oöverskådlig och svårläst. Förmodligen skulle kungörandet i tidningen nedsjunka till en tom formalitet utan att fylla något praktiskt behov. Dessutom skulle samma invändning kunna riktas mot en sådan officiell tidning som mot en författningssamling för alla myndigheters föreskrifter. Utredningen avvisar därför denna möjlighet.

Det finns i och för sig två vägar att skapa överblick över författningar. Den ena är att ha en enda publikation för dem, den andra är att tillata flera publikationer men inrätta ett gemensamt register över författningarna. Den första har behandlats i det föregående. Den andra, en central registrering följt av utgivning av sammanfattande register, synes utredningen vara den bästa vägen. En sådan registerpublikation skulle inte behöva bli alltför omfångsrik och den skulle kunna systematiseras så att man fick en god uppfattning om vilka bestämmelser som utfärdats av en viss myndighet och vad som gäller på ett speciellt område. Med tanke härpå vill utredningen bibehålla den nuvarande ordningen att SFS används främst för författningar, utfärdade av Kungl. Maj:t, medan *varje central myndighet i princip svarar för sin egen författningspublicering*. Såsom utredningen föreslagit i betänkandet SOU 1970:48 bör myndigheterna endast om särskilda skäl föreligger kungöra sina bestämmelser genom SFS (jfr 7.2 nedan).

Detta förslag ligger i linje med vad som förordats av utredningen angående befordran av farligt gods på väg i betänkandet "Transport av farligt gods. Lagstiftning och organisation" (departementsserie K 1972:5). Där föreslås att regleringen av transport av farligt gods såväl till lands och till sjöss som i luften skall ha formen av en ramlag som

innehåller mer generella säkerhetsföreskrifter och ger Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer möjlighet att såväl utfärda ytterligare föreskrifter som medge undantag från lagen. Det centrala organet (transportsäkerhetsorganet) skall enligt förslaget utfärda erforderliga föreskrifter för landtransport av farligt gods. Nämnade utredning anser det lämpligt att föreskrifterna publiceras i *en officiell författningsserie som skall ges ut av organet*. Motsvarande uppgifter i fråga om sjö- och lufttransport föreslås t. v. skola ankomma på sjöfartsverket och luftfartsverket efter samråd med det centrala organet. (Uppgiften hämtad från tidskriften Från departement och nämnder 1972 nr 17.)

Arbetsgivareföreningen och Industriförbundet har i sin skrivelse föreslagit att man i SFS skulle anmärka åtminstone rubrikerna på de föreskrifter som utfärdas av myndigheterna. Redan i det förra betänkandet uttalade utredningen att det inte syntes lämpligt att notera dessa föreskrifter i SFS, eftersom författningssamlingen skulle förlora i överskådlighet om viktigare lagar och andra författningar blandades med notiser om specialföreskrifter. Utredningen har fortfarande denna uppfattning.

Om sålunda enligt utredningens förslag de centrala verkens bestämmelser endast i speciella undantagsfall bör få införas i SFS, är det för utredningen självklart att inte de regionala eller lokala bestämmelserna skall tas in där. De bör publiceras annorledes. Det finns därför anledning att ta upp bl. a. länskungörelsernas utformning till prövning.

Utredningens överväganden leder således till att det skall finnas en central publikation, nämligen SFS, för kungörande av riksdagens och Kungl. Maj:ts författningar, och särskilda publikationer för kungörande av de centrala verkens författningar. Detta system bör enligt vad utredningen kommer att utveckla i det följande kompletteras med, som allmän princip, en författningspublikation för varje län och en författningspublikation för varje kommun. Vid sidan om detta system ligger Riksdagens författningssamling (RFS), som är avsedd för de föreskrifter som riksdagen eller dess organ fastställer för sitt eget arbete och sina egna tjänstemän (jfr SOU 1970:48 s. 17 och tabell 3 ovan).

6.4 Central registrering

Om utredningens förslag godtas, kommer det även i fortsättningen att finnas ett stort antal särskilda författningspublikationer. För dem som vill följa med de bestämmelser som utfärdas är det helt naturligt omöjligt att kontinuerligt läsa alla dessa publikationer. I och för sig kan värdet av en sådan övergripande kännedom ifrågasättas. Men i vissa fall måste den enskilde medborgaren både känna till och ha tillgång till innehållet i flera publikationer. Detta gäller särskilt i de fall då flera myndigheter meddelar tillämpningsföreskrifter till en och samma författning eller ger anvisningar i samma eller närliggande frågor.

Utan tvekel är svårigheterna f. n. mycket stora att få en komplett bild av alla de föreskrifter som kan gälla när ett ämne reglerats inte bara genom skilda departement utan därutöver även av skilda myndigheter. Som exempel kan nämnas närliggande bestämmelser om fastighetsbildning, byggande, brandsäkerhet, trafik, hälsovård och naturvård. Som

utredningen redan tidigare framhållit bör man till följd härav inrätta ett komplett register över alla de centrala förvaltningsmyndigheternas författningar. Registret bör kompletteras med ganska täta mellanrum så att det alltid innehåller en aktuell översikt. Det bör finnas möjlighet att abonnera på registret och dess supplement och att rekvirera de författningar som bedöms vara av intresse.

En sådan registrering förutsätter att alla författningarna samlas på ett ställe. Man måste inrätta en *dokumentationscentral* som tar emot författningarna, registrerar dem och ger ut fortlöpande förteckningar. Centralen bör också kunna stå till tjänst för allmänheten och för departement och andra myndigheter med upplysningar om lagar och tillämpningsbestämmelser. Förslag till en sådan centrals uppgifter, belägenhet och organisation lägger utredningen fram i kapitel 10.

6.5 Information genom tidningar o. dyl.

Utredningens förslag syftar såväl till att tillgodose tjänstemäns och andra yrkesmäns behov av tillgång till författningstext i sitt dagliga arbete som att underlätta för den intresserade lekmannen att få tag i sådan text. Den vanlige medborgaren torde emellertid ofta inte vara betjänt av att få del av själva författningstexten. Denna är i många fall ganska svårbegriplig och förutsätter kännedom om andra lagar och bestämmelser. Ett uteslutande formellt kungörande i författningspublikationer och centrala författningsregister av myndigheternas beslut tillgodoser därför inte behovet hos den stora allmänheten. En sådan åtgärd måste ofta kompletteras med en lättillgänglig men ändå formellt korrekt information till allmänheten genom tidningsannonsering, uppläsande i radio och TV, referat i fackpress och utdelning av broschyrer och folders (jfr 1.4 och 6.2).

I betänkandet om Svensk författningssamling föreslog utredningen att man skulle införa regelbunden tidningsannonsering varje månad om viktiga författningar i SFS. Utredningen lade också fram ett exempel på hur en sådan annons kunde vara utformad. Utredningens förslag, som hälsades med tillfredsställelse av bl. a. konstitutionsutskottet (KU 1971:34 s. 9), har ännu ej genomförts, men utredningen vill här ännu en gång framhålla hur betydelsefullt det är att den instans, som beslutat om en föreskrift, också ser till att kännedom om föreskriften blir spridd bland dem som berörs.¹ Det effektivaste sättet att sprida sådan kännedom till en större allmänhet torde i dag vara genom tidningsannonsering. I cirkuläret 1971:507 (se 1.4) har Kungl. Maj:t lämnat vissa bestämmelser om sådan annonsering.

Sådan annonsering bör omfatta inte bara författningar, som beslutats av riksdagen eller Kungl. Maj:t, utan även åtskilliga av förvaltningsmyndigheternas bestämmelser. Redan nu förekommer i stor utsträckning att

¹ I statsverkspropositionen (1973:1) har under justitiehuvudtiteln tagits upp ett nytt anslag A 13, Information om lagstiftning m. m., à 1,25 milj. kr. Anslaget torde inte vara avsett för regelbunden tidningsannonsering utan för information inom vissa aktuella rättsområden, såsom familjerätt och skadeståndsrätt. Justitieutskottet, som fann det angeläget att informationsverksamheten rörande ny lagstiftning kunde intensifieras, tillstyrkte propositionen (JU 1973:5 s. 5).

ämbetsverken har utförliga och populärt hållna annonser i landets dagstidningar. I större skala började denna typ av annonsering vid införandet av högertrafik. Den har vidare omfattat bl. a. frågor om självdeklaration, trafiksäkerhet, pensions- och sjukförmåner, bostadstillägg, elransonering och allmänt prisstopp. I allmänhet har det rört sig om samordnade informationskampanjer i väsentliga samhällsfrågor. Någon regelbunden information om nya bestämmelser har det ej varit fråga om. Enligt utredningens mening är det ett samhälleligt intresse att myndigheterna i större utsträckning än för närvarande annonserar om de bestämmelser som gäller medborgarna och inte bara genom kampanjer skjuter in sig på vissa avgränsade frågor. Av hänsyn till de kostnader som är förknippade med tidningsannonsering avstår utredningen från att föreslå att sådan annonsering alltid skall ske. Det bör ankomma på myndigheterna själva att beakta behovet av sådan regelbunden information.

Nämnden för samhällsinformation, som började sin verksamhet den 1 juli 1971, har enligt sin instruktion (SFS 1971:509) till uppgift bl. a. att verka för samordning av de offentliga organens informationsinsatser med utgångspunkt i individens samlade informationsbehov och att lämna rekommendationer rörande omfattningen av och metoderna för annonsering (jfr 1.4). Nämnden har till sitt förfogande ett särskilt anslag för samhällsinformation, varur myndigheterna kan ansöka om medel.

Då det gäller bestämmelser av begränsad geografisk räckvidd, t. ex. kommunala ordningar och vissa föreskrifter av länsstyrelse eller andra regionala organ, finns ett flertal specialbestämmelser om kungörande i en eller flera ortstidningar. Utredningen anser att denna typ av kungörande är av så stort värde att specialbestämmelserna härom bör bibehållas vid sidan om de generella föreskrifter om författningspublicering, som utredningen lägger fram förslag till.

7 De centrala myndigheternas författningspublicering

7.1 Olika krav på publicering av föreskrifter och på publicering av råd och anvisningar

Som framgår av redogörelsen i kapitel 3 publicerar de centrala verken sina föreskrifter, råd och anvisningar på många olika sätt. Publikationerna är utformade olika och de framträder under olika benämningar. Vanligen är de tryckta, men många är stencilerade. Vissa myndigheter har flera serier och andra myndigheter som har rätt att utfärda förordningar har inte någon serie alls. Allt detta är ägnat att skapa förvirring för den som inte känner till hur en viss myndighet publicerar sina bestämmelser. Utredningen har, som nämnts tidigare, kommit fram till att man inte bör samla alla de centrala myndigheternas bestämmelser i en enda publikation. Det bästa alternativet är då att varje myndighet med s. k. normgivningsrätt kungör alla föreskrifter och anvisningar i en särskild serie, som ges ut av myndigheten. Det bör vara lättare att finna vad man söker om man kan utgå från att myndigheten har en enda författningspublikation och att man där kan finna allt vad man har att rätta sig efter. Frågan är nu om ett sådant alternativ är genomförbart.

Till en början är det klart att vad nu sagts endast kan gälla primärpubliceringen, ej sekundärpubliceringen. Vad man kan ha anledning att reglera är hur myndigheten första gången skall kungöra sina bestämmelser, det kungörande varigenom allmänhet och tjänstemän fortlöpande får kännedom om vilka bestämmelser som kommer ut och som är en förutsättning för att bestämmelserna skall bli tillämpbara. Däremot finns det ingen anledning att ge några fasta regler om hur man bör sprida ytterligare kännedom om bestämmelserna eller om hur dessa bör samlas på ett lämpligt sätt för att vara praktiskt användbara. Referat i tidskrifter, systematiska författningshandböcker och omtryck av författningar bör således tas undan från det principiella kravet på enhetlighet i publiceringen.

Författningen i dess typiska form är en föreskrift som riktar sig till allmänheten med ett påbud eller ett förbud och som är sanktionerad med straff eller annan påföljd såsom t. ex. vite eller förverkande. Den är vanligen koncist formulerad och uppställd i paragrafform. Från denna

typiska författning går det en glidande skala över föreskrifter i första hand avsedda för myndigheter men av betydelse för åtminstone någon del av allmänheten, anvisningar som får anses bindande, anvisningar med tämligen bestämda rekommendationer, anvisningar av vagare karaktär med upplysningar och kommentarer fram till renodlade råd. I några fall är dessa typer av anvisningar utförliga och resonerande framställningar med anknytning till en lagtext, i andra fall är de populärt utformade och illustrerade med teckningar för att nå den breda allmänheten. Enligt utredningens mening kan man inte tvinga in alla dessa typer av normer och direktiv i en enhetlig form av publikationer utan att alltför mycket försvåra tryckningen och den praktiskt informativa utformningen. Man bör därför söka skicka materialet på något sätt och ställa olika krav på olika typer av bestämmelser.

Utredningen har därvid kommit fram till att man ur det rikhaltiga materialet bör skilja ut gruppen "föreskrifter till allmän efterrättelse" och ställa upp särskilda krav på denna grupps publicering. Det är sådana föreskrifter som man vanligen avser, när man talar om författningar, och det är de som sedan början av 1800-talet förekommit i SFS. Sådana bör enligt utredningens mening fortlöpande kungöras i tryckta publikationer av samma typ som SFS, en kungörelseform som vi är vana vid i Sverige. När det gäller anvisningar och råd bör man kunna ställa lägre krav på enhetlig utformning.

7.2 Vilka myndigheter bör ge ut författningspublikationer?

Utgångspunkten bör vara att varje myndighet med rätt att utfärda förordningar ger ut en tryckt författningspublikation.

Det finns emellertid vissa myndigheter som utfärdar ytterst få föreskrifter och det kan i sådana fall vara oekonomiskt att trycka föreskriften i en egen publikation. Därtill kommer att myndigheter med begränsad rätt att förordna ofta är små och kanske ej är allmänt bekanta. Den som inte är väl insatt i statsförvaltningen och som inte känner till vilka befogenheter olika myndigheter har kan lätt förbise att en sådan myndighet ger ut en författningspublikation. Risker här för ökar när en myndighet som normalt inte utfärdar bestämmelser plötsligt finner anledning göra detta eller när uppgiften att besluta om en viss typ av föreskrifter överförs från en myndighet till en annan. För den som kontinuerligt vill följa normgivningen i samhället måste det bli besvärligt, om det finns alltför många författningspublikationer. Man måste därför göra undantag från regeln att varje myndighet ger ut sin egen publikation.

Då uppstår frågan var myndigheten i så fall skall kungöra sina bestämmelser. Utredningen har övervägt den ordningen att myndigheten alltid skall anlita SFS, när den inte har egen författningspublikation. Risker blir emellertid att SFS ökar kraftigt i omfång. Det har under senare år varit en medveten strävan att begränsa antalet myndighetsförfattningar i SFS. Författningssamlingen går ut i en stor upplaga och tryckningen och distributionen är dyr. Införande i SFS lämpar sig alltså endast när föreskriften är av stor vikt och vänder sig till en stor del av

medborgarna (jfr 6.3). För de fall då föreskriften vänder sig till en mindre krets behövs en annan publiceringsform.

Enligt utredningens mening skulle det i flera sådana fall vara lämpligt om myndigheten kunde anlita en annan närliggande myndighets författningssamling för kungörandet. Ofta finns det ett centralt verk inom samma förvaltningsområde och myndigheten bör då ha rätt att — mot betalning av tryckkostnaden — få sina föreskrifter införda i verkets författningspublikation. Så skulle exempelvis centrala frökontrollanstalten kunna publicera sina bestämmelser i lantbruksstyrelsens författningsutgåva. Denna metod bör vara särskilt lämplig när myndighetens författningar vänder sig till i stort sett samma grupp av personer som det centrala verkets.

Affärsverken och andra större centrala verk bör enligt utredningens mening ge ut egna publikationer. Myndigheter som inte ens varje år eller endast en eller några få gånger om året meddelar föreskrifter torde ofta böra anlita annan författningssamling i stället för att ge ut en egen publikation. Några generella anvisningar härom kan dock knappast ges.

Utredningen har haft planer på ett system där varje myndighet som utfärdar normer själv skulle besluta om den skall ge ut en författningspublikation eller ej. Med hänsyn till det tidigare sagda och till att utgivning av seriepublikationer för med sig tämligen betydande kostnader har utredningen kommit fram till att sådana beslut bör fattas av Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:t bör alltså bestämma vilka centrala myndigheter som skall ge ut författningspublikationer. I samband med att Kungl. Maj:t utrustar en myndighet med normgivningsmakt bör Kungl. Maj:t ta ställning till hur normerna skall kungöras. Alternativen bör då vara bekantgörande i egen publikation, i annan myndighets publikation eller i SFS. Genom att Kungl. Maj:t fattar beslut blir det möjligt att skapa en uttömmande förteckning över de publikationer som finns vid sidan om SFS, något som bör öka garantin för att den som så önskar kan få kännedom om alla utkommande bestämmelser.

I enlighet med det sagda har utredningen gjort upp en förteckning över de myndigheter som enligt utredningens mening bör ge ut egna författningspublikationer. Förteckningen är intagen som bilaga till den av utredningen föreslagna kungörelsen om kungörande och registrering av författningar m. m. Eftersom det varit svårt för utredningen att skaffa sig närmare kännedom om alla myndigheters normgivning räknar utredningen med att myndigheterna hos Kungl. Maj:t anmäler eventuell önskan att revidera förteckningen.

Nära det sagda ligger önskemålet att ingen myndighet bör ge ut mer än en författningspublikation för primärpublicering. Nu är det ej ovanligt att skilda publikationer ges ut från olika avdelningar eller byråer inom myndigheten. Även om detta kan te sig praktiskt från den enskilda avdelningens eller byråns synpunkt försvårar ett sådant system överblicken över författningarna. Samtliga normer från myndigheten bör således inordnas i en och samma publikation. Så borde t. ex. lantbruksstyrelsens kungörelser kunna slås ihop med lantbruksstyrelsens cirkulär och med

styrelsens samling av veterinära författningar.¹ Trafiksäkerhetsverkets publikation Föreskrifter, som ges ut av fordonsbyrån, borde kunna föras samman med motsvarande publikationer från verkets övriga byråer. Hinder bör emellertid ej möta att göra publikationerna mer lätthanterliga genom serieindelning eller särskilda beteckningar för olika ämnesområden. Vill någon prenumerera eller eljest ta del av ett särskilt ämnesområde hos myndigheten kan med en enkel kod anges just de aktuella beslut som skall tagas ut.

7.3 Författningspublikationernas benämning

Det skulle väsentligt bidra till överskådligheten om alla författningspublikationer var benämnda på samma sätt. För närvarande finns bestämmelser intagna i tidskrifter som kallas "Aktuellt", t. ex. Aktuellt från skolöverstyrelsen och UKÄ-aktuellt. Ordet aktuellt förekommer emellertid också i namn på serier som i stort sett är rent informativa, t. ex. Statens planverk-aktuellt. Detsamma kan sägas om ordet "Meddelanden". GTM – Generaltullstyrelsens meddelanden – är en tidskrift för information. Den innehåller inga författningar. AM – Allmänna meddelanden från rikspolisstyrelsen – är i huvudsak ett informationsblad men det har ibland också bestämmelser. Riksskatteverkets meddelanden innehåller anvisningar och bindande förklaringar men inte några allmänna upplysningar. Sjöfartsverkets meddelanden serie A är en ren författningssamling. "Cirkulär", "råd och anvisningar" och "publikationer" är andra exempel på namn på serier. Varken ordet cirkulär eller ordet publikation ger någon upplysning om innehållets karaktär.

En vanlig benämning på publikationer av nu ifrågavarande slag är "författningssamling". Vi har Tullverkets författningssamling och Kommerskollegiets författningssamling. I fråga om medicinalväsendet och veterinärväsendet har använts den längre formen "Samling av författningar och cirkulär m. m." men socialstyrelsen har i samråd med utredningen fr. o. m. 1972 döpt om sin författningsserie till Medicinalväsendets författningssamling. Namnet "författningssamling" ger en adekvat upplysning om innehållet och har hävd i Sverige alltsedan början av 1800-talet, då Svensk författningssamling tillskapades. Enligt utredningens mening är det av värde om alla publikationer, som är avsedda för primärpublicering av föreskrifter till allmän efterrättelse, benämns författningssamling. Visserligen kan invändas att ordet leder tanken till en sammanställning av författningar i egentlig mening, alltså författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t. Det skulle därför inte passa för myndigheternas föreskrifter. Såsom utredningen framhållit under 2.1 har SFS dock aldrig varit begränsad till bestämmelser som beslutats av riksdag och regeringen utan, särskilt från början, innehållit ett stort antal författningar som meddelats av ämbetsverken. De författningssamlingar som utges av t. ex. tullverket och kommerskollegiet är inte heller begränsade till författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t utan är i hög grad avsedda

¹ Lantbruksstyrelsen har numera beslutat att fr. o. m. 1973 ge ut en författningssamling som skall ersätta åtminstone ett par av de äldre serierna.

för verkens egna bestämmelser. Trots betänkligheterna mot ordet författningssamling anser utredningen att detta är det bästa som står till buds och att det är att föredraga framför andra ord, t. ex. meddelanden och aktuellt.

Ordet författningssamling bör enligt utredningens mening användas även för regionala och kommunala författningspublikationer (jfr 8.2 och 9.4). För publikationer som endast är avsedda för sekundärpublicering, alltså sammanställningar av författningar som redan publicerats på annat håll, rekommenderar utredningen ordet författningshandbok.

Grundtanken i detta förslag är att medborgaren skall veta: En bestämmelse som rör mig finns i en författningssamling, antingen i SFS eller i vederbörande myndighets eller läns författningssamling. Jag kan ta reda på vilka författningssamlingar som finns. Jag behöver inte hålla reda på diverse namn på författningspublikationer.

För författningssamlingar bör finnas förkortningar. Därigenom kan man hänvisa till en författning genom att ange förkortningen och författningens löpnummer (se nedan under 7.6.3). En vedertagen förkortning för Svensk författningssamling är SFS. På motsvarande sätt finns det ett flertal förkortningar för förvaltningsmyndigheternas publikationer, t. ex. TFS för Tullverkets författningssamling och VF för Veterinärväsendets författningssamling. Eftersom det finns många myndigheter som börjar på samma bokstav är det inte möjligt att nöja sig med endast tre bokstäver. TFS skulle ju kunna förväxlas med t. ex. Trafiksäkerhetsverkets författningssamling. Utredningen föreslår därför att systemet byggs ut så att författningssamlingen betecknas med en förkortning för myndigheten och bokstäverna FS. Riksskatteverkets författningssamling skulle sålunda bli RSV FS. Väl inarbetade förkortningar i stil med TFS bör kunna behållas. Utredningen föreslår att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer fastställer förkortningar för alla författningssamlingar. Förslag till förkortningar har utredningen tagit in i den tidigare nämnda förteckningen över författningssamlingar (se bilaga till utredningens förslag till kungörelse).

7.4 Författningssamlingarnas innehåll

7.4.1 Föreskrifter till allmän efterrättelse

Författningssamlingarna skall som framgår av det tidigare sagda främst innehålla föreskrifter till allmän efterrättelse. Orsaken till att utredningen valt detta uttryck är att det använts alltsedan början av 1800-talet för att beteckna vad som skall införas i SFS och att det skulle erbjuda stora svårigheter att finna en annan formel som bättre täcker begreppet författning. När Kungl. Maj:t delegerar en del av sin normgivning till underlydande myndigheter bjuder konsekvensen att man använder samma uttryck för att ange vad dessa skall publicera i författningssamlingar.

I likhet med grundlagberedningen (se SOU 1972:15 s. 100) har utredningen ej funnit anledning föreslå någon legal definition på begreppet författning eller det därmed tämligen likabetydande begreppet föreskrift till allmän efterrättelse. I stället vill utredningen anföra följande

de vägledande synpunkter på vad som bör räknas dit. Därvid diskuteras fyra särskilda frågor, nämligen vilket organ som beslutat, vem avgörandet vänder sig till, avgörandets innehåll och hur innehållet är sanktionerat.

Beslutande organ

Utredningen har redan tidigare (se 2.1) uttalat den åsikten att uttrycket författning bör användas även om statliga förvaltningsmyndigheters avgöranden, alltså inte bara om de högsta statsorganens. Enligt utredningens mening bör alla statliga myndigheters avgöranden kunna komma i fråga för kungörande, oavsett på vilken nivå beslutet fattats.

Mottagarna

Den typiska författningen vänder sig till *allmänheten*, alltså ett större antal enskilda medborgare, ofta en obestämd krets av personer, företag, korporationer o. d. Med "allmän efterrättelse" avser utredningen även en begränsad men obestämd krets, t. ex. näringsidkarna inom en viss näringsgren eller allmänheten inom ett geografiskt avgränsat område såsom en kommun. Avser föreskriften däremot bestämda personer av inte alltför stort antal bör den inte kungöras utan i stället sändas över direkt till de berörda personerna. Det sagda bör ses i belysning av att det nu är möjligt att med datorernas hjälp direkt nå en mycket stor krets av personer. Men att regelbundet använda en sådan form av underrättelse till många människor måste från ekonomiska synpunkter te sig föga realistiskt.

I detta sammanhang bör något sägas om gränsen mot *kungörelsedelgivning*. Med delgivning menas vanligen bevisligt överlämnande av en viss handling, något som riktar sig mot en viss person. Kungörelsedelgivning kan i vissa fall användas som surrogat då man ej kan träffa personen. Kungörelsedelgivning sker vanligen genom att handlingen hålls tillgänglig på viss plats och genom att meddelande härom införs i ortstidning. Författningssamlingar används således inte. Vad som aktualiserar frågan om gränsdragning är att kungörelsedelgivning även kan användas vid delgivning med en obestämd krets personer (16 § delgivningslagen 1970: 428). Eftersom det såväl vid författningskungörande som vid kungörelsedelgivning är fråga om att överbringa ett budskap till en obestämd krets personer kan det måhända vara tveksamt vilket regelsystem som bör följas.

Delgivningslagens regler skall tillämpas bara då lagstiftaren särskilt föreskrivit detta i specialförfattningarna. Kungörelsedelgivning blir alltså aktuell endast i fall då lagstiftaren avsett att en handling skall överlämnas till någon. Av motiven till delgivningslagen framgår att lagstiftaren funnit delgivning böra skiljas från s. k. allmängörande, t. ex. i en kungörelsesamling eller genom annons i pressen. Det finns därför anledning att tro att delgivning normalt ej kommer att föreskrivas i fall som är bättre lämpade för allmängörande. I de fall, då formlig delgivning är föreskriven, torde det alltså vanligen inte vara fråga om sådana föreskrifter som enligt utredningens förslag bör kungöras i författningssamling. Det förekommer

dock att lagstiftaren förordnat om kungörelsedelgivning av beslut som enligt utredningens mening närmast är att hänföra till författning. Ett exempel härpå ges under 4.1.8.

Om en myndighet meddelat föreskrifter som vänder sig till ett större antal *sidoordnade myndigheter* bör dessa räknas till föreskrifter till allmän efterrättelse.

Föreskrifter från en myndighet till *underordnade myndigheter* bör såsom redan tidigare nämnts (se 2.2) ej komma i fråga för kungörande och registrering då de avser handläggningsrutiner, bokföringsbestämmelser, statistik o. dyl. Är det däremot fråga om föreskrifter som gäller den materiella tillämpningen av en viss författning och som har betydelse för medborgarna bör de räknas till föreskrifter till allmän efterrättelse och kungöras i författningssamling.

Föreskrifter som en myndighet riktar till tjänstemännen inom den *egna myndigheten* torde i allmänhet sakna intresse för utomstående och skall inte behöva kungöras i författningssamling, ej heller registreras centralt.

Innehållet

Bestämmelser som allmänt reglerar medborgarnas rättigheter och förmåner måste räknas till författningar. Föreskrifter, som innehåller påbud eller förbud och som alltså medför skyldigheter, är också föreskrifter till allmän efterrättelse. De säger vad som *skall* göras eller vad som *inte får* göras. Rekommendationer om vad som *bör* göras torde dock i allmänhet ej höra hit och ej heller rena råd. Förvaltningslagen (1971:290) talar om "befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande" och generella föreskrifter i dessa avseenden bör kungöras i författningssamling. Det kan även vara av intresse att hänvisa till den *norska* förvaltningslagen, som med "forskrift" menar ett avgörande som gäller "rättigheter eller plikter till ett obestämt antal eller en obestämd krets av personer".

Sanktionerna

För att ett påbud eller ett förbud skall få effekt måste det i allmänhet vara sanktionerat på något sätt. Den som bryter mot föreskriften kan exempelvis bli straffad, bli omhändertagen eller bli utsatt för förverkande av gods. Han kan riskera att en ansökan om något, t. ex. ett statsbidrag eller ett byggnadslov, ej blir bifallen eller att ett givet tillstånd eller en legitimation dras in. Han kan få ett föreläggande att vid vite iaktta föreskriften eller ett föreläggande vars åsidosättande medför straff, såsom t. ex. enligt arbetarskyddslagen. Vänder sig föreskriften till tjänstemän med ämbetsansvar kan ett åsidosättande bedömas som tjänstefel och medföra varning, avstängning eller straff.

Enligt utredningens mening bör alla föreskrifter som medför direkt verkande sanktioner kungöras i författningssamling. Därigenom öppnas möjlighet för den som berörs av föreskriften att inrätta sitt handlande så att han ej drabbas. Även då sanktionen inte verkar direkt utan förutsätter

att medborgaren först själv vidtagit en åtgärd, t. ex. ansökt om importlicens eller byggnadslov, bör föreskriften vanligen hållas tillgänglig i en författningssamling. Det är dock självfallet att inte alla föreskrifter som riktar sig till tjänstemän och vars åsidosättande kan föranleda ansvar för tjänstefel måste kungöras.

7.4.2 Övrigt innehåll

Av det föregående framgår att författningssamlingarna i första hand är avsedda för publicering av myndighetens egna föreskrifter. Det finns enligt utredningens mening ingen anledning att begränsa innehållet till dessa. Då så är lämpligt bör man föra in även *författningar som beslutats av Kungl. Maj:t eller annan myndighet* och berör den utgivande myndighetens verksamhetsområde. Så sker nu i t. ex. Tullverkets författningssamling och Medicinalväsendets författningssamling och detta system bör bibehållas.

När den utgivande myndigheten finner det lämpligt bör även vad som nu kallas *råd och anvisningar* kunna tas in i samlingen, trots namnet författningssamling. Idag finner man vissa råd och anvisningar i t. ex. Medicinalväsendets författningssamling. Flera myndigheters anvisningar har karaktären av bindande tjänsteföreskrifter, andra är av betydelse för medborgare t. ex. emedan åsidosättande av anvisningarna kan tänkas ådraga honom skadeståndsansvar. Även om utredningen inte vill att man skall ställa upp krav att sådana anvisningar skall publiceras i en författningssamling torde de ändå i många fall naturligt höra hemma där, särskilt om de är av ett omfång som inte spränger ramen för samlingen.

Riksskatteverket meddelar s. k. *bindande förklaringar* och dessa synes närmast höra till kategorin författningar. Sådana bindande förklaringar bör därför förekomma i verkets författningssamling.

Kommerskollegiet ger ut *meddelanden i handelslicensärenden*. Dessa är av sådan rättslig betydelse för importörer att de bör räknas till författningar och kunna sammanföras i kollegiets författningssamling.

Många gånger finns det ett behov av att publicera *beslut* i enskilda ärenden av *prejudicerande betydelse* eller uttalanden i enskilda fall av principiell räckvidd. Här kan nämnas riksskatteverkets förhandsbesked. Sådana beslut eller uttalanden kan inte räknas till föreskrifter till allmän efterrättelse men de kan ändå ha stor betydelse för tjänstemän, företag och allmänhet. De synes närmast vara en motsvarighet till de allmänna domstolarnas rättsfall. Näraliggande är typgodkännanden av material och konstruktioner som myndigheten beslutar om. Frågan uppstår om sådana avgöranden bör förekomma i en författningssamling. Om de har en stor omfattning i förhållande till antalet författningar skulle författningssamlingen minska i överskådlighet. I allmänhet torde det då vara lämpligare att trycka dem i en särskild publikation eller i en allmän informationskrift. Om avgörandena däremot är fåtaliga bör det inte möta hinder att ta in dem i en författningssamling, särskilt inte om de vänder sig till samma abonnentkrets som författningarna. Det bör ankomma på myndigheten att själv avgöra denna fråga.

Motsvarande resonemang kan tillämpas då det gäller *informativa*

artiklar och upplysningar i notisform. Normalt sett hör dessa inte hemma i en författningssamling men man bör, då så synes praktiskt, kunna ta in kortare notiser om sådant som har nära anknytning till myndighetens verksamhet, t. ex. korta uppgifter om prejudikat, lagförslag och nyttgivna publikationer.

Sammanfattningsvis kan sägas att utredningen finner det mycket angeläget att tillgången till författningsbestämmelserna förbättras och att dessa därför bör tryckas i särskilda författningssamlingar och inte stoppas in i "meddelandeserier" e. d. I de fall då myndighetens publikationsverksamhet är av större omfattning bör myndigheten således ha dels en författningssamling, dels en publikation för annan information. En myndighet som har liten publikationsvolym och därför inte vill ge ut egen serie bör, då antalet författningar är litet, få låta införa forskrifterna i SFS eller annan myndighets författningssamling. Myndigheten bör givetvis vid sidan härom kunna ge ut den information den finner behövlig. Om antalet författningar är större, bör myndigheten i stället ge ut en författningssamling, vilken till någon del också kan innehålla ett stoff som är av annan art än vad som ingår i författningar. Det är därvid väsentligt att rubriken anger innehållets karaktär på ett otvetydigt sätt, så att man inte svävar i tvivelsmål om det är t. ex. en förpliktande föreskrift eller enbart en upplysning.

7.5 Behöver publikationerna vara enhetliga?

Om man väljer utredningens förslag att skapa överblick över de centrala myndigheternas författningar huvudsakligen genom att inrätta gemensam registrering och gemensamma förteckningar uppstår frågan om det finns anledning att sträva efter att myndigheternas författningspublikationer blir enhetliga. Varje myndighet skulle kunna tänkas vilja utforma sina publikationer efter egen önskan och för den som söker efter en författning kan det kanske inte spela så stor roll hur publikationen är utformad, sedan han väl i den gemensamma förteckningen fått anvisning på var han kan finna författningen.

Redogörelsen i kapitel 3 visar tydligt att författningspublikationerna har skiftande utformning och är redigerade efter olika principer. Benämningen på publikationerna varierar och det finns ett flertal olika format. Det finns en mängd olika sätt att numrera häften, blad och författningar. Under granskningen av publikationerna har utredningen funnit att det ofta är mycket svårt för den som inte i sitt dagliga arbete använder publikationen att förstå hur den är upplagd och hur den bör användas. Utredningen har också vid sina kontakter med myndigheterna i flera fall funnit att tjänstemän inom en myndighet anser att en annan myndighets författningar publiceras på ett svårfattligt sätt. Även om varje publikation huvudsakligen nyttjas av personer som är vana vid den, måste ökad enhetlighet underlätta användningen för andra personer såsom tjänstemän i andra myndigheter och den intresserade delen av allmänheten. Det är därför enligt utredningens mening angeläget att publikationerna görs mer enhetliga och lättillgängliga för en större användarkrets.

Om man inför en gemensam registrering skulle denna komma att omfatta en mycket stor mängd föreskrifter och anvisningar. För att hantera denna mängd bör ADB-tekniken tagas till hjälp. Detta förutsätter att man har ett fast system att numrera och beteckna författningarna. Oavsett om man söker få till stånd en gemensam utformning av publikationerna bör man således införa en enhetlig numrering av författningarna.

En grundläggande tanke i de förslag som utredningen lade fram i betänkandet SOU 1970:48 var att man skulle öka Svensk författningssamlings användbarhet som handbok. Detta skulle ske genom att varje författning trycktes på ny sida, att författningarna gjordes löstagbara, att varje ändrad paragraf trycktes om helt och hållet, att man inrättade en bred marginal lämpad för anteckningar och att författningens nummer tydligt angavs på varje sida. Dessa förslag har i huvudsak genomförts (jfr 1.6). Ännu brister det dock i fråga om författningarnas utbytbart. Vissa utsändningsbuntar är häftade med klamrar och inte skurna i ryggen. Andra buntar är skurna i ryggen och kraftigt limmade. Det är således en viss möda att få loss bladen i en enstaka författning. Utredningen har i en skrivelse till justitiedepartementet riktat uppmärksamheten på dessa brister och det är utredningens förhoppning att de snart skall avhjälpas. Det blir därigenom möjligt för var och en att ställa i ordning en systematisk handbok med de författningar som berör hans verksamhetsområde. Vanligen är det inte bara författningar i SFS som man önskar ha med i handboken utan även vissa författningar som förvaltningsmyndigheter utfärdat. Utredningen anser därför att myndigheternas författningar och författningspublikationer bör utformas så att de kan samordnas dels inbördes, dels med SFS. Man kan då samla allt författningsmaterial som man har intresse av i en pärm på ett överskådligt sätt inom hela ämnesområdet. Grundförutsättningen för detta är inte bara samma format utan också likartad typografi och numreringsteknik i syfte att öka möjligheten att ordna en sådan praktisk handbok.

Ofta måste myndigheternas bestämmelser beslutas och sändas ut i stor hast. Det råder bland tjänstemännen en allmän uppfattning att det tar för lång tid att sätta och trycka författningarna, särskilt då boktryck används. Det är därför angeläget att söka nedbringa produktionstiden. Såvitt utredningen kan förstå bör ett sätt att göra detta vara att ha större enhetlighet i utformningen av publikationerna. Enligt kungörelsen (1969:142) om skyldighet för statliga myndigheter att anlita Aktiebolaget Allmänna Förlaget skall statliga myndigheter med undantag av departementen och affärsverken anlita Allmänna Förlaget vid framställning och utgivning av publikationer, då kostnaden överstiger 1 000 kronor. I cirkuläret (1972:13) till statsmyndigheterna om mångfaldigande av handlingar har Kungl. Maj:t uttalat att mångfaldigande genom yrkesmässigt tryck bör ske genom extern produktion och föreskrivit bl. a. att utrustning för kontorsoffset får anskaffas endast i samråd med statskontoret. Allmänna Förlaget kommer därför att få hand om de flesta författningspublikationerna. Förlagets möjligheter att få till stånd avtal med tryckerier om snabb leverans bör öka om de olika publikationerna ej avviker alltför starkt från varandra, särskilt om man i större utsträckning övergår

till automatisk skrivsättning, t. ex. med s. k. composer, och offsettryckning.

Av dessa skäl anser utredningen att man bör sträva efter större likformighet då det gäller författningspublikationerna. Förslag till riktlinjer för dessas utformning läggs fram i nästa avsnitt.

7.6 Författningssamlingarnas utformning

Även om det i och för sig vore önskvärt att såväl föreskrifter som råd och anvisningar publicerades på ett enhetligt sätt har utredningen inte ansett sig kunna föreslå en enda mall för denna stora materia. Vad som sägs i det följande gäller därför i första hand kungörandet av föreskrifter till allmän efterrättelse i officiella författningssamlingar. Med hänsyn till den vikt utredningen fäster vid att författningarna publiceras på ett mer enhetligt och överskådligt sätt anser utredningen sig böra diskutera även tämligen detaljerade frågor.

7.6.1 Format

SFS, riksdagstrycket och Statens offentliga utredningar ges sedan lång tid tillbaka ut i ett format om 165 x 242 mm i renskuret skick, alltså vad som här kallats statsformat. Detsamma gäller ett stort antal andra statliga publikationer, däribland en ansevärd del av de centrala ämbetsverkens författningspublikationer samt länskungörelserna.

I början av 1970 genomfördes en utredning om riksdagstryckets tekniska utformning. Denna medförde inte någon ändring av riksdagstryckets format. I betänkandet om SFS hade utredningen om författningspublicering att ta ställning till om formatet för SFS skulle bibehållas eller om det skulle ändras till A4 eller A5. Utredningen fann (se SOU 1970:48 s. 69 f) att statsformatet var lämpligt särskilt för bundna volymer, att A4-formatet var mer ohanterligt och att A5-formatet medförde antingen tjockare eller fler volymer. Utredningen föreslog därför ej någon ändring beträffande författningssamlingens format.

För utredningen ligger det nära till hands att förorda statsformatet även för andra författningspublikationer än SFS. Författningarna samlas som nyss sagts vanligen i pärmar, vilka används som uppslagsböcker. Sådana pärmar blir mera lätthanterliga i statsformatet än i A4-format. Ofta är den samlade volymen av en myndighets författningar ansevärd, vilket medför att antalet pärmar skulle öka onödigt mycket om formatet bestämdes till A5.

Till förmån för A4-formatet kan sägas att detta är ett standardformat, att de flesta som använder författningar har andra pärmar som är i detta format samt att tekniska publikationer och produktinformation vanligen är i A4-format. Dessutom kan framhållas att de förlagor, som används vid tryckning med kontorsoffset, så gott som undantagslöst är maskinskrivna papper av A4-format samt att även stencilerade utgåvor brukar vara i detta format.

Utredningen finner inte vad nu sagts bärande när det gäller det stora flertalet av författningspublikationerna. Många författningar är korta och

A4-sidorna blir dåligt utnyttjade. Önskemålet att statliga föreskrifter framträder i en gemensam utformning och att föreskrifter från olika instanser kan samlas i samma pärm är så starkt att det bör väga tyngre än betänkligheterna. Vad offsettekniken beträffar kan förlagorna med lätthet förminkas till 80 %, vilket motsvarar statsformatet. Man får därigenom in hela A4-sidans textmängd på en sida i statsformatet, utan att läsbarheten eftersätts.

A5-formatet används i en del publikationer som innehåller råd och anvisningar och i en del myndigheters smärre meddelandeserier, men det är tämligen ovanligt för egentliga föreskrifter. Till förmån för A5-formatet brukar anföras att det är litet och behändigt, så att det kan medföras i en bil eller stoppas ned i en rockficka osv. Därtill kommer att man i en tryckpress, som är avsedd för A-serien, kan trycka två sidor i A5-format samtidigt som man trycker en sida i A4-format eller statsformat. Å andra sidan anses A5-formatet medge mindre variation för layouten samt vara alltför begränsat för omfattande tabeller.

Endast ett fåtal författningspublikationer ges ut i andra format än de nu nämnda. Som exempel kan anges Domänverkets författningssamling och Kungl. mynt- och justeringsverkets cirkulär. Dessa båda är ungefär lika stora som SFS men formatet avviker något.

För att komma ifrån den nuvarande variationen och öka överskådligheten vill utredningen som en huvudregel ställa upp att tryckta författningssamlingar skall ges ut i statsformat. Undantag härifrån bör göras bara då det finns vägande skäl. Som exempel kan anföras att en myndighet har ett stort antal ritningar fogade till sina föreskrifter och att de skulle bli svårlästa om de förminkades till statsformat. Ett annat exempel är om det skulle ställa sig avsevärt dyrare att framställa en publikation i statsformat än i A5-format.

Utredningen har i fråga om format liksom i andra frågor om publikationernas utformning samrått med Allmänna Förlaget. Konsulten vid förlaget Stig Hedén har anfört några synpunkter på format i en artikel, som varit intagen i publikationen "Allmänna Förlaget informerar", nr 3 1971. Med Hedéns samtycke fogar utredningen artikeln till betänkandet som *Bilaga 3*.

Vad som har sagts här om format bör i stor utsträckning kunna tillämpas även på andra författningspublikationer, t. ex. häften med råd och anvisningar och systematiska författningshandböcker, oavsett om de är bundna eller i lösbladssystem.

7.6.2 Typografi

I betänkandet Svensk författningssamling föreslog utredningen att SFS skulle ges en ny layout och typografi. För att öka läsbarheten och för att få bredare marginaler för anteckningar föreslogs typsnittet Times antikva på 23 ciceros satsbredd med typstorlek 9 punkter på 11 punkters kägel. Denna typografi anslöt till den som kort tid dessförinnan hade föreslagits för riksdagstrycket. Vidare föreslog utredningen, som nyss berörts, att man ej skulle trycka mer än en författning på varje blad, varigenom det skulle bli möjligt att samla författningar i pärmar efter ämnesområden,

att man inte längre skulle transumera i ändringsförfattningar utan i stället ange hela den ändrade paragrafens nya lydelse och att ändrade avsnitt skulle utmärkas med ett lodrätt streck i marginalen. Dessa förslag har genomförts fr. o. m. årgång 1971.

Några förvaltningsmyndigheter, tullverket, kommerskollegium och socialstyrelsen, har ändrat typografin på sina författningssamlingar efter mönster av SFS. Lantbruksstyrelsen och livsmedelsverket har i någon mån anpassat utseendet på sina författningssamlingar till SFS men gjort vissa avvikelser därifrån.

För att öka enhetligheten föreslår utredningen att den typografi, som numera används i SFS, införs även i de centrala ämbetsverkens författningssamlingar. Förslaget innebär även att man inte bör trycka mer än en författning på varje blad. Anvisningar för sättning och typografisk utformning av författningstryck fogas till betänkandet som *Bilaga 4a*. Utredningen har vidare låtit utarbeta två provtryck som ansluter till anvisningarna (*Bilaga 4b och c*).

Dessa provtryck är satta på traditionellt sätt och ursprungligen tryckta med boktryck. Många myndigheter önskar emellertid använda offsettryckning efter förlagor som de själva framställt med skrivmaskin, vilket vanligen resulterar i ganska svårlästa och föga tilltalande produkter. Det kan vara skäl att anmärka att sättning med composermaskin kan ge en typografi som i huvudsak överensstämmer med den här förordade och att även vissa mer avancerade skrivmaskiner, såsom skrivkulemaskiner och maskiner med proportionella breddsteg, kan ge en typografi som är överlägsen den som erhålls genom vanlig skrivmaskin. Utredningen vill därför framhålla det angelägna i att myndigheter, som själva vill framställa underlaget för offsettryckning, överväger sitt behov av kontorsutrustning för att uppnå ett mer lättläst tryck.

Då det gäller råd och anvisningar som inte publiceras i författningssamlingar torde den här förordade typografin ofta vara användbar. Utredningen föreslår därför att den i största möjliga utsträckning används även för sådana råd och anvisningar. Särskilt bör framhållas att sättningen i en spalt medger en bred marginal för anteckningar, något som man vanligen ej får då texten sätts i två spalter (jfr t. ex. Råd och anvisningar från socialstyrelsen).

I fråga om *papperskvaliteten* vill utredningen endast anlägga den synpunkten att papperet bör vara matt eller halvmatt så att det tillåter anteckningar med blyertspenna. På glättat papper, som t. ex. de ovan nämnda anvisningarna från socialstyrelsen, är det svårt att skriva.

7.6.3 Identifieringsuppgifter

I äldre tider brukade författningarna identifieras med rubrik och datum. Det blev därefter vanligt att dessutom ange numret i SFS. Numera har det inom departementen blivit vedertaget att i stället beteckna författningen med rubrik, årtal och nummer utan angivande av datum. Detta har kommit till uttryck bl. a. i statsrådsberedningens Anvisningar för författningsskrivning, som gavs ut den 19 maj 1969, och Kungl. Maj:ts Bestämmelser om avfattning av dom och slutligt beslut i brottmål m. m.,

vilka enligt cirkuläret (1971:817) skall tillämpas av hovrätterna och de allmänna underrätterna. Numret består av årtal och löpande nummer, åtskilda av kolon. Eftersom numret fått ökad betydelse har det i den nya typografin i SFS satts lätt synligt i marginalen på första sidan och i övre yttre hörnet på varje följande sida.

För närvarande förekommer det en stor mängd numreringsmetoder för myndigheternas föreskrifter. För att underlätta hänvisning till författningar och en gemensam registrering är det angeläget att samtliga föreskrifter numreras på ett enhetligt sätt. Utredningen föreslår att alla författningar i officiella författningssamlingar skall numreras löpande per kalenderår. Numret bör sättas efter årtalet och skiljas från detta genom kolon. Utredningen föreslår att en sådan beteckning kallas författningens *löpnummer*.

Även råd och anvisningar som inte tas in i författningssamlingarna bör numreras av utfärdande myndighet. Ett nummer, bestående av årtal och löpande nummer bör användas. Genom ett sådant löpnummer får man omedelbart en uppfattning om hur gamla anvisningarna är. Detta kan med fördel göras även då antalet sådana anvisningar är mycket litet.

Över alla typer av bestämmelser, råd och anvisningar bör sättas *rubrik*. Detta torde numera vara allmänt vedertaget och behöver inte utvecklas närmare. Rubriken bör lämna uppgift om dokumentets innehåll. I fråga om avfattningen av rubriken föreligger stridande intressen. Å ena sidan bör rubriken vara så fyllig att den ger en god bild av vad dokumentet innehåller, å andra sidan bör den vara så kortfattad att den lätt kan sägas och skrivas och användas som namn på dokumentet. Det senare intresset har fått överväga i statsrådsberedningens Anvisningar för författningsskrivning. Där sägs: "Rubriken på ny författning bör vara kort och om möjligt bestå av ett enda ord. Metoden att ha ett långt namn på en författning jämte ett kortare namn, s. k. arbetsnamn, inom parentes bör inte tillämpas."

Utredningen ansluter sig till statsrådsberedningens mening att rubriken bör vara kort och lätt att citera. Å andra sidan måste man beakta intresset av att det väsentliga av författningens innehåll anges. Utredningen anser att detta i många fall bör kunna göras genom en underrubrik. Här skall ges exempel på de båda metoderna med arbetsnamn respektive underrubrik. Arbetarskyddsstyrelsens anvisningar nr 3 är betecknade: "Anvisningar angående skydd mot yrkesfara vid sprängningsarbete (Spränganvisningar)." Statens planverks publikation nr 17 har titeln: "Spännbetongnormer. Föreskrifter, råd och anvisningar för spännbetongkonstruktioner till husbyggnad." Enligt utredningens mening är den senare metoden att föredra.

I många fall torde rubriken inte återspegla författningens innehåll så noggrant som vore önskvärt ens om metoden med underrubrik tillämpas. För att man skall få en bättre uppfattning om vad författningen handlar om och för att man skall kunna bygga upp utförliga alfabetiska register bör rubriken i sådana fall kompletteras med särskilda *sakord* som karakteriserar innehållet. De bör återfinnas på författningens första sida. Utredningen återkommer till detta under 10.2.2 och 10.2.4.

Vid rubriken, antingen omedelbart före denna eller i dess början, bör

lämnas uppgift om vilken *myndighet* som beslutat föreskriften eller anvisningen. Man bör inte behöva gå till själva texten för att finna denna uppgift. Det bör således heta t. ex. Riksskatteverkets anvisningar om extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga.

Enligt utredningens mening bör av rubriken framgå om det är en föreskrift, en anvisning eller ett råd. Som rubrik bör således ej sättas t. ex. ordet "Sprängningsarbete" utan "Föreskrifter om sprängningsarbete" om det är normerande föreskrifter och inte bara anvisningar eller råd (jfr 7.4.2). Förvaltningsmyndigheterna torde ofta kunna undvika innehållslösa ord såsom "Cirkulär" eller "Meddelande". Ordet "Kungörelse" bör av förvaltningsmyndigheterna användas endast då det är fråga om en större samling av föreskrifter som är uppställda i paragraffform.

När en författning, som ursprungligen kungjorts i en författningssamling, trycks om i en annan författningssamling, bör uppgift lämnas om den ursprungliga samlingen och det ursprungliga löpnumret. Uppgiften sätts lämpligen inom parentes ovanför författningens rubrik såsom nu sker i t. ex. Veterinärväsendets författningssamling. Av parentesens i följande exempel framgår sålunda att författningen är hämtad från Medicinalväsendets författningssamling.

(MF 1968:6)

**Socialstyrelsens kungörelse
om ändrad lydelse av 20 § 2. receptkungörelsen
den 7 februari 1968**

Datum för myndighetens beslut om meddelande av toreskriften, rådet eller anvisningen bör sättas ut under rubriken.

Enligt kungörelsen (1928:1) angående Svensk författningssamling skall på första sidan av varje häfte anges *dagen, då häftet utkommit från trycket*. Eftersom varje "häfte" numera innehåller ~~endast~~ en författning får varje författning en uppgift om dagen för utgivningen. Denna dag har betydelse för författningens ikraftträdande. Enligt den grundläggande rättsprincip som diskuterats tidigare under 6.1 ~~kan~~ författningarna inte tillämpas mot medborgarna förrän de kungjorts. Uppgift om utgivningsdagen är därför av vikt eftersom den markerar den första tidpunkt då författning, som ges ut i SFS, kan börja gälla. Utgivningsdagen har också betydelse då ikraftträdandedagen bestäms till ett visst antal dagar efter utgivningsdagen. I SOU 1970:48 har utredningen föreslagit (s. 98) att uttrycket "utkom från trycket" skall bytas ut mot "utgiven från trycket" för att få bättre anslutning till tryckfrihetsförordningens bestämmelse att en skrift skall anses utgiven då den blivit "utlämnad till salu eller för spridning på annat sätt". Därigenom skulle markeras att det inte är fråga om en intern tryckeriteknisk term utan den dag då författningen överlämnas från tryckeriet i allmänhetens händer.

Även författningar som beslutas av förvaltningsmyndigheter bör lämna uppgift om dagen för utgivningen. Detta bör gälla alla typer av normbeslut som riktar sig till en obestämd krets av mottagare, alltså även anvisningar och råd från myndigheter. Det bör tilläggas att denna uppgift är till för att skydda den enskilde medborgaren. Datum bör ange den dag då han tidigast har möjlighet att ta del av författningen. Det är alltså inte

fråga om den tidpunkt då häftet redigeras eller pressläggs.

Andra identifieringsuppgifter som kan förekomma är beteckning på serie eller ämnesområde (jfr 7.6.4), kontrollnummer i lösbladssystem (jfr 7.8) samt uppgift om distributionsalternativ eller olika mottagargrupper.

När flera olika identifieringsuppgifter o. dyl. förekommer vid samma författning ger den layout som används för SFS inte tillräckligt utrymme. Utredningen har därför i samarbete med Allmänna Förlaget bearbetat layouten så att den ger större variationsmöjligheter. Detta har skett dels genom att ett fält lagts in mellan vinjetten och författningsrubriken, dels genom att fälten i marginalen byggts ut. Dessa fält kan disponeras på det sätt som lämpar sig bäst för varje publikation. I provtrycken (*Bilaga 4b och c*) har utredningen använt de nya fälten för sakord och distributionsalternativ.

I ingressen till en föreskrift, en anvisning eller ett råd bör anges vilket *lagrum* som utfärdandet stöder sig på. Därigenom underlättas för läsaren att förstå det sammanhang i vilket tillämpningsföreskriften skall placeras in och att bedöma myndighetens kompetens. Vidare blir det möjligt att genomföra en registrering som är ordnad så att man för samman alla tillämpningsföreskrifter eller tillämpningsanvisningar som hänför sig till en och samma huvudförfattning. Ett konsekvent utsättande av sådana hänvisningar är en nödvändig förutsättning för att datatekniken skall kunna användas för denna typ av registrering.

Tidigare har framhållits önskvärdheten av att författningens rubrik anger om det är ett råd, en anvisning eller en föreskrift. Motsvarande synpunkt gör sig gällande vid utformningen av cirkulär. Dessa börjar ofta på traditionellt sätt med en redogörelse för fakta, t. ex. en äldre författning, en ansökan eller ett beslut. Ofta är redogörelsen ganska lång. Först därefter kommer det väsentliga, det som myndigheten vill framföra eller påbjuda. I bästa fall skiljs dessa båda avsnitt åt med ett mellanstreck. Ofta är det ändå svårt att i en hast finna vad cirkuläret egentligen avser att meddela. Utredningen förordar därför att man efter reciten sätter in en *mellanrubrik*, t. ex. ordet "Föreskrifter".

När en författning kungörs första gången i en officiell författningssamling, alltså då det är fråga om primärpublicering, bör enligt utredningens mening *underskriften* sättas ut. Det är en ordningsfråga att namnet på den eller de tjänstemän som svarar för författningen anges. Så sker i SFS och i de flesta författningspublikationer men inte i alla, t. ex. Aktuellt från skolöverstyrelsen. Namnet på beslutande tjänsteman och lämpligen även föredraganden bör sålunda sättas ut. Då det är fråga om ett återgivande av redan kungjorda författningar, t. ex. när en myndighet i sin författningssamling tar in en annan myndighets föreskrifter, synes det inte vara nödvändigt att ta med underskriften. I lagboken och andra systematiska författningshandböcker är det ju sedan lång tid tillbaka brukligt att utelämna underskrifterna.

7.6.4 Kronologi och systematik

I författningssamlingarna ges författningarna ut efter hand som de beslutas. Det är naturligt att de numreras löpande och att de vanligen

samlas i nummerordning. Författningar bör emellertid vara lätt åtkomliga och samlade på ett praktiskt sätt. Detta innebär vanligen att de bör vara ordnade systematiskt i stället för kronologiskt.

Det mest effektiva sättet att åstadkomma en systematisk ordning är att ge ut en särskild publikation, antingen en bunden bok eller ett löslads-system. Exempel på detta finns hos tullverket, som har dels en kronologisk författningssamling dels en systematisk författningshandbokserie, och hos trafiksäkerhetsverket, som har en serie Föreskrifter (kronologisk) och en handbok Bestämmelser om fordon (systematisk). Vidare bör nämnas skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet, vilka förutom de kronologiska tidskrifterna Aktuellt från skolöverstyrelsen och UKÄ-aktuellt ger ut den bundna handboken Utbildningsväsendets författningssamling. På detta sätt åstadkommer man onekligen mycket förnämliga produkter och tillgodoser väl både kungörandefunktionen och handboks-funktionen. Dubbelpubliceringen är emellertid dyrbar och torde inte kunna komma till mer allmän användning.

I några fall trycker man bestämmelserna direkt i en systematisk publikation. Det är genom lösa utbytesblad som abonnenten får kännedom om myndigheternas beslut. Sådana blad har ofta den nackdelen att de saknar uppgifter om när ändringen beslutats, när den träder i kraft och eventuella övergångsbestämmelser. I fråga om föreskrifter till allmän efterrättelse anser utredningen det inte tillfredsställande att de publiceras enbart på sådant sätt. De bör först publiceras i en kronologisk författningssamling.

En metod som innebär en god kompromiss mellan den renodlade kronologiska samlingen och den renodlade systematiska har använts bl. a. av veterinärstyrelsen och dess efterträdare lantbruksstyrelsen och livsmedelsverket. VF är i princip en kronologisk författningssamling som är upplagd efter mönster av SFS. Förutom det kronologiska numret, löpnumret, tilldelas varje författning emellertid en systematisk beteckning som anger dess plats i lösladspärmar. Användarna behöver således inte förvara författningarna i kronologisk ordning utan kan sätta in dem i ämnesordning. Endast för arkivändamål bevaras några kronologiska exemplar. En sådan metod har utredningen föreslagit i fråga om SFS i SOU 1970:48. Förslaget innebär i korthet att författningsmaterialet skall ämnesindelade och att varje författning skall tilldelas ett *saknummer* som anger dess plats i systematiken. Saknumret skall tryckas på författningens första sida. För den som så önskar skulle det sålunda bli möjligt att samla ihop författningar inom samma ämnesområde. Utredningens förslag om utarbetande av en sådan ämnesklassifikation har emellertid ännu ej genomförts och därigenom har det inte blivit möjligt att tilldela författningarna i SFS saknummer.

Ämnesindelning i en eller annan form är emellertid mycket vanlig då det gäller förvaltningsmyndigheternas bestämmelser. I Tullverkets författningssamling sätts ut den s. k. grupp-beteckningen som anger till vilken del av författningshandboken som författningen hör. Jordbruksnämnden markerar på sina författningar vilket ämnesområde som författningen hör till. Ibland är publikationerna indelade i olika serier, med en serie för varje större ämnesgrupp.

Utredningen vill understryka det angelägna i att myndigheterna söker systematisera sina författningar och tilldela dem beteckningar i enlighet med systematiken. Sakbeteckningarna kan bestå av en kombination av bokstäver och siffror, t. ex. D 11, eller av bara siffror som skiljs åt genom punkt. Om myndigheten redan nu har bokstavs-beteckningar bör de kunna användas även i fortsättningen. I största möjliga utsträckning bör myndigheterna dock använda nummerbeteckningar enligt det s. k. rangsystemet, vilket rekommenderas av standardiseringskommissionen (SIS 73 42 12).

Saknumret (sakbeteckningen) bör stå på författningens första sida och på alla följande sidor. Lämpligen bör det placeras under författningens löpnummer.

Om man serieindelar samlingen bör trots detta alla författningar i publikationen numreras i löpande följd. Författningarna kan dessutom numreras särskilt inom serien, vilket bör uppfattas som ett slag av sakbeteckning. Om det finns en A-serie och en B-serie bör författningen således betecknas t. ex. 1971:44 (löpnummer) och A 13 (sakbeteckning), inte A 1971:13.

7.6.5 Pärm

Myndigheternas författningssamlingar bör liksom SFS levereras skurna och triohålsagna (jfr 7.6.2).

För flera författningspublikationer finns särskilda pärmar med namnet tryckt på framsidan och ryggen. Sådana pärmar har genom Allmänna Förlagets försorg tagits fram också för SFS. Utredningen föreslår att förlaget försöker få fram sådana pärmar även då det gäller andra författningssamlingar och författningshandböcker.

7.7 Publicering av råd och anvisningar

Det har redan sagts att utredningen inte anser sig kunna ställa upp några fasta regler om hur råd och anvisningar bör publiceras. Orsaken härtill är att de är av mycket olika art, att deras omfattning varierar starkt och att de ibland vänder sig till underlydande tjänstemän, ibland till allmänheten och ibland till bådaddera. Därtill kommer att gränsen är flytande mot å ena sidan läroböcker och handböcker, å andra sidan populärt utformade broschyrer. Detta kan exemplifieras med riksskatteverkets Handledning för taxering, som vänder sig till taxeringsfunktionärer och är en bok om cirka 300 sidor, och häftet Bär och lyft rätt — Råd och anvisningar utfärdade år 1969 av Kungl. arbetarskyddsstyrelsen —, som är en 8-sidig illustrerad broschyr som vänder sig till var och en.

Det framgår dock av det föregående att hinder inte bör möta att trycka råden eller anvisningarna i de officiella författningssamlingarna. Tvärtom anser utredningen att det skulle vara en fördel om så skedde så mycket som möjligt. Om anvisningarna är av sådan omfattning att de inte lämpligen låter sig inpassa i författningssamlingen, torde i stället en notis tas in där om att anvisningen i fråga getts ut.

De synpunkter som utredningen anlagt i fråga om format och typografi torde i allmänhet kunna tillämpas på råd och anvisningar.

Ofta vänder sig olika råd och anvisningar från en och samma myndighet till skilda grupper av människor. De trycks därför som särskilda häften med omslag. Som exempel kan anges planverkets, arbetarskyddsstyrelsens och socialstyrelsens olika serier. Såvitt utredningen kan förstå bör det inte vara någon nackdel att låta dessa anvisningar ingå i myndighetens författningssamling. Varje häfte kan ändå förses med omslag och distributionen kan differentieras. På så sätt skulle t. ex. serien Råd och anvisningar från socialstyrelsen kunna slås ihop med Medicinalväsendets författningssamling till en enda serie, Socialstyrelsens författningssamling.

För att underlätta tillgången till råd och anvisningar bör dessa i största möjliga utsträckning ges ut av trycket. De bör även registreras centralt så att de inflyter i den sammanfattande författningsförteckningen. I konsekvens därmed bör de också numreras av varje myndighet. Vad utredningen anfört om författningars löpnummer bör kunna följas också då det gäller råd och anvisningar.

7.8 Lösbladssystem

Med lösbladssystem avses här att varje blad är utbytbart även om texten utan avbrott fortsätter från ett blad till ett annat. Då ett textavsnitt ändras brukar publikationen aktualiseras genom att varje ändrat blad trycks om helt och hållet. Det är ett problem hur läsaren skall kunna kontrollera att han har alla aktuella blad och hur han skall få veta vilken dag den ändrade texten skall börja tillämpas. Många metoder finns att lösa dessa problem. För att öka säkerheten i systemen och få till stånd större enhetlighet lämnar utredningen följande rekommendationer.

Varje blad bör uppta författningspublikationens *namn*, så att det inte finns något tvivel om var bladet hör hemma. Lämpligen sätts uppgiften överst på bladets första sida.

Varje blad bör ha en beteckning som anger dess plats i systemet så att man vet var det skall sättas in i pärmen. Beteckningen bör placeras i övre yttre hörnet. Vad som sagts under 7.6.4 om *sakbeteckning* för författningar kan tillämpas även på nu ifrågavarande beteckning. Med ett konsekvent användande av sådan beteckning behövs inte paginering.

Varje blad bör tilldelas ett *kontrollnummer* ur en obruten nummerserie efter hand som bladen ges ut. Inget nummer får användas mer än en gång. Ett blad som ersätter ett annat blad bör därför få eget nummer. Också numret på det ersatta bladet bör anges. Först i publikationen bör finnas ett särskilt *kontrollblad* som upptar alla kontrollnummer. På detta bör mottagaren markera de blad som sätts in i pärmen.

För att möjliggöra kontroll av att samlingen är komplett bör en gång om året utges en *förteckning* över samtliga blad som skall finnas i pärmen vid en viss tidpunkt. Bladen anges enklast med kontrollnummer.

Varje blad bör uppta ett *datum* som så nära som möjligt bör ansluta till utgivningsdagen. Datum och kontrollnummer sätts lämpligen i övre högra hörnet på första sidan under den systematiska beteckningen. Om

författningstexten skall tillämpas först från en dag som är senare än detta datum bör upplysning härom lämnas i anslutning till texten. Den som får bladet i sin hand skall således kunna utgå från att han omedelbart kan börja tillämpa det, om annat ej upplyses.

Ändrade avsnitt i utbytesblad bör markeras med ett *lodrätt streck* i yttermarginalen. Sådana streck bör ej användas i annat syfte.

När materialet är uppdelat i grupper bör *ledblad* användas för varje grupp. Av ett rubrikblad bör framgå vilka grupper som finns och platsen för varje grupps ledblad. Om materialet är indelat i både huvudgrupper och undergrupper bör i början av pärmen finnas en innehållsöversikt som anger inte bara huvudgrupperna utan även undergrupperna. Observera att ledblad bör placeras före de textblad som hänför sig till ledbladet. Enligt svensk standard (SIS 62 81 11) skall nämligen dokument hörande till en viss dokumentgrupp i en samlingspärm sättas in i pärmen bakom gruppens ledblad.

Alfabetiskt sakregister bör finnas i lösbladssystemet.

Ibland händer det att myndigheterna i samband med utsändande av nya blad eller ändringsblad lämnar vissa anvisningar i särskilda missivskrivelser eller på banderoller, t. ex. beträffande smärre ändringar eller ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Detta bör undvikas, eftersom sådan information sällan torde sparas i pärmen. Om extra anvisningar behövs bör de tryckas på särskilt blad som är avsett att placeras in i pärmen.

Det är en ekonomisk fråga hur ofta ändringsblad skall sändas ut. Principiellt är det naturligtvis önskvärt att nya blad sänds ut omedelbart sedan en ändring skett, så att handboken alltid är aktuell. För att minska distributionskostnaden och kanske även för att underlätta arbetet för utgivande myndighet och mottagande tjänstemän förekommer ej sällan att ändringsbladen samlas till några få utsändningar om året. På grund härav och i vissa fall också på grund av lång tryckningstid är handböckerna många gånger inaktuella. Utredningen vill därför rekommendera att ändringsblad sänds ut så snart som möjligt, varvid en avvägning måste ske mellan å ena sidan kostnaden och å andra sidan intresset av att mottagarna kan hålla handboken aktuell, men att bladen i varje fall skall vara mottagarna tillhanda senast tre månader efter ändringen. Detta innebär en utsändning per kvartal eller oftare, beroende på hur lång tryckningstiden är.

7.9 Försvaret

Särskilda förhållanden råder inom försvaret, varmed här åsyftas det som gällande författningar kallar krigsmakten och som enligt förslaget till ny regeringsform skall kallas försvarsmakten. Av hävd sker direktivgivning en där främst genom order. Behovet av snabba avgöranden är ofta större än inom den civila förvaltningen. Ett stort antal av Kungl. Maj:ts beslut rörande försvaret, nämligen beslut i de s. k. kommandomålen, fattas i enklare former än vad som gäller för regeringsbeslut i allmänhet (15 § regeringsformen och lagen (1921:15) om kommandomål). Till kommandomål räknas regeringsärenden som avser verkställighet i militärt hänseende.

de av vad försvaret har att fullgöra på grund av lagar, författningar eller särskilda av Konungen i statsrådet fattade beslut. Beslut i sådana ärenden (generalorder) kan fattas av Konungen efter anmälan endast av chefen för försvarsdepartementet. Sadana beslut publiceras ej i SFS utan i Tjänstemeddelanden för krigsmakten.

Till försvaret hör ett flertal förvaltningsmyndigheter, enligt vad som framgår av redogörelsen under 29 i Bilaga 2. Med utredningens allmänna synsätt borde föreskrifter, som beslutas av en sådan myndighet och vänder sig till andra myndigheter inom försvaret, räknas till författningar och publiceras i en av myndigheten utgiven författningssamling. Så sker ej utan sedan 1968 sammanför man alla föreskrifter av myndigheter inom försvaret, som vänder sig till personalen, till en gemensam publikation, Tjänstemeddelanden för krigsmakten (TK), som f. n. ges ut av försvarets materielverk. Även om detta främst är betingat av praktiska skäl synes det vara ett uttryck för att man uppfattar försvaret som en särskild enhet inom statsförvaltningen.

Enligt utredningens mening är den nuvarande ordningen lämplig och bör bibehållas i huvudsak oförändrad. En gemensam publikation för försvaret bör finnas även i fortsättningen. Eftersom endast en ringa del av innehållet har författningskaraktär synes det ej finnas bärande skäl att lägga om publikationen så att den överensstämmer med SFS eller andra förvaltningsmyndigheters författningspublikationer.

I den mån försvarets myndigheter beslutar föreskrifter, som skall lända till efterrättelse bland allmänheten eller bland myndigheter utanför försvaret, bör emellertid samma regler gälla för publiceringen som inom övriga förvaltningen. Såvitt utredningen kunnat finna förekommer f. n. knappast några sådana fall. Däremot har försvarets civilförvaltning gett ut anvisningar till familjebidragsförordningen vilka riktar sig till organ utanför försvaret och för dem bör gälla samma regler som för övriga myndigheters anvisningar.

Även om TK är avsedd för personal inom försvaret förekommer däri en del, särskilt i serien TKG, som kan ha intresse för utomstående. Här åsyftas tillämpningsföreskrifter och anvisningar som ansluter till SFS-författningar, särskilt sådana som tar sikte på personalens förmåner, t. ex. tillämpningsbestämmelser till värnpliktsavlöningskungörelsen. Enligt utredningens mening bör den centrala registreringen för fullständighetens skull omfatta även sådana bestämmelser, så att den kan ge besked om hela författningskedjan. De flesta här aktuella bestämmelser torde meddelas av försvarets civilförvaltning. Efter samråd med tjänstemän inom civilförvaltningen föreslår utredningen att någon myndighet inom försvaret, lämpligen civilförvaltningen, får i uppdrag att fortlöpande välja ut sådana i TKG utgivna föreskrifter och anvisningar som ansluter till författningar i SFS och kan ha intresse för utomstående, ävensom eventuella andra bestämmelser av mer allmänt intresse, och översända dem till författningscentralen (jfr 6.4 och 10.1) för central registrering.

På författningscentralen bör dessutom en komplett uppsättning av TKG finnas tillgänglig som uppslagsverk.

8 Regionala förvaltningsmyndigheter och länskungörelserna

8.1 Skall länskungörelserna finnas kvar?

Inom det regionala planet är det i stort sett bara länsstyrelserna som har befogenhet att ge bestämmelser till allmän efterlevnad. De ger också ut författningspublikationer, nämligen länskungörelserna.

Vid samtal med en del tjänstemän, främst vid länsstyrelserna, har utredningen märkt en tämligen allmän skepsis mot länskungörelserna. Man har ansett att de förorsakar länsstyrelsen mycket arbete, att de kostar mycket, att det är en föråldrad publiceringsform och att man ej når allmänheten med dem. Som nämnts under 1.4 och 4.3.5 har informationsutredningen föreslagit att kungörelseannonsering ej längre skall förekomma i länskungörelserna. För utredningen har det då varit en huvuduppgift att undersöka om återstoden av länskungörelserna bör finnas kvar i oförändrad form, om länskungörelserna bör ändras eller om de bör avskaffas helt och hållet.

Länskungörelserna torde i ett tidigare skede ha haft ganska stor genomslagskraft eftersom de lästes upp i kyrkorna, som då allmänt besöktes av församlingsmenigheten. I dag har de i hög grad förlorat i betydelse. Länskungörelserna tjänstgjorde tidigare också som kommunikationsmedel mellan olika myndigheter inom länet. Det ålåg t.ex. häradshövdingarna att kungöra ting i kyrkorna. I stället för att sända uppgift om tingen direkt till kyrkorna lät de införa meddelande i länskungörelserna, som sändes ut till kyrkorna. Det framgår av remissyttrandena över 1914 års betänkande (se 4.3.2) att detta på den tiden var en viktig funktion, något som ter sig naturligt om man betänker att avskrifter då gjordes för hand och att trycket var enda metoden för mångfaldigande. Även i detta avseende har länskungörelserna förlorat i betydelse.

Mot länskungörelserna talar den ringa spridningen bland allmänheten. Normalupplagan uppgår till ett par hundra exemplar och härav når ett fåtal exemplar allmänheten genom prenumeration eller köp. Stor spridning har dock bl. a. anvisningarna om taxering och kungörelserna om vägar och trafikföreskrifter. Huvuddelen av upplagan går till andra myndigheter främst inom, men även utom länet. Man kan misstänka att

flera av myndigheterna ägnar länskungörelserna endast ett begränsat intresse. Om man avskaffade länskungörelserna helt skulle det sparade beloppet kunna användas till ökad annonsering i ortspress, till utgivande av separata mer slagkraftiga broschyrer och till att på länsstyrelserna hålla ett särskilt register över alla föreskrifter som var lättillgängligt för allmänheten.

Till förmån för ett behållande av länskungörelserna kan å andra sidan hävdas vad som anförts ovan under 6.2, nämligen att föreskrifter som riktar sig till allmänheten och ofta innebär påbud eller förbud, vars åsidosättande kan medföra straff eller annan åtgärd, bör samlas i en officiell publikation, så att den intresserade medborgaren har möjlighet att ta del av dem och så att domstolar och andra myndigheter kan tillämpa dem. Det kan vidare förmodas att en myndighet med så skiftande arbetsuppgifter som länsstyrelsen kan behöva en publikation för kungörande i särskilda fall. En undersökning av hur man publicerar författningar i utlandet visar också att man i de olika länderna nästan undantagslöst håller sig med regionala officiella tidningar eller författningssamlingar.

För att få ett bättre underlag för bedömningen av denna fråga gick utredningen som nämnts under 1.5 under år 1969 ut med en enkät till ett antal statliga myndigheter, nämligen nio länsstyrelser, två domkapitel, sju domstolar, riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, exekutionsväsendets organisationsnämnd och åtta kronofogdedistrikt samt vidare till fjorton kommuner och till kommunförbundet.

Det övervägande antalet svar innehöll uttalanden att länskungörelserna borde finnas kvar men att de borde göras om till författningssamlingar för länen. Endast ett fåtal instanser ville avskaffa dem helt och några få ville göra om dem till rena informationsorgan.

Utredningen har för sin del kommit fram till att länskungörelserna bör finnas kvar men att de inte längre bör vara organ för kungörelseannonser och tillkännagivanden av allehanda slag utan att de bör inriktas på föreskrifter, påbud och förbud, alltså på sådana beslut som har normerande karaktär och vanligen är av varaktig betydelse. Detta överensstämmer med utredningens under 6.2 utvecklade tankegång att alla författningar skall införas i officiella publikationer. Länskungörelserna bör således göras om till den officiella författningspublikationen för länet. Varje län bör ha en sådan publikation.

På det regionala och lokala planet är det som nyss nämnts främst länsstyrelserna som har s. k. förordningsmakt. Såvitt utredningen kunnat finna har andra statliga regionala eller lokala myndigheter ej befogenhet att meddela föreskrifter av generell giltighet, dock med enstaka undantag. Så har t. ex. lantbruksnämnderna rätt att förbjuda matjordstäkt (se 4.2.1). Vidare bör nämnas de halvt kommunala, halvt statliga trafiknämndernas befogenhet att meddela lokala trafikföreskrifter (se 4.2.2). Det synes inte finnas någon anledning att ha andra publikationer för primärpublicering än länskungörelserna. Där bör alla författningar av regionala eller lokala statliga myndigheter föras in, såsom redan nu sker i flera fall.

8.2 Länskungörelsernas benämning

Under 7.3 har utredningen uttalat att det vore av värde om alla författningspublikationer, som är avsedda för primärpublicering av föreskrifter till allmän efterrättelse, benämndes författningssamling. Om länskungörelserna görs om till författningspublikationer för länen bör de enligt utredningens mening kallas länens författningssamlingar. Så bör t. ex. Västerbottens läns allmänna kungörelser i stället benämnas Västerbottens läns författningssamling.

8.3 Länets författningssamling – innehåll

I länets författningssamling bör införas alla beslut av författningskaraktär som fattas av regionala statliga myndigheter och i förekommande fall av lokala statliga myndigheter. Detsamma bör enligt utredningens mening vidare gälla t. ex. sådana lokala trafikföreskrifter som beslutas av trafiknämnderna men som ej utmärks genom vägmärke.

Statskontoret har den 19 augusti 1970 överlämnat till Kungl. Maj:t en av den s. k. landskansliutredningen utarbetad utredningsrapport med vissa förslag rörande länsstyrelsernas handläggning av ärenden om lokala trafikföreskrifter. Där föreslogs bl. a. att kungörelse om länsstyrelsens beslut i sådana fall där lokal trafikföreskrift ej tillkännages genom vägmärke skulle införas i ortstidning i stället för i länskungörelserna.

Av vad utredningen tidigare anfört framgår att den ej delar den uppfattning som kommit till uttryck i landskansliutredningens rapport. Sådana lokala trafikföreskrifter som ej utmärks genom vägmärke bör i likhet med andra beslut av författningskaraktär kunna återfinnas i länets författningssamling. Meddelande om länsstyrelsens beslut synes dock även böra införas i ortstidning, i likhet med vad som nu sker beträffande trafiknämndens beslut. Se vidare 9.3.

Vad beträffar beslut av kommuner eller kommunala myndigheter bör lokala ordningar, vilka fastställs av länsstyrelsen och publiceras i länskungörelserna, i fortsättningen införas i länets författningssamling. Enligt utredningens mening bör därvid hela texten publiceras, inte bara en notis om att den lokala stadgan fastställts.

I länskungörelserna finner man ibland beslut av Kungl. Maj:t eller av en central förvaltningsmyndighet, t. ex. lantmäteristyrelsen eller vägverket, då beslutet ej angår hela landet utan endast ett eller flera län. Enligt utredningens mening är det lämpligt att behålla denna möjlighet för centrala organ att kungöra beslut, som rör bara ett län, i länets författningssamling i stället för att belasta de centrala författningspublikationerna. På den beslutande myndigheten bör det ankomma att bestämma vilken publiceringsform som är lämpligast i det enskilda fallet. Självfallet kan, efter ett bedömande av behovet av genomslagskraft, en i SFS publicerad författning återges även i ett visst eller vissa läns författningssamling.

När det gäller att avgöra om ett beslut har författningskaraktär eller ej bör vad som anförts under 7.4.1 kunna äga motsvarande tillämpning. Vad man särskilt bör hålla fast vid är att straffsanktionerade beslut, som vänder sig till en obestämmd krets personer och som alltså ej delges

personligen med dessa, alltid införs i länets författningssamling.

De normer som här avses har såtillvida en lokal anknytning som de avser ett län eller del av ett län. Vanligen torde de emellertid rikta sig mot var och en som vistas i länet, oavsett om han är bosatt i länet eller ej, som t. ex. fridlysningsbesluten. Ibland är föreskriften så lokalt begränsad att den bara avser en eller flera bestämda fastigheter. Om den då endast riktar sig till den aktuella ägaren finns det ingen anledning att ta in den i författningssamlingen, men om föreskriften riktar sig även till framtida ägare och förutsätter att dessa rättar sig efter den oavsett om de fått del av den eller ej bör den enligt utredningens mening införas i författningssamlingen.

Till de lokalt begränsade besluten som avser en obestämd krets av personer hör även planbesluten, t. ex. om stadsplan eller byggnadsplan. De är i princip kommunala beslut men skall fastställas av länsstyrelsen. F. n. finns inte någon regel att de skall införas i länskungörelserna, men enligt utredningens mening talar intresset av åtkomlighet och överblick för att även de bekantgörs i länens författningssamlingar (jfr 11.9).

Såvitt utredningen har sig bekant förekommer det inte på det regionala eller lokala planet råd eller anvisningar av någon större betydelse för tillämpningen av författningar. Skulle några sådana utfärdas bör det inte möta hinder att ta in dem i länets författningssamling, om så anses lämpligt.

8.4 Länets författningssamling – utformning

Länskungörelserna är redan nu tämligen lika inbördes och har en utformning som i stort överensstämmer med Svensk författningssamling sådan denna var före 1971, då utredningens förslag om SFS genomfördes. Enligt utredningens mening är det lämpligt att länens författningssamlingar nu ges en typografi och en utformning i övrigt som ansluter till SFS och de centrala myndigheternas författningssamlingar. Vad utredningen anförut ovan under 7.6 om format, typografi, identifieringsuppgifter, kronologi och systematik samt pärmar bör i allt väsentligt kunna tillämpas även i fråga om länens författningssamlingar.

Förslaget innebär bl. a. att man inte bör trycka mer än en författning på varje blad. Ett starkt stöd för denna uppfattning har utredningen fått i remissvaren beträffande länskungörelserna, där den allmänna meningen varit att länskungörelserna borde ha bara en författning i varje häfte och att de dessutom borde levereras kantskurna och hålslagna.

Vad numreringen beträffar vill utredningen framhålla att det bör vara en gemensam löpnummerserie för hela länsstyrelsen, vilket f. ö. redan införts i samtliga län fr. o. m. den 1 juli 1971.

Som sakord kan man med fördel i länens författningssamlingar ange bl. a. namnen på de kommuner som berörs av en viss föreskrift, vilket möjliggör att författningarna samlas kommunvis.

Pärmar för länens författningssamlingar bör lämpligen tillhandahållas av Allmänna Förlaget. De kan förslagsvis vara lika för alla län men ha varierande text på framsida och rygg.

Författningssamlingarna bör varje år förse med alfabetiskt och systematiskt register.

9 Kommunerna och författningspubliceringen

9.1 *Brister i nuvarande system*

Inledningsvis bör erinras om att utredningen med kommun åsyftar endast borgerliga primärkommuner, eftersom de kyrkliga kommunerna ej har någon egentlig förordningsmakt och deras normbeslut i övrigt är av så begränsad betydelse för allmänheten att det saknas anledning att ge några riktlinjer för hur de bör publiceras. Vad nu sagts får åtminstone idag anses gälla också landstingskommunerna, även om utvecklingen går mot ett allt större inflytande över länets medborgare för dessa kommuner.

Redan tidigare har nämnts (5.4) att beslut av kommunfullmäktige och kommunala nämnder skall redovisas i sammanträdesprotokoll och att tillkännagivande om justeringen av protokoll skall anslås på kommunens anslagstavla. Härigenom och genom att kommunfullmäktiges sammanträden skall kungöras öppnas möjlighet för kommunmedlemmarna att följa beslutsfattandet inom kommunen. Genom att tillkännagivandet på anslagstavlan bildar utgångspunkt för beräkning av besvärstiden har anslaget på tavlan fått rättslig betydelse. Detta tvingar den som vill följa beslutsfattandet i avsikt att eventuellt besvara sig att studera kommuntavlan, i den mån han inte litar på dagspressens redovisning av fullmäktigesammanträdena. Även om anslagstavlan såsom kungörandemedium har sina brister kan man säga att det genom denna är något så när väl sört för den s. k. kungörelsefunktionen (jfr 2.5).

När det gäller handboksfunktionen står det onekligen sämre till. Den enda av lagstiftningen skapade möjligheten att komma åt besluten är att studera sammanträdesprotokollen. Dessa är ofta synnerligen omfattande och svåröverskådliga. Där i förekommer beslut av alla slag varvade om varandra. Beslut av författningskaraktär finns inte samlade för sig. Överblicken försvåras också av att protokollen innehåller uppgifter om annat än beslut, t. ex. om närvarande ledamöter och omröstningsförfarandet. Slutligen är protokollen vidlyftiga genom att där i brukar intas beredningshandlingar, utredningar och yttranden av remissinstanser. Eftersom ändamålet med protokollet är att återge fullmäktiges beslut saknas där i uppgift om senare fastställelse av statlig myndighet, om ändring med anledning av besvär o. dyl.

Utredningen anser det inte tillfredsställande att det skall vara så svårt att få tillgång till kommunala beslut av författningskaraktär. Likaväl som statliga föreskrifter bör kommunala föreskrifter kunna återfinnas i en officiell publikation, samlade på ett överblickbart sätt. Det sagda får allt större betydelse ju större kommunerna blir. Därvid uppställer sig emellertid flera frågor. Vilken publikation bör i så fall väljas? Vilka föreskrifter bör tas in i publikationen? Vilken rättslig betydelse bör tillerkännas införandet i publikationen? Vilka författningsbestämmelser behövs om publikationen?

9.2 *Angränsande utredningar*

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 har chefen för civildepartementet tillkallat ett antal sakkunniga för att göra en översyn av den kommunala demokratin, Utredningen (C 1970:29) om den kommunala demokratin. I direktiven för utredningen anförde departementschefen bl. a.

En levande kommunal demokrati förutsätter att den kommunala självstyrelsen omfattar frågor som är av väsentlig betydelse för medborgarna. En annan förutsättning är självfallet att medborgarna ges möjligheter till medverkan och insyn i den kommunala verksamheten och därmed får bättre möjligheter att öva inflytande på verksamheten. — Bland åtgärder som de sakkunniga bör överväga är sådana som syftar till att förbättra förutsättningarna för information till förtroendemännen och medborgarna om den kommunala verksamheten under olika skeden av beslutsprocessen. En särskild fråga i detta sammanhang är formerna för insyn och inflytande i kommunala bolag och andra särskilda rättssubjekt. Åtgärder som nu har berörts torde i allmänhet kunna vidtas utan lagändringar. — Enligt gällande lagstiftningstradition på detta område bör kommunerna i möjlig mån ges frihet att själva bestämma om formerna för sin verksamhet. Tillkomsten av större och bättre rustade kommunala enheter talar för att man strävar efter att öka kommunernas frihet i detta avseende. De sakkunniga bör därför, i den mån åtgärder som de finner lämpliga inte kan vidtagas inom ramen för gällande lagstiftning, i första hand överväga ändringar som gör det möjligt för kommunerna att vidta åtgärder men inte tvingar dem att göra det.

Samtidigt tillkallade chefen för civildepartementet en sakkunnig jämte experter för lagteknisk översyn av kommunallagarna, Utredningen (C 1970:30) rörande lagteknisk översyn av kommunallagarna m. m. Enligt direktiven borde översynen ske med syfte att göra lagstiftningen enklare och mera enhetlig samt i förekommande fall anpassa bestämmelserna till utvecklingen av kommunal praxis.

Utredningen om författningspublicering har haft kontakt med de båda utredningarna. Efter överläggning med utredningen om den kommunala demokratin har det ansetts lämpligt att utredningen om författningspublicering behandlar frågan om kommunala författningssamlingar.

9.3 *Länskungörelserna eller kommunala författningssamlingar?*

Vad beträffar frågan om vilken publikation som bör väljas för kommunala föreskrifter har utredningen övervägt om länskungörelserna eller särskilda kommunala författningssamlingar är det bästa mediet.

Länskungörelserna innehåller redan nu kommunala ordningar och vissa andra föreskrifter som skall fastställas av länsstyrelsen. Det vore tänkbart att ha ett system enligt vilket alla kommunala beslut av författningsskäraktär skulle införas i länskungörelserna, oavsett om de skall fastställas av länsstyrelsen eller ej. Särskilt om länskungörelserna görs om till en författningssamling för hela länet, vilket utredningen föreslår (se 8.2), kunde ett sådant system te sig motiverat.

Den andra metoden är att lita till särskilda kommunala författningssamlingar. I så fall borde varje kommun hålla sig med en kommunal författningssamling. Däri skulle intas alla ifrågavarande föreskrifter, oavsett om de fastställs av länsstyrelsen eller ej, och man skulle ej längre ha anledning att föra in några kommunala beslut i länskungörelserna (länets författningssamling).

Mellan dessa båda ytterligheter kan man tänka sig olika mellanformer. En är att de största städerna har egna kommunala författningssamlingar, vari deras beslut tas in, medan övriga kommuner anlitar länets författningssamling för sina kommunala författningar. En annan variant är att göra det valfritt för kommunerna att inrätta egna författningssamlingar. De kommuner som skaffar sig sådana skulle ej anlita länets, medan de som saknar egna författningssamlingar använder länets författningssamling. Slutligen kan man tänka sig att även i fortsättningen ta in vissa beslut i länets författningssamling medan återstoden införs i den kommunala författningssamlingen, eventuellt med den modifikationen att man däri införde alla beslut, även dem som förs in i länets författningssamling.

I den enkät till några kommuner under hösten 1969, som utredningen omnämnt under 1.5, ställde utredningen bl. a. följande frågor.

(Fråga 7): Hur anser Ni att man bör kungöra kommunala föreskrifter:

- a) Alla kommunala föreskrifter tas in i länets kungörelsesamling
- b) En del kommunala föreskrifter tas in i länskungörelserna medan kommunen själv svarar för kungörandet av andra föreskrifter
- c) Kommunen svarar själv för kungörande av alla kommunala föreskrifter, varför sådana ej skall förekomma alls i länskungörelserna
- d) Andra alternativ?

(Fråga 8): Vad anser Ni om en ordning som skulle innebära att Stockholm, Göteborg, Malmö och eventuellt ytterligare några andra större städer själva svarar för publiceringen av sina föreskrifter, medan övriga kommuners föreskrifter kungörs i länskungörelserna?

Enkäten riktade sig till 14 primärkommuner, varav 9 städer och 5 landskommuner. Svar erhöles från 6 städer och 2 landskommuner, nämligen Stockholm, Malmö, Karlskrona, Hässleholm, Borås och Linköping samt Partille och Järfälla landskommuner. Ingen kommun ansåg att alla kommunala föreskrifter skulle tas in i länets kungörelsesamling. Några kommuner menade att av länsstyrelsen fastställda föreskrifter borde tas in i länskungörelserna medan övriga borde kungöras genom kommunens försorg. Fyra kommuner syntes mena att alla föreskrifter borde kungöras helt genom kommunens försorg. Ingen kommun ville förorda den ordningen som skisserades i fråga 8. Flera svar innehöll att det borde vara ett enhetligt system över hela landet. En kommun menade

dock att sådana kommuner som ej hade kommunala författningssamlingar borde kunna anlita länskungörelserna i stället.

I likhet med de tillfrågade kommunerna anser sig utredningen böra avvisa alternativet att alla kommunala författningar förs in i länskungörelserna (länets författningssamling). Även om man genom ett sådant förfaringssätt skulle bespara sig kostnaden för kommunala författningssamlingar skulle länets författningssamling bli så omfattande och svårhanterlig att den inte skulle vara praktiskt användbar. Kommunala föreskrifter är normalt av intresse bara för kommunens egna medlemmar och en stor del av innehållet i länets författningssamling skulle sålunda komma att sakna intresse för de flesta läsarna.

Av i stort sett samma skäl avvisar utredningen en ordning som skulle innebära att vissa kommuner anlitar länets författningssamling medan andra kommuner använder egna kommunala författningssamlingar. Därtill kommer nackdelen av att ha skilda system i olika delar av landet, något som ter sig omotiverat när vi nu fått en enhetlig kommundyp.

Den kommunala förvaltningsorganisationen har under senare år blivit betydligt utvecklad. Detta beror på en påtaglig strävan att öka den kommunala självstyrelsen. Som ett uttryck för detta har man i många fall tagit bort skyldigheten att underställa kommunala beslut statlig myndighets prövning (jfr 5.3.2 och 5.3.6). Fortfarande skall dock alla beslut som innebär förfogande över de statliga straffsanktionerna underställas länsstyrelsen. Även en del andra beslut av stor betydelse för medborgarna skall underställas statlig myndighets prövning. I fråga om lokala ordningar och en del andra författningar finns föreskrifter att bestämmelserna skall kungöras i länskungörelserna. Utredningen finner det därför inte lämpligt att slopa länskungörelserna som kungörelsemedium för kommunala föreskrifter. Enligt utredningens mening bör även i fortsättningen sådana bestämmelser som kan medföra straffansvar för medborgarna införas i en statlig myndighets författningssamling. Om man helt skulle lita till de kommunala författningssamlingarna fordrades att dessa var författningsmässigt reglerade på samma sätt som de statliga författningssamlingarna. Som utredningen kommer att utveckla längre fram (9.6) synes detta vara mindre lämpligt.

Utredningen har kommit fram till att en mindre del av de kommunala författningarna, nämligen lokala ordningar och vissa andra föreskrifter enligt vilka den enskilde kan ådraga sig straff eller annan samhällets åtgärd, bör införas i de till länens författningssamlingar omgjorda länskungörelserna (se 8.3) men att kommunala föreskrifter dessutom bör införas i kommunala författningssamlingar, en i varje kommun. Genom de kommunala författningssamlingarna möjliggörs en samlad överblick över föreskrifter och normer av olika slag som gäller beträffande kommunalförvaltningen och som i många fall måste vara av stor vikt för kommunmedlemmarna. Visserligen får man i så fall i någon mån en dubbelpublicering, men utredningen anser ändå detta böra föredragas framför alternativet att endast ta med det som ej införts i länets författningssamling.

Antalet kommuner uppgick den 1 januari 1972 till 464. Efter kommunreformens genomförande vid utgången av år 1973 torde

antalet kommuner ha minskat till omkring 270. Utredningen har inte helt klart för sig hur många kommuner som nu har författningssamlingar men det vill synas som om det rör sig om minst ett 60-tal. Utredningens förslag innebär således att ett mycket stort antal kommuner måste inrätta egna författningssamlingar. Svenska kommunförbundet har i en skrivelse i juli 1969 till utredningen uttalat att kommunreformen torde medföra att så gott som samtliga kommuner får egna författningssamlingar; de mindre kommunerna sammanläggs med eller till större kommuner, och med stora kommuner ökar självfallet behovet av information. Inrättandet av nya kommunala författningssamlingar medför en ökning av kostnaderna, vilket kan vara besvärande i en tid då de kommunala utgifterna måste begränsas. Utredningen är emellertid för sin del övertygad om att kommunens författningssamling är en viktig länk i den kommunala informationen och att inrättandet av sådana kommunala författningssamlingar dessutom underlättar det kommunala förvaltningsarbetet och därigenom innebär en rationalisering. Därtill kommer att redan nu flera kommunala författningar trycks. En utgivning av tryckt material i en enhetlig serie under enhetligt namn och med gemensam numrering innebär i och för sig inte en kostnadsökning.

9.4 De kommunala författningssamlingarnas utformning

Det kommunala författningstrycket är mycket olika i skilda kommuner beträffande både utformning och innehåll. Såväl format, uppläggning, typografi som numrering varierar. Enligt utredningens mening är det önskvärt att en större enhetlighet kommer till stånd, vilket skulle underlätta författningssamlingarnas användning. Å andra sidan har departementschefen i direktiven för utredningen om den kommunala demokratin uttalat att kommunerna enligt gällande lagstiftningstradition bör i möjlig mån ges frihet att själva bestämma formerna för sin verksamhet (se 9.2). Det gäller alltså att avväga kommunernas intresse av frihet mot önskan om enhetlighet i hela landet.

F. n. kan man urskilja två huvudtyper av kommunala författningssamlingar, de kronologiska utgåvorna och de systematiska lösbladssystemen (jfr 5.5). Eftersom det finns sakliga skäl som talar för båda typerna bör kommunerna kunna välja mellan dem. Däremot synes skäl saknas att ha flera olika typer av kronologiska samlingar eller flera olika former av lösbladssystem. Enligt utredningens mening bör riktlinjer utarbetas för såväl de kronologiska som de systematiska samlingarna. Den äldre typen av författningssamlingar som bestod av bundna böcker, i vilka man samlade alla författningar som gällde vid en viss tidpunkt, bör knappast användas för kommunens författningar, eftersom böckerna inte kan hållas aktuella utan fordrar supplement eller täta omtryck.

Då det gäller de kronologiska författningssamlingarna uppställer sig frågan om de bör ges en utformning som överensstämmer med SFS och övriga statliga författningssamlingar. Enligt utredningens mening bör flera av kännetecknen för SFS användas även för de kronologiska kommunala författningssamlingarna. Detta gäller framför allt kravet på löpnummer och rekommendationen om kompletterande saknummer. Däremot bör

det i och för sig inte finnas något önskemål om att författningssamlingarna överensstämmer med SFS till utseendet i vinjett o. d. Alltför många, enahanda utformade författningsutgåvor kan leda till förväxlingar, något som bör undvikas.

Vad utredningen anført ovan under 7.8 om lösbladssystem bör kunna tillämpas även på kommunala författningssamlingar i den mån de bygger på lösbladsprincipen.

Såväl kronologiska som systematiska författningssamlingar bör ha benämningen Kommunal författningssamling. Vad formatet beträffar synes kommunerna böra välja mellan A 5 och statsformat men undvika andra format. Helst bör statsformatet användas. Detta underlättar nämligen för den som vill systematisera och samla såväl statliga som kommunala författningar inom särskilda ämnesområden att få enhetliga och lätthanterliga serier.

Samtliga kommunala författningssamlingar bör förse med alfabetiska sakregister, helst även med systematiska register. I kronologiska författningssamlingar bör författningarna tilldelas löpnummer på samma sätt som SFS-författningar.

I de kommunala författningssamlingarna bör införas i huvudsak de olika typer av normbeslut som utredningen redogjort för under 5.3, men kommunerna bör i någon mån kunna välja att ta med mer eller mindre material i sina samlingar. Såväl kronologiska som systematiska samlingar bör ämnesindelas enligt saknummerprincipen och det synes önskvärt att samtliga kommuner har likartad ämnesindelning.

9.5 Den kommunala författningssamlingens rättsliga betydelse

Enligt gällande rätt är publicering i Svensk författningssamling av riksdagens och Kungl. Maj:ts författningar en förutsättning för att dessa skall träda i tillämpning. I avsnitt 6.2 har utredningen uttalat att det nuvarande systemet med krav på kungörande av lagar och i princip även andra författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t i en officiell publikation bör bibehållas och att det t. o. m. bör utsträckas i förhållande till vad som nu gäller. I anslutning härtill har utredningen övervägt om kommunala författningssamlingar bör tilläggas rättslig betydelse så att en kommunal författning inte skall kunna träda i kraft förrän den införts i en kommunal författningssamling.

Utredningen har emellertid därvidlag kommit fram till en annan uppfattning. Den kommunala verksamheten är synnerligen vittförgrenad och mångskiftande. Frågan om den kommunala kompetensens omfattning är mycket svår att besvara. Kommunallagens kompetensbestämmelse ger föga ledning utan denna får i de flesta fall sökas i rättspraxis. Besvärösförfarandet är av grundläggande betydelse för såväl statens som medborgarnas kontroll. Även frågan om verkställbarheten av kommunala beslut i konkreta fall är besvärlig. En fast punkt i denna tämligen svårgripbara materia är beslutsfattandet med protokoll, justering och anslag om justeringen. Att härtill uppställa ett nytt krav på att kommunala normbeslut skall kungöras i en författningssamling vid äventyr att de ej kan verkställas synes få svåröverskådliga konsekvenser. Osäkerhet måste

uppstå om vilka beslut som skall publiceras på detta sätt och om förutsättningarna för verkställighet av beslut föreligger. Utredningen vill därför inte se de kommunala författningssamlingarna som rättsliga förutsättningar för tillämpning av författningarna utan endast som hjälpmedel att överblicka dem, alltså som rena informationskällor vid sidan om andra, såsom tidningsannonsering, broschyrer till hushållen m. m.

Även om de här skisserade författningssamlingarna i likhet med de kommunala författningssamlingar som nu finns har sin största betydelse som praktiska hjälpmedel för kommunaltjänstemännen och förtroendemännen bör de också ses som viktiga hjälpmedel för att underlätta för allmänheten att få insyn i den kommunala verksamheten. Detta bör beaktas såväl vid deras utformning som vid deras distribution.

9.6 Författningsregleringen

Vad nu sagts om de kommunala författningssamlingarnas funktion har självfallet avgörande betydelse för frågan om vilken författningsreglering som behövs. På ett tidigare stadium har utredningen övervägt att man borde reglera de kommunala författningssamlingarna genom samma författningar som SFS, de centrala verkens författningssamlingar och länens författningssamlingar (jfr 11.3). Utredningen ser dock inte på de kommunala författningssamlingarna, till skillnad från andra författningssamlingar, på sådant sätt att de bör tilläggas rättslig betydelse, och därav följer att de ej heller behöver lagtekniskt behandlas på samma sätt. I stället har utredningen undersökt om man lämpligen bör införa några bestämmelser om kommunala författningssamlingar i kommunallagen.

30 § kommunallagen stadgar att kommunstyrelsen skall leda förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. I andra stycket uppräknas under punkterna a)–f) olika uppgifter för kommunstyrelsen. Under e) anges att styrelsen har att vårda och förteckna de kommunala arkiven, i den mån sådant ej enligt lagen ankommer på annan. Det vore här möjligt att införa ytterligare en punkt eller ett tillägg till punkten e) där det föreskrivs att kommunstyrelsen skall ge ut kommunens författningssamling. För att ytterligare befästa den kommunala författningssamlingen kan man tänka sig att i ett särskilt lagrum ange vad som skall införas däri. Man kan såsom t. ex. 40 a § ställa upp följande bestämmelse.

I kommunens författningssamling införs av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, annan kommunal nämnd eller annat kommunalt organ beslutade

- a) ordningar och stadgor,
- b) taxor och avgifter,
- c) reglementen för nämnder,
- d) stadgar för verk, bolag och stiftelser,
- e) löne- och tjänstebestämmelser,
- f) andra föreskrifter som är av betydelse för allmänheten.

I första stycket nämnda beslut, som skall underställas statlig myndighet för fastställelse, införs först sedan de fastställts.

Att införa detaljerade regler i kommunallagen kan vara mindre lämpligt, särskilt som det i direktiven för utredningen om lagteknisk översyn av kommunallagarna m. m. har angetts att kommunallagstiftningen bör göras enklare. Därtill kommer att en detaljreglering kan lägga stora band på kommunerna. Utredningen har för sin del samrått med representanter för Svenska kommunförbundet i fråga om eventuella riktlinjer för de kommunala författningssamlingarna. Sedan utredningen framlagt sina tankegångar om kommunala författningssamlingar har kommunförbundets representanter förklarat sig anse, att förbundet torde vara villigt att medverka till en rekommendation att kommunerna ger ut egna författningssamlingar och till utfärdande av riktlinjer för dessas innehåll och utformning i anslutning till vad utredningen anfört.

Utredningen har till följd av det sagda stannat för att föreslå ett mer allmänt hållet tillägg till kommunallagens 30 §. Enligt utredningens mening bör i dess andra stycke införas en bestämmelse, enligt vilken kommunstyrelsen har att ombesörja att viktigare kommunala föreskrifter fortlöpande ges ut av trycket i en kommunal författningssamling.

Utredningen har under avsnittet 6.5 uttalat att gällande specialregler om annonsering av kommunala beslut i ortstidning o. dyl. bör bibehållas vid sidan om de generella föreskrifter om författningspublicering, som utredningen lägger fram förslag till.

10.1 *Alla bestämmelser samlas på ett ställe*

Av redogörelsen i kapitel 3 framgår att flera centrala myndigheter ger ut register till sina författningspublikationer. Ofta är det alfabetiska eller kronologiska årsregister men man finner ibland även förteckningar över alla gällande föreskrifter och anvisningar, som en myndighet meddelat. Endast i undantagsfall är det fråga om register som omfattar mer än myndighetens egna normer. Ett exempel på sådant undantag är planverkets årliga register som upptar alla bestämmelser som rör byggnadsväsendet, oavsett vilken myndighet som utfärdat bestämmelsen (se under 23 i bilaga 2). Ofta är registren emellertid knapphändiga och ibland saknas de helt.

Någon vägledning kan man få genom Sveriges offentliga publikationer, som ges ut av riksdagsbiblioteket varje år. Man kan där finna sådana föreskrifter eller anvisningar som framträder som särskilda publikationer, t. ex. anvisningar av arbetarskyddsstyrelsen, men inte varje föreskrift som ingår i en cirkulärserie eller en författningssamling. Därtill kommer att bibliografierna ges ut med tämligen stor fördröjning.

Det finns därför inte något enhetligt register eller enhetligt system av register som omfattar förvaltningsmyndigheternas normgivning. Det finns inte någon publikation som ger upplysning om vilka bestämmelser som utfärdats på ett visst förvaltningsområde eller i en viss fråga. Detta kan vara besvärande för organisationer och företag, särskilt som flera myndigheter ofta har uppgifter inom ett och samma förvaltningsområde. I många fall har de även att utfärda tillämpningsföreskrifter till en och samma författning eller författningsgrupp, varvid föreskrifterna kommer att bli publicerade i olika skriftserier. Inte ens den mest ambitiöse kan följa dessa författningspublikationer för att få reda på om där finns någon bestämmelse som rör honom.

Utredningen har därför kommit fram till att man måste inrätta en *registerpublikation* som är gemensam för alla myndigheter, i varje fall de centrala (jfr 6.3 och 6.7). Den bör ges ut regelbundet och bör innehålla alla bestämmelser som utfärdats sedan föregående nummer. Olika sammanställningar och index bör också ges ut.

För utgivningen av publikationen måste finnas en ansvarig instans, en författningscentral, och denna måste ha tillgång till alla bestämmelser som utfärdas. Myndigheterna bör därför vara skyldiga att omedelbart efter utfärdandet leverera sina bestämmelser dit. Såsom utredningen redan antytt (se 7.7) bör leveransskyldigheten omfatta inte bara "föreskrifter till allmän efterrättelse" utan även anvisningar och råd som har intresse för allmänheten eller tjänstemän i andra myndigheter. Endast i fråga om rent interna föreskrifter och anvisningar saknas anledning föreskriva leveransskyldighet. Leveransskyldigheten bör vidare omfatta såväl tryckt som stencilerat och på annat sätt mångfaldigt material.

Eftersom centralen enligt utredningens förslag även skall tjäna som upplysningscentral (jfr 6.7) bör den ha tillgång till författningshandböcker, register och andra sammanställningar som kan underlätta kännedomen om och överblicken över författningarna. I den mån myndigheterna ger ut sådana bör de likaledes leverera dem till centralen.

Med hänsyn till principen om interndebitering myndigheterna emellan, vilken numera genomförs i allt större utsträckning, bör myndigheterna kunna ta betalt av centralen för mer betydande handböcker o. dyl. under det att det fortlöpande materialet med hänsyn till upplysningsvärdet bör levereras utan kostnadsdebitering.

Då det gäller regionala och lokala statsmyndigheters bestämmelser är det inte lika klart att de bör samlas centralt och inflyta i en gemensam registerpublikation. Utredningen har dock kommit fram till att det är lämpligt att även länskungörelserna (länens författningssamlingar) lämnas till centralen efter hand som de ges ut. Därigenom kan centralen bättre fylla sin funktion som upplysningsbyrå och det blir lättare för myndigheter på olika nivåer att jämföra de regionala bestämmelserna. Dessa skulle dock inte behöva införas i den gemensamma registerpublikationen utan enbart finnas tillgängliga hos centralen.

Härutöver bör centralen få del av alla författningar som kommer ut i SFS liksom sådana Kungl. brev som innehåller tillämpningsföreskrifter till författningar, men som ej flyter in i SFS.

Det torde däremot inte finnas anledning att samla de kommunala författningssamlingarna hos centralen. Möjligen är det lämpligt att kommunförbundet söker samla de kommunala författningarna i en dokumentationsenhet.

10.2 Författningscentralens uppgifter

Centralens uppgift bör kort vara att samla och registrera författningar, anvisningar och råd, att utarbeta och fortlöpande ge ut förteckningar och sammanfattningsregister över dem samt att lämna upplysningar.

10.2.1 Insamlandet

Som nämnts i föregående avsnitt skall myndigheterna vara skyldiga att leverera sina normer till centralen. I många fall kommer myndigheterna att vara tveksamma om den närmare omfattningen av leveransskyldigheten. Centralen och myndigheten bör då i samråd avgöra om en viss

föreskrift eller anvisning är av sådant slag att den bör lämnas till centralen. Centralen bör också vara aktivt verksam för att få in sådana beslut och normer som myndigheterna bör överlämna dit.

I fråga om föreskrifter och anvisningar inom försvarsmakten har utredningen redan tidigare (se 7.9) uttalat att någon myndighet inom försvaret, förslagsvis försvarets civilförvaltning, bör välja ut vad som skall tillställas författningscentralen för intagande i det centrala registret och att centralen dessutom bör ha tillgång till en komplett samling av TKG såsom uppslagsverk.

När centralen börjar sin verksamhet bör den söka bygga upp en komplett samling av gällande författningar. Varje myndighet bör därför inventera sitt bestånd av föreskrifter och anvisningar och upprätta en förteckning över vad som gäller samt överlämna förteckningen jämte gällande bestämmelser till centralen. Utredningen föreslår att Kungl. Maj:t utfärdar bestämmelser härom.

På flera håll finns redan nu mer eller mindre omfattande kartotek över lagar och bestämmelser. Här bör nämnas riksrevisionsverkets kortregister, som upptar alla författningar som omnämns i statsliggaren, tullverkets författningssektions kortregister över författningar i Tullverkets författningssamling och Tullverkets författningshandböcker samt registret över SFS-författningar i Allmänna Förlagets SFS-expedition. En del centrala verk, t. ex. naturvårdsverket, för sammanfattande riksregister över lokala föreskrifter. Centralen bör söka dra nytta av alla sådana register i sin strävan att samla fullständiga uppgifter om gällande författningar.

De författningspublikationer som utredningen samlat in under arbetets gång torde få överlämnas till centralen.

10.2.2 Registreringen

Ändamålet med registreringen är att underlätta för centralen att hålla reda på vilka författningar som meddelats, vilka som gäller, när de är ändrade, vilka som har upphävts, vilka tillämpningsföreskrifter som har getts till en viss författning, vilka bestämmelser som finns inom ett visst ämnesområde, i vilken publikation en viss författning finns intagen osv. I ett manuellt system borde därför ett omfattande kortregister byggas upp.

Det är utredningens mening att ett ADB-system med fördel kan ersätta ett sådant kortregister. Den interna registreringen kan då samtidigt bilda underlag för extern information. Författningarna som kommer in till centralen bör inte bara placeras i vederbörande författningspublikation utan även användas som underlag för databehandlingen. Diverse uppgifter om författningen, såsom utfärdande myndighet, rubrik, beslutsdatum, löpnummer, eventuellt saknummer, sakord, författningspublikation, ändringar och upphävanden samt i fråga om tillämpningsförfattning tillämplig huvudförfattning bör tillföras datorn kontinuerligt. Informationssystemet bör uppdateras (aktualiseras) så ofta att centralen har tillgång till färsk uppgifter. Frågan om användning av ADB diskuteras ytterligare under 10.5.

I den mån någon central förvaltningsmyndighet genom egen terminal kommer att vara ansluten till ADB-systemet kan det övervägas att myndig-

heten själv tillför systemet de här nämnda registeruppgifterna. En förutsättning härför bör dock vara att uppgifterna ges en sådan form att de passar in i de förteckningar och sammanfattningsregister som ges ut av centralen.

10.2.3 Utarbetande av register till SFS

Utredningen har i betänkandet SOU 1970:48 föreslagit att en arbetsgrupp skall tillsättas för att inventera de författningar som intagits i SFS och utarbeta ett tryckt sammanfattande register över alla gällande författningar. Enligt förslaget skulle registret vara systematiskt uppställt och dessutom ha en alfabetisk avdelning och en förteckning över författningsändringar. Det skulle ges ut varje år. Utredningen föreslog vidare att varje utsändning av SFS skulle förse med en innehållsförteckning och att alfabetiska register skulle ges ut varje kvartal, varvid senare register skulle kumuleras med föregående.

Förslaget om *innehållsförteckning* har genomförts fr. o. m. början av 1972. Innehållsförteckningen utarbetas av Allmänna Förlagets SFS-expedition. Även förslaget om *kvartalsregister* har följts. Ett första kvartalsregister, omfattande januari–mars 1972, gavs ut i maj 1972. Ett andra register, omfattande januari–juni 1972, kom ut i början av augusti 1972. Ett tredje register för tiden januari–september 1972 kom ut i mitten av oktober 1972. De upptar periodens författningar i nummerordning och har ett alfabetiskt index. Även *drsregistret*, som kom ut i mars 1973, har fått samma utformning.

Förslaget om en arbetsgrupp och om ett ämnesindelade register har ej genomförts. I stället har från statsrådsberedningen och samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet i oktober 1971 givits ut ett kronologiskt register över författningar, publicerade i SFS 1920–1969, och ett alfabetiskt s. k. KWOC-register över rubrikerna till samma författningar. Registren, som är att uppfatta som provisoriska, har remitterats till ett stort antal myndigheter för yttrande. Sedan remisstiden gått ut i mars 1972 har man inom statsrådsberedningen, efter visst samråd med utredningen, inriktat arbetet på ett tryckt *sammanfattande register* över SFS-författningar, vilket skall ges ut periodiskt, om möjligt varje år. Enligt planerna skall registret innehålla författningsrubrikerna i nummerordning och ha en omfattande alfabetisk avdelning. Uppgift om författningsändringar skall stå i anslutning till författningsrubrikerna. Förhandlingar har upptagits med Allmänna Förlaget om produktion av registret.

Som ett led i arbetet på att upprätta ett register över gällande författningar i SFS har Kungl. Maj:t i februari 1973 genom särskilt beslut (se SFS 1973:76) upphävt inte mindre än 843 äldre författningar.

Det är således ett omfattande och tidskrävande registerarbete som utförts inom statsrådsberedningen. Enligt utredningens mening bör dessa uppgifter tas om hand av författningscentralen så att statsrådsberedningens granskningsavdelning avlastas i motsvarande mån. Det bör därigenom också bli lättare att tillgodose konstitutionsutskottets önskemål om ändamålsenliga register som är tillgängliga utan dröjsmål (KU 1971:34 s. 17 och 1972:26 s. 4).

Centralens uppgift bör således vara att svara för utarbetandet av de nu nämnda registren. Den bör undan för undan öka säkerheten i sammanfattningsregistret genom kontroller och samråd med ansvariga inom departementen och, i mån av tid, inventera författningsmaterialet också för tiden före 1920. Utredningen vill även återkomma till förslaget om en klassificering av författningsmaterian och finner att en av centralens arbetsuppgifter bör vara att närmare överväga och att vidareutveckla utredningens skiss till ämnesindelning för författningar (se bilaga 2 till SOU 1970:48). En redogörelse för utredningens sekreterares arbete i denna fråga samt synpunkter på det fortsatta registerarbetet fogas till betänkandet som *Bilaga 5*.

10.2.4 Utarbetande av förteckningar över de centrala myndigheternas normer

Centralen bör med tämligen korta mellanrum ge ut en förteckning över de föreskrifter och anvisningar som meddelats av de centrala förvaltningsmyndigheterna. Med något längre mellanrum bör ges ut kumulerade förteckningar som bör vara försedda med index. Varje år bör ges ut sammanfattningsregister över de föreskrifter som kommit ut under året. Eftersom utredningen inte har kunnat bilda sig en exakt uppfattning om hur många föreskrifter och anvisningar det kan bli fråga om, är det svårt att från praktiska och kostnadsmässiga utgångspunkter bestämt säga hur ofta förteckningarna bör ges ut och hur de bör utformas. Följande riktlinjer kan dock föreslås. Centralen bör sedan själv kunna anpassa utgivningen efter vad som ter sig lämpligt. Förteckningarna bör kunna byggas ut undan för undan.

En förebild för förteckningarna har utredningen funnit i vissa biblioteks nyförvärvslistor. En utmärkt sådan ges ut av biblioteket vid handels-högskolan i Stockholm under titeln Ekonomisk dokumentation. Vidare har bl. a. tekniska högskolan tagit ADB-tekniken i bruk för framställning av sin nyförvärvslista.

En enkel uppställning över normerna bör ges ut förslagsvis *var fjortonde dag*. Förteckningen bör ordnas myndighetsvis. Den bör ange – förutom beslutande myndighet – rubrik, författningspublikationens namn, löpnummer, eventuellt saknummer och utgivningsdatum. Det bör även framgå *var man* kan köpa författningen och priset. Om möjligt bör ett alfabetiskt index finnas.

Förslagsvis *var tredje månad* bör dessa uppgifter sammanställas till en kvartalsförteckning. Även denna bör vara ordnad myndighetsvis. Därtill bör finnas ett alfabetiskt index. För att underlätta framställningen av ett sådant bör myndigheterna i största möjliga utsträckning komplettera författningsrubrikerna med *sakord* (se 7.6.3). Förteckningen bör även innehålla en lista vari tillämpningsföreskrifterna och anvisningarna är ordnade efter den huvudförfattning som de hänför sig till (jfr 7.6.3). Följande kvartalsförteckningar bör kumuleras med de föregående, så att läsaren ej behöver använda mer än en förteckning. På så sätt kommer den fjärde kvartalsförteckningen att tjäna som *årsregister* över de föreskrifter, råd och anvisningar som kommit ut under året.

Frågan om en motsvarighet till det sammanfattande SFS-registret, som skulle uppta i princip alla gällande SFS-författningar, är mera tveksam. Såvitt utredningen kan förstå finns det ej anledning att ge ut ett register över alla myndigheters alla gällande författningar. Däremot bör man för varje myndighet ge ut en förteckning över myndighetens gällande föreskrifter, anvisningar och råd. Redan nu ger många myndigheter ut sådana förteckningar. Utredningen finner det angeläget att så sker beträffande alla centrala myndigheter med förordningsmakt. Förteckningarna bör komma ut *varje år*. Till en början bör myndigheten själv ha ansvaret för att förteckningen ges ut. När centralen väl är utbyggd bör centralen kunna ta över utarbetandet och utgivningen av förteckningarna, något som bör kunna ske relativt snabbt om datateknik kommer att användas. Myndigheten bör dock svara för bedömningen av vad som gäller. För den händelse en myndighet övertagit en annan myndighets förvaltningsuppgifter bör även dennas normgivning tas med i förteckningen. Förteckningarna bör vara försedda med alfabetiska index och helst systematiskt uppställda.

Som ett sammanfattande namn på de nu nämnda förteckningarna föreslår utredningen *Svensk normlista (SNL)*. Denna skulle enligt utredningens riktlinjer således bestå av enkla förteckningar varannan vecka, kumulerade och indexförsedda förteckningar varje kvartal, varvid den fjärde kvartalsförteckningen tjänstgör som årsförteckning, samt förteckningar varje år över resp. myndighets gällande normer. Den bör ges ut i statsformat.

Utredningen tror inte att det finns motsvarande behov av riksomfattande listor i fråga om regionala och lokala föreskrifter. Svensk normlista bör därför inte omfatta innehållet i länens författningssamlingar. Dessa bör lagras för sig inom centralen.

Det ligger tämligen nära till hands att samordna utgivningen av de olika registren över SFS och de olika förteckningarna i Svensk normlista till en **total** författningsregisterpublikation, antingen så att man arbetar samman författningar utfärdade av Kungl. Maj:t och myndigheternas författningar eller så att förteckningarna ges ut **under** gemensamt namn. Enligt utredningens mening är dock SFS-registren så fast knutna till en **enda** publikation att de lämpligen bör ges ut för sig. Det bör **dock** finnas möjlighet att genom ett enda abonnemang få såväl SFS-register som olika förteckningar i SNL (se 10.2.6).

Kungl. Maj:t har i enlighet med utredningens tidigare förslag (se SOU 1970:48 s. 85 f) beslutat att ett exemplar av Svensk författningssamling fr. o. m. år 1971 kostnadsfritt skall tillställas varje kommunbibliotek för att hållas tillgängligt för allmänheten. Utredningen föreslår nu att kommunbiblioteken för samma ändamål skall få inte bara det sammanfattande registret till SFS utan även Svensk normlista, varigenom allmänhetens möjligheter att få kunskap om gällande bestämmelser förbättras avsevärt.

Utredningen har tidigare — t. ex. i remissvaret rörande informationsutredningens betänkande Post- och Inrikes Tidningar (SOU 1971:2) — varit inne på tanken att notiser om nyutkomna författningar regelbundet borde införas i den moderniserade Posttidningen i stället för i en särskild

registerpublikation. Författningar som kommit ut i SFS anmärks sedan lång tid tillbaka i Posttidningen — visserligen med avsevärd fördröjning. Före den 1 juli 1969 skulle författningsenligt föreskrifter av vikt för en större allmänhet införas som notis däri (jfr 2.3) men denna bestämmelse följdes dock av bara någon enstaka myndighet.

Mot att bygga ut noteringen av författningar i Posttidningen talar att tidningens format och typografi lägger hinder i vägen för att utforma och förvara författningsförteckningarna på det mest praktiska sättet och att tidningen torde få en annan abonnentkrets än författningsförteckningarna. Posttidningen kan därför enligt utredningens mening inte ersätta registren till SFS eller den här föreslagna normlistan.

Inte heller skulle en utvidgning av innehållet i tidskriften Från departement och nämnder (utges fr. o. m. januari 1973 under namnet Departementsnytt — faktsamling i samhällsfrågor) till att omfatta nyutkomna författningar kunna ersätta författningsförteckningarna. Där- emot skulle utredningen för egen del hälsa med tillfredsställelse, om tidskriften försågs med artiklar vari innehållet i nya lagar och bestämmelser presenterades.

Myndigheternas och länens författningssamlingar bör liksom SFS förse med alfabetiska årsregister, vid behov även med tätare register. Dessutom bör flerårsregister ges ut förslagsvis vart femte år. För dessa register bör vederbörande myndighet svara. När författningscentralen blivit inarbetad och ADB-tekniken utprovad bör centralen underlätta myndigheternas arbete genom att med datorns hjälp ta fram listor över sakord och andra identifieringuppgifter som kan utgöra underlag för register till författningssamlingarna. Centralen bör redan på ett tidigt stadium verka för enhetliga uppslagsord i de olika länens författningssamlingar.

Då behov visar sig bör centralen kunna ta fram specialregister över ett visst ämnesområde, t. ex. över alla författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t och ämbetsverken i fråga om på olika sätt farliga varor.

10.2.5 Upplysningstjänst

Med anledning av en motion år 1948 om omtryckning av samtliga gällande författningar uttalade första kammarens första tillfälliga utskott (1948:13) bl. a. att det skulle vara av värde om det inom Kungl. Maj:ts kansli fanns en rådfrågningsbyrå, tillgänglig för allmänheten, varifrån besked kunde ges om gällande lagar och författningar. Utskottet hemställde att riksdagen måtte fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på det behov som förelåg och hemställa om åtgärder. Utskottets förslag bifölls av första kammaren men avslogs av andra kammaren, varför frågan föll.

Polisen i Köpenhamn har en stor och väl inarbetad upplysningscentral. Centralen består av inte mindre än elva personer, samtliga polismän av varierande grader. Centralen har ett omfattande kartotek över lagar och andra bestämmelser, domar, uttalanden av ombudsmannen och juridiska tidskrifter, allt i den mån det kan ha betydelse för polisens arbete. Med ledning av detta kartotek bedrivs en telefonservice gentemot såväl myndigheter som allmänhet. Centralen är öppen kl. 8—18. Fyra polismän

är sysselsatta med att besvara telefonfrågor. De är indelade i två lag. Vartdera laget svarar i telefon fem timmar om dagen. Resten av arbetstiden ägnar de åt att söka svaren på de frågor som ej kunnat besvaras omedelbart. I runt tal mottas 200 frågor per dag men vissa dagar är det betydligt fler. Polismännen svarar bara då de är absolut säkra på svaret. De ger inte svar som innebär tolkningar av lagtext eller liknande utan hänvisar i sådana fall den frågande till sakkunnigt juridiskt biträde.

Utredningen anser att författningscentralen bör stå till tjänst med att besvara frågor om författningar såväl gentemot departementen och myndigheterna på olika plan som gentemot allmänheten. Under lagstiftningsarbetet finns det ett stort behov hos den som arbetar inom departementen eller inom deras kommittéer att få allehanda besked om författningar. Även domstolar och förvaltningsmyndigheter behöver en instans att vända sig till för att få veta t. ex. om en författning gäller fortfarande, när en författning är ändrad, vilka tillämpningsföreskrifter som har utfärdats till en viss författning osv. Detsamma gäller organisationer och större företag samt advokater, ibland också enskilda medborgare. Centralen bör enligt utredningens mening inskränka sig till att lämna upplysningar om faktiska förhållanden. Den bör självfallet inte göra lagtolkningar eller lösa juridiska problem. Utredningen räknar med en lägre frågefrekvens än vad Köpenhamnspolisens central har och anser därför att centralen, i vart fall till en början, kan skapas under betydligt mera anspråkslösa former.

Centralen bör etablera goda kontakter med ansvariga inom departementen och de centrala verken så att den kan hänvisa frågande till rätt instans, i de fall då den ej själv kan ge uttömmande besked (jfr 10.7).

För att underlätta för tjänstemän och allmänhet bör centralen förmedla beställningar på enstaka författningar och på författningspublikationer till Allmänna Förlaget eller annan som svarar för distributionen. Ett nära samarbete med Allmänna Förlaget, Utbildningsförlaget och andra författningsdistributörer bör inledas rörande dessa frågor.

De nu nämnda tjänsterna bör centralen utföra gratis.

Centralen bör även tillhandahålla fotokopior av enstaka författningar eller — i den mån ADB-tekniken med fulltextlagring tas till bruk — datamaskinskrifter av en författnings gällande lydelse, i de fall då aktuell tryckt version ej finns att tillgå. För denna form av service bör centralen kunna ta skäligen ersättning.

I centralens uppgifter bör inte ingå att hålla lager av författningar eller författningspublikationer eller att sälja eller distribuera dessa.

10.2.6 Övriga uppgifter

Efter en tids verksamhet bör centralen få en god uppfattning om vilket behov av författningstext som finns och hur väl detta är tillgodosett. Den bör därför vara väl lämpad att ta initiativ till omtryckning av författningar i SFS och till utgivning av särtryck av författningar och häften ~~vari~~ ^{vars} författningar inom ett visst ämnesområde sammanställts, ävensom större handböcker. Ett nära samarbete kan här förutsättas med utgivaren av SFS, förvaltningsmyndigheterna och Allmänna Förlaget. Nära detta

ligger att ge myndigheterna råd om utformningen av deras författningspublikationer, särskilt publikationer i lösbladssystem. Om centralen någon gång skulle finna en författningspublikation onödig bör den kunna föreslå att den läggs ned.

Under sitt arbete har utredningen funnit att visst behov föreligger av en *allmän förvaltningsrättslig lagbok*. Inom utredningen har upprättats en promemoria härom, vilken fogas till betänkandet som *Bilaga 6*. Förutsättningarna för utgivning av en sådan lagbok har dock inte undersökts närmare av utredningen. Det synes vara en lämplig uppgift för författningscentralen att närmare överväga denna fråga och, om så finnes lämpligt, verka för att en sådan bok ges ut.

Att överväga lämpliga prenumerationsformer bör ingå i centralens arbetsuppgifter. Utredningen har i SOU 1970:48 föreslagit att man skall söka klassificera författningarna i SFS bl.a. för att kunna genomföra differentierad distribution. Även då det gäller myndighetsförfattningar bör där så bedöms lämpligt differentierade prenumerationsformer finnas. Det bör i större utsträckning än f. n. vara möjligt att genom en och samma prenumeration få författningar inom ett visst ämnesområde, oavsett vilken myndighet som beslutat. Det bör vidare vara möjligt att prenumerera på alla ändringsförfattningar och tillämpningsföreskrifter till en viss huvudförfattning eller alla normer som en viss myndighet utfärdar. Centralen bör verka för att sådana prenumerationsformer införs efter hand som behov därav visar sig.

I SOU 1970:48 förslög utredningen att man skulle införa regelbunden tidningsannonsering om SFS-författningar. I betänkandet (s. 103) förut-satte utredningen att man inom statsrådsberedningen skulle ha viss befattning med denna annonsering. Om sådan annonsering kommer till stånd synes dessa arbetsuppgifter lämpligen kunna tas om hand av centralen.

Centralen bör successivt arbeta på att modernisera sitt registersystem och förbättra sina möjligheter att svara på frågor. ADB-systemet kan utvecklas på många olika sätt, t. ex. genom att en större mängd information lagras i fulltext, genom att bättre program införs och genom att terminaler utplaceras på fler ställen. Angeläget är att söka få fram program som medger automatisk produktion av godtagbara alfabetiska register. Den nuvarande KWOC-tekniken (jfr 10.2.3) kan inte anses tillfyllest för ändamålet. Centralen bör därvid delta i justitiedepartementets utvecklingsarbete då det gäller ADB av lagtext m. m.

Frågan om centralens verksamhetsområde bör utvidgas till att omfatta även annat än författningar berörs nedan under 10.6.

10.3 Författningscentralens förläggning

Under sina överväganden var författningscentralen lämpligen bör placeras har utredningen övervägt statsrådsberedningen, justitiedepartementet, statens upplysningsbyrå, domstolsväsendets organisationsnämnd (eller det blivande domstolsverket), nämnden för samhällsinformation, Allmänna Förlaget och riksdagens upplysningstjänst. Utredningen har också övervägt möjligheten att inrätta ett fristående institut. Utredningen har

dock kommit fram till att centralen bör förläggas till statsrådsberedningen. Motiveringen härför är följande.

Att hålla reda på de författningar som Kungl. Maj:t har utfärdat bör vara en uppgift för Kungl. Maj:ts kansli, dels emedan det är jämförelsevis lätt att registrera dem i anslutning till utgivningen, dels emedan de som arbetar inom departementen har stort behov av tillgång till uppgifter om författningarna. Eftersom arbetsuppgiften spänner över samtliga departement ligger det närmast till hands att statsrådsberedningen svarar för den. Statsrådsberedningen har redan hand om utgivningen av SFS och har erfarenhet av författningsregisterarbete. Mot att placera centralen där talar visserligen att Kungl. Maj:ts kansli i princip ej bör belastas med löpande rutinuppgifter. Även om centralen förläggs utanför kanslihuset synes det dock ej möjligt att helt befria statsrådsberedningen från författningsregistrering. Dubbelarbete undviks sålunda lättast om centralen inlemmas i statsrådsberedningen.

Inom justitiedepartementet bedrivs f. n. ett utvecklingsarbete då det gäller ADB av lagtext m. m. Departementet bör dock enligt utredningens mening ej åläggas uppgifter som i lika hög grad berör andra departement.

Statens upplysningsbyrå är förlagd till finansdepartementet. Trots sitt namn är dess enda uppgift att ge ut tidskriften Från departement och nämnder (fr. o. m. 1973 Departementsnytt) och att ha en pressklipp-tjänst för departement och myndigheter. Byrån synes inte särskilt lämpad att ha hand om författningar. Om en författningscentral inrättas synes det för övrigt lämpligt att upplysningsbyrån byter namn för att undvika förväxling.

Domstolsväsendets organisationsnämnd (domstolsverket) synes i och för sig väl ägnad att ha hand om registrering av författningar och utgivning av tryckta förteckningar. Myndighetens uppgift är emellertid att betjäna domstolsväsendet medan författningscentralen skulle betjäna hela statsförvaltningen och allmänheten.

Varken nämnden för samhällsinformation (se 1.4 och 6.8) eller ett fristående institut och knappast heller Allmänna Förlaget kan ha så nära kontakt med departementen att det ter sig lämpligt att till någon av dem förlägga författningsregistreringen. En förlagsuppgift kan det sägas vara att lämna upplysning om författningspublikationer, däremot knappast om samtliga de författningar som ingår i publikationerna. Att inrätta ett fristående institut skulle sannolikt bli dyrare än att förlägga centralen till en redan befintlig organisation.

Riksdagens upplysningstjänst har till huvudsaklig uppgift att betjäna riksdagsmännen. Det synes inte lämpligt att utvidga ett riksdagens organ till att handha allmänna förvaltningsgöromål.

Skulle det anses att centralen ej lämpligen bör förläggas till Kungl. Maj:ts kansli utan till en förvaltningsmyndighet, bör man enligt utredningens mening välja en myndighet som hör till justitiedepartementets område, eftersom detta departement huvudsakligen svarar för lagstiftningsärendena och dessutom handhar uppbyggnaden av rättsväsendets informationssystem.

10.4 Författningscentralens organisation

Inom statsrådsberedningen arbetar man på två enheter. Den ena kan sägas vara en politisk del som betjänar statsministern och övriga ledamöter inom regeringen i politiska frågor, den andra en juridisk del som betjänar de konsultativa statsråden i deras gransknings- och kontrollverksamhet. Den juridiska delen består av en rättschef och ett eller vid vissa tillfällen två juridiska biträden samt kontorspersonal. Dit hör även den s. k. SFS-redaktionen, som sköts av en assistent under inseeende av rättschefen.

Enligt utredningens mening bör författningscentralen underställas rättschefen. Dennes juridiska biträden bör befrias från arbete med registrering och andra rutinbetonade uppgifter för att kunna ägna större del av sin tid åt den formaljuridiska granskningen av propositioner, lagförslag o. dyl. samt rättsutredningar. De bör därför ej inordnas i centralen. Däremot bör SFS-redaktionen föras in i centralen.

Utredningen föreslår att centralen får två tjänstemän med handläggande uppgifter och fyra med kontorsuppgifter. Handläggarna bör vara jurister eller samhällsvetare. Den som blir sektionschef bör förutom väl kvalificerad juridisk kunskap ha erfarenhet av dokumentation, t. ex. från bibliotekstjänst eller ADB-arbete. Båda tjänsterna bör vara fasta och ej betraktas som passagetjänster, eftersom en fortlöpande uppbyggnad av kunskapen om författningsmaterialet och kontinuitet i arbetet bör befrämja centralens verksamhet. Kontorspersonalen bör bestå av den assistent, som nu finns i SFS-redaktionen, och tre andra personer. Kostnaderna för personalen, inkl. lönekostnadspålägg, har utredningen uppskattat till ca 350 000 kr per år.

Utredningens avsikt med förslaget är att centralen skall arbeta självständigt med de uppgifter som åläggs den. Endast särskilt viktiga frågor bör underställas rättschefen. Centralens tillkomst bör inte medföra en arbetsbelastning utan snarare en arbetslättning för denne.

10.5 Informationssystem för författningstext

Den här beskrivna författningscentralen får ett anseende att hålla reda på. Det har för utredningen därför varit naturligt att undersöka i vad mån ADB-tekniken kan användas som ett hjälpmedel att överblicka författningsmaterialet. Inom justitiedepartementet pågår sedan flera år arbete på att bygga upp ett Rättsväsendets informationssystem (RI) och ett av delprojekten avser ADB-system för lagstiftningsförfarandet och rättspraxis, i vilket även lagtext databehandlas. I arbetet med detta delprojekt har utredningens sekreterare deltagit. För att bilda sig en uppfattning om hur långt datatekniken nått och i vilken utsträckning den kommit till praktisk användning har utredningens ordförande och sekreterare under en studieresa i USA besökt bl. a. FN:s dokumentavdelning, företag som tillhandahåller informationssökningssystem, delstatsparlament, domstolar, stora advokatkontor och en delstats advokatsamfund. Utredningen kan i korthet sammanfatta sina erfarenheter sålunda.

Tekniken har nått mycket långt. Det är sålunda möjligt att lagra stora mängder information, såväl speciella identifieringsuppgifter som hela

textmassan, på magnetband, skivminnen eller andra media, att sortera materialet på olika sätt, bl. a. så att från söksynpunkt oväsentliga ord förs in i ett register medan övriga ord förs ihop i bokstavsordning, att bearbeta materialet vid vissa speciella tillfällen (s. k. satsvis bearbetning) eller att ha kontinuerlig tillgång till materialet, och att få ut materialet genom radskrivare, i form av magnetband, över skrivmaskins-terminal eller över bildskärmsterminal. Det är möjligt att via en terminal föra en "dialog" med datorn, varvid man ställer en fråga och med ledning av svaret utvidgar eller inskränker denna, så att man får ett så adekvat svar som möjligt. Datatekniken kan således användas för s. k. informationssökning.

Datom används även för utkastskrivning. Den som arbetar på ett manuskript skriver in den första texten i datorn, varvid han samtidigt erhåller en utskrift. Då han vill ändra texten skrivs endast ändringarna in, varefter datom producerar en renskriven utskrift med ändringarna införda. Utskriften kan ges olika utförande, bl. a. rak högermarginal, varefter den kan överföras till offsetplåt och tryckas. Detta system brukas i flera delstatsparlament vid utarbetande av motioner och lagförslag (bilddrafting).

Den text som finns lagrad i datorn kan överföras till ett magnetband som i sin tur styr en fotosättningsmaskin. Sättningen sker med en mycket hög hastighet och resultatet blir ett reproduktionsfärdigt original som offsettrycks. Metoden används i vissa fall för framställning av lagböcker och kan med fördel brukas vid produktion av tryckta register.

Tekniskt sett är det således möjligt att överföra stora mängder lagtext till datorn, att söka i texten över terminal och att få fram olika utmatningsprodukter såsom enstaka utskrifter eller reproduktionsfärdiga underlag för lagböcker, författningssamlingar och register. Det är således tekniskt utförbart att lagra t. ex. hela den svenska författningsmaterian i dataminnen och att ha ett väl utbyggt terminalnät, så att domare, förvaltningstjänstemän, advokater eller tjänstemän inom stora företag eller andra organisationer från sitt kontor har omedelbar tillgång till texten och snabbt kan söka i den.

Ekonomiskt är sådana projekt mer svårgenomförbara. Även om själva lagringskostnaden sjunkit i takt med att minnenas lagringskapacitet ökat är kostnaden för program, terminaler, teledningar, datamaskintid och stansning eller annan inmatning avsevärd. Söksystem av denna typ lönar sig främst om man har mycket stora datamängder och stort upplagda undersökningar. Det är naturligt att man i t. ex. USA med såväl federal som delstatlig lagstiftning och ett rättssystem som huvudsakligen bygger på precedensfall söker nya vägar att bemästra materialet. Utredningens intryck är emellertid att man av kostnadsskäl ej vägar räkna med en utveckling där andra än mycket stora användare kan ta terminalsökning i bruk för juridisk text.

Ett annat intryck är att informationssökningssystemen alltjämt kan vara behäftade med vissa svagheter. Bl. a. synes inmatningen ej sällan släpa efter så att det lagrade materialet kan bli tämligen föråldrat. Därtill kommer att sökning över terminal inte — såsom många tror — bara är att "trycka på en knapp". Innan man har nått fram till bästa möjliga svar

måste ofta en serie av frågor ställas till datorn. Det kan därvid vara ett problem att utforma frågorna så att man å ena sidan fångar hela det lagrade materialet inom det speciella ämnesområdet, å andra sidan får fram en begränsad produkt som är praktiskt användbar. Normalt måste man ha särskild biträdespersonal som betjänar terminalerna. Ett sådant söksystem för författningstext skulle därför enligt utredningens bedömning ej vinna mer allmän spridning här och kan ej ersätta tryckta lagböcker och tryckta register.

Utredningen har därför kommit fram till att datorns kapacitet att lagra och snabbt sortera ett stort material bör tas till vara främst för att frambringa tryckta aktuella författningsregister som användaren kan ha lätt tillgängliga. Vidare är den automatiska fotosättningstekniken på frammarsch och den bör erbjuda stora fördelar för produktion särskilt av tryckta register men även av olika författningsutgåvor. Att använda ADB-tekniken för fulltextsökning över terminal i alla svenska författningar synes däremot mindre angeläget.

Ytterst sällan torde en enskild ha anledning att göra en stor sökning i författningsmaterialet. Annorlunda ställer det sig med departementen. Under lagstiftningsarbetet måste ofta ett avsevärt antal författningar undersökas, vilket är mycket tidskrävande. Det räcker att peka på den inventering av besvärsmåtteligheter som föregick den år 1971 genomförda omorganisationen av förvaltningsprocessen och det arbete som under 1972 pågick med att leta reda på bestämmelser som rör kungörelseannonsering. För departementen borde det därför vara av stort värde att ha inte bara identifieringsuppgifter utan hela texten, i varje fall såvitt avser de av Kungl. Maj:t utfärdade författningarna, lagrad i ett ADB-system. Vad nu sagts gäller också i viss mån stora myndigheter, organisationer och företag.

Inom ramen för RI-projektet använder justitiedepartementet ett system för utkastskrivning, kallat ATS (Administrative Terminal System), och ett system för informationssökning, kallat Imdoc-T. Båda systemen är terminalbaserade. Departementet disponerar flera terminaler som är kopplade till en dator vid DAFA (Datamaskincentralen för administrativ databehandling). Samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet kommer enligt uppgift att inom kort avge en rapport beträffande det delprojekt som avser lagstiftningsförfarandet och rättspraxis.

Med tanke på den pågående verksamheten inom justitiedepartementet och till att Allmänna Förlaget ägnar stor uppmärksamhet åt fotosättningstekniken har utredningen ej funnit det vara dess uppgift att lämna ett mer utarbetat förslag till uppbyggnaden av ett ADB-system för lagtext o. dyl. Från de synpunkter utredningen enligt sina direktiv har att beakta — nämligen att förbättra överblicken över författningsmaterialet särskilt för myndigheter och allmänhet — räcker det att ge vissa begränsade förslag samt några allmänna synpunkter.

Utredningen föreslår sålunda att författningscentralen får disponera datamaskintid och att den får tillgång till terminal som medger kontinuerlig inmatning av uppgifter samt sökning och utskrift.

Utredningen föreslår vidare att identifieringsuppgifter — såsom myndighet, rubrik, löpnummer, saknummer, sakord, utgivningsdatum, för-

fattningspublikation, ändringar, upphävanden och tillämplig huvudförfattning — matas in i datorn i fråga om såväl SFS-författningar som de centrala myndigheternas föreskrifter, råd och anvisningar. Om behov därav visar sig bör även motsvarande uppgifter ur länens författningssamlingar tillföras.

Utredningen anser att det nu bör övervägas att mata in den fullständiga texten av de författningar som framdeles ges ut i SFS. Det torde däremot knappast ännu vara lönsamt att generellt överföra de författningar som redan är utgivna till maskinläsbart medium.

I speciella fall bör dock den fulla texten av redan gällande författningar tillföras systemet. Utredningen håller sålunda för troligt att skatte- och taxeringsförfattningarna, som varje år ges ut i bokform, med fördel kan lagras i dator och fotosättas. Detsamma bör gälla de författningar som ingår i avtalsverkets publikationer FST och FSP (författningar om statligt reglerade tjänster resp. statlig tjänstepensionering). Om den av utredningen tidigare berörda förvaltningsrättsliga lagboken (se 10.2.6 och Bilaga 6) kommer till stånd, bör det likaledes vara fördelaktigt att i dator lagra den fullständiga texten av de författningar som införs i boken.

Registeruppgifterna bör lagras på ett sådant sätt att de är direkt åtkomliga från terminalen. När författningscentralen får frågor från myndigheter och allmänhet kan den då vid behov söka över terminalen och lämna snabba svar. Det synes ej vara nödvändigt att kunna söka lika snabbt i författningstext, som tillförts systemet, utan det torde räcka att sådan text kan framtagas med viss tids mellanrum.

10.6 *Förhållandet till rättsfall, lagförarbeten och litteratur*

I utredningens uppdrag ingår endast att behandla författningar. Man kan emellertid ej gärna ta ställning till frågan om ett informationssystem för ett så begränsat material. Från allmän samhällelig synpunkt är författningar bara en grupp av betydelsefulla dokument. Utredningar, riksdagsprotokoll och litteratur bör också räknas dit. Från flera synpunkter kan det ofta vara av nästan lika stor betydelse att få upplysning om lagförarbeten, rättsfall, juridisk doktrin och uttalanden av JO som av författningar. Utredningen vill även peka på behovet av att få uppgift om de olika avtal som avtalsverket sluter inom den offentliga sektorn.

Om man bygger upp ett informationssystem är det sålunda önskvärt att det omfattar mer än författningar. Inom RI-projektet har man också börjat databehandla domar från regeringsrätten och kammarrätterna och utsträckt sina undersökningar även till litteraturområdet i det man sonderar möjligheten att binda samman RI med forskningsbibliotekens söksystem LIBRIS.

När utredningen nu föreslår att en dokumentationscentral skall inrättas för författningar är därmed inte avsikten att vilja begränsa centralens arbetsuppgifter till författningar. Tvärtom anser utredningen att centralen bör utvidgas till att omfatta även annat som produceras inom departementen, t. ex. utredningsdirektiv, lagrådsremisser, proposi-

tioner, departementspromemorior, Kungl. brev av mer allmänt intresse, ja helst även prejudicerande beslut av Kungl. Maj:t i enskilda ärenden (jfr konstitutionsutskottets uttalande i betänkande 1971:34 s. 5 ff om publicering av konseljbeslut). Att behandla denna stora materia faller emellertid utom utredningens direktiv.

Utredningen menar å andra sidan inte att centralen bör samla in och registrera allt rättsligt material. Att bevaka den juridiska litteraturen bör snarare ankomma på bibliotek, i den mån LIBRIS-projektet ej klarar det, och rättsfallsregistreringen synes lämpligen böra handhas av det blivande domstolsverket. Samtliga uppgifter bör dock sammanföras i samma ADB-system och alla de nämnda instanserna bör via terminaler kunna få uppgifter ur systemet. På längre sikt kan det tänkas att domstolar, andra myndigheter, fakulteter, organisationer och andra större företag samt advokater och övriga som har behov av dokumentation visar intresse av att få del av de lagrade uppgifterna, och då bör det öppnas möjlighet för dem att antingen bli anknutna med egna terminaler eller lätt ha tillgång till en allmän terminal.

En promemoria angående den statliga publiceringen av rättsfall från de allmänna förvaltningsdomstolarna och Kungl. Maj:t har utarbetats i maj 1972 inom justitiedepartementet (DS Ju 1972:12). Kungl. Maj:t har den 2 februari 1973 uppdragit åt domstolsväsendets organisationsnämnd att bedriva försöksverksamhet med registrering av rättsfall från regeringsrätten och kammarrätterna. I fråga om rapportering och registrering av rättsfall från hovrätterna har utredningens sekreterare gjort en diskussionspromemoria i mars 1971. Den har blivit uppmärksammas i en artikel i Svensk Juristtidning (1972 s. 61) och har rönt viss efterfrågan. Utredningen finner därför anledning foga en något omarbetad version därav som *Bilaga 7* till betänkandet.

10.7 Myndigheternas egen upplysningsverksamhet

Även om den författningscentral som här föreslås inrättad får förutsättas sträva efter att sprida kännedom om sin existens och den service som den tillhandahåller, kommer det självfallet att finnas människor som vänder sig direkt till vederbörande myndighet med förfrågningar av olika slag, bl. a. om gällande lagbestämmelser. Enligt Kungl. Maj:ts servicecirkulär (1972:406) till statsmyndigheterna skall myndigheten i lämplig utsträckning gå allmänheten till handa med upplysningar i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

I allmänna verksstadgan (1965:600) erinras om detta och vidare sägs att chefen skall, i mån av behov, tillse att särskilda anordningar vidtas för att underlätta för parter, företrädare för nyhetsorganen och andra intresserade att få upplysning om myndighetens verksamhet.

Problemet för den enskilde är att det är så svårt att nå fram till den person som är kompetent att lämna de begärda upplysningarna. Redan risken att fastna i telefonväxeln är påtaglig. Telefonisterna saknar ofta tillräcklig kunskap om myndighetens organisation och arbetsuppgifter. Enligt utredningens mening skulle kontakten med myndigheten väsentligt underlättas om det fanns en särskild tjänsteman med uppgift att känna

till myndighetens olika funktioner och att lämna svar på frågor eller, om han själv saknar tillräcklig sakkunskap, hänvisa till rätt person.

I flera myndigheter finns särskilda informationstjänstemän och den här berörda upplysningsverksamheten torde vanligen ingå i deras arbetsuppgifter. I många fall är det inte behövligt att någon tjänsteman ägnar hela sin tid åt upplysningsverksamhet utan det kan vara ett uppdrag vid sidan om övriga göromål.

6 § allmänna verksstadgan innehåller en bestämmelse att chefen skall tillse att en eller flera tjänstemän ägnar särskild uppmärksamhet åt arbetets rationalisering och att sådan tjänsteman förordnas till organisationsföredragande vid myndigheten, om medel anvisats till ersättning för uppdraget.

På motsvarande sätt bör någon tjänsteman finnas som skaffar sig särskild kunskap om myndighetens arbetsuppgifter och organisation och tillhandagår allmänheten med upplysningar. Han bör bl. a. ha tillgång till myndighetens författningssamling och förekommande liggare och register. Tjänstemannen bör förordnas i liknande ordning som organisationsföredraganden.

11.1 *Regleringen av kungörandet i andra länder*

Bestämmelser om kungörande av lagar och andra bestämmelser är i olika länder intagna i författningar av skilda valörer. Ofta torde valet av författning vara uttryck för den vikt man tillmäter frågan om kungörandet. I kontinental rätt härskar uppfattningen att kungörandet är en del av lagstiftningsprocessen och en förutsättning för att författningen skall kunna tillämpas mot medborgarna. Detsamma torde numera gälla även övriga nordiska länder. I anglosachsisk rätt däremot anses lagen vara känd av var och en redan då den antas av parlamentet, varför kungörandet inte är ett formellt villkor för att den skall träda i kraft. En översikt över författningspubliceringen i några andra länder har lämnats i betänkandet SOU 1970:48 kap. 3.

I flera länder finns bestämmelser om kungörandet intagna i grundlagen. I några av dessa, Västtyskland och Finland, stadgar grundlagen inte bara att lagar och förordningar skall kungöras utan anger även i vilken publikation detta skall ske. I andra länder säger grundlagen att lagar skall kungöras enligt bestämmelser som ges i lag, i ytterligare några fall uttalar grundlagen endast — liksom den svenska regeringsformen (se 2.1) — att lagarna skall kungöras. Den franska och den holländska grundlagen föreskriver att lagar skall promulgeras men säger inte något om publicering.

Närmare bestämmelser om kungörandet finns i de flesta europeiska länder i en särskild lag, så bl. a. i Norge och Danmark. Det är ovanligt att en författning som beslutats endast av regeringsmakten reglerar detta ämnesområde, såsom den svenska Kungl. kungörelsen angående Svensk författningssamling.

11.2 *Förslag till ny regeringsform*

Grundlagberedningen lade i betänkandet SOU 1972:15 fram ett förslag till bl. a. ny regeringsform och ny riksdagsordning. På grundval av förslaget har Kungl. Maj:t efter remissbehandling lagt fram proposition i frågan

(prop. 1973:90). I förslaget till regeringsform sägs att riksdagen är folkets främsta företrädare och att riksdagen stiftar lag (1 kap. 2 §) samt att regeringen är ansvarig inför riksdagen (1 kap. 4 §). Lagstiftningsmakten skall således till skillnad från vad nu gäller tillkomma riksdagen ensam. Förslaget innehåller även bestämmelser om vad som skall regleras genom lag. Så sägs bl. a. att föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes (8 kap. 2 §) samt föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, (8 kap. 3 §) meddelas genom lag.

Enligt förslaget får regeringen genom förordning besluta föreskrifter om verkställighet av lag och föreskrifter som ej enligt grundlag skall meddelas av riksdagen (8 kap. 13 §). Det har även öppnats möjlighet för riksdagen att delegera en del av sin lagstiftningsmakt till regeringen (8 kap. 7–10 §§). Regeringen å sin sida får överlåta åt underordnad myndighet att meddela bestämmelser i ämnen som annars faller inom regeringens kompetens (8 kap. 13 § 3 st; se även 11 §).

Grundlagberedningen föreslog en bestämmelse i regeringsformen att "regeringen skall utan dröjsmål utfärda lag som riksdagen har stiftat" men upptog inte några bestämmelser om kungörandet av lagar eller andra författningar. I propositionen har tillagts ett stadgande att "lagar och förordningar skall kungöras så snart det kan ske" (8 kap. 19 §). Som motivering anför departementschefen härom:

Utredningen om författningspublicering har påpekat att det råder en viss oklarhet angående omfattningen av begreppet utfärdande. Det anses ibland enligt utredningen att i detta begrepp innefattas såväl promulgationsbeslutet som beslutet om författningens kungörande. I andra sammanhang åter träffar man på ett betraktelsesätt enligt vilket kungörandet är ett särskilt från utfärdandet skilt förfarande. Utredningen anser för sin del att kravet på kungörande är av så väsentlig betydelse för medborgarna att det bör ha uttrycklig förankring i grundlag. Utredningen pekar bl. a. på att en författning enligt härskande uppfattning blir bindande för medborgarna först efter kungörandet. Jag delar utredningens uppfattning och föreslår att det i ett andra stycke i paragrafen tas in en föreskrift att lagar och förordningar skall kungöras så snart det kan ske.

11.3 Kungörandet av författningar bör regleras genom en lag

Bestämmelser om kungörande av författningar är såsom framgår av redogörelsen under 2.3 spridda på flera olika håll. Någon samlad reglering finns inte. Vid sidan om regeringsformen har vi främst de båda kungörelserna om SFS och om länskungörelserna. Dessutom finns en mångfald detaljbestämmelser i skilda specialförfattningar samt även i några instruktioner för verken föreskrifter om utgivning av publikationer, däribland författningspublikationer. På de områden där bestämmelser om kungörande saknas är det oklart vilket krav som kan ställas på kungörandet, och detta är särskilt fallet med de centrala verkens författningar. Enligt utredningens mening är därför en mer konsekvent författningsreglering angelägen.

Det är i och för sig möjligt att i varje författning, som ger en myndighet befogenhet att utfärda tillämpningsföreskrifter, ta in en bestämmelse om hur föreskrifterna skall kungöras. Med hänsyn till mängden sådana delegationsbestämmelser skulle dock ett sådant system vara svårgenomförbart och opraktiskt.

En enklare metod är att i instruktionen för vederbörande myndighet ange hur myndigheten skall kungöra sina bestämmelser och om den skall ge ut någon författningssamling. Inte heller denna metod leder emellertid enligt utredningens uppfattning till önskad överblick. Man bör därför i stället söka samla bestämmelserna om kungörande i ett enda författningskomplex.

Redan i betänkandet om SFS (s. 106) nämnde utredningen, att den övervägde att efter bl. a. danskt och norskt mönster utarbeta ett förslag till lag om kungörande av författningar. Sättet för kungörande av lagar och andra bestämmelser är av omedelbar betydelse för medborgarna. Enligt utredningens mening skulle det stämma bäst redan med gällande grundlag att bestämmelser härom gavs formen av lag. Än mer väsentligt blir detta om förslaget till ny regeringsform genomförs. Kungörandet av författningar får anses beröra "förhållandet mellan enskilda och det allmänna" och genom kungörandet skapas i många fall "äligganden för enskilda". Det synes således överensstämma bäst med förslaget (8 kap. 3 §) att frågan regleras genom lag. Utredningen föreslår därför att bestämmelser om kungörandet skall ges i en lag.

Från medborgarens synpunkt är det vanligen av mindre betydelse om en föreskrift är meddelad av riksdagen, Kungl. Maj:t eller en förvaltningsmyndighet. Lagen bör därför omfatta kungörande av alla slag av författningar, oavsett vilket organ som beslutat dem. Därigenom kan vinnas den systematiska fördelen att man i en författning samlar bestämmelser om SFS, länskungörelserna (länens författningssamlingar) och de centrala myndigheternas författningssamlingar.

På ett tidigare stadium har utredningen övervägt att i denna lag införa regler även om kommunala författningar. Såsom anförts under 9.6 har utredningen i stället valt att föreslå en tämligen allmänt hållen bestämmelse om kommunala föreskrifter i kommunallagen.

I den föreslagna lagen bör införas grundläggande bestämmelser i ämnet. Mer detaljerade regler om författningspublikationernas utformning och författningarnas registrering bör kunna utfärdas av Kungl. Maj:t i en kungörelse.

Betänkandet om SFS (SOU 1970:48) innehöll ett förslag till ny kungörelse om Svensk författningssamling. Utredningen fann nämligen att nästan alla paragrafer i den gällande kungörelsen om SFS berördes av utredningens förslag och ansåg därför bäst att föreslå en ny kungörelse, även om den skulle få tämligen kort giltighetstid. Någon ny kungörelse har emellertid ej utfärdats. Bestämmelserna i den tidigare föreslagna kungörelsen bör enligt utredningens mening arbetas in i de förslag till lag och kungörelse som nu framläggs.

11.4 *Lagen om allmänna författningars trädande i kraft*

Frågan om tiden för en författnings ikraftträdande hänger intimt samman med sättet för kungörande. I Norge och Danmark och flera andra länder innehåller den lag som reglerar författningspubliceringen även bestämmelser om tiden för ikraftträdandet. I Sverige återfinns sådana bestämmelser i den ännu gällande lagen (1894:44 s. 1) angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft (se 6.1 ovan). Den lyder:

I svensk författningssamling införd lag eller annan allmän författning, i vilken icke blivit utsatt viss tid, varifrån den kommer att gälla, eller av vars lydelse icke framgår, att den genast efter utfärdandet länder till efterrättelse, skall träda i kraft fyra veckor efter den dag, då lagen eller författningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit.

Lagen handlar bara om författningar som publiceras i SFS. Sedan lagens tillkomst har allt fler författningar förts över från SFS till andra författningspublikationer och det finns nu således inte generella regler om när dessa författningar skall träda i kraft. Lagens innebörd är först och främst att den skapar en supplerande regel om när en författning skall träda i kraft i händelse att denna fråga inte regleras i författningen. Enligt utredningens mening bör man för att vinna klarhet ha en motsvarande regel i fråga om andra författningar än dem som förekommer i SFS. Utredningen föreslår därför att den gällande lagens regler inarbetas i den föreslagna lagen om kungörande av författningar.

Såsom angetts under 2.6 är innebörden av 1894 års lag också en annan, i det att den dels anses uppställa ett krav på att en författning skall ha kommit ut från trycket innan den kan bli gällande, dels anses skapa en presumption för att var och en känner till vad som införts i SFS. Enligt fast rättspraxis gäller det sagda om lagar. Mera oklart är om utgivningskravet även gäller av Kungl. Maj:t beslutade författningar. Ett faktum är ju att Kungl. Maj:t i stor utsträckning utfärdar för allmänheten betydelsefulla bestämmelser i form av brev som ej tas in i SFS. Vidare upprätthålles inte presumptionen om vetskap med full kraft i rättspraxis, i det att ursäktlig rättsvillfarelse kan beaktas. Å andra sidan kan presumption om vetskap uppstå även i vissa fall då författningen inte alls tagits in i SFS. Den närmare innebörden av lagen i detta avseende får alltså anses vara oklar.

När en ikraftträdanderegeln nu föreslås införd i lagen om kungörande är avsikten att den i första hand skall vara en sådan allmän supplementregel som nu berörs.

Utredningen utgår också från att en författning normalt skall ha kommit ut från trycket innan den kan tillämpas mot medborgarna, men det får överlämnas åt rättspraxis att avgöra om detta skall vara en ovillkorlig förutsättning för författningens giltighet. Enligt utredningens mening bör dock någon presumption om vetskap om författningen innan den kommit ut av trycket icke kunna uppställas.

I samband med att 1894 års lag överförs till den föreslagna kungörandelagen bör också den nu gällande ikraftträdandefristen omprövas. Se härom 11.6 under 5 §.

11.5 Lagtekniken

Svårigheten att generellt bestämma vad som bör kungöras och att definiera begreppet föreskrift till allmän efterrättelse aktualiserar frågan vilken lagstiftningsteknik som bör användas.

När det gäller kungörande av lagar och andra författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t synes det ganska klart att lagen bör innehålla bestämmelser om vad som skall kungöras och hur kungörandet bör ske. Lagen bör vara omedelbart tillämplig i dessa frågor.

När det gäller föreskrifter av centrala och regionala eller lokala förvaltningsmyndigheter är spørgsmålet mera tveksamt. Man kan tänka sig att i stället låta de specialförfattningar, som ger myndigheten befogenhet att besluta om föreskrifter, innehålla bestämmelser om vilka föreskrifter som skall kungöras, varvid den föreslagna lagen endast skall reglera hur kungörandet bör ske.

En jämförelse med ett par andra lagar, som behandlar förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna, kan härvidlag vara av intresse.

Förvaltningslagen (1971:290), som trädde i kraft den 1 januari 1972, innehåller några allmänna bestämmelser om handläggningen av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna och en del särskilda bestämmelser som gäller bara vissa ärenden. Gemensamt för alla bestämmelserna är att de skall läsas självständigt, de förutsätter ej att annan författning stadgar att förvaltningslagen skall tillämpas.

Delgivningslagen (1970:428), som trädde i kraft den 1 januari 1971, bygger på en annan teknik. Den är tillämplig bara då det i lag eller annan författning stadgas att delgivning skall ske. Den skall i princip bara ge svar på *hur* delgivning skall ske, medan annan lagstiftning som reglerar de särskilda rättsområdena eller verksamhetsfälten skall ge besked om *när* delgivning är behövlig.

Sistnämnda teknik förutsätter att lagstiftaren går igenom i princip samtliga delegationsbestämmelser och från fall till fall avgör vad som bör kungöras. Metoden är arbetskrävande men har fördelen att den befriar de lagtillämpande myndigheterna från avgörandet om en norm bör kungöras eller ej. Å andra sidan leder metoden till godtagbart resultat bara om man vid genomgången träffar på så gott som all myndighetsnormgivning.

Enligt utredningens mening bör en lag om kungörande tillämpas direkt av de centrala förvaltningsmyndigheterna utan föreskrift om kungörande i varje särskilt fall. Det torde vara svårt att avgöra om de föreskrifter som kan komma att utfärdas med stöd av olika delegationsbestämmelser generellt bör kungöras eller ej (jfr 3.1). Det synes vara en bättre metod att vederbörande förvaltningsmyndighet, som väl känner till innebörden och betydelsen av sin normgivning, tar ställning till om normen skall kungöras.

I Norge har det grundläggande kravet på kungörande av förvaltningsmyndigheternas föreskrifter placerats i förvaltningslagen, medan lagen om Norsk lovtidend har en supplerande bestämmelse om att i lovtidend skall publiceras sådant som enligt annan lag skall införas däri. Enligt utredningens mening är det för svenskt vidkommande mindre lämpligt att ta in publiceringskravet i förvaltningslagen, eftersom denna är mer

begränsad än sin norska motsvarighet och i väsentliga delar tar sikte på handläggningen av ärenden med enskilda parter och inte på normbesluts-ärenden. Publiceringskravet bör i stället framgå direkt av lagen om kungörande av författningar.

Då det gäller föreskrifter av statliga regionala eller lokala förvaltningsmyndigheter synes det vara svårt att dra en gräns för vad som bör kungöras. Gränsen mellan generella föreskrifter och beslut i enskilda fall är här oklar. Det torde inte vara möjligt att lita till en allmän formel i en lag om kungörande, utan denna måste kompletteras med särskilda föreskrifter i specialförfattningarna.

Detsamma gäller sådana kommunala föreskrifter som enligt vad utredningen förordat under 9.3 bör kungöras i länens författningssamlingar. Redan nu innehåller specialförfattningarna i allmänhet detaljerade regler om när och hur dessa myndigheters beslut skall kungöras. Detta system bör bibehållas. Som exempel kan anföras reglerna i hälsovårdsstadgan m. fl. författningar om kungörande av lokala hälsovårdsordningar o. dyl. och byggnadsstadgans bestämmelser om hur stadsplaner och andra planer samt nybyggnadsförbud av olika slag skall tillkännages.

I enlighet med det sagda lägger utredningen fram ett förslag till lag om kungörande av lagar och andra författningar samt ett förslag till kungörelse om kungörande och registrering av författningar m. m. Därjämte föreslås en ändring i kommunallagen. Utredningen lägger även i en särskild stencilutgåva (Ds Ju 1973:7) fram förslag till följdändringar i ett 40-tal författningar.

11.6 *Specialmotivering till lagförslaget*

1 §

Denna paragraf reglerar kungörandet av sådana författningar som beslutas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt eller av endast ett av dessa organ. Alla sådana författningar skall liksom hittills kungöras i SFS. Lagrummet motsvarar i allt väsentligt 1 § första stycket i utredningens tidigare förslag till kungörelse om SFS. I motiveringen till denna paragraf anförde utredningen (s. 106 f) att den ej funnit anledning att i sak föreslå någon ändring av innehållet i SFS men att den ansåg att bestämmelserna om innehållet borde undergå en viss översyn. Utredningen behöll det grundläggande begreppet "föreskrift till allmän efterrättelse", vilket kan ledas tillbaka till de ursprungliga bestämmelserna om SFS i 1824 års kungaskrivelse. Utredningen anser alltså att det bör behållas (jfr 7.4.1). Såsom anfördes i förra betänkandet bör uttrycket avse dels föreskrifter som riktar sig till allmänheten, dels föreskrifter som Kungl. Maj:t riktar till ett större antal eller ett obestämt antal myndigheter.

Organisationsföreskrifter för en enda myndighet kan normalt inte sägas vara föreskrifter till allmän efterrättelse. Såsom utredningen uttalade i motiveringen är det väsentligt att allmänheten får kännedom om hur statsförvaltningen är organiserad och vilka institutioner som får myndighetsutövande uppgifter. Föreskrifter av instruktionskaraktär bör därför också kungöras i SFS.

I övrigt hänvisar utredningen till SOU 1970:48 s. 106 f.

Denna paragraf reglerar kungörandet av sådana författningar som beslutas av centrala förvaltningsmyndigheter, alltså myndigheter som har hela landet som förvaltningsområde. Uttrycket förvaltningsmyndighet avser inte domstolarna, som ju saknar befogenhet att utfärda författningar.

Att Kungl. Maj:t delegerar en del av sin normgivningsmakt till underlydande myndigheter bör inte medföra ändrade krav på kungörandet. Konsekvensen bjuder att man har samma beskrivning på vad som skall kungöras som i fråga om Kungl. Maj:ts författningar. Utredningen har därför även här stannat för uttrycket "föreskrifter till allmän efterrättelse", vilket enligt utredningens sätt att se är liktydigt med "författningar". Innebörden av detta uttryck har diskuterats under 7.4.1.

Såsom utredningen utvecklat bl. a. under 6.2 och 7.2 bör myndighetenas föreskrifter kungöras i författningssamlingar. Under 7.2 har utredningen ansett att föreskrifter normalt bör publiceras i en författningssamling som myndigheten själv ger ut och att myndigheter som ej har egen författningssamling bör få anlita en annan myndighets författningssamling, varjämte föreskriften i undantagsfall bör kunna tas in i SFS. I lagen bör de olika alternativen anges, medan det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera vilka författningssamlingar som skall finnas och hur de skall användas.

Enligt *andra stycket* kan Kungl. Maj:t förordna om undantag för föreskrifter inom krigsmakten. Motivet för detta framgår av 7.9.

3 §

Denna paragraf reglerar regionala och lokala förvaltningsmyndigheters föreskrifter. Den avser främst statliga myndigheter men även kommuner i de fall då det i specialförfattning finns särskild regel om kungörande i länets författningssamling eller länskungörelserna.

Första stycket motsvarar i stort 1 § gällande kungörelse om länskungörelserna.

Under 8.1 har utredningen motiverat varför länskungörelserna bör göras om till en allmängiltig författningssamling för statliga myndigheter inom varje län. I avsnitt 11.5 har utredningen utvecklat synpunkter på varför man, när det gäller regionala och lokala föreskrifter, inte kan föreslå en allmän formel utan måste lita till regler i specialförfattningarna om vad som skall kungöras.

Andra stycket punkt 1 har utformats mot nu sagda bakgrund. Punkt 2 har motiverats under 8.3. I punkt 3 framlägs en principiell huvudregel, nämligen att föreskrifter till allmän efterrättelse av en regional eller lokal statlig myndighet skall kungöras även om uttryckligt stöd därför ej finns i specialförfattning. Med förvaltningsområde åsyftas län, distrikt eller annat geografiskt avgränsat område. Möjligheten för annan än offentlig myndighet eller korporation att få in meddelanden i länskungörelsema bör upphöra.

För att författningen verkligen skall tränga ut till dem som berörs räcker det vanligen inte att kungöra den i en författningssamling. Ytterligare åtgärder behövs, t. ex. tidningsannonsering, något som utredningen framhållit under 6.5. För att den instans som utfärdar en författning skall i varje särskilt fall överväga detta behov synes det lämpligt att i lagen införa en paragraf med erinran härom. Eftersom utredningen inte ansett sig kunna föreslå att tidningsannonsering eller motsvarande åtgärd skall vara obligatorisk, har lagrummet begränsats till fall då sådan åtgärd anses behövlig.

Informationsåtgärderna bör vanligen vidtas av den instans som beslutar författningen, i fråga om lagar dock av Kungl. Maj:t. Självfallet bör Kungl. Maj:t kunna uppdra åt underordnad myndighet att sköta informationen om viss författning.

Med ordet författning åsyftas här liksom i följande paragraf sådana lagar, kungörelser och andra föreskrifter som omtalas i 1–3 §§.

Denna paragraf ersätter lagen om tiden för allmänna författningsars trädande i kraft men avser till skillnad från denna lag författningar som tas in i samtliga statliga myndigheters författningssamlingar. Ikraftträdandefristen är i gällande lag fyra veckor (se 11.4) efter utgivningsdagen. Regeln blir nu för tiden ytterst sällan tillämplig, eftersom det så gott som alltid framgår av författningen själv vilken dag den skall träda i kraft. En supplerande regel kan dock ej undvaras.

Fyraveckorstiden tillkom i en tid då kommunikationerna var avsevärt sämre utvecklade än nu. I de flesta andra europeiska länder har man kortare frist. Västtyskland har 14 dagar, Belgien 10 dagar, Holland 20 dagar, Frankrike en dag efter officiella tidningens utgivning, såvitt avser Paris, och en dag efter författningens ankomst till huvudorten i resp. arrondissement, såvitt avser övriga landet. Schweiz har 5 dagar, Italien 15 dagar och Danmark en vecka. Norge har dock en månad.

Enligt utredningens mening finns nu skäl att förkorta tiden. Förslagsvis bör den sättas till två veckor. Under den tiden bör författningen ha nått fram till mottagarna. Det kan här anmärkas att SFS numera sänds ut varje vecka.

Enligt utredningens mening bör dock i största möjliga utsträckning ikraftträdandedagen anges i vederbörande författning, så att hjälpregeln i allmänhet ej behöver komma till användning. På så sätt framstår det klarare för mottagaren när han har att rätta sig efter författningen.

Bl. a. med tanke på den här föreslagna regeln bör det alltid framgå vilken dag en författning utgivits från trycket.

Ikraftträdandet har behandlats av utredningen även i kapitel 13 i SOU 1970:48.

I en del specialförfattningar finns regler om att en föreskrift skall bekantgöras på flera olika sätt, t. ex. genom införande i länskungörelserna, genom annons i ortstidning, genom anslag hos viss myndighet eller på berörd plats i naturen, genom att hållas tillgänglig eller införas i register. Meningen är att dessa publiceringsformer skall finnas kvar (jfr 6.5). Lagen är således ej uttömmande utan skall läsas vid sidan av vederbörande specialförfattning. Det föreslagna lagrummet avser att förtydliga detta.

Övergångsbestämmelserna

Lagen bör träda i kraft vid början av ett kalenderår. Myndigheterna bör ges viss tid att lägga om sin författningspublicering. Enligt utredningens bedömning bör ikraftträdandet kunna ske den 1 januari 1975. Utredningen föreslår alltså att lagen får träda i kraft denna dag. Om det nu framlagda grundlagsförslaget då har blivit lag bör texten anpassas därtill.

I en del författningar föreskrivs införande i länskungörelserna. Utredningens förslag innebär att länskungörelserna i fortsättningen kallas länets författningssamling och att reglerna om deras innehåll förändras. Alla nuvarande bestämmelser i vilka länskungörelserna nämns torde inte kunna ändras till terminologisk överensstämmelse med utredningens förslag. Därför behövs en bestämmelse som klargör sambandet mellan länskungörelserna och länets författningssamling. Utredningen har dock sammanställt ändringsförslag beträffande de författningar som utredningen kunnat finna. Se härom under 11.9.

Vid ikraftträdandet av lagen med tillhörande kungörelse bör följande författningar upphöra att gälla.

1. Lagen (1894:44 s. 1) angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft.
2. Kungörelsen (1915:421) angående länskungörelserna.
3. Kungörelsen (1927:36) angående överlämnande till riksarkivet av vissa exemplar av Svensk författningssamling (jfr SOU 1970:48 s. 110 not 1).
4. Kungörelsen (1928:1) angående Svensk författningssamling.

11.7 Specialmotivering till förslaget till kungörelse

1 §

Paragrafen överensstämmer ordagrant med 2 § i utredningens tidigare förslag till kungörelse.

2 §

Paragrafen överensstämmer med 3 § i det tidigare förslaget.

3 §

Lagrummet motsvarar i sak 1 § andra stycket i det tidigare förslaget. Jämför även 6.3 ovan och specialmotiveringen till 2 § lagförslaget.

4 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i det tidigare förslaget till kungörelse, anger den ordning som på utredningens förslag införts fr. o. m. 1971, nämligen att ordinarie utsändning skall ske varje vecka. Denna ordning bör kunna frångås om det inte finns författningar att sända ut eller om någon författning är särskilt brådskande. Se även s. 99 i betänkandet om SFS.

5 §

Första stycket motsvarar 6 § i utredningens tidigare förslag till kungörelse.

Förebilden till andra stycket har hämtats från Danmarks Lovtidende, som i början av varje årgång har dels den lagtext, som reglerar tidningens utgivning, dels en lista över bestämmelser som ej upptas i tidningen. Avsikten med den här föreslagna förteckningen är att rikta läsarens uppmärksamhet på att det finns även andra författningssamlingar än SFS och att upplysa honom om vilka författningssamlingar som finns det året. Erinran om förekomsten av länens författningssamlingar torde ej behövas. Se även 6.3 och 7.2.

6 §

Lagrummet överensstämmer väsentligen med 9 § i utredningens förra förslag.

7 §

Den motsvarar 10 § i det tidigare förslaget. Uppgiften att besluta i gallringsfrågor bör dock lämpligen ankomma på den av utredningen föreslagna författningscentralen och inte på rättschefen i statsrådsberedningen.

8 §

Motiveringen till första och andra styckena framgår av 7.2 och 7.3.

Tredje stycket korresponderar med 2 § andra stycket i lagförslaget.

9 §

I fråga om motiveringen hänvisas till 7.5 och 7.6. För att den önskade likformigheten i de officiella författningssamlingarna skall uppnås bör inte varje myndighet kunna bestämma om avvikelse från huvudregeln, utan för detta bör fordras tillstånd av Kungl. Maj:t.

Dispens bör kunna ges övergångsvis om det visar sig svårt för en myndighet att lägga om en publikations utformning innan lagen träder i kraft.

10 §

Det ligger ofta i den beslutande instansens intresse att en författning ges stor spridning och därför får tillhandahållas gratis. I andra fall är det rimligt att mottagarna betalar ett visst belopp för författningen. Den beslutande myndigheten är bäst lämpad att avgöra dessa frågor från fall till fall. Lagrummet erinrar om detta och klargör att myndigheten har rätt att sända ut författningar utan att ta betalt, naturligtvis under förutsättning att erforderliga medel finns tillgängliga. Kungl. Maj:t ålägger ibland myndigheterna genom regleringsbrev el. dyl. att avgiftsbelägga publikationer, men detta bör enligt utredningens mening som regel inte ske i fråga om författningar.

11 §

Här hänvisas till 8.4. Liksom hittills bör länskungörelserna eller med utredningens terminologi länens författningssamlingar överensstämma med SFS vad beträffar format och övrig utformning. Anledning saknas enligt utredningens mening att medge undantag. Lagrummet ersätter 6 § i gällande kungörelse angående länskungörelser.

12 §

9 § kungörelsen angående länskungörelser innehåller en uppräkningslista av de myndigheter som skall erhålla länstrycket gratis. Uppräkningen är föråldrad. Om man tar hänsyn till myndigheternas nuvarande namn innebär lagrummet att länskungörelserna skall sändas till tingsrätter, polischefer, kommunfullmäktige och kommunstyrelser samt pastors-ämbeten. I övrigt ankommer det på länsstyrelsen att bestämma om utsändningen.

Vid enkäten om länskungörelserna har utredningen funnit att de flesta tillfrågade ansåg att länskungörelserna alltid borde gå ut till en fast krets av mottagare och att utsändning därjämte borde ske till dem som berördes i varje enskilt fall. Enligt utredningens mening bör de rättsvärdande organen samt kommunerna regelmässigt få länens författningssamlingar. I likhet med vad som sker beträffande SFS bör länets författningssamling också tillställas kommunbibliotek för att hållas tillgänglig för allmänheten (jfr 1.6 ovan). Övriga statliga myndigheter bör få hela författningssamlingen eller vissa grupper av författningar när de anser sig ha behov därav. Man kan t. ex. tänka sig att en hovrätt vill samla alla länsbestämmelser inom hovrättsområdet eller att en central förvaltningsmyndighet vill ha kännedom om länsbestämmelserna inom sitt ämnesområde. Liksom de centrala myndigheterna bör länsstyrelserna kunna sända ut författningar gratis när de anser angeläget att en författning når stor spridning.

Kungörelsen om länskungörelserna innehåller i 3 och 8 §§ detaljerade bestämmelser om vilka kungörelser som ej skall bekostas av statsmedel och hur mycket dessa skall kosta.

Om kungörelseannonseringen tas bort från länskungörelserna och dessa görs om till renodlade författningssamlingar kommer innehållet främst att utgöras av föreskrifter, som statlig myndighet beslutat, eller sådana som kommun beslutat och länsstyrelserna fastställt. Möjligheten för enskilda att få in notiser bör som tidigare berörts upphöra. Länens författningssamlingar bör därför i fortsättningen normalt bekostas av länsstyrelserna.

I fråga om de kommunala stadgorna o. dyl. kan tvekan råda om vem som bör bekosta dem. Det kan sägas att eftersom staten föreskrivit att de skall publiceras i länskungörelserna (länens författningssamlingar) bör staten bekosta tryckningen. Å andra sidan kan hävdas att det bör ankomma på den instans som beslutat föreskriften att svara för dess kungörande. Utredningen finner ej anledning frånga den nuvarande ordningen att kommunen bekostar dylika kungörelser. Kommunen bör betala tryckningskostnaden. Någon extraersättning för korrekturläsning o. dyl. bör ej utgå, varigenom debiteringen kan förenklas.

Metoden att utmärka kungörelser som skall bekostas med statsmedel med bokstaven A och övriga kungörelser med bokstaven B bör ej längre användas. För en oinvidd läsare är bokstäverna förvirrande och deras funktion måste minska då endast kommunernas föreskrifter skall betalas av annan än staten.

De paragrafer i 1915 års kungörelse om länskungörelserna som ej fått någon motsvarighet i de här föreslagna författningarna är enligt utredningens mening överflödiga och kan utan olägenhet utgå. Vad beträffar föreskriften i 4 § andra stycket i 1915 års kungörelse om anslag på lämpliga platser inom länet, då det är av synnerlig vikt att tillkännagivande som intagits i länskungörelserna vinner spridning bland allmänheten, synes denna kungörandemetod vara föråldrad och tämligen dyrbar och den bör därför ej längre användas. Länsstyrelsen i Stockholms län har i skrivelse den 15.7.1968 fäst utredningens uppmärksamhet på behovet av en ändring av sagda bestämmelse.

Första och andra styckena motsvarar i stort 5 § i utredningens tidigare förslag men har utsträcks att gälla inte bara SFS utan alla författningssamlingar. Även länens författningssamlingar bör således tryckas med endast en författning på varje blad. Uttrycket sakbeteckning har valts i stället för saknummer med hänsyn till att flera dylika ämneskoder består av en kombination av bokstäver och siffror, inte bara siffror. Se vidare 7.6.3 och 7.6.4.

Tredje stycket är nytt. Härom se under 7.6.3.

15 §

Författningsrummets första mening motsvarar 1 § tredje stycket i det tidigare förslaget men omfattar alla författningar. I SOU 1970:48 föreslog utredningen att omtryck i SFS skulle ske antingen i samband med en ändring eller fristående från ändringsförfattningen (s. 57). Även konstitutionsutskottet har uttalat sig i denna riktning (KU 1972:26 s. 5). En bestämmelse härom, avseende alla författningssamlingar, har intagits i andra meningen.

16 §

Den överensstämmer med 4 § i det förra förslaget men omfattar även andra författningssamlingar än SFS.

17 §

Den motsvarar 7 § i det förra förslaget men avser alla författningssamlingar. Under 10.2.4 har utredningen uttalat att förvaltningsmyndigheternas författningssamlingar bör förses med alfabetiska årsregister, vid behov även med tätare register, och att flerårsregister bör ges ut förslagsvis vart femte år. För att ej binda utvecklingen bör man i kungörelsen inte reglera vilka register som skall finnas.

18 §

Paragrafen är i huvudsak överensstämmande med 8 § i utredningens tidigare förslag men den tar sikte på alla författningssamlingar. Det skall alltid vara möjligt att köpa en enskild författning eller att abonnera på en hel årgång. Det är önskvärt att man också kan abonnera på bara de grupper av författningar som intresserar. Eftersom sådan selektiv distribution ställer ökade krav på det expeditionella arbetet bör det ankomma på vederbörande myndighet att besluta härom. Förslaget medför också att det måste finnas ett visst lager av författningarna. Se även 10.2.6 i fråga om prenumerationsformer.

I SOU 1970:48 (s. 87) har utredningen redogjort för vad som tidigare förekommit i fråga om prissättningen av statliga publikationer. För författningspublikationernas del uttalade utredningen, att det var principiellt riktigast att den instans som beslutat författningen stod för kostnaden för publiceringen (jfr specialmotiveringen till 13 § ovan), men att privata abonnemang ändå borde kunna beläggas med ett pris som högst borde täcka de rörliga tryckkostnaderna och distributionskostnaden, alltså den merkostnad som dessa abonnemang förorsakar.

Utredningen har fortfarande den inställningen att det pris, som bör få tas ut för författningar, skall täcka högst den merkostnad som köpet av denna författning förorsakar. Förutom rörliga tryckkostnader (det s. k. följandepriset) och kostnaden för distribution, vari bör inräknas hantering, porto och fakturering, bör kostnaden för lagerhållning kunna beaktas. Inom ramen för detta maximipris bör myndigheten få bestämma om och i så fall vilket pris som bör tas ut.

19 §

Se härom 6.4 och 10.1. Författningarna skall översändas till centralen i omedelbar anslutning till utgivningen. Förslagsvis bör myndigheterna leverera två exemplar till centralen.

20 §

Såsom utredningen anfört under 7.1 och 7.7 kan man inte kräva att myndigheternas råd och anvisningar publiceras i en tryckt författningssamling. De bör dock finnas tillgängliga för den som önskar ta del av dem och bör därför i allmänhet tryckas. I vissa fall, t. ex. om anvisningarna är provisoriska eller om de går ut i mycket liten upplaga eller om det är mycket bråttom, bör tryckning kunna underlåtas.

När utredningen talar om anvisningar och råd avses rekommendationer av en viss allmängiltighet. En anvisning om hur en enda person eller en liten krets av personer bör förfara i ett visst fall kan ofta lämnas muntligt eller genom brev till de berörda. En sådan anvisning behöver naturligtvis ej kungöras och åsyftas inte här. Regionala och lokala myndigheter torde vanligen ej besluta sådana generella anvisningar som bör registreras centralt. Denna och följande paragrafer gäller därför anvisningar och råd av de centrala myndigheterna.

21 §

Under 7.4.2 har utredningen uttalat att myndigheten bör kunna publicera sina råd och anvisningar även i författningssamling. Det är naturligt att vad som sägs i 14—19 §§ då också kommer att omfatta de råd och anvisningar som införs i författningssamling.

Även råd och anvisningar som publiceras på annat sätt bör numreras och inflyta i register. Se härom 7.6.3 och 7.7.

22 §

Den centrala registreringen bör omfatta även råd och anvisningar. Jfr 7.7 och 10.1.

23 §

Under 10.3 har utredningen motiverat varför centralen bör förläggas till statsrådsberedningen. Centralens huvuduppgift är kort att registrera och lämna upplysningar om författningar, råd och anvisningar. I fråga om upplysningstjänst hänvisas till 10.2.5.

24 §

Utgivning av register och förteckningar är ett av sätten att bedriva upplysning. Detta har behandlats närmare under 10.2.3 och 10.2.4.

Denna uppgift för centralen har utredningen diskuterat under 10.2.6. Vid rådgivningen torde de synpunkter på lösbladssystem som utredningen anför under 7.8 böra beaktas.

11.8 Förslaget till ändring i kommunallagen

Förslaget har motiverats under 9.6. Motsvarande ändring torde böra göras i 30 § kommunallagen (1957:50) för Stockholm.

11.9 Övriga ändringsförslag

Utredningen har gått igenom ett antal författningar, som innehåller bestämmelser om författningspublicering, för att anpassa dem till den här föreslagna lagen om kungörande av lagar och andra författningar. Även om genomgången inte kunnat göras fullständig har den omfattat ett stort antal författningar. Förslag till ändring av 40 författningar har utarbetats. Eftersom ändringarna i huvudsak är formella och utan större allmänt intresse finner utredningen ej anledning ta in dem i detta betänkande. De har i stället samlats i en särskild stencilupplaga (Ds Ju 1973:7), som överlämnas samtidigt med betänkandet. En kortfattad redogörelse för ändringsförslagen följer här.

Utredningen har under 2.3 nämnt att en del instruktioner för centrala förvaltningsmyndigheter innehåller bestämmelser om författningspublikationer. Som en följd av de här tidigare framlagda författningsförslagen bör 7 § instruktionen (1965:644) för kommerskollegium upphävas och 6 § instruktionen (1969:320) för sjöfartsverket ändras. Förslag till sådana ändringar har utarbetats. Av övriga instruktioner har utredningen särskilt granskat instruktionerna för statens pris- och kartellnämnd (5 §), för patent- och registreringsverket (3 §), för riksarkivet (7 §), för riksrevisionsverket (17 §) och för statens växtsortnämnd (3 §), men utredningen finner inte anledning att föreslå någon ändring i dem eller övriga instruktioner.

Utredningen har vidare gjort upp förslag till ändringar i följande författningar:

1. Lagen (1914:451) om hingstbesiktningstväng, 7 §
2. Lagen (1918:399) om förbud mot utsläppande av tjur eller hingst å samfällid betesmark, 6 §
3. Vattenlagen (1918:523), 2 kap. 67 §
4. Lagen (1926:72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning, 2 § 2 mom.
5. Lagen (1928:196) om galtbesiktningstväng, 7 §
6. Kungörelsen (1932:370) med föreskrifter till förebyggande av kräftpestens spridning, 11 §
7. Lagen (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark, 5 §
8. Kungörelsen (1933:658) med bestämmelser angående utmärkning av vissa fiskredskap under fiske om natten i saltsjön, 3 §
9. Epizootikungörelsen (1935:106), 3 §
10. Lagen (1938:274) om rätt till jakt, 27 §
11. Lagen (1939:608) om enskilda vägar, 100 §

12. Lagen (1942:350) om fornminnen, 4 §
13. Rekvisitionsförordningen (1942:586), 22 §
14. Kungörelsen (1946:82) angående tillämpning av förordningen den 15 mars 1946 (nr 81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin, 1 §
15. Lagen (1950:596) om rätt till fiske, 41 §
16. Förordningen (1954:132) angående markgångstaxor, 9 § och 11 § 1 mom.
17. Fiskeristadgan (1954:607), 41 §
18. Kungörelsen (1956:612) med tillämpningsföreskrifter till allmänna prisregleringslagen den 1 juni 1956 (nr 236), 5 §
19. Allmänna ordningsstadgan (1956:617), 24 §
20. Kungörelsen (1957:294) med närmare bestämmelser angående tillämpning av allmänna förfogandelagen den 26 maj 1954 (nr 279) (allmänna förfogandekungörelsen), 3 §
21. Förordningen (1958:295) om sjömansskatt, 22 §
22. Hälsovårdsstadgan (1958:663), 69 §
23. Byggnadsstadgan (1959:612), 21 § och 24 § 1 och 2 mom.
24. Lagen (1960:130) om fiskevårdsområden, 31 §
25. Civilförsvarkungörelsen (1960:377), 71 och 78 §§
26. Luftfartskungörelsen (1961:558), 168 §
27. Brandstadgan (1962:91), 2 §
28. Sjötrafikförordningen (1962:150), 5 §
29. Kungörelsen (1964:825) om tillämpning av naturvårdslagen (naturvårdskungörelsen), 6 och 9 §§
30. Kungörelsen (1967:10) om skyddsområden m. m., 26 §
31. Kungörelsen (1967:63) om fastställande av procenttal enligt 3 § andra stycket lagen om ändring av vissa underhållsbidrag, m. m., 3 §
32. Köttbesiktningsskugörelsen (1968:406), 10 §
33. Jordhävdskungörelsen (1969:700), 3 §
34. Kungörelsen (1970:300) om skydd mot flyghavre, 2 §
35. Väckungörelsen (1971:954), 6, 18, 36, 43 och 56 §§
36. Växtskyddsskugörelsen (1972:319), 10 och 21 §§
37. Terrängtrafikkungörelsen (1972:594), 59 och 64 §§
38. Vägtrafikkungörelsen (1972:603), 152 och 157 §§

De flesta ändringarna avser den regionala författningspubliceringen och längre samman med att länskungörelserna enligt utredningens förslag skall göras om till författningssamlingar för länen (se kap. 8). Sälunda har ordet "länskungörelserna" bytts ut mot uttrycket "länets författningssamling". Vanligen anger författningen därjämte att annonsering skall ske i "tidning" inom orten. För att den numera vedertagna principen om ortstidningsannonsering, vilken innebär att annonsering skall ske i samtliga dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom området (se härom 1.5 och 6.5), skall kunna tillämpas även i fråga om meddelanden av författningsskärakt har ordalydelsen ändrats så att annonsering skall ske i "en eller flera tidningar" inom orten. Därjämte har i några fall införts föreskrift om tidningsannonsering då sådan nu saknas. I vissa fall när författningen anger att en föreskrift skall kungöras "i laga ordning" e. d. har i förtydligande syfte angivits att kungörandet skall ske i länets författningssamling och en eller flera ortstidningar. Ändringar av nu nämnt slag föreslås i fråga om författningarna under 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 19, 22, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36 (såvitt avser 10 §), 37 och 38.

Några författningar avser kungörande av lokala beslut, som enligt utred-

ningens mening närmast är av författningskaraktär, men föreskriver inte att de skall införas i länskungörelserna. Som exempel kan nämnas vissa beslut om jaktvårdsområde, fast fornlämning, fiskeriplan, stadsplan och andra bebyggelseplaner, nybyggnadsförbud, fiskevårdsområde, vindsröjning o. dyl., odlingsförbud och lokala trafikföreskrifter. För tydlighets skull bör i sådana fall tas in ett stadgande att beslutet skall införas också i länets författningssamling. Sådana ändringar föreslås i fråga om författningarna under 10, 12, 15, 23, 24, 25, 36 (såvitt avser 21 §), 37 och 38. Ändringarna beträffande byggnadsplaner och trafiknämndernas föreskrifter (23, 37 och 38 ovan) har kommenterats även under 8.3.

I ett fall, nämligen författningen under 17, föreslås att ett stadgande om kyrkokungörande och kungörande i myndighetens egen lokal skall utgå, eftersom dessa kungörandeformer synes mindre lämpliga i fråga om författningar.

Författningen under 18 innehåller vissa regler om bekantgörande av prisföreskrifter o. d. som stämmer mindre väl med den föreslagna lagen om kungörande av författningar. Den bör lämpligen ändras så att den hänvisar till denna lag. Detsamma gäller författningen under 20.

Sjömansskattenämnden ingår numera i riksskatteverket (se SFS 1970:752, 8 §). Det synes lämpligt att dess föreskrifter publiceras i riksskatteverkets författningssamling. Ändringen av författningen under 21 har denna innebörd.

Några författningar, nämligen de under 26, 28 och 31, ålägger en central förvaltningsmyndighet att kungöra vissa föreskrifter "på lämpligt sätt". Eftersom detta uttryck synes medge myndigheten valfrihet och således kan vilseleda myndigheten att inte beakta den av utredningen föreslagna lagen om kungörande av författningar har det tagits bort.

Utredningen har även granskat ett antal andra författningar, som innehåller bestämmelser om offentliggörande av föreskrifter eller som ålägger förvaltningsmyndigheter att besluta föreskrifter men saknar bestämmelser om hur dessa skall offentliggöras. Här skall nämnas några granskade författningar:

Kungörelsen (1940:383) angående tillämpning av lagen den 17 maj 1940 (nr 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. (bevakningskungörelse)

Skogsvårdslagen (1948:237)

Kungörelsen (1954:636) angående den militära vägtrafiken m. m. (militär vägtrafikkungörelse)

Kungörelsen (1958:191) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 6 april 1956 om åtgärder mot vattenförorening från fartyg

Kungörelsen (1958:551) med vissa bestämmelser till förebyggande av djursjukdomars införande i riket m. m. (veterinär införselkungörelse)

Sjötrafikkungörelsen (1962:267)

Kungörelsen (1965:57) om lokala bestämmelser till skydd för djurlivet

Smittskyddskungörelsen (1968:234)

Kungörelsen (1970:664) om trafik på Södertälje kanal

Kungörelsen (1970:665) om trafik på Trollhätte kanal

Lots- och fyrkungörelsen (1970:698)

Rennäringslagen (1971:437)

Livmedelskungörelsen (1971:807)

Utredningen har inte funnit anledning föreslå att dessa eller andra författningar skall ändras.

Utredningens förslag går i korthet ut på att de statliga myndigheternas föreskrifter och anvisningar skall publiceras efter vissa enhetliga linjer, att de skall registreras centralt och att en del nya sammanfattande register skall ges ut. Här skall göras ett försök att uppskatta de ekonomiska konsekvenserna av förslagen.

Redan nu föreligger skyldighet för myndigheterna att i en eller annan form bekantgöra föreskrifter, anvisningar o. dyl. för den allmänhet som berörs. Utredningens förslag i denna del innebär alltså inte principiellt något nytt. Enligt utredningens mening skall föreskrifter till allmän efterrättelse alltid publiceras i tryckta författningssamlingar av Svensk författningssamlings typ. Vidare rekommenderas att även råd och anvisningar trycks. Detta torde föra med sig dels att en del material, som nu ej ges ut från trycket, kommer att tryckas, dels att vissa publikationer kommer att läggas om vad beträffar namn, innehåll, format, typografi och layout i övrigt.

Den första ändringen kan i viss mån innebära en kostnadsökning. Tryckningskostnaderna är nu för tiden ej obetydliga och en ökad trycksaksproduktion torde ofta innebära en fördyring. Å andra sidan har det material, som det här är fråga om, redan tidigare spritts till tjänstemän och andra berörda efter någon form av mångfaldigande, t. ex. stencilering, duplicering eller fotokopiering. Sådana förfaranden medför också stora kostnader hos myndigheten, för lokaler, apparater, papper, plocknings- och sorteringsarbete, även om de stundom ej orsakar direkt ökade utgifter genom att myndigheten kan utnyttja redan befintlig utrustning och arbetskraft. En ökad extern trycksaksproduktion torde i regel medföra minskade kostnader för internt mångfaldigande och innebär därför snarare en omfördelning av kostnader än en reell kostnadsökning. Möjligheten att kompensera eventuell kostnadsökning genom att ta ut ett visst pris vid spridning bland allmänheten torde också vara större då det gäller tryckalster än stencilerade skrivelser. Sammanfattningsvis menar utredningen att förslaget om tryckning i ökad utsträckning i stället för stencilering o. dyl. i de flesta fall närmast innebär en kostnadsomfördelning men i några fall en kostnadsökning, vars storlek är omöjlig att förutse.

Inte heller förslaget om att publikationerna skall utformas mer enhetligt torde innebära några större kostnadsökningar. Många myndigheter har redan nu sin författningspublicering ordnad i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag, och för andra myndigheter torde omläggningen ej innebära en fördyring. Vissa myndigheter, som nu har mycket enkla publikationer, torde åsamkas någon kostnadsökning. Vad beträffar förslaget att ej mer än en författning skall tryckas på varje sida bör beaktas att de flesta myndigheterna redan nu ej har mer än ett meddelande av författningskaraktär på varje sida.

Vid bedömande av tryckningskostnaderna bör man också beakta att myndigheterna — utom departementen och affärsverken — är skyldiga att anlita Allmänna Förlaget för upphandling av tryckeriarbetet. När författningspublikationerna görs mer enhetliga bör förlagets möjligheter att ingå ekonomiskt fördelaktiga tryckeriavtal öka genom att tryckeriarbetena lättare kan samordnas och composersättning och offsettryckning kan användas i ökad utsträckning.

Vad hittills sagts har avsett de statliga myndigheterna. Utredningen föreslår också att varje kommun skall inrätta en kommunal författningssamling för publicering av egna föreskrifter och andra normer. Redan nu har ett stort antal kommuner författningssamlingar, och för dem medför förslaget inte några ökade kostnader. I andra kommuner trycker man idag vissa kommunala föreskrifter i fristående publikationer, och det torde inte vara mera kostsamt att i stället trycka dem i en författningssamling. För det stora flertalet av kommunerna måste förslaget dock innebära ökade tryckningskostnader. Det bör dock uppmärksammas att antalet föreskrifter växlar starkt från kommun till kommun och att det i väsentliga delar bör stå kommunerna fritt att själva avgöra vad som skall införas i samlingen.

Utredningen har vidare rekommenderat att förvaltningsmyndigheterna i större utsträckning än f. n. skall sprida kännedom om beslutade författningar genom tidningsannonsering och dylika åtgärder. Av hänsyn till de kostnader som är förknippade därmed har utredningen dock avstått från att föreslå att sådan annonsering skall vara obligatorisk. Det är svårt att uppskatta vilka kostnadsökningar utredningens rekommendation leder till. Att bestämma omfattningen av informationsåtgärderna ingår som en del av myndighetens allmänna policy och behovet av anslag för detta ändamål bör komma till uttryck i samband med att myndigheten avger sina petita.

Utredningens förslag om central registrering och inrättande av en författningscentral föranleder däremot särskilda kostnader. Vad gäller personalen — två handläggare och fyra kontorister — uppskattas kostnaderna hålla sig inom 350 000 kr per år, vari har inräknats en assistenttjänst som föreslås överförd från nuvarande SFS-expeditionen. Därtill kommer lokalkostnader, förslagsvis fyra tjänsterum och en större expedition jämte förrådsutrymmen. Utredningen räknar med att plats kan beredas centralen inom kanslihuset.

Utredningen föreslår även att centralen skall ha tillgång till datamaskintid och terminal för inmatning och uttagning av uppgifter, som är lagrade i datorn. Centralen måste vidare kunna disponera erforderliga

ADB-program. Utredningen räknar med att centralen skall kunna få utnyttja de ADB-system som används inom justitiedepartementet för delprojektet beträffande lagstiftningsförfarandet m. m., bl. a. ATS- och IMDOC-systemen samt rutiner för framställning av nyckelordsregister, och att ytterligare utveckling av systemen skall åtminstone till en början kunna ske inom ramen för RI-projektet.

Kostnaden för att få tillgång till terminal och ADB-system är svår att ange exakt. Det är numera möjligt att använda en och samma skrivmaskinterminal för ATS- och IMDOC T-systemen. Enligt utredningens bedömande bör två sådana terminaler räcka i varje fall inledningsvis. Enligt uppgift från DAFA kan kostnaden för terminalerna inklusive utnyttjande av de båda systemen överslagsvis anges till 100 000 kr per år. För justitiedepartementet, som redan tidigare har flera terminaler, lär kostnaden bli betydligt lägre, under förutsättning att uppgifterna tillförs samma databas som avses med de befintliga terminalerna.

Vad beträffar de av centralen utgivna tryckta registren har registren över SFS-författningar behandlats i utredningens tidigare betänkande. I nu föreliggande betänkande föreslår utredningen att centralen skall ge ut följande register över de centrala verkens normer, nämligen a) en enkel uppställning var 14:e dag, b) kumulerade kvartalsförteckningar var tredje månad, varvid den fjärde förteckningen tjänstgör som årsförteckning, samt c) årliga förteckningar över olika myndigheters gällande normer. Kostnaden för sättning, tryckning och distribution av dessa register bör i huvudsak kunna tas ut av prenumeranter och lösnummerköpare. Statliga myndigheter kan kanske beräknas beställa 2 000 exemplar av förteckningarna under a) och b) samt ett mindre antal av förteckningarna under c). Under antagande att kostnaden för ett årsabonnemang håller sig omkring 40 kr per exemplar blir det en kostnad för staten om 80 000 kr, var till bör läggas kostnaden för de exemplar som skall tillhandahållas kommunbiblioteken, uppskattningsvis 16 000 kr.

För att centralen skall få nödvändig kapacitet vid utveckling av ADB-program och organisation av författningsregistret samt möjlighet att t. ex. annonsera om den service som centralen tillhandahåller föreslår utredningen, att expensmedel om 50 000 kr per år ställs till centralens förfogande.

Avsikten med utredningens olika förslag är att den redan påbörjade inventeringen av författningsmaterialet skall fullständigast, så att man får klart för sig vilka bestämmelser som gäller idag, och att materialet skall publiceras och registreras så att det blir lätt åtkomligt för allmänheten och tjänstemän inom statlig och kommunal förvaltning. Enligt utredningens mening uppnår man därigenom förutom ökad rättssäkerhet en lättad i tjänstemännens arbete. På längre sikt bör härigenom uppstå en ej obetydlig ekonomisk vinst, som helt eller delvis motsvarar kostnadsökningarna.

Utredningen har fått i uppdrag att undersöka bl. a. hur lagar och andra författningar skall publiceras, hur man skall underlätta för myndigheter och allmänhet att överblicka författningarna och hur man skall kunna ordna en central dokumentation i fråga om alla förekommande författningar (1.1). I utredningens uppdrag ingår också att överväga formerna för införlivande av internationella överenskommelser med svensk rätt och sättet för bekantgörande av sådana överenskommelser. Frågor om internationella överenskommelser kommer utredningen att behandla i ett senare betänkande.

Uppdraget kan sammanfattas så, att utredningen skall överväga lämpliga vägar att underlätta för allmänhet och myndigheter att få kännedom om alla olika slag av statliga föreskrifter och att finna möjligheter till en god överblick över författningarna inom olika områden. Uppdraget avser inte bara författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t utan även förvaltningsmyndigheternas föreskrifter (1.2).

Utredningen har i ett tidigare betänkande Svensk författningssamling (SOU 1970:48) lämnat förslag till förbättring av SFS (1.6). Betänkandet behandlade i huvudsak lagar och andra författningar, som utfärdats av Kungl. Maj:t. Nu redovisar utredningen sina synpunkter på frågan hur förvaltningsmyndigheternas föreskrifter bör publiceras. I första hand är det de centrala ämbetsverken som tilldragit sig utredningens intresse, men även länsstyrelser och andra regionala myndigheters normgivning har tagits upp. Kommunernas normgivning hänger i vissa fall så nära samman med den statliga att utredningen tagit upp även den till diskussion.

Utredningen diskuterar innebörden av *begreppet författning*. Utredningen konstaterar att detta begrepp i skilda sammanhang ges olika räckvidd när det gäller offentliga organs beslut. Med hänsyn till att den enskilde medborgaren ej har anledning skilja mellan en bestämmelse som härrör från Kungl. Maj:t eller riksdagen och en som meddelas av en myndighet, har utredningen valt att låta begreppet författning omfatta även föreskrifter av statliga eller kommunala förvaltningsmyndigheter (2.1).

Myndigheterna utfärdar inte bara föreskrifter utan även anvisningar och råd. Även om anvisningar och råd väl vanligen inte kan innefattas i begreppet författning, har det stått klart för utredningen att behovet att få tillgång till anvisningar och råd, som en myndighet meddelat, kan vara lika stort som att få tillgång till myndighetens föreskrifter. Utredningens undersökning omfattar därför även myndigheternas råd och anvisningar (2.2).

Det finns ingen samlad reglering av hur författningar skall publiceras. Förutom en bestämmelse i regeringsformen om att lagar skall kungöras finns det en kungörelse om SFS och en kungörelse om länskungörelserna. Därtill kommer ett flertal spridda bestämmelser i författningar, som avser särskilda ämnesområden, eller i några myndigheters instruktioner. Särskilt i fråga om föreskrifter av de centrala verken saknas dock ofta bestämmelser om att föreskrifterna skall kungöras (2.3).

Lagar och andra bestämmelser offentliggörs genom en mångfald publikationer av skiftande utseende. För att bringa reda i materialet har utredningen sökt urskilja olika huvudtyper och därvid kommit fram till följande: tryckta kronologiska författningssamlingar, stencilerade cirkulär eller cirkulärskrivelser, publikationer av tidskriftstyp, fristående häften som ingår i en serie, helt fristående häften, bundna handböcker och lösbladshandböcker (2.4).

Utredningen myntar två begrepp, primärpublicering, varmed avses det första offentliggörandet av en författning, och sekundärpublicering, varmed åsyftas all vidare spridning av författningen genom återgivning i tidskrifter, handböcker osv. Utredningen pekar även på att författningspublikationer ofta har såväl en kungörandefunktion som en handboks-funktion men att i vissa fall publikationen är inriktad på endast den ena av dessa funktioner (2.5).

Kungörandets rättsliga betydelse diskuteras. Utredningen söker klarlägga vilken betydelse verkan av brister i publiceringen har, vilken betydelse det har för medborgarna att en rättsregel publicerats på korrekt sätt samt betydelsen av s. k. ursäktlig rättsvillfarelse. Oklarhet kvarstår dock på flera punkter, bl. a. huruvida en förvaltningsmyndighets författning, som ej publicerats, skall anses ogiltig eller om den endast skall anses ej tillämplig mot den som inte känt till författningen (2.6).

Utredningen redogör för *centrala förvaltningsmyndigheters normgivningskompetens och deras författningspublikationer*. Förvaltningsorganen har ingen ursprunglig behörighet att meddela föreskrifter till allmän efterrättelse, utan sådan normgivning förutsätter stöd i lag eller annan författning eller särskilt beslut av Kungl. Maj:t. Utredningen konstaterar att Kungl. Maj:t i allt större utsträckning delegerar normgivning till förvaltningsmyndigheterna. Sådana delegationsstadganden återfinns vanligen i lagar eller kungörelser som reglerar särskilda ämnesområden, men ibland framgår myndighetens normgivningskompetens av dess instruktion. De föreskrifter som myndigheterna utfärdar är av vitt skilda slag. Man finner t. ex. en del som vänder sig omedelbart till allmänheten, under det att en del vänder sig till underlydande myndigheter men ändå berör medborgarna (3.1).

Utredningen har gjort en enkät för att undersöka vilka myndigheter som

utfärdar författningar samt hur dessa publiceras (3.2). Utredningen ger en översikt över myndigheternas författningspublikationer (3.3) och en mera utförlig beskrivning av ett trettiootal myndigheters sätt att publicera sina författningar (bilaga 2).

Den regionala förordningsmakten grundas främst på bemyndiganden i en mängd specialförfattningar. Föreskrifterna skall i de flesta fall tillkännages genom införande i länskungörelserna och genom meddelande i en eller flera ortstidningar, ibland även genom anslag eller andra åtgärder (4).

Orsaken till att utredningen tar upp *kommunal normgivning och kommunala författningssamlingar* till behandling är bl. a. att vissa kommunala förordningar är straffsanktionerade och regelbundet återges i länskungörelserna, som ju skall ses över av utredningen. Det har då varit naturligt att fråga sig om kommunerna har att fatta beslut av dylik generell karaktär som inte förekommer i länskungörelserna. Utredningen har sett som sin uppgift att undersöka dels vilka slag av kommunala beslut som kan sägas ha författningskaraktär, dels om det finns anledning att införa särskilda regler om kungörandet av sådana beslut (5.1).

I fråga om lokala ordningar o. dyl. finns ofta i specialförfattningar regler om bekantgörande men beträffande övriga kommunala normer saknas andra regler än allmänna bestämmelser i kommunallagen (5.3 och 5.4). Flera kommuner utger s. k. kommunala författningssamlingar av växlande innehåll och utformning (5.5).

Utredningen gör vissa *allmänna överväganden*, enligt vilka utredningen finner att det är och även i fortsättningen bör vara ett grundläggande krav att lagar och andra författningar offentliggörs. Med offentliggörande menar utredningen inte bara att författningarna är offentliga enligt reglerna om allmänna handlingars offentlighet, utan även att effektiva åtgärder vidtas för att sprida kännedom om dem och underlätta för medborgarna att ta reda på vilka författningar som finns. Enligt utredningens mening bör kravet på offentliggörande avse inte bara sådana bestämmelser som vänder sig till allmänheten, utan även sådana som vänder sig till förvaltningsmyndigheterna och ligger till grund för dessas avgörande av enskilda ärenden och därigenom har betydelse för medborgarna. Utredningen framhåller särskilt att den moderna synen på offentlig förvaltning med vidsträckt delegation av beslutanderätt till förvaltningsmyndigheterna inte bör medföra att medborgarna får sämre möjlighet att få kännedom om normerna än om dessa utfärdats av Kungl. Maj:t (6.1).

Utredningen diskuterar härfter om kungörandet skall ske genom officiella publikationer eller genom annonsering i dagstidningar eller andra informativa metoder. Av flera skäl, särskilt önskemålet att bestämmelserna under en längre tid skall vara lätt åtkomliga, föreslår utredningen att alla författningar skall införas i officiella publikationer. Utredningen pekar även på behovet av att komplettera denna författningspublicering med informativa åtgärder av olika slag, och den rekommenderar, att myndigheterna i större utsträckning än för närvarande söker sprida kännedom om författningarna t. ex. genom annonsering i

dagspress och upplysning genom radio och TV (6.2 och 6.5).

Utredningen ställer frågan om alla författningar skall kungöras i SFS eller om man skall ha flera olika författningspublikationer. Enligt utredningens mening skulle SFS bli alltför omfångsrik och svåröverskådlig om den användes för alla författningar. Utredningen vill därför bibehålla den nuvarande ordningen enligt vilken SFS används främst för författningar, utfärdade av Kungl. Maj:t, och varje central myndighet i princip svarar för sin egen författningspublicering. Utredningen föreslår ett system med en central publikation, nämligen SFS, flera särskilda publikationer för de centrala verkens författningar, en författningspublikation för varje län och en författningspublikation för varje kommun. Vid sidan av systemet ligger riksdagens författningssamling (6.3).

För att skapa överblick över författningarna kan man, eftersom det enligt utredningens åsikt inte går att inrätta en gemensam författningspublikation, ge ut ett gemensamt författningsregister. Utredningen förordar att man bygger upp en dokumentationscentral för författningar, vilken skall samla och registrera dessa och ge ut sammanfattande registerpublikationer (6.4).

Utredningen diskuterar hur *de centrala myndigheterna* bör ordna sin författningspublicering. Normmaterialet är så varierande att man inte kan ha ett enhetligt publiceringskrav för det. Enligt utredningens mening bör man skilja ut "föreskrifter till allmän efterrättelse" och fortlöpande kungöra dem i tryckta publikationer av samma typ som SFS, medan man för råd och anvisningar bör ställa upp lägre krav på enhetlig utformning av publiceringen (7.1).

Frågan vilka centrala myndigheter som skall ge ut egna författningspublikationer finner utredningen vara tveksam. Det föreslås att Kungl. Maj:t fattar beslut härom. Utredningen föreslår att sådana myndigheter, som ej ger ut egen författningspublikation, skall få anlita annan i ämbetsområdet närliggande myndighets författningssamling eller — i undantagsfall — SFS. Ingen myndighet bör ge ut mer än en författningspublikation för primärpublicering (7.2).

Utredningen finner att det skulle i väsentlig mån bidra till överskådligheten över författningspublikationerna om de är benämnda på samma sätt. Utredningen föreslår att alla publikationer, som är avsedda för primärpublicering av föreskrifter till allmän efterrättelse, skall benämnas författningssamling. Ord som "meddelanden" eller "aktuellt" skall således ej användas i detta sammanhang (7.3).

Författningssamlingarna skall främst innehålla föreskrifter till allmän efterrättelse, vilket begrepp enligt utredningens mening ungefär täcker ordet författning (7.4.1). Författningssamlingarna bör också, i den mån det finnes lämpligt, kunna innehålla annat stoff såsom råd och anvisningar, bindande förklaringar, beslut av prejudicerande betydelse samt informativa notiser, allt under en otvetydig rubricering av innehållets karaktär (7.4.2).

I frågan om författningssamlingarna behöver vara enhetliga kommer utredningen fram till att publikationerna bör utformas så att de kan samordnas dels inbördes, dels med SFS, varigenom det blir möjligt att samla allt författningsmaterial som man har intresse av inom ett visst eller

vissa ämnesområden i en och samma pärm. Ökad enhetlighet bör också öka möjligheten att förkorta sättnings- och tryckningstiden (7.5). Utredningen lägger fram förslag till riktlinjer för författningspublikationernas utformning. Utredningen, förordar att författningspublikationer normalt ges ut i det s. k. statsformatet och att de får en typografisk utformning som i huvudsak ansluter till SFS (7.6.1 och 7.6.2). Vidare föreslår utredningen att varje författning skall tilldelas ett löpnummer och att rubriken i många fall skall kompletteras med s. k. sakord (7.6.3). Utredningen pekar även på det angelägna i att myndigheterna söker systematisera sina författningar och tilldela dem sakbeteckningar i enlighet med systematiken (7.6.4). Utredningen ger även vissa rekommendationer i fråga om lösbladssystem (7.8).

Föreskrifter inom försvaret publiceras för närvarande i Tjänstemedelanden för krigsmakten. Utredningen finner ej skäl föreslå att denna serie skall läggas om så att den överensstämmer med civila myndigheters författningssamlingar. Utredningen föreslår emellertid att vissa inom försvaret beslutade tillämpningsföreskrifter av allmänt intresse skall översändas till den tidigare nämnda författningscentralen (7.9).

I fråga om *regionala förvaltningsmyndigheter* innebär såsom redan antytts utredningens förslag att länskungörelserna skall finnas kvar men att de görs om till mer renodlade författningssamlingar för länen. De bör benämnas och utformas på i huvudsak samma sätt som de centrala myndigheternas författningssamlingar (8).

Vad angår *kommunerna* finner utredningen att kommunala föreskrifter likaväl som statliga föreskrifter bör samlas i en officiell publikation på ett lättillgängligt sätt (9.1). Utredningen diskuterar om föreskrifterna bör föras in i vederbörande läns författningssamling eller i särskilda kommunala författningssamlingar. Utredningen kommer fram till att vissa kommunala beslut, nämligen sådana som är straffsanktionerade och i allmänhet fastställs av statlig myndighet, bör tas in i länets författningssamling, men att kommunala föreskrifter dessutom bör införas i kommunala författningssamlingar, en i varje kommun (9.3). Sådana författningssamlingar bör enligt utredningens mening betraktas inte bara som hjälpmedel för kommunaltjänstemän och förtroendemän i deras arbete utan även som ett medel genom vilket allmänheten får kännedom om viktiga kommunala beslut som rör envar i kommunen. Utredningen räknar med att kommunförbundet meddelar råd om författningssamlingarnas innehåll och utformning (9.4—9.6).

Utredningen föreslår beträffande *den centrala registreringen av författningar* att man i statsrådsberedningen inrättar en författningscentral (10.3 och 10.4). Dennas uppgifter bör vara att samla och registrera statsmakternas och myndigheternas författningar samt vidare anvisningar och råd, som statliga myndigheter utfärdar, att utarbeta och fortlöpande ge ut sammanfattningsregister över dem samt att tillhandagå myndigheter och allmänheten med upplysningar om författningar. Utredningen föreslår att statliga centrala myndigheter skall inventera de föreskrifter som gäller inom deras verksamhetsområde och överlämna dem till centralen. Uppgiften att utarbeta register till SFS bör överföras till centralen. Denna

bör vidare under samlingsbeteckningen Svensk normlista ge ut olika förteckningar över de centrala myndigheternas tillämpningsföreskrifter och anvisningar (10.2).

Utredningen anlägger vissa synpunkter på uppbyggnaden av ett informationssystem för författningar (10.5). Utredningen anser att datorns sorterings- och lagringskapacitet bör tas till vara främst för att framställa olika tryckta registerprodukter som kan finnas lätt tillgängliga hos de olika användarna. Den automatiska fotosättningstekniken bör utnyttjas för framställning av olika författningsutgåvor. Identifieringsuppgifter bör lagras i datorns minne så att de är direkt åtkomliga för sökning. I vissa fall bör även den fullständiga texten av författningar lagras i systemet. För att underlätta centralens arbete bör den ha tillgång till datamaskintid och terminal för inmatning och uttagning av registeruppgifter. Utredningen erinrar i detta sammanhang om det utvecklingsarbete beträffande databehandling av lagtext, rättspraxis m. m. som bedrivs inom det s. k. RI-projektet och framför vissa synpunkter på detta (10.6).

Till betänkandet fogar utredningen synpunkter på ämnesindelning av författningar, utgivning av en allmän förvaltningsrättslig lagbok och publicering av rättsfall från hovrätterna (bilagor 5–7).

Utredningen behandlar slutligen frågan i vad mån författningspubliceringen i vårt land skall *regleras i lag eller i annan författning* (11). I flera andra länder finns bestämmelser om kungörande av lagar och andra författningar i grundlagen eller i särskilda lagar. Det är ovanligt att sådana bestämmelser liksom i Sverige återfinns i en i administrativ väg utfärdad författning (11.1). I det nya förslaget till regeringsform har införts en bestämmelse att lagar och förordningar skall kungöras så snart det kan ske (11.2). Utredningen föreslår härutöver att bestämmelser om kungörande skall intagas i en *lag om kungörande av lagar och andra författningar samt en kungörelse om kungörande och registrering av författningar m. m.* Den föreslagna lagstiftningen föreslås ersätta bl. a. gällande kungörelser om SFS och om länskungörelserna (11.3). I lagen bör inarbetas den nu gällande lagen av år 1894 om tiden för allmänna författningars trädande i kraft (11.4). I anslutning härtill föreslår utredningen att ikraftträdandefristen skall förkortas från fyra till två veckor från utgivningsdagen.

I övrigt föreslår utredningen att *kommunallagen* skall kompletteras med ett stadgande om kungörande av kommunala föreskrifter (9.6 och 11.8).

I en särskild stencilutgåva (Ds Ju 1973:7), som överlämnas samtidigt med betänkandet, lägger utredningen fram förslag till följdändringar i ett 40-tal författningar. En kort sammanfattning av förslagen ingår i betänkandet (11.9).

Vid utredningens försök att uppskatta vad utredningens förslag innebär *ekonomiskt* pekar utredningen på att flera av förslagen innebär en kostnadsomfördelning och icke en kostnadsökning. I några fall torde de dock medföra en viss kostnadsökning som får skrivas på den förbättrade informationens konto. Kostnaden för personalen vid författningscentralen beräknas uppgå till 350 000 kr om året (12).

Bilaga 1 SFS 1915 nr 421
Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse
angående länskungörelser;

given Stockholms slott den 23 oktober 1915.
(Efter ändringar i SFS 1928:425, 1933:242,
1935:232 och 1942:316)

1 §

I varje län utgivas genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg länskungörelser.

2 §

I länskungörelserna skola intagas

tillkännagivanden, som enligt gällande författningar eller särskilda Kungl. Maj:ts beslut böra i länskungörelserna införas,

meddelanden av Kungl. Maj:ts befallningshavande, vilka äro av den allmänna betydelse, att de anses böra genom länskungörelserna bringas till vederbörandes kännedom,

samt, efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning i varje särskilt fall,

tillkännagivanden, som blivit av myndigheter, tjänstemän eller enskilda för allmänhetens kännedom till intagande överlämnade.

Kungl. Maj:ts befallningshavande skall i varje fall pröva, huruvida sådan efterlysning, vilken inflyter i tidningen Polisunderrättelser, tillika bör återgivas i länets egna eller andra läns kungörelser.

3 § (1928:425, 1933:242, 1935:232)

Vederbörande, som föranlett kungörelses införande eller vilkas angelägenhet kungörelse eller meddelande avser, skola där ej annorlunda är i allmän författning bestämt, bekosta kungörelser, vilka angå

utsöknings- och konkursärenden,
landstings, härads, våghållningsdistrikts, lands-, stads- eller köpingskommuns eller menighetsstyrelses angelägenheter, byggnads-, brand- och hälsovårdsordningar samt reglementen, instruktioner, taxor med mera för kommunala myndigheter,

trafiktaxor och därtill hörande ordningsföreskrifter,
tillstånd till idkande av gårdfarihandel samt för utlänning att under kringresande eller kringvandring idka hantverk eller annan hantering,
upphandlingsauktioner, vilka ske för annans än kronans räkning,
fastighets- och skogsförsäljningar för annan än kronan,
utarrendering av boställen eller allmänna inrättningars hemman eller

lägenheter, utan så är att arrendebeloppet ingår till statsverket, skattelösen, åboantagning i de fall då kungörandet, begärt eller icke, utgör villkor för bifall till enskild ansökning samt meddelanden, vilka införas på begäran av hushållningssällskap, sparbanker, bolag, föreningar eller enskilda personer. Ersättning för de kungörelser, vilka bekostas av statsmedel, skall av Kungl. Maj:ts befallningshavande till vederbörande, mot behörig verifikation, utanordnas av anslaget till länsstyrelserna: publikationstryck.

4 § (1942:316)

Över varje uti länskungörelserna intaget tillkännagivande skall utsättas rubrik, innehållande kort uppgift om dess innehåll, varjämte, då anslag jämlikt lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka skall äga rum, detta skall angivas vid tillkännagivandet tillika med uppgift huruvida anslag skall äga rum uti alla eller endast någon eller några av länets församlingar.

Är av synnerlig vikt, att tillkännagivande som intagits i länskungörelserna vinner spridning bland allmänheten, må det, om annat kungörelsesätt ej är föreskrivet anslås å lämpliga platser inom länet. Sådant anslag skall ske antingen av tillkännagivandet i dess helhet eller av dess rubrik, med anvisning om var tillkännagivandet finnes tillgängligt. Anslaget skall verkställas genom försorg av polisman eller annan lämplig person i orten. Plan för uppsättande av sådana anslag skall uppgöras av polischef och underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande för godkännande. Om anslag av tillkännagivande skall ske i orten, skall detta angivas vid tillkännagivandet tillika med uppgift huruvida anslag skall äga rum uti alla eller endast någon eller några av länets kommuner. Vidare skall angivas huru länge anslaget skall vara uppsatt.

5 § (1942:316)

Länskungörelserna skola tryckas antingen i en serie med fortlöpande nummerföljd eller ock i en serie för landskansliet och en för landskontoret med fortlöpande nummerföljd var för sig. Kungörelser, vilkas tryckningskostnader skola gäldas av statsmedel, skola betecknas med bokstaven A och övriga kungörelser med bokstaven B.

Till varje årgång av länskungörelserna skall upprättas ett gemensamt alfabetiskt register.

Länskungörelserna böra ej utgivas oftare än med hänsyn till innehållet i tillkännagivandena prövas erforderligt. Skilda tillkännagivanden av samma slag böra, i den mån det utan olägenhet kan ske, sammanföras i en följd.

6 § (1928:425, 1942:316)

Länskungörelserna skola utgivas i oktavformat med dimensionerna 17x25 centimeter för sida i oskuret skick.

Skall tillkännagivande anslås i orten, må det tryckas i större format än nu sagts.

Det åligger statskontoret att meddela närmare föreskrifter angående länskungörelsernas utstyrelse.

7 § (1928:425)

Uppgörelse angående tryckning av länskungörelserna träffas för ett år i sänder: skolande därvid föreskrifterna i förordningen den 16 januari 1920 (nr 10) angående upphandling och arbeten för statens behov med mera samt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 578) med vissa bestämmelser angående tryckning för statens räkning i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

8 §

För tillkännagivande, vars tryckning icke gäldas av statsmedel, skall av vederbörande betalas jämte tryckningskostnaden en avgift av en krona för varje kungörelse och dessutom, om tillkännagivandet upptager mera än en trycksida, 50 öre för varje påbörjad ny sida. Expeditionshavande äger att uppbära vad sålunda betalas emot skyldighet att därmed bestrida kostnaden för tillkännagivandets tryckning, korrekturläsning med mera.

9 § (1942:316)

Länskungörelserna skola kostnadsfritt utdelas till domhavande, magistrater, kommunalborgmästare, polischefer, stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige (kommunalstämmor), kommunalnämnder, municipalfullmäktige (municipalstämmor) och municipalnämnder samt pastorsämbeten i länet ävensom, utöver vad genom allmänna författningar eljest är stadgat, till de myndigheter och tjänstemän samt andra, vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämmer.

10 § (1942:316)

Sedan länskungörelse kommit vederbörande tillhanda, åligger det denne att, så snart ske kan, verkställa anslag av tillkännagivande i enlighet med vad därvid må vara angivet.

11 §

De tjänstemän, som undfå exemplar av länskungörelserna, äro skyldiga att förvara dem, så att de kunna i god ordning och oskadat skick avlämnas till efterträdaren.

12 §

För dem, som önska å posten abonnera å länskungörelserna, bör tillfälle därtill beredas,

13 §

De i denna författning givna stadganden skola i tillämpliga delar gälla för de kungörelser, som utfärdas av överståthållarämbetet.

Denna kungörelse gäller med avseende å 1916 års och följande årgångar av länskungörelserna.

Bilaga 2 Beskrivning av några centrala förvaltningsmyndigheters uppgifter och författningspublikationer

Följande myndigheter behandlas:

- 1 Arbetarskyddsstyrelsen
- 2 Arbetsmarknadsstyrelsen
- 3 Bankinspektionen
- 4 Bostadsstyrelsen
- 5 Domstolsväsendets organisationsnämnd
- 6 Försäkringsinspektionen
- 7 Giftnämnden
- 8 Kommerskollegium
- 9 Kriminalvårdsverket
- 10 Lantbruksstyrelsen
- 11 Luftfartsverket
- 12 Rikspolisstyrelsen
- 13 Riksskatteverket
- 14 Riksåklagaren
- 15 Sjöfartsverket
- 16 Skolöverstyrelsen
- 17 Socialstyrelsen
- 18 Statens brandinspektion
- 19 Statens centrala frökontrollanstalt
- 20 Statens jordbruksnämnd
- 21 Statens livsmedelsverk
- 22 Statens naturvårdsverk
- 23 Statens planverk
- 24 Statens trafiksäkerhetsverk
- 25 Statens växtskyddsanstalt
- 26 Statens växtsortnämnd
- 27 Tullverket
- 28 Universitetskanslersämbetet
- 29 Försvaret
- 29.1 Försvarets civilförvaltning
- 29.2 Försvarets materielverk
- 29.3 Värnpliktsverket

1 Arbetarskyddsstyrelsen (KAS)

Arbetarskyddsstyrelsen är central myndighet för arbetarskyddsfrågor och chefsmyndighet för yrkesinspektionen. Enligt sin instruktion (SFS 1972:164) skall styrelsen bl.a. meddela föreskrifter, råd och anvisningar om arbetarskydds- och arbetstidslagstiftningens tillämpning. I arbetarskyddslagen (SFS 1949:1) stadgas att tillsynen över lagens efterlevnad utövas av arbetarskyddsstyrelsen och av yrkesinspektionens befattningshavare och kommunala tillsynsmän. Däri anges också att arbetarskyddsstyrelsen äger meddela råd och anvisningar till ledning vid tillämpningen av lagen. Även arbetarskyddskungörelsen (1949:208) ålägger arbetarskyddsstyrelsen att utfärda anvisningar i vissa hänseenden, t.ex. rörande besiktning och provning.

Dessa föreskrifter och anvisningar publiceras i *Kungl. arbetarskyddsstyrelsens anvisningar*, en tryckt serie med fortlöpande numrering. Varje häfte består av ett antal sidor, som varierar från två till ett par hundra. Häften är i A5-format och i allmänhet försedda med grå omslag. Fram till början av 1972 har ett 80-tal häften kommit ut. Som exempel kan anges anvisningarna nr 3 angående skydd mot yrkesfara vid sprängningsarbete (sprängningsanvisningar) och anvisningarna nr 23 angående anordning, beskaffenhet och inredning av personalrum m.m. (personalrumsanvisningar).

Då en ny upplaga av anvisningar utfärdas behåller anvisningarna sitt gamla nummer. I vissa fall betecknas speciella anvisningar, som an knyter till mer allmänna anvisningar, med dessas nummer och tillägg av ytterligare en siffra. Personalrumsanvisningarna har nr 23. Med nr 23:1 betecknas anvisningar om personalrum i skolanläggning.

Kortare föreskrifter och anvisningar eller smärre upplysningar tas in i publikationen *Kungl. arbetarskyddsstyrelsens meddelanden*. Varje meddelande omfattar vanligen en eller några få sidor. De är tryckta i A5-format. Meddelandena betecknas med årtal och löpnummer enligt följande: 71:1. Som exempel på meddelanden kan anges nr 71:1 om motorkedjesågar och nr 72:1 om bedömning av risk för hörselskada. Längst ned på varje meddelande anges med fin stil aktnummer som utvisar till vilket ämnesområde meddelandet hör enligt diarieplanen för arbetarskyddsstyrelsen. Detta är ett internt nummer. Gränsen mellan meddelandeserien och anvisningsserien är ej helt klar. I vissa fall har man genom ett meddelande ändrat en äldre anvisning.

Vid sidan av dessa båda serier finns vissa fristående häften, betecknade *Råd och anvisningar*. En sådan anvisning avser arbetarskydd för personal i socialt hemhjälparsarbete. Andra anvisningar har mer karaktären av populära broschyrer, t.ex. om hur man skall bära och lyfta rätt. De nu nämnda anvisningarna är ej numrerade.

Arbetarskyddsstyrelsen utger också s.k. *skyddsbilder*, som består av en teckning med kortfattad text. Varje bild består vanligen av ett blad. Dessa är numrerade fortlöpande. De är i A4-format. Som exempel kan anges skyddsbild nr 37 om bindning av begravningskransar och kistbuketter.

Omkring tre gånger om året ger arbetarskyddsstyrelsen ut en tryckt

förteckning över råd och anvisningar till arbetarskyddslagen. Denna upptar alla gällande anvisningar, meddelanden och skyddsbilder jämte en del andra publikationer, bl.a. normer utgivna av Ingenjörsvetenskapsakademien och fastställda av arbetarskyddsstyrelsen. I förteckningen är anvisningarna upptagna i nummerordning. Fr.o.m. 1972 förses förteckningarna med alfabetiskt register.

Förteckningen liksom meddelandena tillhandahålls gratis av arbetarskyddsstyrelsen. Anvisningarna säljs genom SRA. Hemhjälp-anvisningarna säljs genom Allmänna Förlaget, som också tillhandahåller möjlighet att abonnera på såväl anvisningar som meddelanden och skyddsbilder. Arbetarskyddsstyrelsen söker i stor utsträckning sända ut meddelanden till de företag som berörs av dem.

2 Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)

Arbetsmarknadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor och chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna. Enligt instruktionen (1965:667) för arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna åligger det styrelsen särskilt att bl.a. ha överinseende över den offentliga arbetsförmedlingen, öva tillsyn över annan arbetsförmedling än den offentliga, leda arbetsvårdsverksamheten samt öva tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna.

Arbetsmarknadsstyrelsen har uppgifter enligt flera författningar, t.ex. lagen (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, kungörelsen (1966:370) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården, förordningen (1956:629) om erkända arbetslöshetskassor, förordningen (1956:630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor och lagen (1971:202) om vissa åtgärder för att främja sysselsättning av äldre arbetstagare på den öppna arbetsmarknaden. Den viktigaste av författningarna är emellertid arbetsmarknads-kungörelsen (1966:368), som innehåller bestämmelser om offentlig arbetsförmedling, utbildningsbidrag, flyttningsbidrag och andra bidrag till arbetslösa och handikappade.

Med stöd av dessa författningar utfärdar arbetsmarknadsstyrelsen tillämpningsföreskrifter, råd och anvisningar. Endast en mindre del av föreskrifterna vänder sig direkt till allmänheten. Vanligen är såväl föreskrifter som anvisningar i första hand avsedda för länsarbetsnämnderna.

AMS ger ut *Kungl. arbetsmarknadsstyrelsens cirkulär, Cirkulärmeddelanden* och *Arbetsmarknadsstyrelsens författningssamling (AMS FS)*.

I *cirkulärserien* intas i princip föreskrifter, order och instruktioner av mer bestående karaktär. Cirkulären är offsettryckta. Formatet är huvudsakligen statsformat men det finns även vissa formulär, t.ex. inom ämnesgruppen försvarsberedskap, som har formatet A4. Cirkulären är indelade i ett 20-tal ämnesgrupper efter sakinnehåll. Varje grupp betecknas med en stor bokstav. Inom gruppen numreras de löpande utan avbrott för kalenderår. Ett cirkulär som ersätter ett äldre cirkulär tilldelas dettas nummer. Ett cirkulär kan sålunda betecknas t.ex. U:6/1963. Varje cirkulär åsätts också en beteckning som anger distributionsalternativ. Cirkulären förvaras i vanliga kontorspärmar. Då ändring sker i cirkulär ger

man ut lösa ändringsblad. Varje år publicerar AMS ett sakregister över gällande cirkulär, vilket har formen av ett cirkulärmeddelande.

Cirkulärmeddelandena innehåller i princip meddelanden och direktiv av mera tidsbegränsad natur men det finns ändå en del cirkulärmeddelanden som är flera år gamla. De är offsettryckta i A4-format och har formen av skrivelser som vanligen är ställda till länsarbetsnämnderna. Cirkulärmeddelandena är indelade i samma ämnesgrupper som cirkulären och betecknas med bokstav samt ett nummer som till skillnad från cirkulären är löpande per kalenderår. Dessutom anges distributionsalternativ. I början av varje år ger AMS ut en förteckning över gällande cirkulärmeddelanden. Av innehållet i meddelandeserien torde endast en mindre del kunna räknas till författningsmaterian.

Författningssamlingen upptar lagar och andra av Kungl. Maj:t utfärdade författningar som berör arbetsmarknadsstyrelsens verksamhetsområde. Den är stencilerad på lösa blad i A4-format. Arbetsmarknadskungörelsen är dock offsettryckt. Till samlingen hör en omfattande förteckning över författningar som kan ha betydelse för arbetsmarknadsstyrelsen samt ett alfabetiskt register. Ersättningsblad och nya författningar sänds ut några gånger om året. Samlingen görs i en upplaga om 300 exemplar.

3 Bankinspektionen

Enligt sin instruktion (SFS 1970:538) har bankinspektionen till uppgift att utöva tillsyn över bl.a. bankaktiebolag, sparbanker, kreditaktiebolag, jordbrukets kreditkassor och fondkommissionärer. Inspektionens verksamhet regleras av ett flertal författningar, av vilka skall nämnas lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker, lagen (1956:206) om jordbrukskasserörelsen samt lagen (SFS 1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet.

Tillsynen utövas främst genom att bankinspektionen granskar rapporter som kreditinstituten lämnar på fastställda blanketter. För ifyllande av dessa utfärdar bankinspektionen anvisningar. Enligt flera lagrum i de nämnda författningarna får bankinspektionen även meddela närmare föreskrifter om förande av räkenskaper, om förvaring av värdehandlingar och om värdering av tillgångar. Inspektionen får också meddela tillämpningsföreskrifter till förordningen (1908:129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Inspektionens anvisningar och föreskrifter tas in i stencilerade *cirkulärskrivelser* som riktas till de kreditinstitut som berörs av anvisningen eller föreskriften. Några generella föreskrifter som vänder sig till en obestämd krets av mottagare förekommer ej. Cirkulärskrivelserna har diarienummer och en bokstav som anger vilken avdelning eller byrå som utfärdat dem men de är inte numrerade i en särskild serie. Formatet är A4.

4 Bostadsstyrelsen

Bostadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för den statliga verksamheten för att främja bostadsförsörjningen. Den är chefsmyndighet för

länsbostadsnämnderna. Enligt sin instruktion (SFS 1965:669) åligger det styrelsen särskilt att ha hand om den statliga låne- och bidragsverksamheten för att främja bostadsförsörjningen.

Styrelsen har att tillämpa ett 20-tal författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t, t.ex. bostadslånekungörelsen (1967:552), räntelånekungörelsen (1967:553) och kungörelsen (1968:425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer. Till flera av dessa författningar har bostadsstyrelsen att utfärda tillämpningsföreskrifter.

De föreskrifter och anvisningar som bostadsstyrelsen beslutat publiceras i en tryckt systematisk lösbladshandbok i A4-format, kallad *Bostadsstyrelsens anvisningar*. Pärmen innehåller låne- och bidragskungörelser, tillämpningsföreskrifter och anvisningar från den 1 januari 1968 och framåt. Lagar och kungliga kungörelser är tryckta i en bred mittställd spalt. Vissa särskilda bestämmelser, som Kungl. Maj:t utfärdat med stöd av bostadslånekungörelsen och som intagits i brev till bostadsstyrelsen, samt bostadsstyrelsens egna föreskrifter och anvisningar återges i två smalare spalter. Kungl. Maj:ts särskilda bestämmelser utmärks särskilt med lodräta streck i marginalen. I huvudet till varje blad finns uppgift om det lagrum till vilket bladet hänför sig samt datum. Bladen är däremot ej åsatta kontrollnummer eller motsvarande. Till vissa större författningar finns sakregister. Ändringsblad sänds ut två gånger om året. Utsändningen innehåller vanligen även en förteckning över de ändringar som gjorts samt en förteckning över gällande blad.

Föreskrifterna och anvisningarna vänder sig till länsbostadsnämnderna, de kommunala förmedlingsorganen, byggnadsföretagare, banker, arkitekter och andra som är sysselsatta med bostadsbyggande. Vanligen trycks författningarna i 5 000–10 000 exemplar. De distribueras genom AB Svensk Byggtjänst.

Vid sidan härav har bostadsstyrelsen några stencilerade serier. I första hand skall nämnas *Skrivelser till länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen (Sfo)* och *Skrivelser till länsbostadsnämnderna (Slä)*. Dessa skrivelser innehåller bl.a. ändringar och kompletteringar av bestämmelser i avbidan på att de kan tryckas i pärmen med anvisningar. Serien Slä innehåller främst administrativa och interna bestämmelser för länsbostadsnämnderna. Skrivelserna numrerades tidigare i löpande följd. Från och med 1970 numreras de årsvis med löpnumret först och året därefter, t.ex. Sfo nr 1/1972.

Även en serie *Meddelanden*, som är indelad i olika grupper och distribueras selektivt med hänsyn till innehållet, samt en serie *Instruktioner*, som innehåller arbetsrutiner för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, förekommer.

Samtliga stencilerade serier är i A4-format. En översikt över bostadsstyrelsens tryckta tillämpningsföreskrifter och stencilerade skrivelser finns i första numret av Sfo varje år. Numret upptar även alla gällande Sfo-skrivelser. I första numret av Slä varje år finns en förteckning över gällande skrivelser i Slä-serien.

5 Domstolsväsendets organisationsnämnd (DON)

Nämnden skall enligt sin instruktion (SFS 1971:205) bl.a. utveckla rutiner för domstolsväsendet inom ramen för rättsväsendets informationssystem, syssla med ekonomiadministrativa och personaladministrativa system samt handläggningsrutiner m.m. för domstolarna. Nämnden skall vidare meddela råd, anvisningar och föreskrifter inom sitt verksamhetsområde.

Enligt 15 § protokollskungörelsen (1971:1066) för de allmänna domstolarna fastställer nämnden formulär och anvisningar till dagbok över mål eller ärenden. Nämnden får även enligt vissa andra författningar ge anvisningar för blanketter. Sådana anvisningar utges i samband med distribution av blanketterna.

Nämnden hade fram till mars 1972 enligt uppgift ej utfärdat några föreskrifter på grund av instruktionen.

Kungl. Maj:t har den 19 november 1971 beslutat föreskrifter för avfattning av domar och slutliga beslut i brottmål samt för uppgifter till rikspolisstyrelsen om sådana domar och beslut. Ett cirkulär härom har intagits i SFS 1971:817. Föreskrifterna har utgivits av DON i två ringpärmar i statsformat. Pärmarna är benämnda *Bestämmelser om avfattning av dom och slutligt beslut i brottmål m.m.* Den ena pärmen är avsedd för tingsrätt, den andra för hovrätt. Bestämmelserna är ordnade systematiskt enligt en innehållsförteckning i lösbladssystem. De är skrivna enligt reglerna för systematisk maskinskrivning och sidorna är paginerade. Varje blad är inte särskilt numrerat. Bladen är offsettryckta efter maskinskriven förlaga. Såsom bilaga är intagen en förteckning över författningar med ansvarsbestämmelser. Denna är fotosatt.

Under år 1972 har DON givit ut en handbok för inskrivningsmyndighet.

6 Försäkringsinspektionen

Försäkringsinspektionen har som central förvaltningsmyndighet till uppgift att utöva tillsyn över försäkringsväsendet. Inspektionen skall ta befattning med inländska och utländska försäkringsanstalters verksamhet enligt bl.a. lagarna om försäkringsrörelse (SFS 1948:433), om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket (SFS 1950:272) och om trafikförsäkring å motorfordon (SFS 1929:77). Även understödsföreningar står under inspektionens tillsyn.

Tillsynen utövas dels genom inspektioner, dels genom att försäkringsanstalterna skall lämna omfattande redogörelser till inspektionen för sin verksamhet. Redogörelserna lämnas på tryckta blanketter. Försäkringsinspektionen utfärdar anvisningar för dessa redogörelser.

Anvisningarna tas in i stencilerade *cirkulär* som sänds ut till de försäkringsanstalter som berörs av dem. Cirkulären innehåller även upplysning om ny lagstiftning och kommentarer och rekommendationer, t.ex. beträffande redovisning och värdering av bolags tillgångar.

Stencilerna är i A4-format. Varje cirkulär numreras löpande av den byrå som utfärdat det. Dessutom åsätts ett löpande nummer som är

gemensamt för hela cirkulärserien. Fram till mars 1970 var antalet cirkulär 243. På varje cirkulär anges datum, diarienummer, cirkulärnummer, vederbörande byrås speciella nummer samt mottagargrupper. En del av cirkulären men ej alla är försedda med rubrik.

Vid sidan av denna allmänna cirkulärserie finns en serie med trafikförsäkringscirkulär. Fram till januari 1970 var antalet sådana cirkulär 75.

Cirkulären sänds ut till olika mottagargrupper. Dessa varierar i storlek mellan några 10-tal och några 100-tal. Kompletta cirkulärserier förvaras på försäkringsinspektionen. Något register har inte sänts ut, däremot finns ett internt register på försäkringsinspektionen.

Enligt lagen (1948:433) om försäkringsrörelse åligger det försäkringsinspektionen att bestämma villkor för behörighet att vara aktuarie vid livförsäkringsbolag. Inspektionens bestämmelser härom har tagits in i Svensk författningssamling (senast SFS 1972:48). Andra föreskrifter av försäkringsinspektionen har ej tagits in i SFS.

7 Giftnämnden

Giftnämnden är giftmyndighet enligt giftförordningen (1962:702) och registreringsmyndighet enligt bekämpningsmedelsförordningen (1962:703).

Enligt giftförordningen skall giftmyndigheten låta upprätta och kungöra vägledande förteckningar över ämnen, som är att hänföra till gifter och till vådliga ämnen. Giftnämndens kungörelse med en sådan förteckning har intagits i en *stencil* den 17 december 1963. Enligt KK (1962:701) om tillämpningen av läkemedelsförordningen får nämnden meddela närmare föreskrifter om utformningen av märkning av hälsofarlig vara. Nämndens bestämmelser härom har publicerats i *tryckta kungörelser* i statsformat.

Bekämpningsmedel får inte säljas, överlätas eller användas utan att vara registrerat hos giftnämnden. Vid registreringen får giftnämnden föreskriva villkor till förebyggande av skada och ändra villkoren när skäl är därtill. Då ett bekämpningsmedel registreras skall giftnämnden bl.a. fastställa påskrift på förpackningen. Anvisningar angående märkning av registrerade bekämpningsmedel har giftnämnden tagit in i ett *tryckt cirkulär*. Giftnämnden har också vid ett par tillfällen givit ut tryckta förteckningar över bekämpningsmedel.

Giftnämndens generella föreskrifter och anvisningar publiceras således på olika sätt. Fram till 1972 har ett 20-tal bestämmelser och förteckningar kommit ut. Förteckningarna över bekämpningsmedel är tryckta i omväxlande statsformat och A5-format. Några kungörelser och cirkulär är tryckta i statsformat. Andra kungörelser, cirkulär eller cirkulärskrivelse är stencilerade i A4-format. De nu nämnda publikationerna är inte numrerade och ingår inte i någon enhetlig serie. Något register över dem har ej givits ut.

Kungörelserna och cirkulären sänds i så stor utsträckning som möjligt ut till fabrikanter, institutioner och branschorganisationer. Varje registreringshavare enligt bekämpningsmedelsförordningen får del av de be-

stämmelser som rör hans medel. Branschorganisationerna medverkar till spridning av kunskap om giftnämndens beslut, dels genom att dessa tas in i branschtidskrifter, dels genom att kungörelser och cirkulär distribueras genom organisationernas försorg.

Cirkulär och kungörelser tillhandahålls gratis. För tryckning av förteckningarna över bekämpningsmedel har giftnämnden erhållit särskilda anslag.

Miljökontrollutredningen har i betänkandet Lag om hälso- och miljöfarliga varor (SOU 1972:31) föreslagit att naturvårdsverket skall bli central tillsynsmyndighet enligt den av utredningen föreslagna lagen om hälso- och miljöfarliga varor och att giftnämnden skall upphöra som självständig myndighet och sammanslås med naturvårdsverket. I prop 1973:17 har föreslagits att ärenden enligt den föreslagna lagen om hälso- och miljöfarliga varor skall handläggas av ett särskilt sammansatt produktkontrollorgan med självständig beslutanderätt men med administrativ anknytning till naturvårdsverket samt att giftnämnden skall upphöra. Till organets främsta uppgifter skall höra bl.a. att utfärda generella föreskrifter om import och hantering av hälso- och miljöfarliga varor. Den löpande tillsynen över lagens tillämpning skall dock handhas av naturvårdsverket. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1973.

8 Kommerskollegium

Kommerskollegiet är central förvaltningsmyndighet för ärenden om rikets handel, industri och bergshantering samt hantverk och slöjd. Kollegiet är chefsmyndighet för bergsstaten och sprängämnesinspektionen samt statens elektriska inspektion. Enligt instruktionen (1965:644) åligger det kollegiet att meddela särskilda föreskrifter för dessa organ. Kollegiet skall vidare meddela råd och anvisningar beträffande import och export samt handha frågor om explosiva och brandfarliga varor. På elektrifieringsområdet åligger det kollegiet att utfärda säkerhetsföreskrifter för elektriska starkströmsanläggningar och meddela bestämmelser om kontroll av elektriskt materiel. Fram till 1972 ålåg det dessutom verket att handha frågor om tillsatser till livsmedel. Dessa har numera överförts till livsmedelsverket.

Kollegiet utger en kronologisk författningssamling i statsformat benämnd *Kommerskollegiets författningssamling* (KFS; före 1971 Kommerskollegii författningssamling). T.o.m. 1970 gavs den ut i två serier, serie B för föreskrifter och anvisningar rörande brandfarliga varor och serie A för övriga föreskrifter. Eftersom varje serie innehöll endast ett eller ett par nummer per år har man fr.o.m. 1971 slopat serieindelningen. Författningarna numreras löpande per kalenderår. Samlingen har numera lagts om till ungefärlig överensstämmelse med SFS.

Författningssamlingen försäljs genom Allmänna Förlaget. Tidigare gratisutdelning har upphört, varför intresserade hänvisas att abonnera på samlingen. Upplagan är liten, endast ett par hundra exemplar.

Enligt kungörelser (1947:82 och 1950:324) angående allmänt importförbud och allmänt exportförbud råder i princip förbud att införa eller

utföra varor, såvida man ej fått licens. Kommerskollegium är licensmyndighet för andra varor än jordbruksvaror. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t äger licensmyndigheten medge att vissa varuslag får införas eller utföras utan licens samt lämna närmare bestämmelser om villkor för detta.

Sådana meddelanden tas in i publikationen *Kommerskollegiets meddelanden i handelslicensärenden* (tidigare Kungl. kommerskollegii meddelanden i handelslicensärenden). Fram till början av 1972 har ett 30-tal sådana meddelanden utkommit. De numreras löpande utan avbrott för kalenderår och består av små häften om ett eller flera blad. De flesta meddelandena är tryckta i statsformat men vissa meddelanden är stencilerade i A5-format.

Meddelandena sänds ut från kollegiet till Sveriges allmänna exportförening då det gäller exportreglering och till Grossistförbundet då det gäller importreglering. Dessutom går meddelandena till tullverket samt till ett mindre antal fasta abonnenter. Totalt distribueras mellan 3 000 och 4 000 ex.

Register har inte publicerats till vare sig Kommerskollegiets författningssamling eller Kommerskollegiets meddelanden i handelslicensärenden.

9 Kriminalvårdsverket

Enligt instruktionen (1969:402) för kriminalvårdsverket är kriminalvårdsstyrelsen central förvaltningsmyndighet för ärenden om kriminalvård och chefsmyndighet för kriminalvårdsdirektörerna, fängvårdsanstalterna och skyddskonsulentorganisationen. Den viktigaste författningen på kriminalvårdens område är lagen (1964:541) om behandling i fängvårdsanstalt. Där i sägs att kriminalvårdsstyrelsen har att leda och öva inseende över behandlingen av dem som intas i fängvårdsanstalt. I lagen ges utförliga regler om doms befordran till verkställighet och om vården i olika typer av anstalt. I kungörelsen (1964:630) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen om behandling i fängvårdsanstalt ges ytterligare bestämmelser om anstaltsvården. I flera fall överläts åt kriminalvårdsstyrelsen att meddela närmare bestämmelser eller anvisningar i skilda hänseenden, t.ex. om transporter av dem som skall undergå anstaltsbehandling, om skyldighet för intagen att delta i undervisning, om tillstånd att vistas utom anstalten och om förfarandet med brev.

Bestämmelser om kriminalvård i frihet finns, förutom i brottsbalken, i kungörelsen (1964:632) med vissa bestämmelser om vård i frihet av dem som dömts till påföljd för brott. Kriminalvårdsstyrelsen äger utfärda tillämpningsföreskrifter till denna kungörelse samt till andra författningar såsom kungörelsen (1963:194) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Kriminalvårdsstyrelsens bestämmelser och anvisningar tas in i *cirkulär* och *rundskrivelser*. I princip innehåller cirkulären de viktigare och mer

varaktiga bestämmelserna medan mindre väsentliga anvisningar förekommer i rundskrivelser.

Cirkulären är vanligen tryckta i A5-format. Antalet cirkulär uppgår årligen till några stycken. De numreras löpande per kalenderår. Det grundläggande cirkuläret om vård i anstalt (nr 2/1968) är tryckt på lösa blad, avsedda att sättas in i en särskild vårdpärm. Av brist på medel har cirkulären inte tryckts de allra senaste åren utan gått ut i form av stencil.

Rundskrivelserna är stencilerade i A4-format. I några fall har rundskrivelser, som rör vård i anstalt, stencilerats i A5-format. Rundskrivelserna innehåller till övervägande del rent interna tjänsteföreskrifter men i vissa fall även föreskrifter och anvisningar som rör de intagnas behandling. Under 1971 utgavs 69 rundskrivelser i en B-serie, vilken var avsedd för skrivelser av bestående natur, och 27 rundskrivelser i en T-serie, som var avsedd för tidsbegränsade skrivelser. Numreringen var löpande per kalenderår inom varje serie. Fr.o.m. 1972 har denna uppdelning i skilda serier slopats. Årligen ges ut en stencilerad förteckning över rundskrivelserna under året.

Cirkulär och rundskrivelser går ut till tjänstemän vid anstalterna och inom skyddskonsulentorganisationen. Sådana cirkulär och rundskrivelser som rör de intagnas behandling skall även tillhandahållas samrådsorgan eller de intagnas förtroenderåd. Upplagan rör sig om 1 000 exemplar av rundskrivelserna och ett par tusen exemplar av cirkulären.

Kriminalvårdsstyrelsen har även utgivit ett särskilt häfte med anvisningar för personundersökning i brottsmål.

Detta är ett exempel på att räckvidden av befogenheten att fastställa formulär är oklar (jfr kap. 2 under 2.2). Enligt kungörelsen (1964:567) med vissa bestämmelser angående tillämpningen av lagen om personundersökning i brottmål skall skriftlig berättelse över personundersökning innehålla uppgifter i de hänseenden som angivas i ett av kriminalvårdsstyrelsen fastställt formulär (10 §). Det har gjorts gällande (E. Thomasson; Förvaltningsmyndigheternas anvisningar för domstol, Förvaltningsrättslig tidskrift 1965 s. 263) att kriminalvårdsstyrelsen varken på grund av lagen eller kungörelsen ägt utfärda dessa anvisningar. Thomasson anför bl.a.: "Språkligt betyder ordet *anvisningar* något mer än råd e.d. I ordet ligger att vederbörande tillsäges att han skall följa anvisningarna. --- Anvisningar, som blott syfta till att underlätta formulärens ifyllande på ett riktigt och överskådligt sätt, må vara styrelsen tillåtna. Att på ett formulär intaga lagens regler, kanske något förenklat skrivna, föranleder ej någon anmärkning. Men att en myndighet begagnar sin behörighet att fastställa formulär till att befalla dem, som på tjänstemannaansvar och med stöd av lagen skola fullgöra sina åligganden, att handla på ett visst sätt vid arbetets utförande det är icke tillåtet."

10 Lantbruksstyrelsen

Lantbruksstyrelsen är enligt sin instruktion (1967:425) central förvaltningsmyndighet för ärenden om lantbruket och lantbrukets rationalisering och chefsmyndighet för lantbruksnämnderna. Fr.o.m. den 1 januari 1972 är styrelsen förvaltningsmyndighet också för ärenden om den

allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren och djurskyddet, vilka tidigare handlades av veterinärstyrelsen. Lantbruksstyrelsen är numera också chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen.

Inom lantbruksstyrelsen finns bl.a. en strukturbyrå, en lantbruksbyrå och en husdjursbyrå. Numera finns även en veterinäravdelning.

De författningar som reglerar lantbruksstyrelsens verksamhet — frånsett veterinärväsendet — är främst jordförvärvslagen (1965:290) och KK (1967:453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m.m., den s.k. rationaliseringskungörelsen, samt KK (1967:443) om statlig garanti för lån till maskinhållning inom jordbruket m.m., den s.k. maskinlånekungörelsen. Då det gäller växtodling bör särskilt nämnas KF (1967:139) om obligatorisk statsplombering av utsädesvara och om växtförädlingsavgift jämte kungörelsen i samma ämne (SFS 1968:214) samt lagen (1970:299) om skydd mot flyghavre med tillhörande tillämpningskungörelse (SFS 1970:300). I flera av dessa författningar har delegerats till lantbruksstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter. I fråga om andra författningar kan lantbruksstyrelsen utfärda närmare anvisningar i sin egenskap av chefsmyndighet.

Lantbruksstyrelsen ger ut en tryckt kronologisk publikation, kallad *Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser m.m.* Däri intas föreskrifter främst från lantbruksbyrån. Föreskrifterna ges ut i häften om en eller ett par sidor. Varje häfte numreras löpande per kalenderår och innehåller endast en författning. Som exempel kan anges lantbruksstyrelsens kungörelse om statsplombering av utsäde (utom potatis), nr 1971:6. Publikationen är i statsformat och typografiskt överensstämmer den i stort med Svensk författningssamling, sådan denna var före 1971. Antalet kungörelser i publikationen var under 1971 12 st.

Vid sidan härav utges en annan kronologisk serie, likaledes tryckt i statsformat. Meddelandena i denna benämns *cirkulär* och numreras löpande per kalenderår. Serien innehåller endast få cirkulär varje år. Antalet uppgick till två under 1967 och ett enda under 1971. Det är främst husdjursbyrån som utnyttjar denna cirkulärserie.

Kungörelserna och cirkulären trycks vanligen i drygt 1 000 ex. och vänder sig i huvudsak till lantbruksnämnder, avelsföreningar och andra företagsföreningar samt enskilda näringsutövare.

Lantbruksstyrelsen har även en publikationsserie som kallas *Meddelanden*. Dessa är häften eller små böcker och omfattar ofta 50–150 sidor. Formatet varierar mellan A5 och statsformat. Vanligen är de tryckta med blytryck men det förekommer även offsettryckta utgåvor med skrivmaskinsskrift. Fram till 1948 numrerades meddelandena i löpande följd. 343 meddelanden kom ut. 1948 delade man upp publikationen på tre serier, A för allmänt, B för lantbruksavdelningen och C för rationaliseringsavdelningen. Fram till början av 1972 finns 10 nummer i serie A, 93 nummer i serie B och 16 nummer i serie C. På baksidan av varje häfte finns en förteckning över meddelandena i serien. Något register som omfattar meddelandena i alla tre serierna har ej getts ut. Endast en del av meddelandena har karaktär av anvisningar eller kommentarer, exempelvis det häfte som behandlar rationaliseringskungörelsen (serie C nr 16). Andra meddelanden är närmast av informativ art.

En del anvisningar eller tjänsteföreskrifter av mindre vikt eller kortare varaktighet samlas i en stencilerad s.k. *F-serie*, som är gemensam för hela lantbruksstyrelsen. F står för föreskrifter. De numreras löpande för kalenderår och betecknas t.ex. Dnr F 16/71. De vänder sig ej till allmänheten utan till tjänstemän inom verket eller underlydande myndigheter såsom lantbruksnämnderna. Vanligen är föreskrifterna korta, en eller ett par sidor, men man återfinner även en stencil om 73 sidor, nämligen anvisningar angående handläggningen av ärenden rörande lånegarantier och avskrivningslån (Dnr F 16/71). Serien innehåller även anvisningar för tillämpningen av vissa författningar, t.ex. kungörelser om möjlighet att lämna statlig garanti för driftslån (Dnr F 18/71).

Några anvisningar ges först ut provisoriskt i denna serie och trycks sedermera i meddelandeserien.

Det finns också exempel på att lantbruksstyrelsens beslut av författningsskärakt införs i länskungörelserna. I den tidigare nämnda flyghavrelagen sägs att för område där flyghavre av någon betydelse förekommer fastställer Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, lantbruksstyrelsen plan för bekämpning av flyghavren. En sådan plan medför vissa skyldigheter för fastighetsägaren. Den som bryter mot föreskrift som meddelats i bekämpningsplan dömes till böter. I tillämpningskungörelsen delegeras till lantbruksstyrelsen att fastställa bekämpningsplan. Däri stadgas också att underrättelse om sådant beslut skall *införas i länskungörelserna* och, i den mån så finns erforderligt, även i *tidning* med spridning inom orten eller tillkännages på annat lämpligt sätt.

Veterinärstyrelsen hade under sin verksamhetstid en tryckt kronologisk författningssamling som hette *Veterinärsväsendet, samling av författningar och cirkulär m.m.* Den innehöll både lagar och andra av Kungl. Maj:t utfärdade författningar i veterinära frågor och veterinärstyrelsens tillämpningsföreskrifter. Samlingen var i statsformat och varje författning numrerades löpande för *kalenderår* samt betecknades med förkortningen VF.

För att underlätta överblicken över veterinärförfattningarna sammanställde veterinärstyrelsen i samarbete med Sveriges veterinärförbund en *systematisk författningshandbok* i lösbladssystem. Den kom ut 1969. Samlingen omfattar tre ringpärmar och materialet är uppdelat i 13 *kapitel*, A t.o.m. N, samt har ett alfabetiskt och ett kronologiskt register. Inom varje kapitel har författningarna tilldelats ordningsnummer. Varje författning kan således systematiskt betecknas med stor bokstav och ordningsnumret, t.ex. A 10. Varje författning är paginerad för sig.

Fr.o.m. 1969 är den kronologiska författningssamlingen anpassad till lösbladssystemet genom att varje nummer av den kronologiska samlingen dessutom tilldelas ett ordningsnummer i lösbladssystemet för placering på vederbörlig plats i ringpärmar. En ändring av äldre bestämmelser tilldelas dessas ordningsnummer åtföljt av ett nummer efter kolon, t.ex. A 10:1. Nästa ändring betecknas A 10:2 osv. Före varje kapitel finns en detaljerad innehållsförteckning.

Den 1 januari 1972 övertogs veterinärstyrelsens verksamhet av lantbruksstyrelsen och statens livsmedelsverk. Även den kronologiska författningssamlingen Veterinärsväsendet har övertagits av verken på så

sätt att vartdera verket nu ger ut sin kronologiska författningssamling, benämnd *Samling av författningar, cirkulär m.m.*, med angivande av utgivande myndighet, alltså Kungl. lantbruksstyrelsen resp. Statens livsmedelsverk. I vardera av dessa serier tilldelas författningarna ett nummer, löpande för kalenderår. Lantbruksstyrelsens författningar betecknas med bokstäverna KLS. För att den systematiska handboken skall vidmakthållas tilldelas författningarna ett systematiskt nummer enligt systematiken i handboken. I samband härmed har författningssamlingen typografiskt lagts om, varvid nya SFS delvis tagits till förebild.

Lantbruksstyrelsen har beslutat att fr.o.m. 1973 ge ut en *Lantbruksstyrelsens författningssamling*, som skall innehålla påbud som direkt eller indirekt berör allmänheten. I samband därmed kommer bl.a. serien Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser och den veterinära serien *Samling av författningar, cirkulär m.m.* att upphöra.

11 Luftfartsverket

Luftfartsverket handlägger ärenden om den civila luftfarten och svarar för dennas markorganisation. Verket driver och förvaltar statens civila flygplatser, svarar för trafikledning och har överinseendet över flygsäkerheten (instruktion SFS 1967:339). Verket är affärsdrivande.

Den civila luftfarten regleras främst av luftfartslagen (1959:297) och luftfartskungörelsen (1961:558). Dessa författningar överlåter i stor utsträckning åt luftfartsverket att meddela tillämpningsföreskrifter i skilda hänseenden. Vid utfärdande av sådana föreskrifter skall luftfartsverket iakttä de normer som Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) fastställer. Enligt 168 § luftfartskungörelsen skall luftfartsverket kungöra föreskrifterna i den omfattning och på det sätt som verket finner lämpligt.

Verket har en omfattande publikationsverksamhet. Publikationerna består av lösa blad i A4-format, avsedda att sättas in i ringpärmar. Bladen trycks på luftfartsverkets eget offsettryckeri.

Bestämmelser för civil luftfart (BCL) är samlingsbeteckningen för flera serier som innehåller internationella, regionala och svenska föreskrifter för civil luftfart. Däri ingår ett häfte med luftfartsförfattningar och ett häfte med trafikregler för luftfart (BCL T) samt en del med driftbestämmelser (D), en del med luftvärdighetsbestämmelser (L), en del med utbildnings- och certifikatsbestämmelser (U och C), en del som behandlar flygsäkerhetstjänsten (F), vilken i sin tur består av delarna flygräddningstjänst, flygtrafikledning och väderlekstjänst, samt en del rörande marktjänsten (M). Varje del är indelad i avsnitt som numreras enligt rangsystemet, t.ex. D 1.11. Inom avsnitten är sidorna numrerade i löpande följd. Varje sida har datumangivelse i nederkanten.

Publikationen *Speciella bestämmelser för civil luftfart (SB)* innehåller bl.a. konstruktions- och tillverkningsbestämmelser och kontrollföreskrifter avseende flygmateriel. Serien *Luftvärdighetsanvisningar (LVA)* innehåller direktiv angående modifieringar och kontrollåtgärder på flygmateriel.

För information av varaktig betydelse för luftfarten, t.ex. rörande flygplatser och ljusfyrar, finns en pärm *AIP-SVERIGE* (AIP = Aeronautical information publication). För fortlöpande information om förhållanden som gäller luftfarten finns publikationen *NOTAM-SVERIGE*. Upplysningarna gäller t.ex. anläggningar, tjänster eller hinder för luftfarten. För information om sådant som ej bör tas med i AIP eller NOTAM, t.ex. förteckningar över publikationer och meddelanden om nya bestämmelser, finns informationscirkulären *AIC-SVERIGE* (AIC = Aeronautical information circulars). AIC är uppdelad i två serier, den ena med nationell och internationell distribution, den andra med enbart nationell distribution.

De tre sistnämnda publikationernas innehåll och utformning är i väsentliga delar reglerade genom den internationella luftfartsorganisationens normer och rekommendationer. Där rekommenderas bl.a. att AIP ges ut såsom lösbladssystem, att varje ändring tilldelas ett löpande nummer, att varje lösblad dateras och att formatet inte är större än 21 x 27 cm (*AIP-SVERIGE* är A4, dvs. 21 x 29,7 cm). I fråga om NOTAM och AIC föreskrivs bl.a. att de skall tilldelas ett löpande nummer per kalenderår, att förteckningar över gällande meddelanden skall utges med vissa mellanrum och att AIC skall vara tryckt.

Slutligen skall nämnas att luftfartsinspektionen, som är en avdelning inom luftfartsverket, ger ut en serie *Meddelanden (MFL)* som innehåller upplysningar av teknisk karaktär, främst riktade till ägare av luftfartyg och verkstäder, samt beskrivningar över flyghaverier m.m.

En sammanställning över samtliga publikationsserier bekantgörs i början av varje år i *AIC-SVERIGE*.

Publikationerna vänder sig till flygbolag, flygande personal, certifikatinnehavare, flygklubbar, flygvapnet, andra myndigheter m.fl. Vissa av serierna tillhandahålls såsom abonnemang, i andra fall sänder luftfartsverket ut publikationerna till dem som berörs. Upplagan är i de flesta fall omkring 2 000 exemplar.

12 Rikspolisstyrelsen (RPS)

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet inom polisväsendet och utövar högsta inseedet över detta. Under RPS är länsstyrelsen högsta polismyndighet i varje län. I länsstyrelserna, utom i Gotlands län, finns en länspolischef. Länen är indelade i polisdistrikt och i varje polisdistrikt finns en polischef. RPS är chefsmyndighet för Statens kriminaltekniska laboratorium.

Enligt sin instruktion (SFS 1965:674) äger RPS utfärda råd och anvisningar för polisverksamheten samt ge föreskrifter. Även enligt andra författningar tillkommer det RPS att ge föreskrifter eller anvisningar, t.ex. enligt polisinstruktionen (1972:511) eller enligt kungörelsen (1967:419) med bestämmelser om användning av spikmatta i polistjänsten.

RPS ger ut en informationsskrift som heter *Allmänna meddelanden från rikspolisstyrelsen (AM)*. Tidskriften ges ut i form av små häften som numreras löpande per kalenderår. Häftena innehåller upplysningar om

organisatoriska förändringar, utredningar, nya bestämmelser från Kungl. Maj:t eller andra myndigheter samt föreskrifter eller anvisningar för polisverksamheten. Varje häfte består av flera notiser, vilka numreras likaledes löpande genom kalenderåret.

T.o.m. 1971 utgavs häftena varje vecka. Formatet var statsformat. Texten var satt i två spalter. Fr.o.m. 1972 har formatet minskats till A5 och texten är satt i en spalt. Tidskriften skall inte längre ges ut på bestämd dag varje vecka utan skall utkomma vid behov. Omläggningen är motiverad främst av ekonomiska skäl samt en önskan att utnyttja rikspolisstyrelsens eget tryckeri.

Vid sidan härav finns en systematisk lösbladspublikation, benämnd *Föreskrifter och anvisningar för poliväsendet (FAP)*. Som framgår av namnet samlas här föreskrifter och anvisningar som utfärdas av rikspolisstyrelsen. Även vissa författningar av Kungl. Maj:t är medtagna, ibland ordagrant återgivna, ibland refererade. Numera söker man i viss utsträckning undvika den dubbelpublicering som består i att en föreskrift först tas in i AM och senare i FAP. Orsaken till att föreskrifter ibland tas in i AM först är att denna kommer ut snabbare än FAP.

I FAP är bladen ordnade enligt klassifikationssystem för sakregistrering inom poliväsendet. Detta system är allmänt gällande inom poliväsendet och inte tillkommet endast för FAP. Systemet är upplagt såsom ett decimalsystem. Varje blad har texten Föreskrifter och anvisningar för poliväsendet (FAP) överst och till höger i övre hörnet ett saknummer. Dessutom tilldelas varje blad ett kontrollnummer, som står i nederkanten. Numret är taget ur en löpande nummerserie, där ett använt kontrollnummer aldrig mer tas i bruk. Vid mottagandet skall varje kontrollnummer markeras på ett särskilt kontrollblad som står först i pärmen.

Publikationen är numera uppdelad i fyra pärmar. Den är i formatet A5. Uppgifter om nyutgivna blad i FAP tas in som notis i AM.

Över innehållet i Allmänna meddelanden utges från tid till annan sammanfattande register. Sålunda finns ett alfabetiskt register för tiden 1964–1967 och ett systematiskt register för tiden 1964–1969. I det senare registret hänvisas även till FAP. Till FAP hör en detaljerad uppställning över klassifikationssystemet, däremot ej något alfabetiskt register.

För att underlätta uttagandet av ordningsbot och parkeringsbot har rikspolisstyrelsen gett ut en handbok som heter *Ordningsbot, Parkeringsbot*. Handboken innehåller ett utdrag av rättegångsbalken samt Kungl. Maj:ts författningar om parkeringsbot och ordningsbot. Vidare återfinns riksåklagarens lista över gärningar som kan föranleda ordningsbot och den s.k. bötestaxan samt rikspolisstyrelsens anvisningar.

Handboken är upplagd som en lösbladspärm i A5-format. För användning i polisbilar finns en särskild utgåva med plastade blad.

AM går ut i en upplaga av drygt 6 000 ex. och FAP i mer än 4 000 ex. Pärmen beträffande ordningsbot och parkeringsbot har tryckts i 12 000 ex.

Rikspolisstyrelsen har även gett ut föreskrifter för tillämpningen av kungörelsen (1966:273) om säkerhetsskydd vid statsmyndigheter. Dessa

föreskrifter är intagna i ett fristående häfte med pappomslag. Formatet är A5. Publikationen heter *Säkerhetsskydd, AF SÅK*.

13 Riksskatteverket (RSV)

Riksskatteverket tillkom den 1 januari 1971 efter sammanslagning av kontrollstyrelsen, riksskattenämnden, centrala folkbokförings- och upp-
bördsnämnden, allmänna ombudet hos mellankommunala provnings-
nämnden, kupongskattekontoret, kupongskattenämnden, sjömansskatte-
kontoret och sjömansskattenämnden. RSV kommer fr.o.m. den 1 juli
1973 även att vara central förvaltningsmyndighet för exekutionsväsendet.
RSV skall enligt förslag av bilskatteutredningen i betänkandet Vägtrafik-
beskattningen (SOU 1972:42) vara central beskattningsmyndighet i fråga
om fordonsskatten och den kilometerskatt som skall införas beträffande
dieseldrivna motorfordon den 1 januari 1974.

Enligt instruktionen (1970:752) är riksskatteverket central förvalt-
ningsmyndighet i fråga om beskattning, uppbörd av skatt, folkbokföring
och val, tillverkning och försäljning av alkoholhaltiga varor samt för
alkoholfrågor, allt i den mån uppgifterna ej ankommer på annan
myndighet. Verket har som beskattningsmyndighet till uppgift att
debitera, uppbära och redovisa vissa skatter och avgifter. Det åligger
verket särskilt att genom råd och anvisningar främja en riktig och enhetlig
tillämpning av gällande föreskrifter inom verksamhetsområdet, att för
olika delar av landet fastställa normalbelopp för existensminimum, att
meddela vissa anvisningar och bestämmelser i anslutning till automatisk
databehandlingsverksamhet samt att fastställa de blanketter som behövs
inom verksamhetsområdet.

Verket har en administrativ avdelning, en rättsavdelning, en avdelning
för direkt skatt, en avdelning för indirekt skatt, en kontrollavdelning, en
avdelning för folkbokföring och val, en driftteknisk avdelning samt en
byrå för alkoholärenden. Inom verket finns sjömansskattenämnden och
till verket är även energiskattenämnden knuten.

RSV är överordnad myndighet i förhållande till länsstyrelserna och
under dessa sorterar taxeringsnämnder, lokala skattemyndigheter och
valnämnder samt i viss mån pastorsämbetena, såvitt avser kyrkobok-
föring. För den direkta skatten och mervärdeskatten är länsstyrelserna
beskattningsmyndigheter.

För de s.k. punktskatterna är riksskatteverket beskattningsmyndighet.
Den lokala kontrollen av punktskatterna ävensom mervärdeskatte-
na, alltså av den indirekta beskattningen, ombesörjs av riksskatteverkets fyra
distriktskontor.

Riksskatteverket har att tillämpa ett flertal författningar och skall i
anslutning därtill meddela olika tillämpningsföreskrifter, anvisningar eller
andra normerande beslut. Enligt 18 § taxeringsförordningen (1956:623)
skall verket genom råd och anvisningar främja en riktig och enhetlig
tillämpning av taxeringsförordningen och de skatteförfattningar, enligt
vilka taxering verkställs på sätt som sägs i denna förordning. Verket har
även vissa uppgifter enligt uppbördsförordningen (1953:272). Sålunda

skall verket enligt 4 § 1 mom fastställa preliminärskattetabeller och enligt 8 § preliminära värden för naturaförmåner. Enligt 72 § skall riksskatteverket handlägga centrala uppgifter inom och utöva tillsyn över uppbördsväsendet i riket varvid verket bl.a. har att efter framställning från länsstyrelse, lokal skattemyndighet, arbetsgivare eller när anledning eljest förekommer, meddela bindande förklaring beträffande frågor om sättet för uttagande av preliminär skatt som om verkställande av skatteavdrag. Enligt anvisningarna till 85 § kan riksskatteverket meddela anvisningar i frågor rörande räntebefrielse. Enligt uppbördskungörelsen (1967:626) meddelar riksskatteverket anvisningar och fastställer formulär till blanketter för uppbördsverksamheten, i den mån det ej ankommer på annan. Förordningen (1968:430) om mervärdesskatt ålägger RSV att genom råd och anvisningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av förordningen samt medger verket att meddela bindande förklaringar om frågor som rör tillämpningen av förordningen (61 och 62 §§). Vissa tillämpningsföreskrifter till förordningen och till mervärdesskattekungörelsen (1968:431), t.ex. om återbetalning av skatt, meddelas likaledes av riksskatteverket (se 24 § kungörelsen).

Då det gäller olika punktskatter såsom bensinskatt, brännoljeskatt, energiskatt, gasolskatt och reklamskatt har riksskatteverket att såsom beskattningsmyndighet meddela vissa tillämpningsföreskrifter till skatteförfattningarna, särskilt i fråga om redovisning av skatten, samt att utfärda de ytterligare anvisningar som kan behövas för tillämpningen. Här skall hänvisas bl.a. till förordningen (1957:262) om allmän energiskatt, förordningen (1961:372) om bensinskatt, förordningen (1961:653) om brännoljeskatt och förordningen (1964:352) om gasolskatt med tillhörande tillämpningskungörelser.

Enligt 2 § folkbokföringsförordningen (1967:198) har riksskatteverket tillsyn över folkbokföringsväsendet. Närmare föreskrifter för tillämpning av förordningen meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. I folkbokföringskungörelsen (1967:495) har Kungl. Maj:t uppdragit åt riksskatteverket att meddela anvisningar och fastställa formulär som behövs för folkbokföringen.

Riksskatteverket är central valmyndighet (kungörelsen 1972:707 om central valmyndighet). I denna egenskap har verket bl.a. att meddela tillämpningsföreskrifter i olika hänseenden till lagen (1920:796) om val till riksdagen och kommunala vallagen (1930:253)¹. Sådana föreskrifter skall avse t.ex. antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna, upprättande av röstlängd, upprättande och granskning av särskild röstlängd, upprättande av röstkort samt anordnande av röstmottagning vid svenska utlandsmyndigheter eller på svenska fartyg. Verket skall också meddela anvisningar i några avseenden, t.ex. beträffande valsedels utformning, förande av protokoll samt sammanräknande av röster.

Riksskatteverket har att lämna tillämpningsföreskrifter och anvisningar till ett stort antal författningar inom alkoholområdet. I första hand är här att märka rusdrycksförsäljningsförordningen (1954:521), ölförsäljningsförordningen (1961:159), förordningen (1961:181) om försäljning

¹ Dessa båda vallagar har fr.o.m. den 1 januari 1973 ersatts av vallagen (1972:620).

av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat, förordningen (1961:180) om tillverkning av sprit och vin samt förordningen (1955:38) om försäljning av alkoholfria drycker.

De myndigheter som uppgick i riksskatteverket gav tidigare ut ett antal författningspublikationer, nämligen Kontrollstyrelsens cirkulärsamling, Meddelanden från centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, handboken CFU Kyrkobokföring, Meddelanden från riksskattenämnden samt sjömansskattenämndens Meddelanden.

Kungl. Kontrollstyrelsens cirkulärsamling var en kronologisk författningssamling i statsformat med löpande numrering per kalenderår. Vid sidan härav förekom stencilerade cirkulärskrivelser i A4-format från kontrollstyrelsen. Serien *Meddelanden från centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden* var i A5-format. Den var uppdelad i en serie för folkbokföring och en serie för uppbörd. Häftena i vardera serien numrerades löpande per kalenderår. Varje häfte innehöll ett flertal meddelanden. Något av häftena inom folkbokföringsserien var ordnat som en systematisk lösbladsutgåva. Handboken *CFU Kyrkobokföring* var en offsettryckt systematisk handbok i A4-format, inrättad såsom lösbladssystem. *Meddelanden från riksskattenämnden* var en serie häften i ett format som var något mindre än statsformat. Häftena ingick i tidskriften *Skattenytt*. Varje häfte numrerades löpande per kalenderår och innehöll flera olika meddelanden. *Sjömansskattenämndens Meddelanden* var i allmänhet stencilerade i A4-format men någon gång tryckta i A5-format. Vid sidan härav förekom stencilerade cirkulär från sjömansskattekontoret, utgivna i A4-format.

Efter en övergångstid, under vilken riksskatteverket i huvudsak fortsatte utgivningen av de äldre författningsserierna, har verket fr.o.m. 1972 börjat ge ut en serie benämnd *Riksskatteverkets meddelanden*. Utredningen har fått tillfälle att avge sina synpunkter på publikationens uppläggning. Denna är tänkt att omfatta hela verket men skall delas upp i följande serier:

Serie Dt	Direkt skatt — Taxering
Serie Du	Direkt skatt — Uppbörd
Serie Im	Indirekt skatt — Mervärdeskatt
Serie Ip	Indirekt skatt — Punktskatter
Serie Ff	Folkbokföring
Serie Av	Allmänna val
Serie Al	Allmänna alkoholärenden
Serie Als	Särskilda alkoholärenden

Serierna Dt och Im har under 1972 publicerats som förut via *Skattenytt*. Fr.o.m. 1973 sker utgivning av författningsserien i full skala. Meddelandeserien är i statsformat och inrättad efter mönster av SFS som en kronologisk samling. Inom varje serie skall meddelandena erhålla löpnummer per kalenderår. Några häften i serien, nämligen sådana som skall hållas tillgängliga för allmänheten på utskänkingsställen och liknande, ges ut i särskilda pappomslag. På de större serierna kan man prenumerera genom Allmänna Förlaget.

Riksskatteverket har även övertagit utgivningen av handboken *Skatte-*

och *taxeringsförfattningarna*, som tidigare gavs ut genom finansdepartementets försorg. Handboken skall även i fortsättningen ges ut som en häftad volym i statsformat. Den kommer att ges ut varje kalenderår. I detta sammanhang bör nämnas att riksskatteverket under år 1972 även utgivit en *Handledning för taxering*, som ersätter tidigare *Handledning* för arbetet i taxeringsnämnd. Boken har närmast karaktär av lärobok.

Verket har även givit ut ett antal trycksaker med mer eller mindre utpräglad karaktär av författningspublikation. Här bör nämnas en handledning Skattetilägg/förseningsavgift rörande 1972 års inkomst- och förmögenhetstaxering, anvisningar för arbetsrutin för granskning av löntagardeklarationer och för beslutsredovisning inom taxeringsarbetet samt broschyren Riksskatteverkets deklarationsupplysningar och populärbroschyren Dags att deklarerat. De nämnda publikationerna är i A4-format.

Merparten av de publikationer som ges ut under ett år trycks med omslag i samma färg. Avsikten är att färgen skall ändras varje kalenderår så att man kan skilja olika årgångar åt.

Ovan har nämnts att riksskatteverket ger anvisningar till ledning för taxeringsnämnderna samt bindande förklaringar. De bindande förklaringarna avser regelmässigt flera skattskyldiga. Riksskatteverket beslutar också förhandsbesked i taxeringsfrågor (KF 1951:442 om förhandsbesked i taxeringsfrågor). Sådana förhandsbesked kan avse såväl direkt skatt som mervärdeskatt. Dessa besked avser regelmässigt endast en skattskyldig och de kan överklagas till regeringsrätten. Lagakraftvunna förhandsbesked av större betydelse publiceras. Tidigare har detta skett i Meddelanden från riksskattenämnden men i fortsättningen torde det ske i serien Riksskatteverkets meddelanden. Förhandsbesked kan knappast sägas ha författningskaraktär utan är snarare att jämföras med rättsfall eller beslut i enskilda ärenden men de har ofta stort intresse även för andra än dem som sökt förhandsbeskedet.

14 Riksåklagaren (RÅ)

Riksåklagaren är högste åklagare och har ledningen av åklagarväsendet. Under honom har statsåklagarna, dvs. i Stockholm, Göteborg och Malmö överåklagarna och i riket i övrigt länsåklagarna, ansvaret för åklagarväsendet inom sina verksamhetsområden. I övrigt finns distriktsåklagare i åklagardistriktet.

Enligt åklagarinstruktionen (1964:739) skall riksåklagaren bistå övriga åklagare med råd och upplysningar samt äger meddela dem anvisningar i deras tjänsteutövning. Denna uppgift fullgörs bl.a. genom utfärdande av cirkulär. Under åren 1948–1964 utgavs stencilerade cirkulär i en serie med fortlöpande numrering (1–141).

I anslutning till åklagarväsendets omorganisation 1965 uppdelades riksåklagarens cirkulär på tre serier, A för ärenden om administrationen i allmänhet, B för kamerala ärenden och C för ärenden rörande den egentliga åklagarverksamheten. I samband därmed beslöt man också att trycka alla fortfarande gällande cirkulär från tiden före 1965.

Riksåklagarens cirkulär återfinns numera i tre pärmar. En pärm innehåller cirkulären från 1948–1964. En pärm innehåller cirkulär i serierna A och B för tiden efter 1964. Den tredje pärmen innehåller cirkulären i serie C för tiden efter 1964. Inom varje serie förekommer fortlöpande numrering. Cirkulären betecknas med någon av bokstäverna A, B eller C samt löpnummer. De är i statsformat och trycks med blytryck.

I pärmarna sätts cirkulären in i nummerordning. Pärmen för 1948–1964 har en förteckning över samtliga däri ingående cirkulär, uppställd i nummerordning. Även de båda andra pärmarna har nummerordnade förteckningar över innehållet. Pärmen med C-serien har dessutom en systematisk förteckning med ett antal sakrubriker. Under varje sådan rubrik antecknas de cirkulär som hör dit.

Cirkulären A och B trycks i 1 200 ex. och cirkulären C i 2 100 ex. Cirkulären distribueras till åklagarmyndigheterna men C-serien sänds dessutom ut till domstolar och polismyndigheter. Det finns också ett drygt 100-tal betalande abonnenter på C-serien. Innehållet i cirkulären riktar sig till åklagarna men kan ändå ha intresse för allmänheten. Bland prenumeranterna återfinns särskilt en del advokater.

Riksåklagaren skall enligt rättegångsbalken i samråd med rikspolisstyrelsen välja ut de brott, för vilka ordningsbot skall bestämmas, samt bestämma de belopp som skall upptagas såsom ordningsbot. Enligt lagen om parkeringsbot skall riksåklagaren fastställa bötesbelopp för parkeringsföreseelse. Riksåklagarens beslut om ordningsbot och parkeringsbot, som till skillnad från anvisningarna i cirkulären riktar sig direkt till allmänheten, har intagits i Svensk författningssamling (1968:397 och 1970:26). Detta är de enda föreskrifter, som RÅ utfärdar, som omedelbart gäller allmänheten.

15 Sjöfartsverket

Sjöfartsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör sjöfarten med särskild inriktning på handelssjöfarten. Verket utövar tillsyn över sjömanshusstiftelserna. Enligt instruktionen (SFS 1969:320) åligger det verket särskilt att ha tillsyn över sjösäkerheten, att handha sjökarteverksamheten, att leda statens isbrytning, att ombesörja beredskapsplanläggning i fråga om sjötransporter, att meddela föreskrifter för mönstring av sjömän, att handlägga ärenden om åtgärder mot vattenförorening från fartyg, att svara för skeppsmätning och att handlägga ärenden om hamntaxor och om hamnordningar och andra ordningsföreskrifter för hamn eller farled. Enligt 6 § instruktionen ger verket ut Sjöfartsverkets meddelanden, Svensk fyrlista, Svensk lots, Sveriges skeppslista och Underrättelser för sjöfarande.

Verkets centralförvaltning är organiserad på fem avdelningar och för den regionala verksamheten finns fem lotsdistrikt och sju sjöfartsinspektionsdistrikt.

Sjöfartsverket har att meddela tillämpningsföreskrifter till ett stort antal författningar, såsom sjölagen (1891:35 s. 1), sjötrafikförordningen

(1962:150), sjötrafikkungörelsen (1962:267), lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg jämte tillhörande tillämpningskungörelse (SFS 1965:908) och lagen (1956:86) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg med tillämpningskungörelse (1958:191). Sjöfartsverkets föreskrifter avser sålunda t.ex. säkerheten på fartyg, lotsningsverksamhet, trafikföreskrifter för farleder, kanaler m.m., avgifter av skilda slag, oljedagböcker och lanternor. Föreskrifterna är vanligen sanktionerade genom böter och fängelse och som särskilda sanktioner vid brott mot en del av föreskrifterna kan anges vägran i samband med tillsynsförrättning att meddela certifikat för viss fart samt förbjudande av fartygs avresa.

Verkets föreskrifter publiceras regelbundet i *Sjöfartsverkets meddelanden*, vilken är en kronologisk serie som nära ansluter till SFS. Den är i statsformat och författningarna numreras löpande per kalenderår. Varje häfte innehåller dag då författningen utgavs från trycket. Publikationen är uppdelad i tre serier, betecknade A, B och C.

A-serien (författningar) innehåller meddelanden av författningskaraktär, t.ex. säkerhetsföreskrifter för fartyg, meddelanden om av Kungl. Maj:t utfärdade författningar på sjöfartens område, allmänna föreskrifter om lotsbåtars användande o. dyl.

B-serien (personalmeddelanden) innehåller personalmeddelanden samt föreskrifter som endast berör personalen.

C-serien (verksamhetsberättelser) innehåller redogörelser för sjöolyckor, olycksfall inom sjömansyrket, olycksfall vid lastning och lossning av fartyg, sjömättningsverksamheten, lotsningsverksamheten samt den statliga isbrytarverksamheten. I serien skall därjämte publiceras meddelanden av allmän natur och andra redogörelser av liknande karaktär.

Meddelandeserierna distribueras utan kostnad till statliga och kommunala myndigheter som berörs samt till fyr- och lotsplatser, svenska konsulat, sjöbefälsskolorna m.fl. Intresserade inom sjöfarten eller allmänheten kan prenumerera på serien eller köpa lösnummer. Bland prenumeranterna, som är tämligen fåtaliga, märks bl.a. redare, befälhavare och varv. Allmänna Förlaget har utgivningen av meddelandeserierna A och C i förlag.

Serie A av meddelandeserien går ut i en upplaga av 1 200–1 400 exemplar och kommer ut med i runt tal 30 nummer per år. Till serien finns det alfabetiska sakregister varje år.

Underrättelser för sjöfarande (Ufs) är likaledes en kronologisk publikation i statsformat. Den ges ut varje vecka och innehåller underrättelser och tillkännagivanden huvudsakligen av vikt för navigeringen i svenska farvatten och vissa internationella och utländska vatten. Denna publikation kan knappast räknas till författningspublikationerna.

Sjötrafikförordningen innehåller i 2 § en bestämmelse att 1960 års internationella sjövägsregler skall intagas i svensk text i en publikation som ges ut av sjöfartsverket. Verket ger från tid till annan ut ett *särskilt häfte* som innehåller de internationella sjövägsreglerna, sjötrafikförordningen, sjötrafikkungörelsen och vissa av sjöfartsverkets tillämpningsföreskrifter. Även särtryck av andra författningar förekommer.

I instruktionen (1965:737) för skolöverstyrelsen anges att styrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om utbildningsväsendet, i den mån detta ej står under ledning eller inseeende av annan statlig myndighet direkt under Kungl. Maj:t. Den grundläggande författningen på området är skollagen (1962:319). Enligt denna skall i varje kommun finnas en skolstyrelse och en skolchef och i varje län såsom statsmyndighet för skolorna en länsskolnämnd. Däri sägs också att högsta inseeendet över skolorna och därtill hörande verksamhet utövas av skolöverstyrelsen. Kungl. Maj:ts skolstadga (1971:235) innehåller tillämpningsföreskrifter till skollagen och har detaljerade regler om bl.a. arbetet och om elever, skolledare och lärare i grundskolan och gymnasieskolan. Enligt 9 § stadgan ankommer det på skolöverstyrelsen att utfärda de anvisningar och fastställa de formulär, som fordras för tillämpningen av stadgan. I vissa mer speciella författningar, t.ex. KK (1966:24) om grundskolans kompetensvärde m.m., stadgas att närmare bestämmelser för tillämpningen av författningen meddelas av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsens tillämpningsbestämmelser och anvisningar publiceras fortlöpande i tidskriften *Aktuellt från skolöverstyrelsen (ASÖ)*. Denna kommer ut vid behov, vilket i allmänhet innebär ett 80-tal nummer per läsår. Varje nummer innehåller flera notiser, vilka ibland är ordnade under huvudrubriker såsom Bestämmelser angående organisation och verksamhet, Ändringar i SFB, Lönebestämmelser och Övrigt. Varje nummer pagineras för sig. Tidskriften innehåller numera endast i liten utsträckning artiklar av informativ karaktär. Tyngdpunkten är lagd på bestämmelser. I tidskriften återges sådana författningar som publicerats i SFS och som berör skolans verksamhet. Även Kungl. brev och ämbetskrivelser tas in, liksom skolöverstyrelsens egna anvisningar. Skolöverstyrelsens bestämmelser är inte numrerade särskilt utan anges endast med rubrik och datum. För att hänvisa till en anvisning av SÖ bör man därför ange såväl datum och rubrik som nummer i årgången och gärna även sida.

Tidskriften, som är i statsformat, ges ut från Utbildningsförlaget. Sista sidan i varje nummer upptar en innehållsförteckning. ASÖ går ut till länsskolnämnder, skolstyrelser, rektorer och huvudlärare m.fl. i en upplaga om cirka 13 700 exemplar.

För att underlätta överblicken över de författningar, som har varaktighet längre än till budget- eller läsårets slut, utges årliga författningshandböcker. Ursprungligen gav SÖ ut en handbok i lösbladssystem. Med hänsyn till att det visade sig svårt för användarna att sköta lösbladspärmarna beslöt man att fr.o.m. läsåret 1964/65 i stället ge ut en bunden handbok, *Skolöverstyrelsens författningsbok (SFB)*. Denna upptog i systematisk ordning allmänt administrativa författningar som hade betydelse för skolväsendet och egentliga skolförfattningar med skolöverstyrelsens anvisningar. Till boken hörde ett kronologiskt register över av Kungl. Maj:t utfärdade författningar och Kungl. brev och ämbetskrivelser samt ett omfattande alfabetiskt register. Antalet sidor var ansenligt, omkring 1 500. Formatet var statsformat. Boken kom ut varje år t.o.m. läsåret 1969/70.

Fr.o.m. läsåret 1970/71 har SÖ och universitetskanslersämbetet beslutat att ge ut en handbok som är gemensam för hela utbildningsväsendet. *Utbildningsväsendets författningsbok (UFB)*, som alltså har ersatt SFB, redigeras efter samma principer som denna med den enda skillnaden att den ges ut i tre delar. Del 1 omfattar allmänt förvaltningsrättsliga bestämmelser, del 2 författningar som gäller skolväsendet och del 3 författningar som avser universitets- och högskoleväsendet. Varje band har utförliga kronologiska och alfabetiska register. Även UFB ges ut från Utbildningsförlaget. Upplagan är i runt tal 5 500 exemplar beträffande delarna 1 och 2 och 1 800 exemplar beträffande del 3.

Vid sidan av SFB fanns en handbok som innehöll författningar och kollektivavtal om löner m.m. inom skolväsendet, *Skolöverstyrelsens lönebok*. Den har numera uppgått i UFB del 1.

Författningsboken ges ut till början av varje läsår. Med hänsyn till att särskilt skolstadgan ändras ofta ger man dessutom i januari ut ett särtryck som omfattar aktuell lydelse av skollagen och skolstadgan. Särtrycket kallas SOS.

17 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tillkom den 1 januari 1968 genom sammanslagning av bl.a. dåvarande medicinal- och socialstyrelserna. Socialstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör socialvården, hälso- och sjukvården samt läkemedelsförsörjningen. Socialstyrelsen har att tillämpa ett stort antal författningar. Så har socialstyrelsen att t.ex. enligt barnavårdslagen (1960:97) genom råd och anvisningar verka för att barnavårdsverksamheten ordnas och utvecklas ändamålsenligt samt att öva tillsyn över barnavårdsanstalter. Enligt lagen (1956:2) om socialhjälp skall socialstyrelsen genom råd och upplysningar verka för att socialhjälpverksamheten utvecklas ändamålsenligt. Nykterhetsnämnderna står under tillsyn av socialstyrelsen och skall enligt lagen (1954:579) om nykterhetsvård ställa sig till efterrättelse de anvisningar angående verksamheten som socialstyrelsen meddelar. Socialstyrelsen har även att till ledning för hälsovårdsnämnderna meddela råd och anvisningar rörande den allmänna hälsovården. Generellt kan sägas att socialstyrelsen på socialvårds- och hälsovårdsområdet har att meddela råd och anvisningar till ledning främst för kommunala instanser.

På sjukvårdsområdet har socialstyrelsen däremot enligt ett stort antal lagar och bestämmelser rättighet att meddela bindande föreskrifter. Enligt kungörelsen (1964:428) om medicinalpersonal under socialstyrelsens inseeende är sålunda medicinalpersonalen skyldig att följa de instruktioner och andra föreskrifter för yrkesutövningen, som socialstyrelsen meddelar. Socialstyrelsen äger meddela tillämpningsföreskrifter för lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, sjukvårdskungörelsen (1970:703), lagen (1960:408) om behörighet att utöva läkaryrket och läkemedelsförordningen (1962:701) m.fl.

Socialstyrelsens bestämmelser på social- och hälsovårdsområdet samlas i publikationsserien *Råd och anvisningar från socialstyrelsen*, som är en

fortsättning på den äldre socialstyrelsens serie Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor. Denna serie består av häften i statsformat med pappomslag. Häftena numreras löpande. Från 1969 och fram till utgången av 1971 har 25 häften kommit ut. Häftena trycks med två spalter på varje sida. Exempel på rubriker är Barnavårdslagen, Vård och understöd åt flyktingar, Samarbete nykterhetsvård — arbetsvård och Barn utom äktenskap. För att särskilja häftena görs omslagen i olika färger, rött för socialvård, åldringsvård och liknande, blått för sjukvård, gult för nykterhetsvård, grönt för barna- och ungdomsvård samt orange för hälsovård. Dessutom förekommer några vita häften. Häftena är inte avsedda att sättas in i pärmar, varför de ej är hålslagna.

Råd och anvisningar distribueras genom Allmänna Förlaget till kommuner, landsting m.fl. Olika häften av Råd och anvisningar skickas ut till delvis olika mottagargrupper. Dessutom finns 2 000 betalande prenumeranter hos Allmänna Förlaget.

De föreskrifter och anvisningar som rör sjukvården intas i publikationen *Medicinalväsendets författningssamling (MF)*, eller som den kallades före år 1972 *Medicinalväsendet — samling av författningar och cirkulär m.m.* Detta är en kronologisk författningssamling som tidigare utgavs av medicinalstyrelsen. Den ges ut som tunna häften ett stort antal gånger under året. Tidigare samlades flera författningar i varje häfte. Numera har man vanligen efter mönster av SFS endast en författning i varje häfte. Formatet är detsamma som SFS, alltså statsformat. Författningarna numreras löpande genom året.

MF innehåller ett stort antal författningar som utfärdats av Kungl. Maj:t, t.ex. sjukvårdslag och KK angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda. Ungefär hälften av innehållet härrör från Kungl. Maj:t. I övrigt innehåller publikationen kungörelser, cirkulär och andra meddelanden som socialstyrelsen utfärdar och i några fall även föreskrifter av andra myndigheter. Som exempel på socialstyrelsens egna bestämmelser kan anges kungörelsen angående förklarande av vissa ämnen såsom gifter (MF 1971:17) och socialstyrelsens cirkulär med råd och anvisningar för utnyttjande av personalresurser för öppen ögonsjukvård (MF 1971:18). Däri intas också meddelanden om utgivande av nya publikationer, t.ex. i serien Råd och anvisningar från socialstyrelsen. Varje årgång innehåller något över 100 författningar. Dessa samlas i kronologisk ordning. Efter årets slut tillhandahåller socialstyrelsen ett visst antal häftade årgångar. Till varje årgång hör ett alfabetiskt och ett kronologiskt register. Vart tredje år utges alfabetiska register över de tre senaste årgångarna. Sålunda finns ett alfabetiskt register för författningarna från åren 1968—1970.

Socialstyrelsen har fr.o.m. 1972 typografiskt lagt om MF efter mönster av SFS. Den trycks alltså med 23 cicerors radlängd och har fått en ny vinjett.

MF sänds ut till länsläkare, provinsialläkare, stadsläkare, socialläkare, vissa veterinärer samt till sjukhus. Upplagan är omkring 6 000 ex.

Gränsen mellan serien Råd och anvisningar och publikationen MF är numera ej helt klar, eftersom även Råd och anvisningar i någon mån vänder sig till sjukhusen (blått omslag). Längre resonerande anvisningar

tas företrädesvis in i serien Råd och anvisningar. Mer koncisa föreskrifter anses passa bättre i MF.

Slutligen skall här nämnas en privat utgåva som är av stor betydelse för sjukvårdsområdet, nämligen Björkquist-Rahm: Medicinalförfattningar. AB Nordiska Bokhandelns förlag. Det är en bunden bok som omfattar i princip alla gällande författningar ur serien MF. Senaste upplagan utkom 1966.

Tidigare utgav medicinalstyrelsen en serie häften som kallades Meddelanden från Kungl. Medicinalstyrelsen. Denna har numera gått upp i serien Råd och anvisningar från socialstyrelsen.

18 Statens brandinspektion

Enligt brandlagen (1962:90) är brandförsvaret en kommunal angelägenhet. Av brandstadgan (1962:91) och instruktionen (1965:677) för statens brandinspektion framgår att inspektionen såsom central förvaltningsmyndighet har tillsyn över brandförsvaret i riket. Det aligger inspektionen särskilt att ge råd och anvisningar till kommuner och enskilda i frågor av allmän betydelse för brandförsvaret.

Sådana råd och anvisningar har tidigare publicerats antingen som *Cirkulär* eller som *Meddelanden*. Från och med 1971 utges endast meddelandeserien.

Cirkulären var tryckta häften med omslag och de numrerades löpande utan avbrott för kalenderår. T.o.m. 1970 utkom 27 cirkulär. Formatet var A5.

Även meddelandeserien är i A5-format. Meddelandena är offsettryckta och omfattar ofta endast en eller ett par sidor. Sammanfattning på engelska ingår. De har inga omslag. De numreras löpande för kalenderår. I allmänhet har 10–20 cirkulär givits ut varje år. I samband med omläggningen har meddelandena fått ny vinjett.

En förteckning över aktuella cirkulär och meddelanden publiceras i första meddelandet varje år.

Cirkulären och meddelandena vänder sig till länsbrandinspektörer, brandchefer och brandstyrelser samt andra som är verksamma inom brandförsvaret. Meddelandena tillställs gratis länsstyrelser, brandstyrelser och brandchefer samt vissa utländska myndigheter och organisationer. I övrigt har meddelandena avgiftsbelagts fr.o.m. 1971. Försäljningen och distributionen sköts av Allmänna Förlaget. Upplagan är ca 5 000 ex.

19 Statens centrala frökontrollanstalt (SCF)

I förordningen 1967:139 och kungörelsen 1968:214 ges grundläggande bestämmelser om statsplombering av utsäde (jämför under 10 ovan). Till dessa författningar har lantbruksstyrelsen utfärdat tillämpningsföreskrifter, vilka är publicerade i serien Kungl. lantbruksstyrelsens kungörelser m.m. som nr 1971:6 och 1972:1. Däri delegeras till SCF att meddela föreskrifter i fråga om odlings belägenhet samt ytterligare tillämpningsföreskrifter.

SCF har den 1 mars 1972 meddelat föreskrifter för utsädesodling. Dessa föreskrifter, som ersätter en tidigare version vilken var tryckt som ett litet häfte i A5-format, föreligger tills vidare endast i en stencil. Föreskrifterna är av betydelse för utsädesodlare, eftersom de innehåller de krav som ställs för att utsädet skall bli godkänt för statsplombering, vilket i sin tur är en förutsättning för att det skall få säljas. Anstalten har samma dag även meddelat föreskrifter för utsädesodling av potatis. Även dessa är stencilerade. Föreskrifterna är inte numrerade.

20 Statens jordbruksnämnd

Nämnden har hand om den prisreglerande verksamheten på jordbrukets och fiskets områden (instruktion SFS 1965:799). Nämndens verksamhet regleras främst av KF (1967:340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område och KK (1967:524) angående tillämpningen av denna förordning. Vidare kan nämnas KF (1952:320) om prisregleringsavgift för fisk m.m., KF (1961:381) om tillverkning av och handel med fodermedel m.m. samt KK (1962:301) angående tillämpningen av denna förordning. Enligt dessa författningar får jordbruksnämnden meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av dem och bestämma om införselavgifter och andra avgifter.

Jordbruksnämndens bestämmelser publiceras i serien *Statens jordbruksnämnds cirkulär* som kommer ut med i runt tal 100 nummer om året och är tryckt i statsformat. Av innehållet avser mer än hälften införselavgifter. Flera av cirkulären har kort giltighetstid eftersom avgifterna ändras ofta.

Cirkulären numreras löpande för kalenderår. Dessutom har varje cirkulär en beteckning som anger ett eller flera ämnesområden och nummer inom ämnesområdet. Så innebär t.ex. beteckningen An/k 1 att cirkuläret utfärdats av animaliebyrån och avser köttvaror och att det är det första inom ämnesområdet. Varje år utges ett kronologiskt och ett systematiskt register över cirkulären och dessutom nummerregister kvartalsvis.

Cirkulären var tidigare tryckta i blytryck. För att få fram dem snabbare – avgiftsändringar skall ofta träda i kraft bara några dagar efter det att de beslutats – trycker man dem numera i offset efter maskinskriven förlaga på papper med förtryckt vinjett.

Även om cirkulärserien i princip är en kronologisk samling ingår däri en del som utgörs av ett löbladssystem med utbytbara blad. Bilaga 4 till cirkuläret 1971:33 upptar en förteckning över införselavgifter och andra avgifter och består av ett 20-tal lösa blad. När avgifterna ändras genom ett senare cirkulär fogas till detta nya utbytesblad till bilagan.

I de flesta fall är upplagan omkring 1 500 exemplar. Cirkulären sänds ut till lantbruksnämnderna, tullverket och importörer av fettvaror samt till ett antal prenumeranter, mestadels importörer och organisationer inom jordbruk och handel. Det finns möjlighet att prenumerera på hela serien, på den del av cirkulärserien som berör fiskregleringen eller på hela

serien med undantag av fiskregleringsdelen. Försäljningen sköts av Allmänna Förlaget.

21 Statens livsmedelsverk (SLV)

Livsmedelsverket började sin verksamhet den 1 januari 1972. Enligt instruktionen (1971:808) är verket central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör livsmedel, i den mån handläggningen därav ej ankommer på annan myndighet. Livsmedelsverket är chefsmyndighet för besiktningsveterinärorganisationen och har att utöva tillsyn över efterlevanden av livsmedelslagen (1971:511). I lagen och den därtill anslutande livsmedelskungörelsen (1971:807) har livsmedelsverket fått befogenhet att meddela ett stort antal föreskrifter för tillämpning av lagen och kungörelsen. Enligt instruktionen får verket dessutom meddela råd och anvisningar.

Livsmedelsverket har övertagit arbetsuppgifter främst från veterinärstyrelsen. Såsom nämnts under redogörelsen för lantbruksstyrelsen hade veterinärstyrelsen en kronologisk författningssamling jämte en systematisk handbok i lössbladssystem. Livsmedelsverket har liksom lantbruksstyrelsen beslutat utge en kronologisk författningssamling, benämnd *Samling av författningar, cirkulär m.m.*, med angivande därjämte av myndighetens namn. Författningarna numreras löpande per kalenderår och de betecknas med förkortningen SLV. För att den systematiska handboken om veterinärväsendet skall hållas aktuell tilldelas författningarna dessutom ett saknummer som passar in i handboken. Sålunda kan livsmedelsverkets föreskrifter sättas in på vederbörlig plats i denna. Typografin på den kronologiska samlingen har i stort anpassats till SFS.

22 Statens naturvårdsverk

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden om naturvård, däri inbegripet vattenvård, luftvård och renhållning utomhus, samt om rörligt friluftsliv, jakt och viltvård, allt i den mån sådana ärenden ej ankommer på annan statlig myndighet. Till verkets förvaltningsområde hör även ärenden enligt miljöskyddslagen (1969:387), i den mån dessa ej ankommer på koncessionsnämnden för miljöskydd. Enligt sin instruktion (1967:444) skall naturvårdsverket bl.a. utarbeta råd och anvisningar i fråga om åtgärder inom verkets förvaltningsområde samt biträda länsstyrelserna i ärenden inom förvaltningsområdet.

Verket har att tillämpa ett flertal författningar, främst naturvårdslagen (1964:822), miljöskyddslagen, PCB-lagen (1971:385), lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten samt förordningen (1968:551) om begränsning av svavelhalten i eldningsolja med tillhörande tillämpningskungörelser.

Då det gäller naturvårdslagen har naturvårdsverket inte att meddela några föreskrifter till allmän efterrättelse. Däremot äger naturvårdsverket meddela länsstyrelserna anvisningar om registreringen av vissa beslut i

naturvårdsärenden samt råd och anvisningar i enlighet med instruktionen.

I miljöskyddskungörelsen (1969:388) har Kungl. Maj:t med stöd av miljöskyddslagen föreskrivit vilka företag som ej får anläggas utan tillstånd eller dispens. Tillstånd lämnas av koncessionsnämnden för miljöskydd och dispens får ges av naturvårdsverket eller i vissa fall av länsstyrelsen. Enligt kungörelsen åligger det naturvårdsverket att meddela närmare föreskrifter angående ansökan om dispens eller anmälan enligt vissa paragrafer i kungörelsen. Miljöskyddslagen innehåller en bestämmelse om att tillsynsmyndighet, alltså naturvårdsverket eller länsstyrelserna, kan meddela råd och anvisningar om lämpliga åtgärder för att motverka olägenheter av betydelse från allmän synpunkt. Sådana råd och anvisningar torde kunna avse såväl enskilda fall som anvisningar för en större krets personer eller företag.

PCB-kungörelsen (1972:34) ger naturvårdsverket rätt att lämna vissa tillstånd eller meddela förbud i fråga om särskilda varor. Kungörelsen innehåller märkningsföreskrifter och medger naturvårdsverket att göra undantag från märkningsskyldigheten. Naturvårdsverket skall meddela föreskrifter för omhändertagande, destruktion och konvertering av PCB. Verket skall vidare föreskriva anmälningsskyldighet samt utfärda närmare tillämpningsföreskrifter. Naturvårdsverkets tillämpningsföreskrifter har tagits in i SFS (1972:485).

Enligt dumpningskungörelsen (1971:1156) ankommer det på naturvårdsverket att medge undantag från lagens dumpningsförbud samt att meddela föreskrifter angående ansökan om medgivande till dumpning. Vidare sägs att ytterligare föreskrifter för tillämpningen av lagen meddelas av naturvårdsverket.

Naturvårdsverket äger meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av kungörelsen (1970:621) om begränsning av svavelhalten i eldningsolja.

Ett par statsbidragsförfattningar, t.ex. kungörelsen (1969:356) om statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin, ålägger naturvårdsverket att avgöra ärenden rörande statsbidrag samt att meddela närmare bestämmelser för tillämpning av kungörelserna.

Naturvårdsverkets föreskrifter, råd och anvisningar enligt de ovannämnda författningarna tas normalt in i serien *Statens naturvårdsverks publikationer*. Denna utkommer sedan 1969 med drygt ett tiotal häften per år. Häftena numreras löpande för kalenderår. Formatet är vanligen statsformat men då tabeller och diagram fordrar det används A4-formatet liksom då häftena är stencilerade. I något enstaka fall har annat format kommit till användning. Serien innefattar inte bara föreskrifter, råd och anvisningar utan även tekniska och vetenskapliga utredningar på miljöskyddets område. Exempel på publikationer inom författningsområdet är utgåvorna Svavelhalt i eldningsolja, Ansökan om dispens eller anmälan enligt miljöskyddskungörelsen och Statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Publikationerna sänds ut till alla länsstyrelser. I vissa fall försöker naturvårdsverket distribuera anvisningar till alla som berörs, t.ex. kommuner eller företag. Huvudsakligen säljs publikationerna dock genom Allmänna Förlaget. Prenumeration är möjlig. Ett par gånger om året ger verket ut listor som omfattar alla dess publikationer.

Även enligt jaktlagstiftningen har naturvårdsverket omfattande upp-

gifter. Lagen (1938:274) om rätt till jakt medger i några fall Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att meddela undantag från lagens bestämmelser. I jaktstadgan (1938:279) har det i vissa fall uppdragits åt naturvårdsverket att meddela sådant undantag. Enligt jaktstadgan har verket även att besluta om föreskrifter och anvisningar i ett stort antal hänseenden.

5 § 2 mom jaktstadgan innehåller sålunda att kulvapen får användas vid jakt endast efter de slag av villebrad i fråga om vilka vapnet är tillåtet enligt bestämmelser som naturvårdsverket meddelar. I enlighet härmed har naturvårdsverket utfärdat en kungörelse den 28 maj 1969 med vissa bestämmelser angående vid jakt tillåtna kulvapen, m.m. Denna kungörelse har publicerats i Svensk författningssamling (1969:385).

Olika bestämmelser i jaktstadgan medger länsstyrelsen att lämna vissa tillstånd eller meddela undantag i enlighet med bestämmelser eller anvisningar av naturvårdsverket. Sådana tillämpningsbestämmelser brukar naturvårdsverket ta in i stencilerade *skrivelser* som ställs till länsstyrelserna. Skrivelserna är försedda med diarienummer men inte numrerade på annat sätt. För kännedom utsänds skrivelserna till rikspolisstyrelsen, riksaklagaren, samtliga länspolischefer och länsaklagare, flera statliga verk samt olika jaktorganisationer och andra naturvårdsorganisationer. Bestämmelserna publiceras inte i tryckt form.

Naturvårdsverkets bestämmelser enligt 26 § jaktstadgan om märkning av skinn har likaledes tagits in i en skrivelse, vilken är ställd till generaltullstyrelsen och rikspolisstyrelsen. Den har därefter publicerats i Tullverkets författningssamling (TFS 1971:30).

I SFS tas även in transumt av naturvårdsverkets beslut om älgavgiftens storlek under olika jaktår (se 1971:447 och 1972:321).

23 Statens planverk

Planverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden om planläggning av bebyggelse och om byggnadsväsendet. Enligt instruktionen (SFS 1967:329) åligger det verket bl.a. att ge råd och vägledning för planläggningen och meddela föreskrifter, råd och anvisningar för byggnadsväsendet.

De författningar som reglerar planverkets verksamhet är främst byggnadslagen (1947:385) och byggnadsstadgan (1959:612). Enligt 76 § 1 mom byggnadsstadgan i dess lydelse från och med den 1 juli 1967 meddelar planverket närmare föreskrifter bl.a. rörande ritningar, konstruktion och utförande i övrigt av byggnader samt byggnadsarbeten. Lagrummet innehåller även att föreskrift, som är av icke oväsentlig ekonomisk betydelse eller av annan orsak är av större vikt, skall fastställas av Kungl. Maj:t för att gälla. Enligt den äldre lydelsen av momentet skulle samtliga föreskrifter, alltså även de mindre väsentliga, fastställas av Kungl. Maj:t. Enligt 76 § 2 mom har planverket att utfärda ytterligare råd och anvisningar för tillämpningen av byggnadsstadgan.

Byggnadsstadgan innehåller bara ett fåtal mycket allmänna bestämmelser om byggnadsväsendet. De föreskrifter som utfärdas med stöd av

stadgan är därför desto mer omfattande. De återfinns från 1967 i de publikationer som går under samlingsbeteckningen *Svensk byggnorm (SBN)*.

Den grundläggande utgåvan är en bunden bok om drygt 500 sidor, som betecknas som *Svensk Byggnorm 67*. Boken innehåller föreskrifter, råd och anvisningar för byggnadsväsendet och ersätter de äldre av byggnadsstyrelsen utfärdade anvisningarna, kallade BABS. För att underlätta övergången har boken SBN 67 försetts med underbeteckningen BABS 1967. Boken är också den första i *planverkets publikationsserie* och har därför beteckningen Statens planverk – publikation nr 1.

Boken är indelad i 5 avdelningar, som i sin tur är indelade i kapitel. Kapitlen är numrerade enligt decimalsystemet med två siffror. Varje kapitel består av flera avsnitt, som också betecknas enligt decimalsystemet. Kapitelnumret och avsnittsnumret skiljs åt av kolon. Ett avsnitt kan således betecknas t.ex. 24:401. Indelningen är djupgående och varje avsnitt är vanligen mycket kort och omfattar endast ett eller några stycken. Denna systematik är svensk.

I boken har man genom typografiska anordningar sökt skilja de av Kungl. Maj:t fastställda föreskrifterna, som är bindande, från verkets egna anvisningar som ej är bindande. De förra är tryckta med vanlig stil över hel spaltbredd. De senare är tryckta med fin stil i smal spalt.

Boken kompletteras av ett antal häften vilka efter hand som de kommer ut tilldelas nummer i publikationsserien. Häftena kallas för supplement, då de innehåller mer omfattande tillägg eller ändringar, upplysningar då de innehåller mer informativt material, godkännanden då de avser typgodkännanden, ändringslistor då de innehåller många smärre ändringar, eller register. De häften som är supplement eller upplysningar tilldelas kapitel- eller avsnittsnummer i enlighet med SBN-systematiken. Som exempel kan anges publikation nr 42, som innehåller föreskrifter, råd och anvisningar beträffande laboratorielokaler. Häftet är betecknat SBN – S kap. 78. Samtliga häften som rör byggnadsväsendet är avsedda att placeras i ämnesordning i en samlingspärm.

Även i de kompletterande häftena söker man skilja på bindande föreskrifter och oförbindande anvisningar. Det har ej alltid varit möjligt att ha samma metodik som i SBN 67. Sålunda är i publikation nr 4 (bindemedelsnormer) råd och anvisningar satta i bred spalt och upplysningar i form av anmärkningar i smal spalt med fin stil. I publikation nr 34 (VA-byggnorm) har man tryckt de bindande föreskrifterna med halvfet stil och anvisningarna med vanlig stil, båda över hel spaltbredd.

Bestämmelser som rör byggande utfärdas av ett stort antal myndigheter. För att underlätta överblicken är de nämnda registren, som utges varje år, mycket omfattande. De innehåller en s.k. normförteckning, som i nummerordning upptar alla bestämmelser som rör byggnadsväsendet, en förteckning över samtliga myndigheter, som utfärdat sådana bestämmelser, ett systematiskt sakregister, som är ordnat enligt SBN-klassifikationen och ett utförligt alfabetiskt sakregister.

För att ytterligare underlätta överblicken anger man på häftena, där så är möjligt, tillämpligt nummer enligt universella decimalklassifikationen (UDK) samt ett s.k. SfB-nummer, som används för att beteckna

byggnadsmateriel, byggnadsbeskrivningar m.m. Slutligen anger man i flera fall ett antal *sakord* som beskriver häftets innehåll. Ett exempel är publikation nr 16 med normalförslag till taxa för avgifter för handläggning av ärenden om brandfarliga varor. Som sakord har satts "brandfarliga varor", "tillstandsärende", "avsyning (besiktning)", "avgifter till byggnadsnämnd" och "taxa".

En ny upplaga av Svensk Byggnorm är under utarbetande. Möjligen kommer den därvid att delas upp i flera mindre böcker.

I fråga om planväsendet är byggnadslagen och byggnadsstadgan betydligt mer detaljerade än då det gäller byggnadsväsendet. Planverket har i denna del därför endast att utfärda råd och anvisningar. Dessa ges ut såsom häften i samma publikationsserie som Svensk Byggnorm. Häftena är inordnade i samma löpande nummerserie som denna.

Till början av 1972 har i serien ett 40-tal publikationer kommit ut. De häften som rör planväsendet är gröna till skillnad från byggbibliotekerna, vilka är gra. Hela publikationsserien är i A5-format.

De gröna häftena vänder sig främst till planförfattare. Svensk Byggnorm riktar sig till byggnadsnämnder och alla som är verksamma inom byggnadsbranschen. SBN 67 har sålts i omkring 70 000 exemplar och tilläggshäftena i cirka 15 000 exemplar.

24 Statens trafiksäkerhetsverk (TSV)

Trafiksäkerhetsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör säkerheten i vägtrafiken. Enligt instruktionen (SFS 1967:654) skall verket bl.a. meddela föreskrifter enligt vägmärkeskungörelsen, leda verksamheten i fråga om besiktning och inspektion av fordon samt utöva tillsyn över besiktningsmännen vid AB Svensk Bilprovning och omhändra förarprov och utöva tillsyn över trafikskolorna. Verket har en fordonsbyrå, en trafik- och informationsbyrå, en körkortsbyrå och en kanslibyrå.

I 2–8 §§ vägtrafikkörordningen ges bestämmelser om fordonens beskaffenhet och utrustning. Vägtrafikkörordningen medger att närmare bestämmelser i dessa avseenden meddelas av Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t därtill förordnar. Av 1 § vägtrafikkungörelsen framgår att trafiksäkerhetsverket får meddela erforderliga sådana bestämmelser.¹ Dessa frågor handläggs av fordonsbyran.

Då verket antagit nya bestämmelser om fordonens utrustning publiceras dessa i en offsettryckt serie kallad *Statens trafiksäkerhetsverk. Föreskrifter*. Publikationen är i A4-format och tryckt efter maskinskriven förlaga. Bestämmelserna betecknas med F (avser fordonsbyran) och numreras löpande. Efter numret anges det år då bestämmelserna gavs ut, t.ex. F 14–1968. De nya föreskrifter utfärdas i samma ämne behålls numret men det nya årtalet anges i stället för det gamla. Exempel på innehållet är Bestämmelser om reflexanordningar (F 14–1968) och Bestämmelser om

¹ Fr.o.m. den 1 maj 1973 gäller i stället Kungl. Maj:ts fordonskungörelse (se SFS 1972:595 och 605). Ett stort antal nya vägtrafikkörfattningar, till vilka TSV har att utfärda tillämpningsföreskrifter, träder i kraft den 1 januari eller den 1 maj 1973 (se SFS 1972:592–605).

kontroll av koloxidhalten i avgaser vid tomgångskörning för bilar (F 26-1971). Fram till början av 1972 har ett 30-tal sådana bestämmelser givits ut. F-serien tillhandahålls gratis.

Fordonsbyrån ger också ut en omfattande systematisk handbok, benämnd *Bestämmelser om fordon (BOF)*. Denna omfattar två pärmar med lösa blad i A4-format. Varje blad har i övre högra hörnet ett systematiskt nummer enligt rangprincipen och ett löpande kontrollnummer samt datum.

Bestämmelserna är ordnade i ett 40-tal kapitel efter de olika fordonsdelarna. Inom varje kapitel skiljs mellan bestämmelser, generella tillämpningsanvisningar och särskilda tillämpningsanvisningar för personbil och andra fordonsslag. En genomgående princip är att man söker skilja på s.k. författningsbestämmelser, varmed avses bestämmelser i författningar som Kungl. Maj:t utfärdat, trafiksäkerhetsverkets egna bestämmelser och trafiksäkerhetsverkets anvisningar. De bestämmelser som getts ut i F-serien återfinns också i BOF. Pärmarna kompletteras undan för undan med ett stort antal ändringsblad.

Pärm 1 av BOF är tryckt i 2 500 exemplar och pärm 2 i 2 000 ex. Prenumeranter är bilfabrikanter, verkstäder, kommuner, statliga myndigheter och bilprovningen. Publikationen ersätter den äldre serien Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens meddelanden till besiktningsmännen.

Vid sidan härav har fordonsbyrån gett ut ett antal andra systematiska pärmar med bestämmelser. Här skall nämnas *Bestämmelser om TIR-besiktning m.m.* Detta är en lösbladsutgåva i A5-format, som innehåller tekniska bestämmelser och tillämpningsanvisningar för fordon och godsbehållare som används i internationell trafik under tullförsegling. Andra handböcker är *Typbesiktningshandbok (A4)*, *Besiktningshandbok (A4)*, vilken avser registreringsbesiktning, kontrollbesiktning och andra besiktningar som utförs av personal vid bilprovningsanstalterna samt *Handbok för flygande inspektion (A5)*.

Enligt KK (1966:270) om vägmärken m.m. åligger det trafiksäkerhetsverket att meddela ytterligare föreskrifter om vägmärken, tilläggstavlor och andra trafikordningar och att verka för enhetlighet vid användningen av dessa.

De bestämmelser som trafiksäkerhetsverket utfärdar om vägmärken trycks på lösa blad som samlas i handboken *Föreskrifter Vägmärken Trafikanordningar (FVT)*. Den ges ut av trafiksektionen inom trafik- och informationsbyrån och ersätter en motsvarande handbok som tillhandahölls av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Handboken omfattar två pärmar i A4-format. Liksom bladen i BOF är bladen i denna handbok försedda med kontrollnummer och ett systematiskt nummer enligt rangsystemet. Handboken innehåller detaljerade bestämmelser om vägmärkenas utförande och placering och upptar ett stort antal ritningar. Den distribueras till samtliga statliga och kommunala väghållare, polisen, vägmärkestillverkare och entreprenörer m.fl. Antalet abonnenter är cirka 5 000.

Det kapitel i handboken som handlar om trafikordningar vid vägarbete har också getts ut särskilt i form av ett bundet häfte som upptar handbokssidorna förminskade till A5-format. Liksom handboken

är häftet offsettryckt efter maskinskrivna förlagor.

Trafiksektionen har en löpande *meddelandeserie* som motsvarar fordonsbyrans F-serie. Meddelandena är betecknade med bokstaven T (för trafik- och informationsbyran) samt årtal och löpande nummer inom året. Meddelandeserien är en komplettering till handboken Vägmärken och trafikanordningar och innehåller vissa föreskrifter som senare inarbetas i denna. Meddelandeserien vänder sig främst till vägghallare. Även dessa meddelanden har skrivmaskinstyper och är offsettryckta. Formatet är A4.

Trafiksäkerhetsverkets befattningsmed trafikskolorna stöder sig på 36 § vägtrafikkungörelsen och bestämmelser i vägtrafikkungörelsen. Enligt dessa har verket att meddela bl.a. föreskrifter om lokal och materiel för undervisning i trafikskola och att utfärda kursplaner. Dessa frågor handläggs av körkortsbyran. Byrans *anvisningar* har publicerats i en serie häften i A5-format. Fram till början av 1972 har 7 häften kommit ut. Några anvisningar avser prov med trafikskolepersonal, inspektion av trafikskolor och anvisningar för tillståndshavare m.fl. vid trafikskolor. Andra anvisningar vänder sig till de trafikinspektörer eller bilinspektörer som skall företa proven. Några häften innehåller kursplaner. Häftena är ej numrerade.

Från kanslibyran har utfärdats anvisningar för tillämpning av kungörelsen (1970:340) om skolskjutsning. Detta är ett litet häfte i A5-format utan pappomslag. Anvisningarna har betecknats KA (för kanslibyran) 1–1970. Några andra anvisningar har ej utkommit från kanslibyran.

Publikationerna från de olika byråerna skiljs åt genom olika färger. Fordonsbyrans pärmar är blå, trafiksektionens gröna och körkortsbyrans häften i de flesta fall gula.

I något enstaka fall har trafiksäkerhetsverkets föreskrifter kungjorts i SFS, t.ex. föreskrifterna om färdskrivare (SFS 1968:531; se även 530).

25 Statens växtskyddsanstalt

Växtskyddsanstalten är centralt statligt organ för uppgifter på växtskyddets område samt för åtgärder till skydd av vegetabiliska produkter. Enligt instruktionen (1965:801) aligger det anstalten bl.a. att verkställa kontroll och inspektion på växtskyddets område och att lämna råd och anvisningar i ämnen, som tillhör anstaltens verksamhetsområde.

KK (1959:229) angående införsel av växter m.m. innehåller regler om införselförbud, särskilda införselvillkor, transitering, sundhetscertifikat, inspektion m.m. samt ansvarsbestämmelser som innebär att den som bryter mot kungörelsen eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter döms till böter. Enligt 3 § äger växtskyddsanstalten utfärda de närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av kungörelsen. Anstalten äger också medge undantag från kungörelsens införselbestämmelser. I 6 § stadgas att anstalten i samråd med generaltullstyrelsen skall upprätta och offentliggöra förteckning över de varuslag för vilka sundhetscertifikat erfordras vid införseln.

Växtskyddslagen (1972:318), som trädde i kraft den 1 juli 1972,

innehåller bestämmelser om de åtgärder som Kungl. Maj:t, eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, kan vidta för att bekämpa växtskadegörare. Växtskyddskungörelsen (1972:319), som samma dag ersatte ett flertal författningar, bl.a. kungörelsen (1969:116) om bekämpande av päronpest och kungörelsen (1969:117) om bekämpande av San José-sköldlus, uppdrager åt växtskyddsanstalten att bl.a. meddela råd och anvisningar för bekämpning av skadegörarna, att utfärda närmare föreskrifter för tillämpning av växtskyddskungörelsen och att i fråga om vissa skadegörare besluta om bekämpning.

Anstaltens tillämpningsföreskrifter tas in i stencilerade *cirkulär* av A4-format, som numreras löpande för kalenderår. Antalet cirkulär varje år har växlat mellan ett och sju. Cirkulären sänds ut till anstaltens egna växtinspektioner, en del andra svenska myndigheter såsom lantbruksnämnderna, tullverket, svenska importörer och speditörer, odlar- och importörorganisationer, utländska växtskyddsmyndigheter och den Europeiska och Meditterana Växtskyddsorganisationen. Upplagan är omkr. 450 exemplar. De svenska importörorganisationerna sprider upplysningar om cirkulären till sina medlemmar. De utländska växtskyddsmyndigheterna återger de svenska införselbestämmelserna i sina tryckta meddelanden. För att möjliggöra detta sänds en mindre upplaga av cirkulären ut på engelska, ibland även på franska och tyska.

För tulltjänstemännens bruk tas anstaltens tillämpningsföreskrifter in i såväl Tullverkets författningssamling som del V:1 av Tullverkets författningshandbok. Även anstaltens egna tjänstemän använder Tullverkets författningshandbok som uppslagsbok.

Det finns en förteckning över de cirkulär som kommit ut t.o.m. 1969. I övrigt finns ej något register över cirkulären.

Vissa uppgifter enligt växtskyddskungörelsen ankommer på länsstyrelsen. Se härom 4.1.19.

26 Statens växtsortnämnd

Enligt växtförädlarrättslagen (1971:392) kan den som framställt en växtsort genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten (växtförädlarrätt). Registreringen sker i växtsortregistret, som förs av växtsortnämnden. Ansökningar och beslut i registreringsärenden skall kungöras av nämnden. Växtförädlarrättskungörelsen (1971:393), som innehåller tillämpningsbestämmelser till lagen, stadgar bl.a. att kungörelse i växtförädlarrättsärende skall införas i en av växtsortnämnden utgiven publikation och att nämnden får ge ytterligare föreskrifter för tillämpningen av lagen.

Nämnden, som startade sin verksamhet den 1 juli 1971, har enligt uppgift ej utfärdat några tillämpningsföreskrifter. Nämnden har i stencilerade meddelanden kungjort vissa ansökningar. Man ger numera ut en tryckt *meddelandeserie* i statsformat.

Kungörelsen (1968:214) om statsplombering av utsäde stadgar att det ankommer på växtsortnämnden att pröva vilket utsäde som får plommeras. Enligt instruktionen (1971:395) åligger det nämnden dels att utge

publikation för kungörelser och andra meddelanden i växtförädlarrätts-
ärenden, dels att utge förteckning över rikssorter, som är berättigade till
statsplombering.

Originalutsädesnämnden, som fanns före växtsortnämnden, gav årligen
ut en tryckt förteckning över rikssorter. Enligt besked från växtsort-
nämnden trycker denna numera förteckningen i meddelandeserien.
Förteckningen har betydelse dels för odlare, dels för tjänstemän-
nen vid frökontrollanstalterna, eftersom det är dessa som utför stats-
plomberingen.

27 Tullverket

Tullverket, som är den gemensamma benämningen på generaltullstyrelsen
med tullstaten, har till uppgift att debitera, uppbära och redovisa tull och
vissa andra avgifter. I instruktionen (SFS 1970:961) anges bl.a. att
generaltullstyrelsen har att utge anvisningar till ledning för tolkningen
och tillämpningen av tulltaxeringsförordningen (1960:391) och tulltaxan
(1971:920) och att styrelsen får meddela bestämmelser om utbildning av
tullpersonalen, om inrättande och indragning av tullstationer och tull-
expeditioner samt om tjänstedräkt och tjänstetecken.

Tullverksamheten regleras av ett stort antal författningar. Förutom de
nyss nämnda tulltaxeringsförordningen och tulltaxan kan nämnas tull-
restitutionsförordningen (1929:307) och tullstadgan (1927:391) samt
författningar som avser EFTA och bestämmelser om införsel och utförsel
av jordbruksvaror och andra varor. För att det skall vara möjligt för
tulltjänstemännen att tillämpa alla dessa författningar har generaltull-
styrelsen en omfattande publikationsverksamhet, där grunden utgörs av
Tullverkets författningssamling (TFS) och *Tullverkets författningshand-
böcker (TFH)*.

Tullverkets författningssamling tillkom 1918 och har under åren
redigerats i huvudsaklig överensstämmelse med SFS. Den är i princip en
kronologisk samling, där författningarna tilldelas löpande nummer för
kalenderår. Tidigare innehöll TFS dels lagar och andra författningar, som
utfärdats av Kungl. Maj:t och som berörde tullverket, dels föreskrifter
som beslutats av andra myndigheter och som angick tullverket, dels ock
generaltullstyrelsens egna kungörelser och cirkulär. Av de föreskrifter,
som beslutats av andra myndigheter än tullverket, skall särskilt nämnas
jordbruksnämndens cirkulär, kommerskollegiets meddelanden i handels-
licensärenden och veterinärstyrelsens, numera lantbruksstyrelsens, kun-
görelser rörande införsel. Från och med 1970 har man emellertid
uteslutit de författningar, som publicerats i SFS och som seder-
mera inarbetas i tullverkets författningshandböcker (med undantag
för vissa EFTA-författningar som enligt särskild föreskrift måste tas
in i TFS). Författningssamlingens omfång, som tidigare kunde uppgå till
närmare 300 nummer om året, har därigenom minskat väsentligt. I stället
informeras tulltjänstemännen om sådana författningar genom utsändning
av SFS-exemplar. För att underlätta överblicken över de författningar

som gäller tullverksamheten utges varje månad ett register till TFS, i vilket upptas de författningar som berör tullverket men som ej intagits i TFS.

Förutom det löpande numret åsätts författningarna i TFS en s.k. gruppbezeichnung, som består av en romersk siffra vilken anger den del av handböckerna till vilken författningen hör. Vanligen åsätts också ett s.k. klammergeometrische nummer (se nedan). Typografin har från och med 1971 anpassats till nya SFS. Formatet är detsamma.

TFH består av ämnesindelade handböcker i lösbladssystem. Formatet är statsformat. Serien omfattar följande delar:

- TFH I:1 tulltaxa med statistisk varuförteckning
- TFH I:2 EFTA-föreskrifter m.m.
- TFH II tulltaxerings- och tullrestitutionsförfattningarna, vissa skatteförfattningar m.m.
- TFH III:1 tullstadga och tullordning m.m., frihamnsförfattningar
- TFH III:2 särskilda trafikförfattningar m.m.
- TFH IV varusmuggningslagen m.m.
- TFH V:1 import- och exportförfattningar
- TFH V:2 allmänt import- och exportförbud, jordbruksreglering m.m.
- TFH VI konventioner m.m.
- TFH VII personalbestämmelser (ännu ej utgiven)
- TFH VIII:1 instruktion för tullverket, arbetsordningar m.m.
- TFH VIII:2 tjänstgöringsreglemente för tullstaten m.m.
- TFH IX beredskapsförfattningar.

I handböckerna används nummer inom raka parenteser, s.k. klammernummer. Varje särskilt avsnitt, t.ex. en paragraf eller ett kortare cirkulär, tilldelas ett klammernummer som i stort sett är löpande genom varje pärm, men man har gjort stora luckor i nummerserien för att ge plats åt eventuellt nytillkommande författningar. Vid behov utökas ett klammernummer genom en tilläggsiffra efter kolon, t.ex. 584:1. Genom att ange gruppbezeichnung och klammernummer kan man således hänvisa till ett visst författningsavsnitt.

Till varje pärm utkommer ändringsblad flera gånger om året. På varje blad anges numret på ändringen, t.ex. Ändring nr 9 till TFH II, men bladen har ej något kontrollnummer. Ändrade avsnitt utmärks med lodrätt streck i marginalen. Vid den ändrade paragrafens slut görs en hänvisning till ändringsförfattningens datum och nummer.

Till tullverkets författningssamling hör ett årligt alfabetiskt register. Varje handbok har kronologiskt och alfabetiskt register.

Författningssamlingen och handböckerna är huvudsakligen avsedda för tullverkets eget bruk men de vänder sig också till andra statliga myndigheter, ambassader och handelskamrar samt företag, huvudsakligen importörer och exportörer. Särskilt TFH I är av intresse för dessa. TFH I finns i cirka 7 000 exemplar och författningssamlingen och övriga delar av TFH har en upplaga av ungefär 3 000 exemplar. De tillhandahålls genom Allmänna Förlagets försorg.

Författningsändringar träder ofta i kraft så snabbt att ändringen inte hinner tryckas i författningssamlingen eller vederbörande handbok före ikraftträdandet. Generaltullstyrelsen sänder därför ut stencilerade författ-

ningsmeddelanden om sådana ändringar. Från och med 1970 ges dessa ut i en särskild för hela styrelsen gemensam numrerad serie, benämnd *Författningsmeddelanden*. Meddelandena numreras löpande för kalenderår och är i samma format som TFS, dvs. statsformat. Meddelandena är provisoriska. Då de inarbetats i TFS eller TFH saknas anledning att spara dem.

Såväl TFS och TFH som Författningsmeddelanden ges ut från tullverkets författningssektion. Från de särskilda byråerna ges ut ett flertal stencilerade meddelandeserier, av vilka några innehåller föreskrifter eller anvisningar. Här skall nämnas kanslibyråns *Kanslimeddelanden*, tariffbyråns *Rundskrivelser (TBR)* och revisionsbyråns *R-meddelanden*. Övriga meddelandeserier avser främst ekonomiska, personella eller organisatoriska frågor. De flesta meddelandena är stencilerade på papper av statsformat.

Till skillnad från de nu nämnda meddelandeserierna är *Generaltullstyrelsens meddelanden (GTM)* en tryckt informationstidskrift som utkommer med tolv nummer per år.

28 Universitetskanslersämbetet (UKÄ)

Universitetskanslersämbetet är enligt universitetsstadgan (1964:461) central myndighet för universiteten och vissa andra högre utbildningsanstalter såsom de tekniska högskolorna. Universitetsstadgan anger att UKÄ äger meddela föreskrifter i olika avseenden, t.ex. i fråga om utbildningens organisation, undervisningens anordnande och fördelning över läsåret, behörighet till olika tjänster och om lärares och annan personals åligganden. I instruktionen för UKÄ (SFS 1965:740) sägs att UKÄ skall ha inseende över universitetens verksamhet och att ämbetet äger meddela de föreskrifter i fråga om universitetens utbildnings- och förvaltningsverksamhet som fordras utöver bestämmelserna i universitetsstadgan och andra av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

UKÄ:s föreskrifter publiceras i tidskriften *UKÄ-aktuellt*, som ges ut från Utbildningsförlaget. Tidskriften inrättades fr.o.m. läsåret 1970/71 helt efter mönster av *Aktuellt* från skolöverstyrelsen. Den har samma format, alltså statsformat, och samma typografi. Varje häfte är numrerat men de olika notiserna eller artiklarna i häftena saknar nummer. Föreskrifterna betecknas endast genom rubrik och datum. I första årgången utkom 26 nummer.

UKÄ-aktuellt innehåller inte bara av Kungl. Maj:t utfärdade författningar och UKÄ:s egna föreskrifter utan även information om utredningar och annan verksamhet som rör universitetsväsendet. Tidskriften går ut till universitetens och högskolornas befattningshavare, till de olika institutionerna, till personalorganisationer samt till departement och vissa ämbetsverk, framför allt skolöverstyrelsen. Upplagan är cirka 5 500 exemplar.

Med hänsyn till tryckningstiden ges UKÄ:s föreskrifter i allmänhet först ut i en begränsad stencilupplaga som vänder sig främst till universiteten och högskolorna.

I samarbete med skolöverstyrelsen ger UKÄ ut handboken *Utbildnings-*

väsentets författningsbok (UFB). Del 3 av handboken innehåller författningar och andra bestämmelser som berör universitetsväsendet (se vidare under 16).

Vid sidan av dessa författningspublikationer ger ämbetet ut ett antal upplysningsbroschyrer, vilka samlas i serien *UKÄ informerar*. Skrifterna vänder sig främst till elever som överväger att påbörja universitetsstudier och innehåller behörighets- och meritvärderingsbestämmelser och andra upplysningar om högre studier.

29 Försvaret

Enligt kungörelsen (1966:483) om krigsmaktens indelning i fred och Sveriges militärterritoriella indelning ingår följande i krigsmakten:

Överbefälhavaren med försvarsstaben

Försvarsgrenarna:

Armén (inkl. bl.a. försvarsområdesbefälhavarna och hemvärnet)

Marinen

Flygvapnet

Krigsmaktens centrala förvaltningsmyndigheter:

Försvarets civilförvaltning

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Fortifikationsförvaltningen

Försvarets materielverk

Krigsmaktens gemensamma institutioner:

Försvarets forskningsanstalt

Försvarets radioanstalt

Värnpliktsverket

Militärpsykologiska institutet

Krigsarkivet

Armémuseum

Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona

Krigsmaktens gemensamma utbildningsanstalter:

Försvarshögskolan

Militärhögskolan

Försvarets gymnasieskola

Intendenturförvaltningsskolan

Försvarets brevskola

Krigsmaktens gemensamma personalkårer

Militärbefälhavarna och Chefen för Gotlands militärkommando

Föreskrifter, order och tillkännagivanden från myndigheter inom krigsmakten till personal inom krigsmakten publiceras i *Tjänstemeddelanden för krigsmakten (TK)*, som är gemensam för hela krigsmakten och ges ut av försvarets materielverk genom den s.k. TK-redaktionen. TK tillkom den 1 januari 1968 efter beslut av Kungl. Maj:t.

TK är uppdelad i sex delar, betecknade TKG, TKO, TKP, TKA, TKM och TKF. De tre förstnämnda delarna är avsedda för krigsmakten i dess helhet eller för mottagare inom mer än en försvarsgren. De tre sistnämnda är avsedda för armén, marinen respektive flygvapnet. Grundläggande och ofta varaktiga tjänstemeddelanden tas in i TKG, övriga delar är närmast order- eller personalnotisdelar som innehåller mera kortsiktiga meddelanden av ordertyp.

TKG-delen används av Kungl. Maj:t, departementen, överbefälhavaren, centrala förvaltningsmyndigheter och gemensamma institutioner inom krigsmakten. Där förekommer bl.a. ett stort antal ämbetsskrivelser från försvarsdepartementet. En mindre del av innehållet i TKG är tillämpningsföreskrifter och tillämpningsanvisningar till författningar, Kungl. brev eller ämbetsskrivelser. Delen är anordnad såsom ett lösbladssystem i A5-format. Alla hittills utfärdade och fortfarande gällande TKG-meddelanden upptar enligt uppgift närmare sex vanliga kontorspärmar. TKG trycks i omkring 5 000 exemplar då man har den vanligaste utsändningslistan. Ibland används en mer begränsad lista. TKG går alltid ut till omkring 600 adressater.

TKG är ordnad enligt ett systematiskt system som hämtats från klassifikationssystem för militära ärenden (KMÄ). Varje meddelande tilldelas ett *saknummer* som består av två eller tre siffror enligt decimalsystemet. I huvudet till varje meddelande anges — förutom saknumret — ett löpnummer samt utfärdande myndighet, eventuell hänvisning till annan handling, sändlista och uppgift på sådana meddelanden som upphävs eller kompletteras genom det aktuella meddelandet. Saknumret åsätts av utfärdande myndighet men kontrolleras av TK-redaktionen. Löpnumret åsätts av redaktionen.

Till TKG utges varje halvår ett s.k. index över samtliga gällande TKG-meddelanden samt över sådana meddelanden som har upphävts under det sista halvåret. Indexet upptar beslutande myndighet, ärenderubrik, löpnummer, saknummer och sändlista. Det framställs genom en ADB-rutin och är ordnat dels efter saknummer, dels efter löpnummer. Däremot lär ADB-rutinen inte tillåta att man gör alfabetiska sakordsregister av ärenderubrikerna.

Övriga delar är liksom TKG i A5-format. Meddelandena skrivs av utfärdande myndighet med skrivmaskin på särskilda blanketter, som via TK-redaktionen går till ett enskilt tryckeri för offsettryckning. TKG ges ut vid behov, övriga delar en gång i veckan. Tryckningstiden rör sig omkring tre dagar för meddelanden i TKG-serien och en dag för övriga meddelanden.

I detta sammanhang bör nämnas att försvarsdepartementets samordningsavdelning ger ut författningspublikationen *Totalförsvarets författningshandbok*. Denna innehåller bestämmelser som reglerar totalförsvarets verksamhet men är avsedd främst för de regionala ledningsorganen inom den civila sektorn av totalförsvaret. Handboken innehåller de öppna författningar, Kungl. brev och övriga bestämmelser — även en del som rör det militära försvaret — vilka bedömts vara av väsentlig betydelse för beredskapsverksamheten inom den civila sektorn av totalförsvaret. Handboken är ordnad som ett lösbladssystem i statsformat. En första upplaga kom ut 1964 och en andra tryckning gjordes 1968. Ändringsblad sänds ut varje halvår. Till handboken hör en innehållsförteckning och en alfabetisk förteckning över föreskrifter av betydelse för den administrativa försvarsberedskapen.

Grundlagberedningen har i sitt förslag till ny regeringsform använt ordet försvarsmakten i stället för krigsmakten (SOU 1972:15). Samma ord används i propositionen (1973:90) med förslag till ny grundlag.

Utredningen har undersökt i vad mån myndigheterna inom försvaret beslutar föreskrifter, som är avsedda för allmänheten eller för myndigheter utanför försvaret. Under utredningens enkät våren 1968 har så gott som alla tillfrågade myndigheter inom försvaret förklarat att de inte beslutar några sådana föreskrifter. I det följande antecknas vad utredningen funnit vara av intresse.

29.1 *Försvarets civilförvaltning*

Enligt instruktionen (1965:825) för försvarets civilförvaltning har civilförvaltningen till uppgift bl.a. att vara tillsynsmyndighet enligt familjebidragsförordningen (1946:99). Familjebidragsförordningen innehåller ett stort antal grundläggande bestämmelser om familjebidrag. 23 § innehåller föreskrifter om att kommun skall inrätta särskild familjebidragsnämnd eller ock uppdraga åt annat kommunalt organ att vara familjebidragsnämnd. Förordningen ålägger Kungl. Maj:t att utse viss myndighet att vara tillsynsmyndighet samt att meddela närmare tillämpningsföreskrifter och därjämte uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i särskilda hänseenden utfärda tillämpningsbestämmelser samt anvisningar rörande förordningens tillämpning. Enligt familjebidragskungörelsen (1946:101) skall tillsynsmyndigheten med uppmärksamhet följa länsstyrelsernas och familjebidragsnämndernas handläggning av ärenden samt verka för en riktig och enhetlig tillämpning av gällande bestämmelser. Tillsynsmyndigheten skall vidare utfärda de anvisningar rörande tillämpningen av förordningen och kungörelsen som kan finnas behövliga.

Civilförvaltningens anvisningar har meddelats i en bokutgåva som heter Anvisningar för familjebidragsförfattningar och kom ut 1963. Den är i A5-format och bladen, som är insatta mellan två kartongpärmar, är utbytbara. Boken har kostnadsfritt tillställts samtliga familjebidragsnämnder, länsstyrelserna, kammarrätt m.fl. myndigheter. Ändringar och kompletteringar meddelas genom stencilerade cirkulär som sänds ut till myndigheterna. I mars 1972 utgavs ett supplement till 1963 års anvisningar i bokform i A5-format. Supplementet innehåller samtliga utfärdade och fortfarande gällande ändringar till anvisningarna.

Anvisningarna innehåller gällande lydelse av familjebidragsförordningen och familjebidragskungörelsen samt en pedagogisk framställning av huvudinnehållet i familjebidragsförfattningarna med vissa detaljanvisningar.

Civilförvaltningen meddelar tillämpningsföreskrifter till en del författningar, t.ex. värnpliktsavlöningskungörelsen (1970:676), som närmast vänder sig till personal inom krigsmakten men som möjligen kan ha intresse även för andra. Flera sådana tillämpningsföreskrifter avser i första hand löneförmåner och andra förmåner för personalen.

29.2 *Försvarets materielverk*

Verket är enligt sin instruktion (SFS 1968:387) central förvaltningsmyndighet för tyg- och intendenturförvaltningen vid krigsmakten. Det åligger verket bl.a. att för krigsmakten anskaffa materiel och andra

förnödenheter inom verkets verksamhetsområde. Nära sammanhänganden med materielanskaffningen är den s.k. uttagningen. Med uttagning avses sådan förberedelse som görs under fredstid för rekvisition under krigstid. Grundläggande bestämmelser om uttagning finns i 3 § rekvisitionslagen (1942:583). Uttagning far avse bl.a. hästar, hundar, motorfordon och fartyg. Uttagningsmyndigheter är beträffande fartyg fartygsuttagningskommissionen och beträffande motordrivna fordon, hästar och hundar numera försvarets materielverk. Tillämpningsföreskrifter till rekvisitionslagen finns i kungörelsen (1963:110) om uttagning i fred av vissa förnödenheter för totalförsvaret (uttagningskungörelsen). Enligt denna skall uttagningsmyndighet meddela föreskrifter i vissa hänseenden, t.ex. beträffande de s.k. uttagningsnämndernas verksamhet, samt meddela sådana anvisningar som behövs för tillämpningen av kungörelsen.

Tillämpningsanvisningarna, "Anvisningar för ianspraktagande av fordon och arbetsredskap i samband med rekvisition (anfordran)", som synes vara av intresse även för personer utanför krigsmakten, torde publiceras i Tjänstemeddelanden för krigsmakten.

29.3 Värnpliktsverket

Värnpliktsverket är enligt instruktionen (SFS 1968:341) centralt organ för inskrivning och personalredovisning inom krigsmakten. Det åligger värnpliktsverket bl.a. att efter samråd med berörda myndigheter ansvara för och meddela föreskrifter om tilldelning, uttagning, fördelning och inkallelse av värnpliktiga och att meddela upplysningar och anvisningar i frågor som berör dess verksamhetsområde och avser tillämpningen av gällande föreskrifter, i den mån detta icke ankommer på annan myndighet.

Även i värnpliktslagen (1941:967) anges att värnpliktsverket är centralt organ för inskrivning och personalredovisning inom krigsmakten. Enligt lagen indelas riket i inskrivningsområden enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Inom varje inskrivningsområde finns inskrivningsnämnder, värnpliktskontor och inskrivningscentraler. Lagen innehåller bl.a. grundläggande bestämmelser om värnplikt och bestämmelser om de värnpliktigas inskrivning, redovisning och tjänstgöring. I några av lagrummen överlämnas åt Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att ge närmare föreskrifter. I kungörelsen (1969:379) om inskrivning och redovisning av värnpliktiga, vilken är utfärdad med stöd av värnpliktslagen, överläts åt verket att meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av kungörelsen. Även kungörelsen (1969:380) om värnpliktigas tjänstgöring m.m. har utfärdats med stöd av värnpliktslagen. Det ankommer på värnpliktsverket att meddela närmare föreskrifter för tillämpning även av sistnämnda kungörelse.

Enligt uppgift från värnpliktsverket berör verkets tillämpningsbestämmelser främst personalredovisningen.

Bestämmelserna har intagits i en personalredovisningsinstruktion, PRI, som består av två delar. Den ena är närmast en pedagogisk utläggning av gällande bestämmelser, den andra är en datasystemdokumentation med mycket detaljerade bestämmelser. Den förstnämnda delen är utformad

såsom ett lösbladssystem i A4-format, med ändringsblad från tid till annan. Instruktionen vänder sig till de s.k. truppregistreringsmyndigheterna, dvs. värnpliktskontoren och inskrivningscentralerna, ävensom till regementena. Den rör främst det praktiska förfarandet i fråga om personalredovisningen.

Verket har även utfärdat en provisorisk inskrivningsinstruktion, vilken enligt uppgift rör det tekniska förfarandet vid inskrivningen. Anvisningarna har utfärdats i bokform med ett flertal ändringstryck.

Bilaga 3 Standard för statliga publikationer

av Stig J. Hedén

(Ur Allmänna Förlaget informerar, nr 3 1971)

Författningarna

I en kungörelse från 1922, SFS nr 609¹, angående ämbetsverks och andra myndigheters samlingar av kungörelser, cirkulär m.m. föreskrivs vissa anordningar beträffande bl.a. format och typografi. Stadganden förekommer också i bestämmelser rörande speciella grupper av publikationer, bl.a. länskungörelserna, statens offentliga utredningar, det statistiska trycket samt för skolornas kataloger, årsredogörelser m.m.

I den av statskontoret år 1967 utgivna Statlig publicering har redogjorts för hur dessa bestämmelser efterlevs och redovisas i tabellform hur ett tusental undersökta myndighetspublikationer fördelar sig på olika format. Det då dominerande formatet och det som fortfarande torde vara mest använt är det som i kungörelsen från 1922 föreskrevs för författningstrycket, dvs. oskuret 170 x 250 mm, vilket efter renskärning blivit 165 x 242 mm.

Svensk standard

Inom Sveriges standardiseringskommission, SIS, har man inte ännu ansett tiden mogen att föreslå en formatstandard för böcker. Däremot finns en svensk standard för facktidsskrifter (SIS 62 55 51) 1965. SIS säger här att "standarden är tillämplig inte bara på facktidsskrifter utan även på officiellt tryck, vetenskapliga och tekniska handlingar m.m." Tabell 1 visar de föreskrivna formaten och tillåtna toleransmått.

Tabell 1. Renformat i millimeter (SIS 62 55 51)

Beteckning	Bredd b	Höjd h
A4	210 ± 2	297 ± 2
G5	169 ± 2	239 ± 2
A5	148 ± 2	210 ± 2

I SIS-standardens har också medtagits mått för marginaler (marginaler) och satsylor i respektive format. Gemensamt för de tre formaten är att

¹ Upphävd genom SFS 1969:367

innermargen skall vara minst 20 mm eller 4 1/2 cicero. Innermargens bredd torde vara motiverad av att en eventuell hålning inte skall göra någon del av texten oläsbar.

Anmärkningsvärt är att mellanformatet G5, 169 x 239 mm, så nära ansluter till statsformatet, 165 x 242 mm. En samordning har hittills inte kunnat ske.

Internationell standard

I den internationella formatstandardiseringen för tidskrifter och böcker är A4 och A5 de i första hand rekommenderade formaten. SIS har därför i sitt internationella arbete fäst uppmärksamhet vid behovet av ett internationellt standardformat mellan A4 och A5 och har föreslagit G5 eller en eventuell modifiering av detta, t.ex. 170 x 240 mm. Tanken har väckt intresse bl.a. i fackkretsar i England.

I en ny engelsk standard för böcker har A5 upptagits som alternativ till fem äldre bokformat, men rekommenderas inte speciellt för böcker. A5 har överhuvudtaget inte varit populärt hos bokförlagen. Det är svårt att finna goda typografiska lösningar och det har ansetts som "oskönt". A5 har därför fått vika för ett antingen något smalare eller bredare bokformat.

Typografistandard modell ä

Inom Allmänna Förlaget har stor uppmärksamhet ägnats typografi- och formatstandardisering. I den ovan nämnda Statlig publicering sägs bl.a. "nuvarande bestämmelser ifråga om format och typografi synes inte medge de variationsmöjligheter som är påkallade från bl.a. ekonomiska synpunkter". De erfarenheter som sedan dess erhållits pekar på att statsformatet ger mycket god ekonomi sett från produktionsteknisk synpunkt. Den typografiska standardisering av statligt tryck som man avsåg i de tidigare bestämmelserna har däremot inte hållit för de krav man idag ställer på såväl trycksaksekonomi som läsbarhet och tillgänglighet av tryckt information. Åtskilliga avsteg har också gjorts under hand, men såväl författningstrycket som det omfattande riksdagstrycket har med något undantag ända till helt nyligen följt de närmare 50 år gamla anvisningarna för satsyta, trycktyp, marger etc.

Ny typografisk standard

Den stora satsbredd som i så stor utsträckning använts i det officiella trycket (28 cic = 126 mm) har länge ansetts inte befrämja läsbarheten. Ur såväl läsighets- som ekonomiska synpunkter syntes därför angeläget att på olika sätt ändra den typografiska utformningen. SOU, Statens offentliga utredningar, utges sedan 1968 i en tvåspaltad sättning som medfört bättre tryckningsekonomi och som samtidigt tillfredställt kravet på bättre läsbarhet genom avsevärt kortare rader. Satsbredden är i SOU 14 cic x 2 spalter mot tidigare en spalt om 28 cic. Samtidigt minskades typgraden något i och med att man övergick till typsnittet Times.

I riksdagstrycket hade man redan 1946 i en utredning föreslagit tvåspaltad sättning, vilket också sedan dess och t.o.m. 1970 tillämpats för riksdagens protokoll. Vid omläggningen av hela riksdagstryckets typografi 1971 frångicks tvåspaltningen. Riksdagstrycket sätts nu genomgående på hel bredd men i smalare spalt, 23 cic (104 mm) och med sidställd satsyta.

Även Svensk författningssamling har fr.o.m. 1971 ny typografisk dräkt, också denna med riksdagstryckets spaltbredd. En tvåspaltning prövades av författningspubliceringsutredningen men befanns ha nackdelar ur framställningssynpunkt — problem skulle ofta uppstå vid sidornas ombrytning — och ur tillgänglighets- och användningssynpunkt. Övrigt författningstryck har rekommenderats följa denna nya standard.

Formatet på riksdagstryck, SFS och SOU har däremot inte förändrats.

ALLFs standard

När Allmänna Förlaget nu går ut med en rekommendation av standardformat för myndigheters och egna publikationer är det naturligt att det så kallade statsformatet får mycket hög prioritet. Format A4, 210 x 297 mm, är givet format för maskinskrivna dokument och stencilerade eller i hel skala offsettryckta upplagor av dylika. A4 rekommenderas även för publicering i bokform av material som skall ordnas med annat material i A4 eller som av olika skäl fordrar ett större format. För tidskrifter och häften av tidskriftstyp är också A4 ett givet standardformat. Som bokformat är det däremot ofta olämpligt och onödigt stort.

Vid utgivning av en i A4 maskinskriven PM, ett betänkande e.d. rekommenderas en direkt förminskning av originalutskriften till statsformatet, dvs. en minskning till 80%. Detta förfarande blir i de flesta fall ekonomiskt fördelaktigt. Man får på detta sätt också en behändigare produkt. Maskinskriften blir i denna förminskning lättläst och sidorna blir överskådliga, ofta bättre än i A4. Boken drar också i jämförelse med A4-publikationen mindre porto- och fraktkostnader, den blir lättare att ta med i portföljen etc.

I många fall kan också A5 vara ett lämpligt formatalternativ för tryckning från maskinskrivna förlagor. Det bör i så fall vara publikationer av uppslagsbokscharakter, t.ex. telefonkataloger, register m.m., som inte är avsedda att läsas helt igenom. Förminskningsgraden från A4 till A5 är 71%, vilket oftast ger en alltför liten typstorlek för vanlig skrivmaskinskrift.

Ett för officiellt tryck relativt nytt format, kallat "breda statsformatet", introducerades för ett par år sedan av statistiska centralbyrån för Sveriges officiella statistik. Detta har A4:s bredd 210 mm och statsformatets höjd 242 mm. Det har A4:s fördelar vid publicering av breda tabeller och illustrationer och har statsformatets fördelar ur förvaringssynpunkt. Detta format har använts bl.a. för SOU och kan komma ifråga som ett alternativformat när man tvekar mellan statsformatet och A4.

ALLFs formatserie

Den formatserie som ALLF rekommenderar innehåller ovan nämnda format jämte ytterligare några. Formaterna har uppdelats i en standardserie och en kompletteringsserie enligt följande:

Formatbeteckning och matt	Användningsområden
Standardserie	
a A4 210 x 297 mm	Blanketter, dokument, broschyrer, tidskrifter, lösblad, böcker
b S5 165 x 242 mm	Böcker, broschyrer, lösblad, tidskrifter (standard för SOU, författningstryck, riksdagstryck m.fl.)
c A5 148 x 210 mm	Blanketter, broschyrer, böcker, lösblad
d Pocket 110 x 185 mm	Böcker, broschyrer
Kompletteringsserie	
e S5B 210 x 242 mm	Böcker, broschyrer, tidskrifter
f S6 120 x 165 mm	Broschyrer
g 165 x 210 mm	Böcker, broschyrer
h 130 x 210 mm	Böcker, broschyrer
i 120 x 210 mm	Böcker, broschyrer

Listan över användningsområden gör inte anspråk på att vara fullständig utan vill ge några exempel på tillämpning av de olika formaterna.

I standardserien ingår också ett pocketformat 110 x 185 mm, vilket används för ALLFs egen pocketserie PUBLICA. I denna serie utges vissa titlar i format A5. De i kompletteringsserien upptagna bokformaten bör användas endast då speciella skäl föreligger att inte tillämpa något av standardseriens fyra format.

Formatserien är ett resultat av samarbete mellan ALLF, Utbildningsförlaget och SRA-Beckmans. Hos Utbildningsförlaget kommer standardserien att tillämpas för läroböcker och andra läromedel.

Bilaga 4a Anvisningar för sättning och typografisk utformning av författningstryck

Format

165 x 242 mm, det s.k. statsformatet. Måtten avser skuret format för såväl häften, lösblad som inbundna samlingar.

Satsyta

Textspaltens satsbredd 23 cic (104 mm), marginalspaltens bredd 6 cic (27 mm) med 1 cic (4,5 mm) spaltmellanrum. Total satsbredd 30 cic (135 mm). Textytans höjd 45 1/2 cic (207 mm) motsvarande 50 st 11-punktersrader.

Texttypsnitt

Huvudtypsnitt skall vara Times.

Huvudtext 9/11 (9 punkters typgrad med 2 punkters radmellanslag). Sättning kan göras med mindre radavstånd (9/10) eller med indrag om max 4 cic (18 mm) om särskild markering av avsnitt önskas.

Noter, större tabeller, anmärkningar och annat material som sätts med "mindre stil" skall sättas 8/8 (8 punkters typgrad utan radmellanslag).

Textens placering på sidan skall medge hålning. Innermarginal bör vara 20 mm (4 1/2 cic). Övermarginal skall efter skärning vara ca 13 mm.

Första raden i nytt stycke sätts med 1 fyrkants (4 mm) indrag. Undantag: första raden i ny paragraf eller moment. Paragraf inleds med nummer i halvfeta siffror åtföljda av paragraftecken.

Rubriker

Författningssamlingens namn på första sidan av häfte, blad eller samling	Halvfet 18 p eller motsv (stapelhöjd ca 4,5 mm)
--	---

Huvudrubrik (Rubrik 1) Lag, förordning etc	Halvfet 12/12
--	---------------

	Textrubriker	Rubrik 2	Halvfet 10/11
		Rubrik 3	Halvfet 9/11
		Rubrik 4	Kursiv 9/11
<i>Sakord</i>	Sakordsuppgift	sätts omedelbart under linjen under författningssamlingens namn	Rak och kursiv mager 8/10
<i>Beslutsdatum</i>	Beslutsdatum	(under författningsrubriken)	Rak mager 9/11
<i>Författningsnummer m.m. i marginalen på sidan 1</i>	Författningsnummer (löpnummer)		Halvfet 12/12
	Sakbeteckning, ledordet		Rak mager 6/8
	Sakbeteckning		Halvfet 12/12
	Utgiven från trycket den . . .		Rak mager 8/10
	Distribution, ledordet		Rak mager 6/8
	Distributionsuppgiften		Rak mager 8/10
<i>Levande kolumntitlar</i>	Löpnummer och eventuell sakbeteckning	upptill i yttermarginalen på sidan 2 och följande sidor	Halvfet 10/11
<i>Pagina</i>	Varje författning	pagineras för sig med paginasiffror nedtill i sidornas yttermarginal	Rak mager 9/11
<i>Underskriften</i>	Beslutande	sätts i vänster kant utan indrag	Raka versaler 9/11
	Kontrasignatörens namn	sätts i högerkant utan indrag	Raka gemena 9/11
<i>Kantlinjer</i>	Lodrat linje	i marginalen för att utmärka ändrade avsnitt o.dyl.	Kvartsfet

Tullverkets författningssamling

Sakord: *tullfrihet, certifikat, EFTA-behandling, import,
ursprungscertifikat*

TFS 1971: 141

Sakbeteckning

I: 2

Utgiven från trycket
den 29 dec. 1971

Distribution
Lan 2

Kungl. generaltullstyrelsens kungörelse med vissa föreskrifter om tullfrihet för varor från utvecklingsländerna

den 22 december 1971.

Kungl. generaltullstyrelsen får med stöd av 9 och 10 §§ kungl. kungörelsen (1971: 963) om tullfrihet för varor från utvecklingsländerna härigenom föreskriva följande.

1 § I fråga om tullfrihet enligt ovannämnda kungl. kungörelse skall vad som stadgas i generaltullstyrelsens kungörelse (TFS 1967: 155) med vissa föreskrifter om EFTA-behandling vid import ([301] o. f.) äga motsvarande tillämpning.

2 § I kungörelsen (1971: 963) avsett formulär till intyg om varas ursprung (ursprungscertifikat) har i engelsk version det utseende som framgår av härvid fogad bilaga.

Certifikatets format skall vara 210 mm×297 mm (A 4). Pappret skall vara vitt, träfritt skrivpapper vägande minst 25 g per m². Det skall vara försett med grönt, maskingraverat bakgrundsmönster så att förfälskning med mekaniska eller kemiska medel klart framträder.

Varje certifikat skall för identifiering vara försett med ett serienummer.

Certifikatet skall vara ifyllt med skrivmaskin eller för hand, i det senare fallet med bläck eller kulpenna och med användande av tryckbokstäver.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1972.

HANS HARTLER

Rosa Bååth
(Revisionsbyrå)

Tullverkets författningssamling

Sakord: utbildning, kammarskrivare, behörighet, tidsplan, ersättning

TFS 1971: 85

Sakbeteckning

VIII: 1

Utgiven från trycket
den 3 augusti 1971

Distribution

Kam

Kungl. generaltullstyrelsens cirkulär om anordnande av en kammarskrivarkurs

den 20 juli 1971.

Kungl. generaltullstyrelsen har denna dag bestämt, att en kammarskrivarkurs skall anordnas med början den 8 november 1971. Annons om kursen kommer att införas i vissa tidningar, varvid sökande hänvisas till chefen för närmaste centraltullkammare eller tullkammare för att erhålla ytterligare upplysningar.

Fordringar för inträde

För inträde i kursen fordras
att vara svensk medborgare,
att äga god hörsel,
att uppfylla fordringar på synförmågan samt
att i övrigt vara fri från sjuklighet, svaghet eller lyte, som kan anses
inverka menligt på tjänstutövningen.

Sökande till kursen bör
ha avlagt studentexamen eller ingenjörsexamen vid tekniskt gymnasium eller
ha fullständig utbildning på någon av det nya gymnasiets linjer eller
styrka sig äga motsvarande kunskaper.

Ansökningstid och ansökningshandlingar

Ansökan om inträde i kursen skall ställas till Kungl. generaltullstyrelsen (postadress: Fack, 103 10 Stockholm 2) och ha inkommit till styrelsen *senast den 7 september 1971*. Ansökningen skall vara egenhändigt skriven av den sökande, innehålla uppgift om hemort, adress och telefonnummer (även tillfälligt) samt åtföljas av följande handlingar.

1. Bestyrkta avskrifter av betyg eller intyg över avlagda examina och andra kunskapsprov.

2. Intyg om sökandens verksamhet under tiden efter avlagd studentexamen (eller motsvarande), om nämnda tid den 7 september 1971 uppgår till mer än sex månader.

3. För manlig sökande uppgift om värnpliktsförhållanden (bestyrkt utdrag ur inskrivningsbok eller stamkort med uppgift om registreringsnummer, tjänstegrad, besiktningsgrupp, slag av tjänstgöring, tjänstgöringstidens längd, vitsord och genomgångna militära skolor).

Efter *särskild anmodan* från styrelsen skall den sökande dessutom avlämna

a. personbevis (i original), som skall innehålla uppgift om att sökanden är svensk medborgare,

b. läkarintyg, om möjligt utfärdat av anvisningsläkare samt avfattat på formulär, som tillställs den sökande av styrelsen,

c. intyg om skärmbildsundersökning eller annan röntgenologisk lungkontroll, utfärdat tidigast den 7 mars 1971, samt

d. intyg om i vederbörlig ordning undergången ympning mot smittkoppor eller skriftlig förklaring om villighet att i händelse av antagning till elev i kursen underkasta sig sådan ympning.

Tidsplan för kursen

Kursen kommer att omfatta följande avsnitt:

1. praktikkurs 1 under tiden 8 november 1971—16 januari 1972,
2. teorikurs 1 vid tullskolan i Stockholm under tiden 17 januari—5 maj 1972,
3. praktikkurs 2 under tiden 6 maj—5 november 1972 samt
4. teorikurs 2 vid tullskolan under tiden 6 november 1972—11 maj 1973.

Vid kursen kommer att meddelas undervisning i ämnena författningskunskap, varukännedom med kemi, handelslära med tullvärdeberäkning och bokföring, engelska, tyska och franska språken, personal- och driftstjänst m. m.

Ersättning under utbildningen

Till kursdeltagare, som inte innehar sådan anställning i tullverket, som nedan sägs, utgår arvode med belopp motsvarande lön enligt löneklass A 10 under tiden för praktikkurs 1 och teorikurs 1 och enligt löneklass A 13 under tiden för praktikkurs 2 och teorikurs 2. Arvodenas storlek enligt 1971 års lönenivå framgår av följande tabell.

Löneklass	Belopp för månad, kronor	
	ortsgrupp 4	ortsgrupp 5
A 10	1918	2014
A 13	2215	2316

Under praktikkurs 2 erhåller elev ledighet 18 dagar med bibehållet arvode.

Vidare utbetalas resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet för resa från bostadsort inom Sverige till den plats, där praktikkurs 1 skall fullgöras, för resor till och från teori-

Bilaga 5 Fortsatt arbete på ämnesindelning av författningar

PM 5.3.1972

av utredningens sekreterare

I betänkandet om Svensk författningssamling (SOU 1970:48) föreslog utredningen att en arbetsgrupp skulle tillsättas för att rensa upp i författningsmaterialet och systematisera författningarna. Utredningen lade fram en skiss till ämnesindelning (bilaga 2 till betänkandet). Avsikten med systematiseringen var i första hand att få fram ett årligt systematiskt författningsregister, i andra hand att systematiseringen med åsatta saknummer skulle tjäna till ledning för förvaring i pärmar, i sista hand att systematiseringen skulle kunna ligga till grund för en selektiv distribution av författningarna.

Förslaget har inte resulterat i att en arbetsgrupp tillsatts och några planer på att tillsätta en sådan arbetsgrupp synes inte föreligga. Arbetet pågår inom statsrådsberedningen med att utarbeta ett årligt register över författningar men man synes inte planera för ett systematiskt sådant register.

För att föra frågan ytterligare något framåt och för att pröva om den föreslagna skissen till ämnesindelning är användbar har jag inom ramen för utredningen fortsatt arbetet på ämnesindelning av författningarna. Här nedan lämnas en redogörelse för det hittills utförda arbetet.

Utfört arbete

Som underlag för arbetet har jag valt de ADB-framställda kronologiska registren över författningar, som tillkommit under åren 1920–1969 eller som tillkommit dessförinnan men ändrats under denna period. Registren upptar i princip bara gällande författningar. Två sådana register har klippts sönder så att varje författning bildar en remsa. Jag har således fått en remsa för i princip varje gällande författning.

Författningsremssorna har av ett kontorsbiträde sorterats upp i ett antal grupper, bl.a. en för grundlagar, balkar och andra lagar, en för förordningar, en för kungörelser, en för cirkulär och en för instruktioner.

Jag har sedan börjat med gruppen *lagar*. Samtliga lagar har sorterats i enlighet med ämnesindelningen och lagts i kuvert som motsvarar den undergrupp till vilken jag anser lagen bör föras. För att i efterhand veta vart en författning sorterats har jag i ett kronologiskt register antecknat

respektive undergrupp för varje sorterad författning.

I många fall har det varit tämligen lätt att bestämma hur en författning bör grupperas. Ofta har den bara bort föras till en undergrupp. I andra fall har två eller flera undergrupper kunnat komma i fråga. Jag har då lagt författningen i ett kuvert och på övriga ifrågakomna kuvert i allmänhet gjort en hänvisning till det förstnämnda. I det kronologiska registret har jag gjort anteckning om hänvisningarna.

Sedan alla lagar sorterats har jag fortsatt med *förordningarna*. Även dessa är sorterade. Tanken är att lagar och förordningar tillkommer under medverkan av riksdagen och att de således utgör en ryggrad för författningsbyggnaden. Lagarna och förordningarna uppgår till omkring 1 000 stycken.

För att ytterligare kunna bedöma ämnesindelningen har jag också sorterat in alla *instruktioner*, vilka uppgår till i runt tal 250 stycken. Därigenom har i princip alla myndigheter och andra institutioner kommit in i systemet.

Sorteringsarbetet tillgick praktiskt så att jag bestämde hur författningarna skulle sorteras och antecknade detta i det kronologiska registret samtidigt som ett skrivbiträde plockade fram kuvert, lade in remsorna och ställde tillbaka kuverten. Arbetet gick överraskande fort. Att sortera de 1200–1300 författningarna tog ungefär 26 timmar på detta sätt.

En del författningar passade inte in i någon av de undergrupper som återfinns i skissen till ämnesindelning. Jag har därför i ett par fall gjort i ordning ett kuvert för "övriga författningar" inom huvudgruppen.

Sedan de nu nämnda författningarna sorterats har jag gått igenom varje kuvert och granskat vilka författningar som förts dit. Genomgången har resulterat i en del omföringar och vidare har jag försökt få bort kuverten med övriga författningar. Sorteringen *framgår* av nedanstående uppställning.

Erfarenheter och slutsatser

Det var överraskande lätt att sortera in ett stort antal författningar. I andra fall var det däremot svårt att bestämma sig för systematiseringen, särskilt då flera undergrupper kunde komma i fråga. Det visade sig i dessa fall svårt att vara konsekvent. Som exempel kan nämnas att författningar om krigsverksamhet kunde föras antingen till gruppen totalförsvar eller ekonomiskt försvar eller liknande eller till myndighetens ordinarie verksamhet. Ett annat exempel var gränsdragningen mellan skatteförfattningar, som borde föras till respektive skattegrupp, och sådana författningar som berörde en viss verksamhet.

I många fall berodde svårigheterna på att författningens rubrik inte gav mig tillräcklig ledning om vad författningen egentligen innehåller. Sorteringsarbetet borde därför göras av en arbetsgrupp med specialister från olika verksamhetsområden såsom utredningen föreslagit. En del av olägenheterna skulle kunna undvikas om man gav sig tid att studera författningstexten i stället för att bara sortera efter rubriken.

IBland blev det ganska många författningar inom en undergrupp, t.ex.

Sjöfart. Här skulle författningarna behöva delas upp i flera mindre grupper. En sådan uppdelning av ett ämnesområde borde givetvis göras av en person som var insatt i ämnet.

Jag har hållit mig till den föreslagna skissen till ämnesindelning så nära som möjligt. Efter det nu utförda arbetet har jag märkt att denna måste omarbetas på ett par punkter. Så behövs t.ex. en undergrupp för vattenfrågor.

Som allmänt omdöme kan sägas att en systematisering av författningarna är möjlig att genomföra och att en sådan borde vara av stort värde vid det praktiska arbetet. För närvarande tror jag mest på en systematisering för att åstadkomma ett bra översiktligt författningsregister. En systematisering som grund för selektiv distribution eller för allmänt godtagen förvaring i pärmar tror jag något mindre på.

Man kan fråga sig om ett systematiskt författningsregister verkligen är bättre än ett numeriskt register med alfabetiskt index. Även ett systematiskt register borde ha ett alfabetiskt index. För min del är jag övertygad om att ett systematiskt register är överlägset eftersom man då kan finna författningar antingen den alfabetiska vägen, som nästan enbart bygger på de ord som finns i författningarnas rubriker, eller den systematiska vägen som bygger på en mer översiktlig kunskap om författningarnas innehåll.

Ett systematiskt register kan byggas upp och skötas på två sätt. Det ena är att det handhas av en ensam utgivare som likt en enväldshärskare bestämmer över registrets systematik. Som exempel på denna princip kan nämnas den svenska lagboken och det danska författningsregistret, som började utges av utgivaren för dansk lovsamling och som tillvunnit sig mycket stark ställning i Danmark. Med tillämpning av denna princip skulle registret kunna ges ut av Allmänna Förlaget om det lyckades engagera en person som var villig att åta sig utgivningen även i fortsättningen.

Den andra metoden är att en arbetsgrupp utarbetar registret och att systematiken således blir fast förankrad i t.ex. departementen och statsrådsberedningen. Ämnesindelningen kommer därigenom att te sig välbekant för dem som arbetar med författningarna. Denna metod måste vara överlägsen bl.a. därigenom att den lättare knyter fackkunskap till sig.

Däremot synes det meningslöst att utredningen ensam fortsätter att arbeta på ämnesindelningen. Den ämnesindelning som jag skulle kunna utföra kommer inte att ha någon fast förankring i departementen och måste därför te sig främmande för dem som eventuellt senare skulle fortsätta att sköta registret. Om utredningens förslag skall kunna fullföljas måste statsrådsberedningen eller justitiedepartementet eller möjligen Allmänna Förlaget bestämma sig för att i den ena eller den andra formen fortsätta arbetet på ett sådant register.

En första grovsortering av återstående författningar skulle antagligen kunna ske på ett par veckor. Uppskattningsvis återstår drygt 3 000 författningar att sortera. Det mest krävande arbetet blir emellertid senare när det gäller att i samråd med olika specialister bearbeta grovsorteringen.

Ett annat arbete som kommer till blir att rätta alla fel som finns i det

kronologiska registret. Förmodligen kommer en ny rättad upplaga att ges ut i slutet av 1972. Alla de rättelserna måste beaktas i systematiseringsarbetet.

Sorterade lagar, förordningar och instruktioner

Anm: Denna förteckning bygger på det kronologiska registret över författningar publicerade i SFS 1920–1969. Sedan dess har författningar upphävts och tillkommit. Förteckningen gör ej anspråk på att vara korrekt utan avser att visa ett försök att klassificera lagar, förordningar och instruktioner i enlighet med utredningens skiss till ämnesindelning för författningar.

I Statsskick

1.1 *Kungl. Maj:t*

Regeringsform 1809

Lag (1968:744) om antalet statsdepartement och statsråd utan departement

Ansvarighetslag 10.2.1810 för statsrådets ledamöter, föredragande och Konungens rådgivare i kommandomål

Departementsinstruktion (1965:386)

Instruktion (1965:629) för justitiekanslern

1.3 *Riksdagen*

Riksdagsordning 1866

Lag (1920:796) om val till riksdagen

Lag (1968:175) med vissa bestämmelser om val till riksdagens andra kammare för perioden 1969–1972

Lag (1969:825) om de allmänna valen den 20 september 1970

Lag (1947:464) angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppgiftens fullgörande

Instruktion (1967:928) för riksdagens ombudsmän

Lag (1934:437) för Sveriges riksbank

Ansvarighetslag (1936:324) för fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret m.m.

Lag (1957:685) angående utövande av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret tillkommande befogenheter under krigsförhållanden

1.5 *Hovet*

Successionsordning 1810

Lag (1921:159) med vissa bestämmelser om förmynderskap för omyndig medlem av det kungliga huset

1.7 Tryckfrihet

Tryckfrihetsförordning 16.7.1810

Lag (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Lag (1941:445) med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara

1.9 Lagstiftning

Lag (1965:186) om lagrådet

Lag (1942:117) med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka m.m.

1.11 Rikets gränser, flagga och vapen

Lag (1966:374) om Sveriges sjöterritorium

Lag (1960:646) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar

Lag (1934:63) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar

1.13 Medborgarskap. Utlänningar. Flyktingar

Lag (1924:130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap

Lag (1950:382) om svenskt medborgarskap

Utlänningslag (1954:193)

Lag (1945:316) angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning

Lag (1969:644) om vissa rättigheter för statslösa personer och politiska flyktingar

Instruktion (1969:137) för statens invandrarverk

Instruktion (1965:679) för utlänningsnämnden

Instruktion (1966:5) om tillämpning i förhållande till Tunisien av Internationella arbetskonferensens konvention den 28 juni 1962 (nr 118) angående utlänningsars likställande med ett lands egna medborgare i fråga om social trygghet

1.15 Partiväsen

Lag (1947:164) om förbud mot politiska uniformer

2 Offentlig förvaltning i allmänhet

2.1 Statstjänstemännen

Statstjänstemannalag (1965:274)

Lag (1945:423) om kvinnas behörighet att innehava statstjänst eller annat allmänt uppdrag

Lag (1965:276) om inskränkning i rätten att föra talan om offentlig arbetsgivares beslut

Instruktion (1965:642) för statens avtalsverk

Instruktion (1966:235) för statens förhandlingsnämnd
 Lag (1907:85 s. 1) angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension
 Förordning (1951:335) om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern
 för civila statstjänstemän, m.m.
 Lag (1966:681) om skyldighet för kommun att bidra till pensions-
 kostnad för personal som övergått till statstjänst
 Lag (1920:254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän
 vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfalls-
 verk
 Instruktion (1965:641) för statens personalpensionsverk
 Instruktion (1961:650) för statens tjänstebostadsnämnd
 Instruktion (1965:643) för statens personalbostadsdelegation
 Instruktion (1967:454) för statens personalutbildningsnämnd
 Instruktion (1965:668) för statens nämnd för arbetstagares uppfinningar
 Lag (1942:87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kom-
 munalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m.m.

2.3 Statens egendom

Förordning (1945:262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom
 m.m.
 Förordning (1934:320) angående grunder för förvaltningen av viss
 kronoegendom
 Instruktion (1965:702) för kammarkollegiet
 Instruktion (1967:354) för byggnadsstyrelsen
 Instruktion (1968:681) för domänverket
 Instruktion (1969:790) för affärsverksdelegationen
 Instruktion (1965:480) för förenade fabriksverken
 Instruktion (1965:671) för statens nämnd för samlingslokaler

2.5 Rationalisering. Upphandling

Instruktion (1965:650) för statens provningsanstalt
 Instruktion (1965:703) för statskontoret

2.7 Förvaltningsförfarandet

Lag (1909:38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt
 Lag (1967:64) om tillfällig ökning av regeringsrådets antal

2.9 Länen

Lag (1964:651) om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat,
 kommunalborgmästare m.fl. åvilande uppgifter
 Lag (1967:782) med anledning av sammanslagning av överståthållaräm-
 betet och länsstyrelsen i Stockholms län
 Länsstyrelseinstruktion (1958:333)
 Förordning (1947:522) med vissa bestämmelser rörande överståthållar-
 ämbetets skatteavdelning m.m.

2.11 *Kommunerna*

Kommunallag (1953:753)

Lag (1953:754) om införande av kommunallagen

Lag (1954:130) om rätt för kommun att uppdraga beslutanderätten i vissa frågor till sammanslutning av kommuner (kommunal delegationslag)

Lag (1965:576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m.m.

Lag (1965:596) om kommunala sammanläggningsdelegerade

Lag (1957:281) om kommunalförbund

Lag (1954:284) om tillämpning å Stockholms stad av vissa bestämmelser i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) och lagen den 18 december 1953 (nr 754) om införande av kommunallagen

Kommunallag för Stockholm (1957:50)

Lag (1969:780) med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning, m.m.

Lag (1964:653) om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden m.m.

Kommunal vallag (1930:253)

Lag (1969:596) om kommunalt partistöd

Lag (1957:259) om rätt för kommun att uttaga avgift för vissa upplåtelser å allmän plats, m.m.

Lag (1962:638) om rätt för kommun att bistå utländska studerande

Lag (1968:131) om vissa kommunala befogenheter inom turistväsendet

Lag (1939:254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m.m. föranledda arbetsuppgifter

Lag (1919:293) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning

Lag (1969:156) med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen

Landstingslag (1954:319)

Lag (1954:320) om införande av landstingslagen

Lag (1950:172) med bestämmelser om tidpunkten för lagtima landstingsmöte i vissa fall

Lag (1969:215) med särskilda bestämmelser om Stockholms läns landstingskommun

Lag (1969:216) om antalet landstingsmän och valkretsindelningen i Stockholms läns landstingskommun för valperioden 1971–1973

Lag (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunalfullmäktige m.m.

2.13 *Kommunaltjänstemännen*

Lag (1965:275) om tjänstemän hos kommuner m.fl. (kommunaltjänstemannalag)

2.15 *Övrig offentlig förvaltning*

3 Utrikestjänsten

3.1 Utrikesförvaltningen

Instruktion (1965:857) för utrikesdepartementet

Instruktion (1967:83) för utrikesrepresentationen

Förordning (1928:49) angående beskickningar och konsulat

Lag (1927:71) om behörighet för diplomatisk tjänsteman att verkställa konsulär förrättning

3.3 Utländsk representation i Sverige

Lag (1966:664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier

3.5 Information om Sverige i utlandet

3.7 Internationellt samarbete

Lag (1947:512) om skydd för Förenta Nationernas emblem och namn

Lag (1961:167) om skydd för internationella atomenergiorganets emblem

Lag (1957:668) om utlämning för brott

Lag (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

3.9 Bistånd till främmande länders utveckling

Instruktion (1965:666) för styrelsen för internationell utveckling

4 Försvaret

4.1 Krigsmaktens högsta ledning

Lag (1921:15) om kommandomål

Instruktion (1945:361) för försvarets kommandoexpedition

Instruktion (1968:408) för överbefälhavaren

Instruktion (1942:866) för generalstabskåren

Instruktion (1961:468) för militärledningen

4.3 Försvarsgrenarna

Instruktion (1968:409) för chefen för armén

Instruktion (1968:410) för chefen för marinen

Instruktion (1968:411) för chefen för flygvapnet

Provisorisk instruktion (1954:611) för marinledningen

4.5 Militärområden. Försvarsområden

Instruktion (1968:412) för militärbefälhavare

4.7 *Krigsmaktens personal*

Instruktion (1965:825) för försvarets civilförvaltning
Instruktion (1966:165) för auditör
Krigssjukvårdslag (1953:688)
Instruktion (1969:403) för försvarets sjukvårdsstyrelse
Instruktion (1956:288) för civila reservläkare
Lag (1942:723) om skyddsympning inom försvarsväsendet
Instruktion (1965:838) för militärapoteket
Instruktion (1946:354) för försvarets socialbyrå
Förordning (1940:824) om värnpliktslån
Förordning (1950:261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (militärsätningsförordning)
Förordning (1950:262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring
Instruktion (1964:379) för militärhögskolan
Instruktion (1943:712) för fortifikationskåren

4.9 *Krigsmaktens egendom*

Instruktion (1944:339) för krigsmaterielverket
Instruktion (1943:889) för arméförvaltningen
Instruktion (1965:827) för fortifikationsförvaltningen

4.11 *Militär forskning*

Instruktion (1965:833) för försvarets forskningsanstalt
Instruktion (1968:340) för försvarets rationaliseringsinstitut
Instruktion (1965:836) för militärpsykologiska institutet
Instruktion (1968:632) för flygtekniska försöksanstalten
Lag (1946:722) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret

4.13 *Arkiv. Museer*

Instruktion (1965:834) för krigsarkivet
Instruktion (1965:835) för armémuseum

4.15 *Värnplikt*

Värnpliktslag (1941:967)
Instruktion (1968:341) för värnpliktsverket
Instruktion (1966:434) för värnpliktsnämnden
Lag (1966:413) om vapenfri tjänst
Instruktion (1966:431) för vapenfrinämnden
Instruktion (1968:413) för rikshemvärnschefen

4.17 *Rekvisition*

Rekvisitionslag (1942:583)

Förordning (1942:586) med närmare bestämmelser angående tillämpning av rekvisitionslagen den 30 juni 1942 (nr 583) (rekvisitionsförordning)

Allmän förfogandelag (1954:279)

Förordning (1956:536) om tillämpning av allmänna förfogandelagen den 26 maj 1954 (nr 279) och allmänna ransoneringslagen samma dag (nr 280)

Instruktion (1963:111) för fartygsuttagningskommissionen

Lag (1964:64) om skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad i krig m.m.

Förordning (1940:218) med vissa bestämmelser om legosängsavgifter under utrymning

4.19 *Allmänt om totalförsvaret*

Lag (1960:513) om beredskapstillstånd

Instruktion (1962:536) för totalförsvarets chefsnämnd

Instruktion (1962:310) för totalförsvarets upplysningsnämnd

4.21 *Civilförsvaret*

Civilförsvarslag (1944:536)

Civilförsvarslag (1960:74)

Instruktion (1965:676) för civilförsvarsstyrelsen

Instruktion (1951:429) för civilbefälhavare

Lag (1952:269) om skyldighet för civilförsvarspliktig att tjänstgöra vid krigsmakten

Lag (1964:63) om kommunal beredskap

Lag (1964:47) om krigshjälp

Förordning (1954:249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret

Förordning (1944:749) med vissa föreskrifter angående trafik med motorfordon och släpfordon vid utrymning

Lag (1940:358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m.m.

Lag (1952:270) om skyddsympning vid krig eller krigsfara

4.23 *Ekonomiska försvaret*

Instruktion (1965:659) för överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap

Allmän ransoneringslag (1954:280)

Allmän prisregleringslag (1956:236)

Allmän tjänstepliktslag (1959:83)

Lag (1964:19) angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m.m. (krigshandelslag)

Lag (1961:655) om undanförsel och förstöring

Lag (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Förordning (1943:183) om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt
Lag (1958:566) om ersättning för krigsskada å egendom
Instruktion (1959:484) för statens krigsskadenämnd
Lag (1960:22) om statlig krigsförsäkring
Lag (1943:182) med särskilda bestämmelser om försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m.m.
Förordning (1923:138) angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914–1919 års världskrig
Lag (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.
Instruktion (1965:680) för krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar
Lag (1948:390) om skyldighet för näringsidkare m.fl. att biträda vid planläggningen av rikets ekonomiska försvarsberedskap

4.25 *Psykologiska försvaret*

Instruktion (1965:681) för beredskapsnämnden för psykologiskt försvar
Instruktion (1967:602) för statens upplysningscentral

5 Undervisning och forskning

5.1 *Skolväsendets förvaltning*

Skollag (1962:319)
Instruktion (1965:737) för skolöverstyrelsen
Instruktion (1965:741) för länsskolnämnderna

5.3 *Grundläggande undervisning*

5.5 *Påbyggnadsundervisning*

5.7 *Vuxenutbildning*

5.9 *Läraryt utbildning*

5.11 *Övrig yrkesundervisning*

5.13 *Högre undervisning*

Instruktion (1965:740) för universitetskanslersämbetet

5.15 *Frivilligt folkbildningsarbete*

5.17 *Studiehjälp*

Studiemedelsförordning (1964:401)

Förordning (1967:882) om studiemedelsavgifter

Instruktion (1965:744) för centrala studiehjälpnämnden

Instruktion (1965:745) för studiemedelsnämnderna

Instruktion (1918:1080) för kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen

5.19 *Forskning*

Instruktion (1968:404) för styrelsen för teknisk utveckling

Instruktion (1965:672) för statens råd för byggnadsforskning

Instruktion (1965:673) för statens institut för byggnadsforskning

Instruktion (1965:803) för statens maskinprovningar

Instruktion (1965:693) för statens geotekniska institut

Instruktion (1965:690) för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Instruktion (1946:412) för nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer

6 *Kulturvård*

6.1 *Litteratur*

6.3 *Konst*

Instruktion (1965:746) för statens konstråd

6.5 *Teater*

Instruktion (1965:747) för teater- och orkesterrådet

6.7 *Film*

Förordning (1932:179) med vissa bestämmelser angående biografer och filmföreläsning

Förordning (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreläsningar m.m.

Förordning (1932:178) med vissa bestämmelser angående film

Instruktion (1965:748) för statens biografbyrå

6.9 *Musik*

6.11 *Bibliotek*

Lag (1949:166) angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift

Instruktion (1928:461) för stifts- och landsbiblioteket i Linköping

Instruktion (1938:20) för stifts- och landsbiblioteket i Skara
Instruktion (1953:44) för stifts- och landsbiblioteket i Västerås
Instruktion (1953:712) för stifts- och landsbiblioteket i Växjö

6.13 *Museer*

Instruktion (1965:735) för nationalmuseet med östasiatiska museet
Instruktion (1966:264) för naturhistoriska riksmuseet
Instruktion (1966:265) för etnografiska museet
Instruktion (1965:698) för statens sjöhistoriska museum
Instruktion (1965:736) för livrustkammaren

6.15 *Arkiv*

Instruktion (1965:732) för riksarkivet
Instruktion (1967:106) för riksarkivets heraldiska sektion och statens
heraldiska nämnd
Instruktion (1965:743) för landsarkiven
Instruktion (1929:91) för länsarkivet i Östersund

6.17 *Fornminnen*

Lag (1942:350) om fornminne
Lag (1960:690) om byggnadsminnen
Lag (1942:354) om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader
Instruktion (1965:734) för riksantikvarieämbetet och statens historiska
museum

6.19 *Idrott*

Instruktion (1916:383) för stadionsstyrelsen
Lag (1969:612) om förbud mot professionell boxning

6.21 *Lärda samfund*

Instruktion (1944:813) för sekreteraren och kamreraren hos Kungl.
Lantbruksakademien

7 *Kyrkan*

7.1 *Svenska kyrkans organisation*

Kyrkolag 3.9.1686
Förordning (1873:71 s. 1) angående ändring i vissa delar av kyrkolagen
med därtill hörande författningar
Lag (1946:778) om tillägg till kap. 3 kyrkolagen
Förordning (1949:174) angående allmänt kyrkomöte (kyrkomötesför-
ordning)
Instruktion (1951:505) för allmänt kyrkomötes utredningsnämnd

Lag (1936:567) om domkapitel
Instruktion (1965:738) för domkapitlen
Instruktion (1932:425) för stiftsnämnd och stiftsjägmästare
Instruktion (1965:739) för stiftsnämnderna
Lag (1961:436) om församlingsstyrelse
Lag (1961:437) om införande av lagen om församlingsstyrelse

7.3 Svenska kyrkans personal

Lag (1963:633) om biskopsval
Förordning 30.5.1759 om biskops och superintendent val
Lag (1957:577) om prästval
Lag (1958:514) om kvinnas behörighet till prästerlig tjänst
Lag (1958:516) med särskilda bestämmelser om tillsättning av prästerliga tjänster vid nyindelning av riket i pastorat
Lag (1951:570) angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas avlöning m.m. (prästlönekostnadslag)
Lag (1947:275) om kyrkomusiker
Lag (1947:276) om kungörande i kyrka vid förfall för präst

7.5 Svenska kyrkans egendom

Lag (1909:55 s. 2) angående byggnad och underhåll av kyrka med vad därtill hörer så ock av särskild sockenstuga
Lag (1968:738) med vissa bestämmelser om godkännande av kyrkobyggnad
Lag (1963:501) om upplåtande av kyrkorum i vissa fall
Förordning (1924:135) om vården av vissa kyrkogårdar i Stockholm
Lag (1932:404) om kyrkofond
Lag (1925:448) om förskott ur kyrkofonden till bekostnad av viss nybyggnad å ecklesiastika löneboställen
Lag (1925:456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift
Lag (1909:55 s. 3) angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll av prästgård
Lag (1927:1) angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt
Förordning (1937:590) angående upphörande av vissa till Lunds domkyrka utgående avgifter

7.7 Gudstjänst

Lag (1927:25) innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång
Lag (1927:26) innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål
Lag (1927:28) innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka

Lag (1942:118) om anordnande av högmässogudstjänst såsom barngudstjänst
Lag (1968:737) om försöksverksamhet i fråga om ordningen för den allmänna gudstjänsten
Förordning (1921:591) angående predikningar över Kristi lidande m.m.

7.9 *Andra trossamfund*

Förordning (1873:71 s. 3) angående främmande trosbekännare och deras religionsövning

7.11 *Religionsfrihet*

Religionsfrihetslag (1951:680)

8 Social omvårdnad

8.1 *Hälsovård*

Instruktion (1967:606) för socialstyrelsen
Lag (1967:866) med anledning av sammanslagning av medicinalstyrelsen, medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd och socialstyrelsen
Lag (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område
Instruktion (1965:787) för statens institut för folkhälsan
Strålskyddslag (1958:110)
Instruktion (1965:785) för statens strålskyddsinstitut
Smittskyddslag (1968:231)
Lag (1956:293) om ersättning åt smittbärare
Lag (1956:619) om skyldighet att renhålla gata m.m.
Lag (1965:54) om kommunala renhållningsavgifter
Lag (1962:588) om tillsättning av fluor till vattenledningsvatten

8.3 *Sjukvård*

Sjukvårdslag (1962:242)
Instruktion (1944:711) för centrala sjukvårdsberedningen
Instruktion (1965:784) för centrala sjukvårdsberedningen
Allmän läkarinstruktion (1930:442)
Allmän läkarinstruktion (1963:341)
Instruktion (1965:792) för länsläkarväsendet
Lag (1939:832) om tjänsteplikt för medicinalpersonal
Lag (1960:408) om behörighet att utöva läkaryrket
Lag (1958:428) om ympning mot smittkoppor
Lag (1941:282) om sterilisering
Lag (1944:133) om kastrering
Lag (1938:318) om avbrytande av havandeskap
Förordning (1938:569) med vissa bestämmelser angående fosterfördrivande medel

Lag (1967:185) om klinisk prövning av vissa medel för födelsekontroll
 Förordning (1969:653) om bidrag från landsting och städer som ej deltagar i landsting till bestridande av kostnaderna för vård vid karolinska sjukhuset
 Lag (1953:771) om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar
 Allmän tandläkarinstruktion (1963:666)
 Instruktion (1961:279) för tandläkare inom folktandvården
 Lag (1963:251) om behörighet att utöva tandläkaryrket
 Förordning (1950:606) om kommuns bidrag till kostnaderna för folktandvården
 Lag (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall
 Instruktion (1966:567) för psykiatriska nämnden
 Instruktion (1966:566) för utskrivningsnämnderna
 Lag (1966:301) om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål
 Instruktion (1969:221) för statens rättspsykiatriska kliniker och stationer
 Instruktion (1965:783) för statens rättsläkarstationer
 Lag (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda
 Instruktion (1968:151) för beslutsnämnderna för psykiskt utvecklingsstörda
 Instruktion (1944:823) för inspektören för sinnesslöundervisningen
 Instruktion (1950:526) för statens blinddepånämnd och centraldepan för blindas arbeten
 Instruktion (1966:305) för arbetsmedicinska institutet
 Instruktion (1965:788) för statens arbetsklinik
 Instruktion (1965:786) för statens bakteriologiska laboratorium
 Instruktion (1965:782) för statens farmaceutiska laboratorium
 Lag (1958:104) om tillvaratagande av vävnader och annat biologiskt material från avliden person

8.5 *Nykterhetsvård*

Lag (1954:579) om nykterhetsvård
 Instruktion (1965:790) för länsnykterhetsnämnderna

8.7 *Barnavård*

Lag (1960:97) om samhällets vård av barn och ungdom (barnavårdslag)
 Lag (1965:136) om elevhem för vissa rörelsehindrade barn m.fl.
 Lag (1947:529) om allmänna barnbidrag
 Lag (1947:531) om bidrag till änkor och änklingar med barn
 Familjebidragsförordning (1946:99)

8.9 *Socialförsäkring*

Lag (1962:381) om allmän försäkring
 Lag (1962:382) angående införande av lagen om allmän försäkring
 Lag (1969:205) om pensionstillskott

Förordning (1959:551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om allmän försäkring

Förordning (1962:385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordning)

Lag (1962:398) om finansiering av folkpensioneringen

Lag (1968:243) om procentsatsen för uttag av avgift under åren 1970–1974 till försäkringen för tilläggspension

Lag (1954:774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa

Lag (1965:151) om fortsatt försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa

Lag (1954:243) om yrkesskadeförsäkring

Lag (1962:303) om förhöjning av vissa ersättningar i anledning av yrkesskada m.m.

Förordning (1962:304) om förhöjning av vissa ersättningar av statsmedel i anledning av yrkesskada m.m.

Lag (1967:919) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor m.m.

Förordning (1967:920) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor, som utgår av statsmedel, m.m.

Instruktion (1965:777) för riksförsäkringsverket

Lag (1961:257) om besvär över försäkringsrådets beslut

Lag (1961:262) om försäkringsdomstol

Lag (1955:469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m.m.

Förordning (1955:470) angående omreglering av vissa ersättningar av statsmedel i anledning av olycksfall i arbete m.m.

Förordning (1938:216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete

Förordning (1941:942) angående dyrtidstillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m.m.

Förordning (1953:255) angående höjning av vissa olycksfalls- och yrkessjukdomsersättningar åt tvångsarbetare och fångar m.fl.

Förordning (1940:333) om särskild ersättning i vissa fall för skada till följd av olycksfall vid flygning

Förordning (1934:105) om blindhetsersättning

Förordning (1945:239) om provisorisk förstärkning av blindhetsersättningar

Instruktion (1947:669) för pensionsnämnderna

8.11 Socialhjälp

Lag (1956:2) om socialhjälp

Lag (1964:143) om bidragsförskott

Lag (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Förordning (1960:603) om bidrag till vanföra ägare av motorfordon

Lag (1953:228) om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården

Instruktion (1965:789) för statens socialvårdskonsulenter

Lag (1936:56) om socialregister

9 Arbetsmarknaden

9.1 *Arbetsfred*

Lag (1936:506) om förenings- och förhandlingsrätt

Lag (1928:253) om kollektivavtal

Lag (1920:245) om medling i arbetstvister

Instruktion (1967:284) för statens förlikningsmannarexpedition

Lag (1920:248) om särskilda skiljedomare i arbetstvister

Lag (1936:320) om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter

Lag (1928:254) om arbetsdomstol

9.3 *Arbetstid*

Lag (1930:138) om arbetstidens begränsning

Arbetstidslag för detaljhandeln (1942:652)

Arbetstidslag (1947:216) för hotell, restauranger och kaféer

Lag (1930:139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete

Lantarbetstidslag (1948:281)

Förordning 4.11.1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning

Hembiträdeslag (1944:461)

9.5 *Semester*

Lag (1963:114) om semester

Lag (1963:115) om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete

9.7 *Arbetarskydd*

Arbetarskyddslag (1949:1)

Instruktion (1965:776) för arbetarskyddsstyrelsen

Instruktion (1965:791) för yrkesinspektionen

Lag (1948:598) om överflyttande på arbetarskyddsstyrelsen av de uppgifter och befogenheter, som tillkomma arbetsrådet

9.9 *Arbetshjälp*

Lag (1935:113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling

Lag (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt

Instruktion (1965:667) för arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna

Instruktion (1966:541) för institutet för arbetsmarknadsfrågor
Lag (1938:96) om understödsföreningar
Förordning (1956:629) om erkända arbetslöshetskassor
Förordning (1956:630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor
Lag (1944:475) om arbetslöshetsnämnd

9.11 Anställningsskydd

Förordning (1943:218) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla
arbetsanställning
Förordning (1954:269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift
rörande arbetsanställning
Lag (1939:727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning
av värnpliktstjänstgöring m.m.
Lag (1945:844) om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av
äktenskap eller havandeskap m.m.
Lag (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

10 Handel och industri

10.1 Allmän näringsreglering

Lag (1953:603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning
inom näringslivet
Lag (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens
Lag (1956:245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensför-
hållanden
Lag (1914:422) angående förbud i vissa fall mot varors förseende med
oriktig ursprungsbeckning och saluhållande av oriktigt märkta varor
Instruktion (1965:653) för näringsfrihetsrådet
Instruktion (1965:654) för ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor
Instruktion (1965:655) för statens pris- och kartellnämnd
Instruktion (1965:657) för statens konsumentråd
Instruktion (1965:656) för statens institut för konsumentfrågor
Lag (1887:42 s. 1) angående handelsregister, firma och prokura
Förordning (1855:66 s. 1) angående handelsböcker och handelsräkningar
Bokföringslag (1929:117)
Affärstidslag (1966:668)
Lag (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka
närings här i riket
Förordning (1968:564) om tillfällig handel
1734 års handelsbalk
Lag (1928:162) om ändring i vissa delar av 17 kap handelsbalken

10.3 Utrikeshandel

Instruktion (1965:644) för kommerskollegium
Instruktion (1965:660) för exportkreditnämnden
Lag (1969:232) om vissa sanktioner mot Rhodesia

10.5 *Industri*

10.7 *Bergsbruk*

Gruvlag (1938:314)

Lag (1949:658) om inlösen i vissa fall av rätt till gruva m.m.

Lag (1886:46 s. 1) angående eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter

Lag (1960:679) om rätt att undersöka och bearbeta fyndigheter av uranhaltigt mineral m.m. (uranlag)

Lag (1966:314) om kontinentalsockeln

Lag (1963:599) om inskränkning i rätten till inmutning inom Norrbottens län

Instruktion (1965:645) för bergsstaten

10.9 *Hantverk*

Instruktion (1965:648) för statens institut för hantverk och industri

Lag (1950:104) om rätt för hantverkare att sälja gods som ej avhämtats

10.11 *Livsmedel*

Förordning (1937:737) med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och gräde m.m.

Förordning (1951:830) om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor

Förordning (1922:343) angående denaturering av socker

Förordning (1941:268) om framställning och införsel av vitaminiserade livsmedel

Förordning (1955:38) om försäljning av alkoholfria drycker

Förordning (1960:253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker

Ölförsäljningsförordning (1961:159)

10.13 *Läkemedel. Gift. Narkotika*

Läkemedelsförordning (1962:701)

Förordning (1954:519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel

Förordning (1962:702) om gifter och andra hälsofarliga varor (giftförordning)

Bekämpningsmedelsförordning (1962:703)

Narkotikaförordning (1962:704)

Instruktion (1965:779) för giftnämnden

10.15 *Explosiva och brandfarliga varor*

Förordning (1949:341) om explosiva varor

Instruktion (1965:646) för sprängämnesinspektionen

Förordning (1957:343) om oljelagring m.m.
Förordning (1958:575) om avskrivning å vissa oljelagringsanläggningar,
m.m.
Förordning (1877:43 s. 1) angående förbud mot postbefordran av
eldfarliga eller explosiva eller frätande ämnen
Förordning (1968:551) om begränsning av svavelhalten i eldningsolja
Instruktion (1957:346) för oljelagringsrådet

10.17 *Krigsmateriel*

Förordning (1935:395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel
m.m.
Förordning (1937:326) angående tillverkning, försäljning och införsel av
gasskyddsmateriel
Förordning (1939:174) angående tillverkning, införsel och försäljning av
gasskyddsmateriel
Lag (1939:726) angående skyldighet att meddela uppgifter om kostnader
för krigsleveranser

10.19 *Ädla metaller*

Förordning (1901:20 s. 1) angående förbud mot anbringande av vissa
stämplar eller märken å förgyllda och försilvrade med flera arbeten av
oädel metall m.m.
Förordning (1956:328) om kontroll å ädelmetallarbeten

10.21 *Övriga varor*

Vapenförordning (1949:340)
Förordning (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m.m.
Förordning (1968:70) med vissa bestämmelser om injektionssprutor och
kanyler
Förordning (1959:325) om handel med preventivmedel
Förordning (1957:102) om ersättning i vissa fall åt tobakshandlare
Förordning (1949:723) angående handel med skrot, lump och begagnat
gods

10.23 *Kreditväsen*

Lag (1955:183) om bankrörelse
Lag (1955:184) angående införande av nya lagen om bankrörelse
Lag (1962:258) om räntereglering och emissionskontroll (räntereglerings-
lag)
Instruktion (1951:769) för räntenämnden
Lag (1962:257) om placeringskvot för vissa kreditinrättningar (place-
ringskvotslag)
Lag (1962:256) om likviditets- och kassakvotslag
Lag (1923:114) angående likställande i särskilt avseende av visst upplånat
kapital med bankbolags egna fonder

Lag (1955:416) om sparbanker
 Lag (1955:417) angående införande av nya lagen om sparbanker
 Lag (1947:321) med särskilda bestämmelser angående sparbanks inlåning
 Lag (1952:259) med särskilda bestämmelser angående sparbanks inlåning
 Lag (1922:264) om rätt för sparbank att bilda säkerhetsfond
 Lag (1934:300) om sparbankernas säkerhetskassa
 Instruktion (1930:40) för allmänt ombud med uppdrag att övervaka sparbanks förvaltning
 Instruktion (1962:240) för bankinspektionen
 Instruktion (1965:708) för bankinspektionen
 Instruktion (1968:607) för nämnden för bankkontorsetablering
 Lag (1963:76) om kreditaktiebolag
 Instruktion (1911:159 s. 1) för postsparbanken
 Lag (1969:732) om postbanken
 Förordning (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar
 Instruktion (1968:656) för offentligt ombud hos stadshypoteksförening
 Förordning (1968:575) om fusion inom stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna
 Förordning (1955:110) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar
 Instruktion (1955:111) för av länsstyrelsen förordnat ombud hos landshypoteksförening
 Förordning (1965:139) om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlanekassa
 Lag (1956:216) om jordbrukskasserörelsen

10.25 *Fondväsen*

Lag (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet
 Förordning (1914:299) om vad vid försäljning av värdepapper i vissa fall skall iakttas
 Lag (1919:242) med vissa bestämmelser om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper

10.27 *Försäkringsväsen*

Lag (1948:433) om försäkringsrörelse
 Lag (1948:434) angående införande av nya lagen om försäkringsrörelse
 Instruktion (1965:709) för försäkringsinspektionen
 Lag (1927:77) om försäkringsavtal
 Lag (1927:78) angående införande av lagen om försäkringsavtal
 Lag (1929:77) om trafikförsäkring å motorfordon
 Lag (1967:663) om tillägg till vissa trafiklivräntor
 Lag (1939:776) med vissa bestämmelser rörande trafikförsäkring å motorfordon, som nyttjas av staten, m.m.
 Förordning (1967:666) om tillägg till vissa trafiklivräntor, som utgår av statsmedel, m.m.

Lag (1950:272) om rätt för utländsk försäkringsanstalt att driva försäkringsrörelse här i riket
Lag (1959:74) med vissa bestämmelser om utländsk försäkringsrörelse här i riket vid krig m.m.
Lag (1959:73) med vissa bestämmelser om inländsk försäkringsrörelse vid krig m.m.
Lag (1959:118) om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring

10.29 *Bolag och ekonomiska föreningar*

Lag (1944:705) om aktiebolag
Lag (1944:706) angående införande av nya lagen om aktiebolag
Lag (1937:521) om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser
Lag (1934:239) om bulvanförhållande i fråga om aktier i vissa bolag
Instruktion (1965:658) för patent- och registreringsverket
Lag (1967:840) om patent- och registreringsverkets besväravdelning
Lag (1895:64 s. 1) om handelsbolag och enkla bolag
Lag (1968:557) om rätt för utlänning och utländskt företag att sluta svenskt handelsbolag eller ingå i sadant bolag
Lag (1951:308) om ekonomiska föreningar
Lag (1951:309) angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar

10.31 *Kommissionärer och mäklare*

Lag (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande

10.33 *Turism*

Hotellförordning (1966:742)
Lag (1967:203) om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet

11 **Jordbruk**

11.1 *Lantbruk*

Lag (1947:288) om uppsikt å jordbruk
Lag (1948:218) om sambruksföreningar
Instruktion (1967:425) för lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna
Instruktion (1967:463) för statens lantbruksinformation
Instruktion (1966:338) för statens plantskolenämnd
Instruktion (1965:801) för statens växtskyddsanstalt
Förordning (1967:139) om obligatorisk statsplombering av utsädesvara och om växtförädlingsavgift
Lag (1933:231) om utrotande av berberis å viss mark
Instruktion (1965:802) för statens centrala frökontrollanstalt
Lag (1928:289) angående handel med utsädesvaror
Instruktion (1967:214) för statens lantbrukskemiska laboratorium

Instruktion (1925:393) för statskonsulenterna inom vissa grenar av lantushallningen
Förordning (1961:381) om tillverkning av och handel med fodermedel m.m.
Förordning (1967:340) med vissa bestämmelser om prisreglering på jordbrukets område
Instruktion (1965:799) för statens jordbruksnämnd

11.3 Skogsbruk

Förordning 1.8.1805 om skogarna i riket
Skogsvårdslag (1948:237)
Förordning (1894:17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket
Lag (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna
Lag (1915:185) med särskilda bestämmelser beträffande viss samfällid skogsmark inom Kopparbergs län
Lag (1909:53 s. 1) angående husbehovsskogar inom vissa områden
Instruktion (1965:796) för skogsstyrelsen
Förordning (1960:267) angående skogsvårdsstyrelser
Lag (1963:246) om tillfälliga bostäder vid skogs- och flottningsarbete m.m. (skogsförlägningslag)
Lag (1951:783) om investeringskonto för skog
Lag (1954:143) med vissa bestämmelser om medel, som inestå å investeringskonto för skog
Virkesmätningslag (1966:209)
Förordning (1924:118) med vissa bestämmelser angående handel med brännved och annat virke i löst mått

11.5 Veterinärväsen

Instruktion (1965:797) för veterinärstyrelsen
Instruktion (1965:806) för statens veterinärmedicinska anstalt
Lag (1965:61) om behörighet att utöva veterinäryrket m.m.
Allmän veterinärinstruktion (1968:405)
Förordning (1947:206) om ändring i vissa författningar berörande veterinärväsendet
Lag (1935:105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag)
Förordning (1941:577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur
Förordning (1961:307) med vissa bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulos och brucellos hos husdjur
Förordning (1947:209) angående vissa åtgärder för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur
Förordning (1951:286) med vissa bestämmelser till motverkande av svinsjukdomar
Förordning (1962:672) om bekämpande av hönstypus

Förordning (1946:81) om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos
bin
Förordning (1961:309) om bekämpande av salmonellainfektion hos djur
m.m.
Förordning (1930:247) om utrotande av nötbromsen
Förordning (1969:441) om organiserad hälsokontroll av husdjur
Lag (1925:382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjök
m.m.
Lag (1944:219) om djurskydd
Förordning (1967:397) om seminverksamhet för avel av nötkreatur, får
och svin
Lag (1914:451) om hingsbesiktningstvång
Instruktion (1940:11) för statens hingstdepåer och stuteri
Instruktion (1967:570) för statens hingstdepå och stuteri
Lag (1928:196) om galtbesiktningstvång
Lag (1937:313) angående slakt av husdjur
Lag (1959:99) om köttbesiktning m.m.
Förordning (1956:413) om klassificering av kött
Förordning (1921:581) angående kontroll vid införsel till riket av
köttvaror och djurfett

11.7 Jakt

Lag (1938:274) om rätt till jakt

11.9 Fiske

Lag (1950:596) om rätt till fiske
Lag (1960:130) om fiskevårdsområden
Lag (1913:97) om gemensamhetsfiske
Lag (1927:218) angående rätt för Konungen att utfärda vissa föreskrifter
rörande fisket inom Torne älvs fiskeområde
Lag (1950:599) om ersättning för mistad fiskerätt m.m.
Lag (1967:193) angående tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr
599) om ersättning för mistad fiskerätt m.m. beträffande frednings-
zoner i Torne skärgård
Förordning (1950:597) om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga
havsstränder, skär och holmar m.m.
Instruktion (1967:286) för fiskeristyrelsen och statens lokala fiskeriad-
ministration
Instruktion (1955:274) för fisketillsynsmän
Förordning (1952:320) om viss reglering av handeln med fisk, m.m.
Förordning (1953:372) angående reglering av införseln av vissa slag av
fisk och skaldjur
Förordning (1953:374) angående reglering av utförseln av vissa slag av
fisk och skaldjur m.m.
Förordning (1937:645) om viss reglering av handeln med färsk ström-
ming och sill

- Förordning (1956:183) angående omreglering av vissa ersättningar på grund av statsunderstödd olycksfallsförsäkring för fiskare
- Förordning (1962:308) om förhöjning av vissa livräntor på grund av statsunderstödd olycksfallsförsäkring för fiskare
- Förordning (1954:248) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba fiskare

11.11 *Samerna*

- Lag (1928:309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige
- Lag (1926:1) innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 9 maj 1925 mellan Sverige och Finland angående renar i gränsområdena
- Lag (1919:445) innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning
- Lag (1960:144) om renmärken
- Instruktion (1938:592) för tjänstemän vid lappväsendet
- Instruktion (1949:693) för tillsynsmännen vid lappväsendet

12 Kommunikationer

12.1 *Vägtrafik*

12.1.1 Vägar

- Lag (1891:68 s. 1) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet
- Lag (1943:431) om allmänna vägar
- Lag (1939:608) om enskilda vägar
- Lag (1939:609) om förmånsrätt för vissa fordringar enligt lagen om enskilda vägar
- Lag (1919:287) om ödebygdsvägar
- Förordning (1943:438) om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare
- Förordning (1943:439) om statsbidrag till städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare, för tillhandahållande av mark för allmän väg m.m.
- Förordning (1960:374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen
- Förordning (1965:138) om statsbidrag till byggande av tunnelbana
- Instruktion (1967:258) för statens vägverk
- Instruktion (1965:692) för statens väginstitut
- Lag (1943:436) om vägnämnder och länsvägnämnder
- Instruktion (1951:636) för vägtrafikombud

12.1.2 Fordonstrafik

- Vägtrafikförordning (1951:648)
- Lag (1907:43 s. 1) om bredden av hjulringar å arbetsådon på landet
- Förordning (1960:134) om mopeder

Förordning (1966:159) om tillstånd för brukande av svävare
 Förordning (1952:692) angående maximilast vid befordran av mjölk och mjölkprodukter
 Lag (1967:420) om flyttning av fordon i vissa fall
 Lag (1964:321) om kommunal trafikövervakning
 Instruktion (1967:654) för statens trafiksäkerhetsverk
 Instruktion (1965:695) för statens trafiksäkerhetsråd
 Instruktion (1964:808) för besiktningsmän hos Aktiebolaget Svensk Bilprovning
 Förordning (1940:910) angående yrkesmässig automobiltrafik m.m.
 Lag (1969:12) med anledning av Sveriges tillträde till konventionen den 19 maj 1956 om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg
 Instruktion (1967:659) för transportnämnden
 Lag (1964:731) om trafiknämnder
 Lag (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik
 Förordning (1946:175) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motordrivet fordon, som tillhör eller nyttjas av staten

12.3 Järnvägar

Instruktion (1965:843) för statens järnvägar
 Instruktion (1910:162 s. 21) för direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa
 Lag (1911:53 s. 1) om järnvägsaktiebolag
 Lag (1945:119) om stängelseskyldighet för järnväg m.m.
 Lag (1920:460) om vad vid anläggande av järnväg eller spårväg bör iakttagas till trygghet av närliggande marks torrläggning
 Förordning (1880:36 s. 1) innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs
 Lag (1939:619) om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 15 oktober 1880 (nr 36), innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning av järnväg, så ock i fråga om förvaltning av järnväg under konkurs
 Lag (1930:267) om bokföring vid enskild järnväg
 Lag (1886:7 s. 1) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift
 Lag (1963:138) i anledning av Sveriges anslutning till de internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg samt angående befordran å järnväg av resande och resgods

12.5 Sjöfart

12.5.1 Fartyg. Sjötrafik

Sjölag (1891:35 s. 1)
 Lag (1928:161) om ändring i vissa delar av sjölagen
 Sjötrafikförordning (1962:150)
 Förordning (1901:78 s. 1) angående registrering av svenska fartyg

Förordning (1927:184) angående fartygs byggnad och utrustning
 Lag (1901:26 s. 1) om inteckning i fartyg
 Lag (1928:163) om ändring i vissa delar av lagen den 10 maj 1901 (nr 26 s. 1) om inteckning i fartyg
 Lag (1928:166) i anledning av Sveriges tillträde till 1926 års internationella konvention rörande sjöpanträtt och fartygshypotek
 Förordning (1954:40) om särskild investeringsfond för avyttrat fartyg m.m.
 Lag (1965:719) om säkerheten på fartyg
 Förordning (1932:570) angående vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjande av fartyg (nyttjandeförordning)
 Instruktion (1969:320) för sjöfartsverket
 Instruktion (1969:322) för sjösäkerhetsrådet
 Instruktion (1965:651) för statens skeppsprovningsanstalt
 Lag (1928:165) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande begränsning av redareansvaret
 Lag (1936:277) i anledning av Sveriges tillträde till 1924 års internationella konvention rörande konossement
 Lag (1932:55) om viktmarkning i vissa fall av gods som skall inlastas å fartyg
 Lag (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.
 Lag (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg
 Lag (1966:158) angående utvidgad tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m. och av lagen den 21 mars 1940 (nr 176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg
 Skeppsklarerarförordning (1934:119)
 Lag (1956:86) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg
 Lag (1963:158) om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift
 Lag (1967:603) om åtgärder mot diskriminering i internationell sjöfart
 Lag (1938:470) med vissa bestämmelser om främmande statsfartyg m.m.

12.5.2 Sjöfolk

Sjömanslag (1952:530)
 Förordning (1961:87) om registrering och mönstring av sjömän (mönstringsförordning)
 Sjöarbetstidslag (1959:404)
 Lag (1948:495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk
 Förordning (1959:555) angående redares avgifter i vissa fall enligt lagen om allmän försäkring
 Lag (1961:300) om redareavgift för sjöfolks pensionering
 Instruktion (1965:700) för handelsflottans välfärdsråd
 Instruktion (1965:699) för handelsflottans pensionsanstalt
 Lag (1954:246) om krigsförsäkring för sjömän m.fl.
 Förordning (1954:247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m.fl.

12.5.3 Hamnar. Fyrar. Lotsar

Förordning (1937:330) angående lots- och fyrväsendet (lotsförordning)
Förordning (1874:26 s. 11) angående hamnordningar och andra ordnings-
föreskrifter för allmänna hamnarna i riket
Frihamnsförordning (1935:250)
Instruktion (1937:680) för sjökarteverket

12.7 Luftfart

Luftfartslag (1957:297)
Lag (1937:73) om befordran med luftfartyg
Lag (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg
Lag (1955:229) i anledning av Sveriges tillträde till 1948 års konvention
rörande internationellt erkännande av rätt till luftfartyg
Lag (1922:382) angående ansvarighet för skada i följd av luftfart
Lag (1939:6) om frihet från kvarstad och skingsringsförbud för vissa
luftfartyg
Instruktion (1967:339) för luftfartsverket

12.9 Postväsen

Instruktion (1960:519) för poststyrelsen med underlydande förvaltnings-
organ
Instruktion (1969:736) för postverket
Lag (1948:496) om förstörande av vissa postförsändelser
Förordning (1945:329) angående utgörandet av postavgifter för tjänste-
försändelser m.m.

12.11 Televäsen

Instruktion (1965:842) för televerket

12.13 Radioväsen

Radiolag (1966:755)
Radioansvarighetslag (1966:756)
Lag (1966:78) om förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna
havet
Instruktion (1967:449) för radionämnden

13 Samhällsplanering

13.1 Statistik

Instruktion (1965:707) för statistiska centralbyrån

13.3 Kartväsen

Lag (1956:590) om skydd för vissa kartor
Lag (1949:680) om förbud mot spridning av vissa kartor m.m.

Instruktion (1965:795) för rikets allmänna kartverk och kartverkskommissionen

13.5 Lokalisering

13.7 Miljövård

Miljöskyddslag (1969:387)

Naturvårdslag (1964:822)

Instruktion (1967:444) för statens naturvårdsverk

Instruktion (1969:389) för koncessionsnämnden för miljöskydd

Lag (1966:319) om rätt till sand-, grus- och stentäkt inom vissa allmänna vattenområden

Förordning (1939:188) med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden

13.9 Bebyggelseplanläggning

1734 års byggningsabalk

Byggnadslag (1947:385)

Lag (1968:598) angående handläggning av frågor om regionplan för kommunerna i Stockholms län

Instruktion (1967:329) för statens planverk

Instruktion (1965:701) för länsarkitektorganisationen

Lag (1966:700) om vissa gemensamhetsanläggningar

Förordning (1960:77) angående byggnadsforskningsavgift

Förordning (1967:44) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

Lag (1963:268) om ingångsättningstillstånd för byggnadsarbete

Lag (1917:189) om expropriation

Lag (1921:378) om ströängars indragande till kronan

Instruktion (1958:204) för djurgårdsnämnden

13.11 Bostadsförsörjning

Instruktion (1965:669) för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna

Lag (1947:523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande

13.13 Energiförsörjning

Lag (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar

Lag (1920:474) med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m.m.

Instruktion (1965:647) för statens elektriska inspektion

Instruktion (1959:571) för statens elransoneringsnämnd

Instruktion (1965:847) för statens vattenfallsverk

Instruktion (1939:807) för statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström

Lag (1942:335) om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar

Lag (1956:306) om rätt att utvinna atomenergi m.m. (atomenergilag)

Lag (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m.m.

Lag (1960:246) om ersättning för skada i följd av atomreaktordrift m.m. (atomansvarighetslag)

Atomansvarighetslag (1968:45)

Instruktion (1961:490) för delegationen för atomenergifrågor

13.15 *Vattenfrågor*

Vattenlag (1918:523)

Lag (1926:322) om rätten till vissa vatten i övre delen av Västerbottens län

Lag (1919:426) om flottning i allmän flottled

Lag (1919:427) huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas

Lag (1949:183) om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar

Lag (1955:314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar

Lag (1918:526) om rätt att över annans mark framdraga ledning för vatten till husbehovsförbrukning

Lag (1929:404) om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929

Lag (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929

14 **Finansväsen**

14.1 *Statsregleringen*

Instruktion (1965:710) för riksrevisionsverket

Instruktion (1965:713) för konjunkturinstitutet

14.3 *Valutareglering*

Valutalag (1939:350)

Förordning (1959:263) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1960:261) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1961:146) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1962:152) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1963:401) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1964:266) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Förordning (1965:214) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939
(nr 350)
Förordning (1966:126) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939
(nr 350)
Förordning (1967:153) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939
(nr 350)
Förordning (1968:254) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939
(nr 350)
Förordning (1969:193) om tillämpning av valutalagen den 22 juni 1939
(nr 350)
Valutaförordning (1959:264)
Instruktion (1950:490) för likvidationsnämnden

14.5 *Mynt, Mått, Vikt*

Lag (1934:162) om mått och vikt
Förordning (1920:850) angående sättet för utförande av vissa mättnings-
arbeten m.m. (mättningsförordning)
Förordning (1925:76) angående längdbestämmning i vissa fall av redskap
för mättningsarbeten
Instruktion (1965:704) för mynt- och justeringsverket

14.7 *Skatt på inkomst och förmögenhet*

Lag (1892:106 s. 1) angående avskrivning av de å viss jord vilande
grundskatter och vad därmed äger sammanhang
Lag (1912:277) om avlösning av vissa frälseräntor
Förordning (1935:103) om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen
den 3 februari 1888 (nr 1 s. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr
106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för
gulden frälseränta
Lag (1938:159) om avlösning av avgälder från de till skatte försälda så
kallade halländska kyrkohemmanen
Lag (1935:101) om inlösen av vissa frälseräntor
Förordning (1908:128 s. 1) angående bevillningsavgifter för särskilda
förmåner och rättigheter
Lag (1928:409) angående vad med uppskattning till allmän bevilning av
fast egendom i vissa fall skall förstås
Kommunalskattelag (1928:370)
Förordning (1947:576) om statlig inkomstskatt
Förordning (1951:763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för
ackumulerad inkomst
Förordning (1960:63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för
inkomst
Förordning (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt
Förordning (1958:295) om sjömansskatt
Lag (1962:68) om nedsättning av allmän kommunalskatt i anledning av
övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen
Förordning (1963:587) om inkomstbeskattning av fideikommissbo, m.m.

- Förordning (1968:276) om uppskov i vissa fall med beskattning av realisationsvinst
- Förordning (1965:153) om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar
- Förordning (1954:265) om beskattning av vissa kapitalförsäkringar
- Förordning (1960:659) angående beskattning av ränta å svenska statens sparobligationer
- Förordning (1965:29) om skattefrihet för ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse
- Förordning (1962:42) om skattefrihet för belopp, som utgår på grund av vissa s.k. riskgarantier
- Förordning (1961:528) om skattefrihet för bidrag från norrlandsfonden, m.m.
- Förordning (1963:628) om skattefrihet för viss ersättning till Karlskronavarvet aktiebolag och Svenska reproduktionsaktiebolaget, m.m.
- Lag (1969:630) om viss skattefrihet för utdelning på aktie i Svensk interkontinental lufttrafik aktiebolag (SILA)
- Förordning (1964:773) om beskattning av ersättning vid övergången till högertrafik, m.m.
- Förordning (1963:173) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till stiftelsen Svenska Filminstitutet, m.m.
- Förordning (1947:339) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till vissa stiftelser, m.m.
- Förordning (1948:497) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till vissa stiftelser, m.m.
- Förordning (1950:25) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till Stiftelsen Trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond, m.m.
- Förordning (1951:148) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till vissa stiftelser, m.m.
- Förordning (1951:149) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för avgifter till viss av Aktiebolag Tegefors verk grundad stiftelse, m.m.
- Förordning (1954:71) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m.m.
- Förordning (1967:160) om frikallelse från skattskyldighet av fond för avgångsbidrag
- Förordning (1969:744) om befrielse från skattskyldighet vid fusion inom stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna, m.m.
- Lag (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan
- Förordning (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen
- Förordning (1960:41) med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1960 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse
- Förordning (1961:130) med särskilda bestämmelser om rätt till avdrag vid 1961 års taxering för avsättning till pensionsstiftelse
- Lag (1969:738) om rätt att vid inkomsttaxering erhålla avdrag för belopp som tillförts Stiftelsen Petroleumindustriens Beredskapsfond, m.m.
- Lag (1969:739) om avdrag vid inkomsttaxeringen för bidrag till Oljepropektering aktiebolag, m.m.

Lag (1969:740) om avdrag vid inkomsttaxeringen för förlust på aktie i aktiebolaget Atomenergi

Förordning (1967:94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning

Förordning (1963:216) om extra avskrivning och särskilt investeringsavdrag vid inkomsttaxeringen

Förordning (1964:79) om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt

Förordning (1968:87) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt

Förordning (1947:174) om investeringsfonder

Förordning (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämnning

Förordning (1959:168) om särskilda investeringsfonder för förlorade inventarier och lagertillgångar

Förordning (1967:96) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till särskild nyanskaffningsfond, m.m.

Förordning (1967:752) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till fond för återanskaffning av fastighet

Förordning (1966:172) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avskrivning på köpekontrakt som avser fartyg, m.m.

Förordning (1945:720) angående uppskattning av värdet å svenska statens sparobligationer vid förmögenhetsbeskattning

Förordning (1952:410) med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall

Förordning (1954:264) om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt)

Förordning (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar

Förordning (1940:545) om höjning av utskiftningsskatten

Förordning (1933:395) om ersättningsskatt

Förordning (1928:376) om särskild skatt å vissa lotterivinster

Förordning (1951:784) om taxering för inkomst av medel, som insatts å investeringskonto för skog

Förordning (1954:142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto

Förordning (1956:180) med särskilda bestämmelser angående insättning å skogskonto i vissa fall

Förordning (1968:41) med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto

Förordning (1969:713) med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto

Förordning (1959:129) om uppskov i vissa fall med beskattning av intäkt av skogsbruk

Förordning (1942:371) om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond

Förordning (1953:79) om skattefrihet för vissa bidrag till nedbringande av bostadskostnader

Förordning (1946:78) med vissa bestämmelser angående aktiebolags rätt att vid taxering njuta avdrag för överföring av medel till pensionsstiftelse m.m.

14.9 Skatt på arv och gåva

- Förordning (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt
Förordning (1941:417) angående införande av förordningen om arvsskatt och gåvoskatt
Förordning (1962:162) om befrielse för stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond från arvsskatt och gåvoskatt
Förordning (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss
Förordning (1940:860) om rätt att använda försvarsobligation såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt, m.m.
Förordning (1941:164) om rätt att använda obligationer med 4 procent ränta tillhörande svenska statens andra försvarslån såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt
Förordning (1942:92) om rätt att använda obligationer med 3 procent ränta tillhörande svenska statens tredje försvarslån såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt

14.11 Skatt på varor och tjänster

- Instruktion (1965:711) för kontrollstyrelsen
Förordning (1941:251) om särskild varuskatt
Förordning (1968:430) om mervärdesskatt
Förordning (1948:85) om försäljningsskatt
Förordning (1959:92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning
Förordning (1960:258) om utjämningsskatt å vissa varor
Förordning (1953:397) angående avgift för fettvaror som användas för framställning av fettemulsion m.m.
Förordning (1953:396) om accis å fettemulsion m.m.
Förordning (1943:477) om skatt å vissa pålsvaror
Förordning (1961:394) om tobaksskatt
Förordning (1923:116) angående skatt för hundar
Förordning (1954:132) angående markegångstaxor
Förordning (1922:260) om automobilskatt
Förordning (1956:545) angående omsättningskatt å motorfordon i vissa fall
Förordning (1963:116) om trafikomläggningsskatt
Traktorsskatteförordning (1979:297)
Förordning (1961:372) om bensinskatt
Förordning (1966:21) om särskild skatt på motorbränslen
Förordning (1964:352) om gasolskatt
Förordning (1957:262) om allmän energiskatt
Förordning (1961:653) om brännoljeskatt
Förordning (1957:344) om oljeavgift m.m.
Förordning (1908:129 s. 1) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper
Förordning (1934:328) om stämpelfrihet vid utbyte av lottbrev mot aktiebrev i anledning av solidariskt bankbolags ombildning till bankaktiebolag
Förordning (1943:44) om kupongskatt
Stämpelskatteförordning (1964:308)

14.13 *Alkoholmonopolet*

Rusdrycksförsäljningsförordning (1954:521)

Förordning (1963:224) om förbud i vissa fall mot förtäring och förvaring av rusdrycker och öl m.m.

Förordning (1954:73) angående tillverkning av brännvin

Förordning (1961:180) om tillverkning av sprit och vin

Förordning (1933:78) angående beteckning för vissa slag av vin

Förordning (1957:209) om skatt på sprit och vin

Förordning (1955:37) med vissa bestämmelser om systembolag

Instruktion (1954:647) för intenderer för utskänkingsärenden

Förordning (1918:508) angående handel med skattefri sprit

Förordning (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Förordning (1918:564) angående vissa alkoholhaltiga preparat

14.15 *Expeditionsavgifter*

14.17 *Folkbokföring*

Folkbokföringsförordning (1967:198)

Förordning (1910:103 s. 1) angående behörighet att kyrkobokföras i icke territoriell församling av svenska kyrkan

Instruktion (1965:715) för centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden

14.19 *Taxering*

Taxeringsförordning (1956:623)

Instruktion (1965:714) för riksskattenämnden

Förordning (1951:442) om rätt att av riksskattenämnden erhålla förhandsbesked i taxeringsfrågor

Lag (1961:332) om handräckning vid taxeringsrevision

Förordning (1921:27) angående avlämnande av uppgift till ledning vid statens taxering till beviljning m.m.

Förordning (1966:138) om skyldighet för tandläkare att föra vissa räkenskaper som underlag för taxering

Förordning (1951:793) om skyldighet för vissa idkare av jordbruk eller skogsbruk att föra räkenskaper såsom underlag för taxering

Förordning (1966:140) om skyldighet för den som driver taxirörelse att föra vissa räkenskaper som underlag för taxering

Förordning (1966:139) om skyldighet för pälsdjursuppfödare, kreaturs-handlare m.fl. att föra vissa räkenskaper som underlag för taxering

Lag (1933:359) angående vad med fastighets taxeringsvärde i vissa fall skall förstås

Förordning (1962:656) angående de tider då allmän fastighetstaxering skall äga rum

Förordning (1933:357) om åsättande i vissa fall av särskilt uppskattningsvärde å fastighet

Förordning (1937:520) med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet
Förordning (1944:282) med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion)
Förordning (1951:440) med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion)
Förordning (1969:209) om beräkning av skogsvärde vid 1970 års allmänna fastighetstaxering
Förordning (1948:766) angående taxering och debitering av skatt vid ändring i kommunal eller ecklesiastisk indelning, m.m.
Förordning (1957:686) om taxeringsväsendet under krigsförhållanden m.m.

14.21 *Uppbörd*

Uppbördsförordning (1953:272)
Förordning (1952:411) med bestämmelser om begränsning i vissa fall av preliminär skatt
Förordning (1954:341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m.m.
Förordning (1959:552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m.m.
Lag (1969:200) om uttagande av utländsk skatt och allmän avgift
Förordning (1965:852) om ackord och avskrivning rörande vissa skatter
Lag (1966:241) med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för uppbördsväsendet m.m. i vissa städer
Instruktion (1966:557) för lokal skattemyndighet
Lag (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt
Förordning (1965:268) om skatteutjämningsbidrag
Lag (1954:154) om skyldighet för kommun att avsätta medel till särskild skatteregleringsfond i anledning av fastighetsskattens omläggning
Instruktion (1951:474) för investeringsskattenämnden

14.23 *Tullväsen*

Tulltaxeförordning (1960:391)
Förordning (1929:307) angående tullrestitution
Instruktion (1965:706) för tullverket
Lag (1934:53) om rätt för Konungen att meddela föreskrift om utländsk bevakningspersonals likställdhet i vissa fall med svenska tulltjänstemän
Förordning (1928:124) angående förfarandet i vissa fall vid oriktig avgiftsberäkning hos tullverket
Förordning (1969:274) om antidumping- och utjämningstull
Förordning (1963:232) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningstullar
Förordning (1959:179) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningstullar

Förordning (1969:276) om särskild tullavgift i vissa fall
 Förordning (1957:79) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift
 Förordning (1959:180) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av tull i vissa fall
 Förordning (1963:233) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av tull i vissa fall
 Förordning (1960:243) angående rätt för Konungen att i vissa fall förordna om avvikelse från tulltaxan m.m.
 Lag (1960:419) om förbud i vissa fall mot införsel av spritdrycker
 Förordning (1955:203) med särskilda bestämmelser angående behandling i tullhänseende av rusdrycker, som införs eller disponeras av aktiebolaget Vin- & spritcentralen
 Förordning (1966:394) om rätt för resande m.fl. att införa varor tull- och skattefritt
 Förordning (1960:396) om frihet från införselavgift i vissa fall
 Förordning (1968:361) om avgift vid införsel av vissa bakverk
 Förordning (1968:226) om rätt för Konungen att medge tull- och skattefrihet m.m. för anläggning som uppföres vid rikets gräns
 Lag (1913:159) angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning
 Förordning (1961:54) om försäljning av obeskattade varor på tullflygplats
 Förordning (1912:298) om provianteringsfrilager
 Förordning (1924:119) angående transitering av införselförbjudna varor m.m.
 Förordning (1907:30 s. 1) angående rätt att hos generaltullstyrelsen erhålla upplysning rörande tullbehandlingen av varor, avsedda att till riket införs
 Lag (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat

14.25 *Vissa avgifter*

Förordning (1945:903) om utdebitering av tingshusmedel
 Förordning (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift
 Förordning (1946:324) om skogsvårdsavgift

15 Ordning och säkerhet

15.1 *Allmän ordning*

Förordning (1932:200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m.m.
 Lag (1956:618) om allmänna sammankomster
 Förordning (1916:199) angående offentliga föreställningar i hypnotism m.m.
 Förordning (1897:115 s. 1) angående förbud mot barns användande vid offentliga förevisningar
 Förordning (1841:58 s. 1) emot fylleri och dryckenskap

- Lag (1943:459) om tillsyn över hundar
Lag (1932:242) om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter
m.m. för ordningsmaktens behov
Lag (1964:450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet

15.3 *Spel*

Lotteriförordning (1939:207)

15.5 *Polisorganisationen*

- Lag (1964:317) om vad som avses med polismyndighet
Lag (1964:322) med vissa bestämmelser i anledning av statens över-
tagande av huvudmannaskapet för polisväsendet m.m.
Instruktion (1965:674) för rikspolisstyrelsen
Polisinstruktion (1965:686)
Lag (1964:320) om polisenämnder
Förordning (1925:172) med vissa bestämmelser angående befattnings-
havares vid polisväsendet rätt till lön och pension m.m.
Förordning (1948:195) om ersättning och belöning av statsmedel vid
biträde åt ordningsmakten
Lag (1943:881) om polisens ställning under krig

15.7 *Kriminalteknik*

- Instruktion (1965:675) för statens kriminaltekniska laboratorium
Instruktion (1965:781) för statens rättskemiska laboratorium

15.9 *Brandförsvar*

- Brandlag (1962:90)
Instruktion (1965:677) för statens brandinspektion
Instruktion (1962:608) för länsbrandinspektörerna

16 *Rättsväsen*

16.1 *Åklagarväsendet*

- Åklagarinstruktion (1964:739)
Lag (1964:323) om fullgörande av vad som åligger landsfogde m.fl.
Lag (1964:332) om behörighet att verkställa åtalsprövning i vissa fall
Lag (1969:36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt
narkotikabrott m.m.

16.3 *Allmänna domstolar*

- Rättegångsbalk 1942
Lag (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken
Lag (1895:92 s. 1) angående upphävande av rätt för utländska adelsmän,
vilka hit i riket inkommit, till särskilt forum i vissa mål

Lag (1916:91) om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän

Lag (1932:263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende

Lag (1937:306) om behörighet för häradsrätt att upptaga sjörättsmål

Lag (1964:543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet

Lag (1952:532) om undantag från svensk domstols behörighet såvitt angår vissa tvister mellan befälhavare och besättning å utländskt fartyg

Lag (1886:84 s. 14) angående skyldighet för utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa borgen för kostnad och skada

Lag (1944:393) om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m.m.

Lag (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid

Lag (1938:107) om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag

Lag (1946:807) om handläggning av domstolsärenden

Lag (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag)

Lag (1947:638) om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m.m.

Lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Lag (1964:542) om personundersökning i brottmål

Lag (1946:864) om återgäldande av kostnad för blodundersökning i brottmål

Lag (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvangsmedel i vissa brottmål

Lag (1947:630) om inskränkning av offentligheten vid domstol beträffande allmänna handlingar

Lag (1945:118) om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m.fl.

Lag (1948:473) om införande av militära rättegångslagen

Militär rättegångslag (1948:472)

Lag (1949:164) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål

Lag (1949:165) angående beslag å vissa skrifter

Lag (1957:132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m.m.

Lag (1946:816) om bevisupptagning åt utländsk domstol

Lag (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ

Lag (1946:817) om bevisupptagning vid utländsk domstol

Lag (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet

Lag (1964:865) med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för delgivningscentralerna i Stockholm och Göteborg

Lag (1964:829) om skyldighet för vissa städer att bidra till statsverkets kostnader för domstolsväsendet

Lag (1942:658) om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli

Lag (1964:645) med vissa bestämmelser angående statens övertagande av

huvudmannaskapet för rådhusrätterna
Lag (1947:153) om tingshusbyggnadskyldigheten i vissa fall
Lag (1946:879) om högsta domstolens sammansättning och tjänstgöring
Lag (1955:261) om avstängning av domare

16.5 *Rättshjälp*

Lag (1919:367) om fri rättegång

16.7 *Specialdomstolar*

Lag (1969:246) om fastighetsdomstol
Lag (1929:145) om skiljemän

16.9 *Brott och straff*

Strafflag (1864:11 s. 1)
Förordning (1864:11 s. 101) om nya strafflagens införande och vad i
avseende därpå iakttagas skall
Brottsbalk 1962
Lag (1964:163) om införande av brottsbalken
Förordning 7.6.1749 till hämmande av varjehand med ungdomen
förövade bedrägerier
Skattestrafflag (1943:313)
Lag (1960:418) om straff för varusmuggling
Narkotikastrafflag (1968:64)
Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott
Lag (1960:683) om parkeringsbot
Lag (1962:120) om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration
m.m.
Lag (1964:169) om straff för folkmord
Lag (1948:450) om dödsstraff i vissa fall då riket är i krig
Lag (1953:770) om folkrättsliga reglers iakttagande i fråga om ansvar för
brott av vissa utlänningar
Strafflag (1914:324) för krigsmakten
Lag (1948:449) om disciplinstraff för krigsmän
Lag (1933:28) om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av
böter m.m.
Lag (1964:334) om åklagare tillkommande andel i böter m.m.
Lag (1964:168) om verkställighet av bötesstraff
Lag (1927:107) om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare
Lag (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.
Lag (1963:197) om allmänt kriminalregister

16.11 *Fångvård*

Lag (1964:541) om behandling i fångvårdsanstalt
Lag (1958:213) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.
Förordning (1954:250) om ersättning i anledning av kroppsskada,
ådragen under vistelse å anstalt m.m.

Lag (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge
angående verkställighet av straff m.m.

Instruktion (1969:402) för kriminalvårdsverket

Instruktion (1965:633) för de centrala nämnderna inom kriminalvården

16.13 *Frivård*

Instruktion (1964:628) för övervakningsnämnderna

16.15 *Indrivning*

Utsökningslag (1877:31 s. 1)

Lag (1917:307) om ändring i vissa delar av utsökningslagen

Förordning (1877:31 s. 51) om nya utsökningslagens införande och vad i
avseende därå iakttagas skall

Lag (1924:141) om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss
egendom

Lag (1921:244) om utmättingsed

Lag (1949:249) om upphörande i vissa fall av den verkan, tredskodom
eller utslag i lagsökningsmål enligt 77 a § utsökningslagen medfört

Lag (1955:235) med särskilda bestämmelser om försäljning av utmätt
luftfartyg m.m.

Förordning (1917:915) angående indrivning och redovisning av böter

Införsellag (1968:621)

Kronofogdeinstruktion (1965:687)

Förordning (1964:335) om upphävande av exekutiv förrättningsmans
rätt till andel i restavgifter

Lag (1899:12 s. 9) om verkställighet i visst fall av utländsk domstols
beslut

Lag (1929:147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar

Lag (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i
Danmark, Finland, Island eller Norge

Lag (1936:79) om erkännande och verkställighet av dom som meddelats i
Schweiz

Lag (1965:723) om erkännande och verkställighet av vissa utländska
domar och beslut angående underhåll till barn

Lag (1966:735) om erkännande och verkställighet av skiljedomar i vissa
internationella investeringstvister

16.17 *Konkurs*

Konkurslag (1921:225)

Lag (1921:226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå
skall iakttagas

Lag (1932:119) med särskilda bestämmelser om konkurs

Lag (1934:252) om begränsning av tiden för efterbevakning i vissa
konkurser

Lag (1956:217) om vissa kreditinrättnings konkurs

- Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge
- Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge
- Lag (1934:69) om erkännande och verkställighet av vissa, i anledning av konkurs meddelade utländska domar
- Lag (1921:227) om ackordsförhandling utan konkurs

17 Familj och barn

17.1 Äktenskap

Giftermålsbalk 1920

- Lag (1920:406) om införande av nya giftermålsbalken
- Lag (1915:426) om äktenskaps ingående och upplösning
- Lag (1898:64 s. 10) om boskillnad
- Lag (1959:157) med särskilda bestämmelser om makars gemensamma bostad
- Lag (1915:434) om fullföljd av talan mot beslut i vissa ärenden rörande äktenskaps ingående
- Lag (1948:491) om ämbetsansvar för vigselförrättare i vissa fall
- Lag (1964:726) om svensk domstols prövning av äktenskapsmål i vissa fall
- Lag (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap
- Lag (1912:69) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar
- Lag (1931:155) angående rätt för Konungen att meddela bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar
- Förordning (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap
- Lag (1915:437) om äktenskaps ingående i vissa fall inför svensk myndighet i utlandet
- Förordning (1915:482) huru svensk undersåte, som vill träda i äktenskap inför utländsk myndighet, må erhålla äktenskaps-certifikat
- Förordning (1915:484) huru utländsk undersåte, som vill träda i äktenskap inför svensk myndighet, må styrka, att hinder mot äktenskapets avslutande ej är för handen

17.3 Barn

Föräldrabalk 1949

- Lag (1949:382) om införande av föräldrabalken
- Lag (1969:618) om fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap
- Lag (1958:642) angående blodundersökning m.m. i mål om äktenskaplig börd eller vid utredning av faderskapet till barn utom äktenskap
- Lag (1966:680) om ändring av vissa underhållsbidrag
- Lag (1969:620) om ersättning i vissa fall för utgivna underhållsbidrag

Lag (1926:72) angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning
Lag (1924:322) om vard av onyndigs värdehandlingar
Förordning (1924:474) med särskilda bestämmelser om anbringande av onyndigs medel
Förordning (1924:445) med särskilda föreskrifter i anledning av Sveriges tillträde till en den 17 juli 1905 i Haag avslutad internationell konvention rörande onyldighetsförklaring och liknande åtgärder

17.5 *Namn*

Förordning (1901:125 s. 1) angående antagande av släktnamn
Namnlag (1963:521)

17.7 *Dödsfall*

Lag (1957:585) om jordfästning m.m.
Ärvidabalk 1958
Lag (1958:638) om införande av nya ärvidabalken
Lag (1958:52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente
Förordning (1857:60 s. 1) angående vad i testamente givas må; så ock om gava av fast egendom
Lag (1937:81) om internationella rättsförhallanden rörande dödsbo
Lag (1935:45) om kvarlatenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge
Lag (1935:44) om dödsbo efter dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som hade hemvist här i riket, m.m.
Lag (1935:46) om tillsyn i vissa fall a oskiftat dödsbo efter medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge

17.9 *Allmänna arvsfonden*

Lag (1928:281) om allmänna arvsfonden

17.11 *Fideikommiss*

Lag (1963:583) om avveckling av fideikommiss
Instruktion (1963:586) för fideikommissnämnden
Förordning 3.4.1810 huruledes rättelse och förklaring uti gjorda fideikommissförfattningar må sökas, samt vad i avseende på fardag av fideikommisssegendom kommer att iakttagas

18 *Fastigheter*

18.1 *Fastighetsindelning*

Lag (1926:326) om delning av jord a landet
Lag (1926:327) om vad iakttagas skall i avseende a införande av lagen om delning av jord a landet

- Lag (1947:700) angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet
- Lag (1926:336) om sammanslagning av fastigheter å landet
- Lag (1909:57 s. 1) om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning
- Lag (1925:222) innefattande bestämmelser med avseende å upphävande av lagen den 5 juni 1909 (nr 53 s. 7) om uteslutande tills vidare av rätten att erhålla laga skifte inom vissa områden
- Lag (1926:225) om villkor i vissa fall för ägostyckning och jordavsöndring
- Lag (1926:335) om säkerhet för utbekommande av vissa ersättningar i anledning av laga skifte eller annan jorddelningsförrättning
- Lag (1932:230) med särskilda bestämmelser om äldre ägo gränser
- Lag (1962:166) angående förbud mot sämjedelning av fast egendom
- Lag (1968:578) om erkännande av privat jorddelning som fastighetsbildning (legaliseringslag)
- Lag (1930:99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera
- Lag (1964:783) med vissa bestämmelser angående fastighetsbildning efter ändring i kommunal indelning m.m.
- Lag (1969:140) om rätt för innehavare av järnväg att påkalla ägoutbyte
- Lag (1952:152) om sammanföring av samfälld vägmark och av järnvägsmark med angränsande fastighet m.m.
- Lag (1965:194) angående säkerhet för ersättning enligt lagen om sammanföring av samfälld vägmark och av järnvägsmark med angränsande fastighet m.m.
- Lag 1917:269) om fastighetsbildning i stad
- Lag (1921:380) om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark
- Lag (1948:96) med särskilda bestämmelser om fastighetsbildning inom vissa områden av stad
- Förordning (1908:74 s. 1) angående jordregister
- Förordning (1917:281) med närmare föreskrifter om fastighetsregister för stad
- Lag (1966:453) om vad som är fast egendom
- Lag (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde
- Lag (1952:166) om häradsallmänningar
- Instruktion (1965:794) för lantmäteristyrelsen och lantmäteristaten (lantmäteriinstruktion)
- Förordning (1913:45) med särskilda bestämmelser i fråga om jordregister för Kopparbergs län och Hamra kapellag i Los socken av Gävleborgs län
- Lag (1952:95) om ogiltighet av sämjedelning av jord inom vissa delar av Kopparbergs län
- Lag (1921:379) huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmark
- Förordning (1928:451) med vissa särskilda föreskrifter beträffande förrättningar enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
- Lag (1932:223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet

inom vissa delar av Kopparbergs län
Lag (1925:102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Förordning (1932:549) om rättelse i laga skifte enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Förordning (1936:179) med särskild bestämmelse om tillträde av ägototterna vid förrättningar enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Förordning (1930:392) om avsättande av gemensamhetsskog vid laga skiften enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Förordning (1932:210) om anstånd med bestämmande av ersättningar mellan delägare vid förrättningar enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Förordning (1936:125) om antalet gode män vid förrättningar enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län
Lag (1924:82) om ägostyckning inom vissa delar av Kopparbergs län
Förordning (1926:94) angående rätten att under laga skifte enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län nyttja skifteslagets ägor

18.3 Fastighetsförvärv

1734 års jordabalk

Förordning (1875:42 s. 1) angående lagfart å fång till fast egendom

Förordning (1875:42 s. 35) angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden

Lag (1932:170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden

Lag (1932:169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet

Lag (1962:270) om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall

Lag (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller i aktier i vissa bolag

Lag (1925:221) om bulvanförhållande i fråga om fast egendom

Jordförvärvslag (1965:290)

Lag (1968:579) med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet

Förköpslag (1967:868)

Lag (1943:884) om arrendators förköpsrätt

18.5 Fastighetsägande

- Förordning (1875:42 s. 12) angående inteckning i fast egendom
Lag (1907:83 s. 1) angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamfastigheten
Lag (1931:158) om avstyckat eller avsöndrat områdes befriande från ansvar för inteckning i stamfastighet
Lag (1934:255) angående anteckning om innehav av fordringshandling på grund varav inteckning beviljats i fast egendom m.m.
Lag (1930:202) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet
Lag (1929:164) om kronans förmånsrätt för avdikningslån
Lag (1966:701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar
Lag (1927:79) om inteckningshavares rätt till betalning ur ersättning, som utgår på grund av brandförsäkringsavtal
Lag (1921:299) om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter
Lag (1921:282) om upphävande av patronatsrätt
Förordning (1880:57 s. 1) om jordägares rätt över vattnet å hans grund
Lag (1947:290) om tvångsinlösen av vanhävdad jordbruksegendom
Jordhävdslag (1969:698)
Lag (1918:399) om förbud mot utsläppande av tjur eller hingst å samfällid betesmark
Lag (1922:133) om förbud mot utsläppande av bagge å samfällid betesmark
Lag (1933:269) om ägofred
Lag (1933:270) om säkerhet för utbekommande av viss ersättning enligt lagen om ägofred

18.7 Arrende

- Lag (1907:36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom
Lag (1907:36 s. 22) om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om nyttjanderätt till fast egendom
Lag (1925:334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område
Ecklesiastik arrendeförordning (1925:452)
Lag (1926:104) angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord
Lag (1932:465) om ändring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastika löneboställen
Lag (1946:147) med särskilda bestämmelser om arrende av viss kommunal jord

18.9 Hyra

- Lag (1942:429) om hyresreglering m.m.
Lag (1956:567) med vissa bestämmelser, som skola iakttagas sedan hyresregleringen upphört

Lag (1942:97) om viss inskränkning i rätten att uthyra bostadslägenheter
Lag (1956:568) om rätt i vissa fall för hyresgäst till nytt hyresavtal
Instruktion (1965:670) för statens hyresråd
Lag (1968:349) om hyresnämnder
Hyresnämndsinstruktion (1968:507)
Lag (1939:366) om medling i hyrestvister

18.11 *Tomträtt*

Lag (1907:36 s. 27) om inskrivning av tomträtt samt av fang till sådan rätt
Lag (1907:36 s. 31) om inteckning i tomträtt
Lag (1953:422) om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt

18.13 *Servitut. Bostadsrätt*

Lag (1907:36 s. 25) om servitut
Lag (1946:741) om förlängning av tiden för vissa servitut
Lag (1959:517) om förlängning av tiden för vissa servitut
Lag (1968:278) om förnyelse av vissa inteckningar för nyttjanderätt, avkomsträtt och servitut
Lag (1930:115) om bostadsrättsföreningar
Lag (1968:702) om förskott vid upplåtelse av bostadsrätt, m.m.

19 **Avtal och rättigheter**

19.1 *Avtal i allmänhet*

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
Lag (1946:805) med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar
Lag (1924:323) om verkan av avtal, som slutits under inflytande av rubbad själsverksamhet
Lag (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva
Lag (1930:106) om vissa rättshandlingar till förmån för ofödda
Lag (1904:48 s. 1) om samäganderätt

19.3 *Köp*

Lag (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom
Lag (1915:219) om avbetalningsköp
Lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker
Förordning (1959:575) med föreskrifter om vissa betaltvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar
Förordning (1845:50 s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen later i säljarens vård kvarbliva
Lag (1944:302) om köparens rätt till märkt virke

19.5 *Lån och försträckning*

Lag (1936:81) om skuldebrev

Lag (1936:82) angående införande av lagen om skuldebrev

Växellag (1932:130)

Checklag (1932:131)

Förordning (1862:10 s. 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer

Lag (1942:263) om preskription av rätt till medel som inestå hos offentlig myndighet

Lag (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag)

Lag (1932:212) om betalning på grund av vissa obligationer

Lag (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara

Lag (1927:56) om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar

Lag (1946:843) om tid för framställande av anspråk mot löftesman enligt 4 § förordningen den 28 juni 1798 angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmätningsmål

Lag (1927:85) om dödande av förkommen handling

Lag (1941:881) med vissa bestämmelser om dödande av handlingar som förstörts under krig m.m.

Lag (1936:88) om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man

Lag (1949:722) om pantlånerörelse

Lag (1924:298) om viss panträtt i spannmål

Lag (1942:505) om viss panträtt i spånadslin och hampa

Lag (1931:110) om upplagshus och upplagsbevis

Lag (1932:171) om inteckning i jordbruksinventarier

Förordning (1883:16 s. 1) angående förlagsinteckning

Lag (1966:454) om företagsinteckning

Lag (1958:54) om förlagsinteckning i vissa oljelager

19.7 *Patent*

Patentlag (1967:837)

Lag (1947:261) om återställande i vissa fall av rätt till patent, mönster eller varumärke m.m.

Lag (1956:327) om återställande i vissa fall av rätt till patent eller varumärke m.m. i förhållande till Förbundsrepubliken Tyskland

Lag (1954:488) om återställande av rätt till patent, mönster eller varumärke m.m. i förhållande till Japan

Lag (1951:241) om förlängning i vissa fall av prioritetstid enligt patent-, mönsterskydds- och varumärkeslagstiftningen

Lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar

Instruktion (1940:476) för statens uppfinnarnämnd

19.9 *Varumärken*

Varumärkeslag (1960:644)

Kollektivmärkeslag (1960:645)

19.11 *Upphovsrätt*

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Lag (1899:59 s. 1) om skydd för vissa mönster och modeller

19.13 *Skadestånd*

Lag (1899:58 s. 1) om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada,
som förorsakats av ämbets- eller tjänstemän med flera

19.15 *Övrigt*

Lag (1938:121) om hittegods

Lag (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Lag (1929:116) om tillsyn över stiftelser

Lag (1944:181) om redovisningsmedel

Bilaga 6 Synpunkter på utgivning av en allmän förvaltningslagbok PM 10.3 1973

Det är väl känt att lagboken (Sveriges rikes lag) främst vänder sig till domstols- och åklagarväsendet samt advokater m. fl. men endast delvis tillgodoser förvaltningens behov av en författningshandbok.

Bl. a. har i riksdagen talats för inrättande av ett förvaltningsrättsligt komplement till lagboken (1948 FK nr 9 s. 33).

Svensk lagsamling som kom ut på 1950-talet var ett, måhända storslaget, försök att tillgodose förvaltningens behov men av flera skäl har det sedermera ej fullföljts.

Flera centrala verk känner behov av att publicera inte bara de speciella författningar som rör deras eget förvaltningsområde utan även vissa allmänna författningar som rör offentlig verksamhet. Exempel på detta är Utbildningsväsendets författningsbok (UBF), del 1, Veterinärväsendets författningssamling, särskilt kap A och D, vissa delar av Tullverkets författningshandböcker och den stencilerade Arbetsmarknadsstyrelsens författningssamling. Det finns ett flertal andra exempel.

Statsliggarens bihang bestod tidigare av ett häfte med författningar av allmänt intresse för statsförvaltningen. Det har nu ändrats och delats upp på följande utgåvor.

Författningar om statligt reglerade tjänster (FST), som ges ut av statens avtalsverk genom Allmänna Förlaget.

Författningar om statlig tjänstepensionering (FSP), som också ges ut av statens avtalsverk genom Allmänna Förlaget men redigeras av statens personalpensionsverk.

Bokföringsbestämmelser, upphandling och arkivering m. m. i statsförvaltningen, som ges ut av riksrevisionsverket genom Allmänna Förlaget.

Det synes oekonomiskt att samma författningar, t. ex. allmänna verksstadgan och förvaltningslagen, trycks om i ett stort antal olika författningsutgåvor.

Såväl Utbildningsväsendets författningsbok del 1 som de tre sistnämnda utgåvorna är praktiska handböcker, som emellertid bl. a. på grund av sina titlar torde nå en begränsad krets avnämare. Det synes troligt att de skulle kunna utnyttjas långt bättre om de fördes samman och marknadsfördes under namn av t. ex. *Allmän förvaltningslagbok*, vilken förhoppningsvis på lång sikt skulle kunna nå samma auktoritativa

ställning som lagboken.

Enligt uppgifter som utredningen inhämtat planeras en bok som förnyar och träder i stället för Sundbergs Sveriges kommunallagar. Avsikten lär vara att få fram en något billigare samling av sådana författningar som används av kommunerna och att den skall kunna komma ut varje år. Man kan i detta sammanhang överväga att söka samordna denna samling med den här föreslagna förvaltningslagboken eller också inrikta denna helt på den egentliga statsförvaltningens egna behov.

För den allmänna förvaltningslagboken vill utredningen ställa upp följande principer.

Boken skall vända sig till tjänstemännen inom offentlig förvaltning, såväl statlig som kommunal, möjligen även annan förvaltning som betraktas som offentlig.

Den bör innehålla sådant som *allmänt* gäller inom förvaltningen och den bör alltså ges ett innehåll som så att säga är horisontellt. Specialförfattningar som tjänstemän inom en viss förvaltningsgren behöver för just sin verksamhet skall inte tas in, utan för dem får man anlita SFS eller inrätta t. ex. lösbladshandböcker. Genom att göra boken allmän kan man hålla den inom rimligt omfång och förhoppningsvis få så stor upplaga att priset blir acceptabelt.

Boken bör inte söka konkurrera med lagboken utan snarast utgöra ett komplement till denna. Viss dubbelpublicering torde dock bli nödvändig. Samarbete med lagbokens utgivare torde vara till fördel för båda, eftersom lagbokens utgivare sedan länge har svårt att bereda plats för ytterligare författningar.

Boken bör komma ut *varje år*. Det bör övervägas om den inte — till skillnad från lagboken — bör ges ut i början av hösten, och ha med författningar som kommit ut fram till 1 eller 15 juli, dvs. sådana som beslutats av riksdagen senast i maj och som gäller det nya budgetåret. Utgivningen bör förlagsvis ske under augusti.

Boken bör vara bunden och formatet torde kunna vara statsformat. Sidantalet bör vara begränsat till mellan 500 och 1 000. Lämpligen kan man börja med ett mindre antal författningar och utöka efter hand.

Typografin bör kanske vara något mer lättläst än lagbokens men behöver inte vara så spatiös som FST. Utbildningsväsendets författningsbok kan tas till utgångspunkt. Minst två stilstorlekar bör användas för texten.

Som grund för bokens urval bör ligga delar av

FST

FSP

Bokföringsbestämmelser

Utbildningsväsendets författningsbok del I

Veterinärförfattningar del A och D

Arbetsmarknadsstyrelsens författningssamling, vissa allmänna avsnitt

Tullverkets författningshandbok del VIII

Vissa utgåvor av kommunallagarna

Vissa utgåvor av grundlagarna och andra dithörande författningar

Det bör undersökas i vad mån en sådan bok helt skulle kunna ersätta UBF del 1, FST, FSP och Bokföringsbestämmelser.

Om det anses att många tjänstemän med kamerala eller administrativa uppgifter behöver endast vissa tjänstebestämmelser kan man måhända göra särtryck eller ge ut ett särskilt häfte med sådana bestämmelser, något som med nutida teknik ingalunda ställer sig svårt.

Arbetet bör ledas av en ansvarig utgivare, som bör vara en väl kvalificerad förvaltningsrättsjurist. För urvalet bör anlitas specialister med erfarenhet från olika förvaltningsområden såsom centralförvaltningen, länsstyrelserna och kommunerna. Den erfarenhet som finns inom statens avtalsverk och redaktionen för UBF bör tas tillvara. Samarbete bör kunna äga rum med flera specialinriktade enheter inom förvaltningen, t. ex. tullverkets författningssektion, samt självfallet med den av utredningen föreslagna dokumentationscentralen för författningar.

Förslagvis bör en redaktionskommitté arbeta ut en förteckning över författningar som man önskar ta med. Det förlag som tar på sig utgivningen kan sedan göra en rundskrivelse till myndigheter och andra för att utröna intresset och inhämta förslag till ytterligare författningar.

Sedan man bestämt sig för vilka författningar som skall tas med bör övervägas om dessa skall ordnas efter innehåll (ungefär som lagbokens första del) eller strikt efter författningsnummer, varvid man måste ha ett fylligt systematiskt register.

Författningarna bör lagras på magnetband och fotosättas. Detta torde underlätta ändringar och också medgiva att man senare sätter om texten med annan stilsort, om så befinns önskvärt.

Löpande redigerings- och tryckningskostnader bör kunna täckas av inkomster från försäljningen.

Det bör undersökas om några myndigheter är villiga medverka i ett inledande inventeringsarbete.

Boken bör så långt det är möjligt innehålla hänvisningar från författning till författning i gemensamma eller eljest närliggande frågor.

Mindre väsentliga författningar kan anmärkas bara med rubrik och nummer jämte uppgift om ändringsförfattningar.

Det är önskvärt att viktigare rättsfall anmärks, ungefär så som sker i lagboken. Rättsfallen bör hämtas från HD, regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsdomstolen, helst också i någon mån från kammarrätt och hovrätt. Även avgöranden av Kungl. Maj:t i statsrådet bör kunna anmärkas.

Det måste stå klart att utgivaren inte själv kan följa alla förekommande publikationer och därför bör personer inom de speciella områdena engageras för att välja ut rättsfall o. dyl.

Innehållsförteckning och alfabetiskt register bör självfallet ingå.

Utredningen har gjort ett utkast till innehåll som får bedömas med utgångspunkt i materians svåröverskådlighet och i vissa fall också begränsade varaktighet.

Utkast till innehåll

(med reservation för att några författningar kan vara upphävda)

1809	Regeringsformen
1810	Successionsordningen
1810	Ansvarighetslag för statsrådets ledamöter
1866	Riksdagsordningen
1894:44 s.1	Lag angående tiden för allmänna författningars trädande i kraft
1906:55	Lag ang. rikets flagga
1915:421	KK angående länskungörelser
1919:293	Lag om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning
1920:245	Lag om medling i arbetstvister
1920:796	Lag om val till riksdagen
1921:15	Lag om kommandomål
1928:1	KK angående Svensk författningssamling
1928:253	Lag om kollektivavtal
1928:254	Lag om arbetsdomstol
1930:173	Lag om beräkning av lagstadgad tid
1930:253	Kommunal vallag
1934:162	Lag om mått och vikt
1936:506	Lag om förenings- och förhandlingsrätt
1937:249	Sekretesslagen (Lag om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar)
1938:107	Lag om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag
1939:7	KK med förordnanden på civilförvaltningens område jml sekretesslagen
1942:117	Lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka m. m.
1942	Utdrag ur rättegångsbalken, t. ex. om jäv
1946:394	Kommittékungörelsen
1949	Tryckfrihetsförordningen
1949:345	Lag om rätten till arbetstagares uppfinningar
1950:382	Lag om svenskt medborgarskap
1952:48	Lag angående tiden för firandet av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen
1952:735	Allmänt resereglemente
1952:736	KK med tilläggsbestämmelser till allmänt resereglemente
1953:753	Kommunallag
1953:754	Lag om införande av kommunallagen
1954:130	Lag om rätt för kommun att uppdraga beslutanderätten i vissa frågor till sammanslutning av kommuner (kommunal delegationslag)
1954:193	Utlänningslag
1954:319	Landstingslagen
1954:320	Lag om införande av landstingslagen
1955:138	Lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunalfullmäktige m. m.
1957:281	Lag om kommunalförbund
1958:272	KK om tjänstekort
1958:273	KK om passertillstånd
1960:646	Lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar
1961:313	KF om förfarandet i anmärkningsmål
1962	Utdrag ut brottsbalken, t. ex. om ämbetsbrott
1963:114	Lag om semester
1963:214	Departementsstadga
1964:504	Skrivmaterielkungörelse (KK om användning av skrivmateriel i statlig verksamhet)

- 1964:618 KK om expeditionsavgift m. m. (expeditionskungörelse)
- 1965 Huvudavtal (Slottsbacksavtalet)
- 1965:186 Lag om lagrådet
- 1965:274 Statstjänstemannalag
- 1965:276 Lag om inskränkning i rätten att föra talan mot offentlig arbetsgivares beslut
- 1965:386 Departementsinstruktion
- 1965:465 KK om vissa statliga kollektivavtal m. m.
- 1965:511 KK med vissa bestämmelser om arbets- och mottagnings-tiden m. m. inom statsförvaltningen
- 1965:576 Lag om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m.
- 1965:577 KK med tillämpningsföreskrifter till lagen om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m.
- 1965:600 Allmän verksstadga
- 1965:601 Statstjänstemannastadga
- 1965:602 K. stadga om vissa tjänstemän hos kommuner m. fl.
- 1965:629 Instruktion för JK
- 1965:642 Instruktion för statens avtalsverk
- 1965:929 KK med vissa föreskrifter för tillämpningen av 32 § statstjänstemannalagen etc.
- 1966:374 Lag om Sveriges sjöterritorium
- 1967 Avtalet mellan svenska staten och Sveriges Radio Aktiebolag angående rundradions programverksamhet
- 1967:198 Folkbokföringsförordning
- 1967:928 Instruktion för JO
- 1968:92 KK om befrielse för vissa statstjänstemän från tjänstgöring på påskafton, midsommarafton och julafton
- 1968:651 Lag om överflyttande på länsstyrelse av vissa magistrat, kommunalborgmästare m. fl. åvilande uppgifter
- 1968:744 Lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement
- 1969:78 KK om återbetalning av avlöningsförmåner i samband med arbetskonflikt
- 1969:93 Lag om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt
- 1969:142 KK om skyldighet för statliga myndigheter att anlita Aktiebolaget Allmänna Förlaget
- 1969:156 Lag med särskilda bestämmelser om ändring i kommunindelningen
- 1969:596 Lag om kommunalt partistöd
- 1969:644 Lag om vissa rättigheter för statslösa personer och politiska flyktingar
- 1969:780 Lag med anledning av införande av enhetlig kommunbeteckning m. m.
- 1970:103 Allmän arbetstidslag
- 1970:215 Lag om arbetsgivares kvittningsrätt
- 1970:428 Delgivningslag
- 1970:462 Lag om vissa anslag på kommuns anslagstavla
- 1970:467 Delgivningskungörelse
- 1970:469 KK om kungörande i kyrka
- 1970:641 KK om begränsning av myndighets rätt att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd
- 1970:1028 Lag om rikets mynt
- 1970:1029 Lag om avrundning av vissa öresbelopp
- 1971:52 Lag om skatterätt och länsrätt
- 1971:199 Lag om anställningsskydd för vissa arbetstagare
- 1971:289 Lag om allmänna förvaltningsdomstolar
- 1971:290 Förvaltningslag
- 1971:291 Förvaltningsprocesslag

- 1971:398 Lag med anledning av inrättande av skatterätter m. m.
- 1971:309 Lag om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål
- 1971:455 KK om skatterätt och länsrätt
- 1971:460 Länsstyrelseinstruktion
- 1971:760 KK om utövande av arbetsgivarens befogenhet i vissa fall enligt allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST)
- 1971:941 KK om förläggning av arbetstid enligt 7 § allmänt arbetstidsavtal
- 1971:1074 Kammarrättsinstruktion
- 1971:1207 K.cirk till statsmyndigheterna om förläggning av arbete utom stationeringsorten
- 1972:13 K.cirk till statsmyndigheterna om mångfaldigande av handlingar
- 1972:130 K.cirk om anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet
- 1972:207 Skadeståndslag
- 1972:406 K.servicecirkulär till statsmyndigheterna (ev. övriga författningar angående skriftväxling under RP i 1973 års utgåva av lagboken)
- 1972:509 Lag om vad som avses med polismyndighet m. m.

Bilaga 7 Registrering och publicering av rättsfall från hovrätterna

PM mars 1973 ¹

Bakgrund

Frågan om publicering av rättsfall ingår inte i utredningens direktiv men den har så nära beröring med frågan om författningspublicering att man inte kan undgå att i viss utsträckning befatta sig med den. Så har utredningen bl.a. under en studieresa i USA haft tillfälle att se hur ADB-tekniken används för att hantera rättsfall. Det synes därför motiverat att lägga fram några synpunkter i frågan, särskilt beträffande rättsfall från hovrätterna.

Den 1 juli 1971 genomgick rättegångsordningen en ganska genomgripande förändring. Då trädde en ändring i rättegångsbalken i kraft, som innebar att rätten att fullfölja mål till HD starkt begränsades. Det tidigare treinstanssystemet har i princip ersatts av ett tvåinstanssystem. HD:s främsta uppgift skall vara att leda rättsutvecklingen genom att skapa prejudikat. Hovrätterna blir således sista instans i avsevärt fler fall än förut.

Av flera skäl är det av vikt att kunna följa hovrätternas rättstillämpning. Här skall bara nämnas följande:

a) Eftersom allt fler mål stannar i hovrätten kan hovrätternas avgöranden tänkas bli vägledande på stora områden, särskilt där HD ej ansett prejudikatsintresse föreligga. Det blir därför av betydelse för tingsrätter, advokater och andra jurister att kunna ta del av hovrättspraxis.

b) Om färre mål prövas av HD ökar risken för att de olika hovrätterna utvecklar olika praxis. Å andra sidan ter det sig mer än tidigare angeläget att hovrätternas rättstillämpning är enhetlig. Hovrätterna måste därför beredas möjlighet att ta del av varandras avgöranden.

c) Eftersom HD:s uppgift är att skapa prejudikat där sådana behövs måste HD känna till hur domstolarna faktiskt dömer. I viss utsträckning får HD sådan kännedom vid dispensprövningen. För en vidare överblick över rättstillämpningen behöver HD också känna till avgöranden som ej överklagats.

¹ Utgör en omarbetning av en diskussionspromemoria 29.3.1971.

För internt bruk har fem av de sex hovrätterna register över sådana avgöranden som bedöms vara av framtida intresse.

En del hovrättsavgöranden publiceras i Svensk Juristtidnings (SvJT) referatavdelning. Enligt uppgift från tidningens redaktion rör det sig om cirka 50 rättsfall per år, upptagande ungefär 100 sidor. Enligt tankegången när denna referatsamling kom till behandlar dessa fall vanligtvis processuella och andra juridiskt-tekniska frågor snarare än sådana som är av mera allmänt intresse. Referaten är i allmänhet korta vilket torde innebära att större mål sällan refereras där. Vid varje hovrätt finns en rättsfallsrapportör som sänder in referat av de mål som anses lämpliga att publicera. Nagra enhetliga principer för urvalet av mål finns ej. Till rättsfallsavdelningen hör ett ärligt alfabetiskt sakregister samt ett systematiskt och ett alfabetiskt tioårsregister.

Hovrätterna har numera knutits till Rättsväsendets informationssystem (RI) och sänder således in uppgifter om avgjorda brottmål på därför avsedda blanketter för införande i kriminalregistret m.m.

Under de senaste åren har till hovrätterna inkommit i runt tal 9 000 mål, varav 1 700 tvistemål, 4 300 brottmål och 3 000 besvärsmål. Samtidigt har prövningstillstånd sökts i cirka 300 tvistemål, 800 brottmål och 300 besvärsmål, tillhoppa omkring 1 400 mål. Omkring 7 600 mål har således stannat i hovrätten. Mot denna bakgrund kan sägas att nuvarande rättsfallspubliserings på intet sätt är tillräcklig för att spegla hovrättspraxis. Jämfört med många andra länder är möjligheten att ta del av domstolspraxis i Sverige dålig. Dessa överväganden leder fram till att man, särskilt med hänsyn till begränsningen av fullföljdsrätten till HD, bör söka förbättra åtkomsten av hovrättspraxis.

Databehandling

ADB-tekniken erbjuder ökade möjligheter att registrera och överblicka juridiska texter, bl.a. rättsfall. Dess förmåga att lagra och sortera ett stort material är här av värde. Olika metoder att använda tekniken finns. Den ena är att beskriva rättsfallet med hjälp av vissa i förväg bestämda nyckelord, t.ex. konkurs, förmånsrätt osv., varefter dessa ord jämte uppgift om rättsfallets nummer m.m. lagras i datorns minne. En likartad metod är att hänföra rättsfallet till viss lagparagraf. En principiellt annorlunda metod är att lagra hela texten i de berörda domarna, varefter datorn sorterar bort betydelselösa ord och ordnar upp de kvarvarande orden, som då fungerar som nyckelord.

Nackdelen med den första metoden är att det kan vara svårt att passa in ett givet fall under de tillättna nyckelorden. Den förutsätter också ett omfattande arbete på att bygga upp en lämplig nyckelordlista och ett visst analyserande arbete för varje rättsfall. Även den andra metoden har vissa nackdelar. En är att det är tämligen dyrt att i dator lagra en så stor textmassa som det snart blir fråga om. En annan och viktigare är att den som söker efter rättsfall löper stor risk att missa ett sådant av den anledningen att texten saknar de nyckelord som sökaren använder. Det

har nämligen visat sig att en domare mycket väl kan skriva om en rättsfråga utan att använda de ord som vanligen brukas för att karakterisera denna. Även denna metod fordrar således en manuell genomgång för eventuell komplettering med nyckelord. Dessa nackdelar gör sig inte på samma sätt gällande i fråga om författningstext.

Det bästa då det gäller rättsfall synes vara att kombinera de båda metoderna så att man gör ett kort sammandrag, i det följande kallat *notis*, och behandlar det med full-texttekniken, så att varje i notisen ingående ord, som ej är betydelselöst, får fungera som nyckelord. Den som utarbetar notisen ser därvid till att den innehåller karakteristiska ord. Han kan också komplettera med hänvisning till lagrum.

Det finns även olika metoder att låta sökaren ta del av det som lagrats i datorns minne. Den ena är att samla ihop frågor från olika sökare och behandla dem i datorn med viss tids mellanrum. Eftersom den som söker efter rättsfall vanligen vill ha svar omedelbart torde denna metod vara utan större intresse. Den andra är att låta sökarna stå i direkt kontakt med datorn genom en terminal, t.ex. en skrivmaskins- eller en bildskärms-terminal, och ha mer eller mindre permanent tillgång till datorn, t.ex. ett visst antal timmar per dag. Detta är en dyr metod om man skall ha ett väl utbyggt terminalnät. Det synes ej möjligt för en större avnämmarkrets att använda denna metod för rättsfallssökning i Sverige under de närmaste åren.

Ett lämpligt sätt att utnyttja datorns lagrings- och sorteringskapacitet är att låta den med jämna mellanrum producera olika former av tryckta register (helst framställda genom automatisk fotosättning) som kan vara tillgängliga i juristens arbetsrum eller bibliotek just i det ögonblick han behöver dem. Förutom sådana register bör naturligtvis de mest väsentliga rättsfallen finnas tillgängliga i form av tryckta *referat*. I övrigt torde den intresserade få inhämta ytterligare upplysningar från respektive domstol, t.ex. genom att ta del av akten.

För regeringsrätten och kammarrätterna har nyligen byggts upp ett terminalbaserat system för diarieföring och statistikrapportering. Olika formella uppgifter, såsom partsnamn, målnummer o.dyl., om varje mål skrivs kontinuerligt in i datorn och är sedan direkt åtkomliga för informationssökning över terminal. På försök skall även ett mer eller mindre fullständigt sammandrag av de mer intressanta rättsfallen tillföras datorn. Dessa sammandrag skall dels finnas tillgängliga för sökning, dels utgöra grundval för en tryckt årlig bok för de nämnda domstolarnas rättsfall.

Även för högsta domstolen och hovrätterna håller ett diarieförings- och statistikrapporteringssystem på att byggas upp. Några åtgärder för omläggning av dessa domstolars rättsfallspublisering har däremot inte vidtagits.

Förslag: En tidskrift för hovrättsfall

De flesta domar som ges av hovrätterna saknar allmänt intresse, varför det inte synes vare sig önskvärt eller genomförbart att göra alla avgöranden allmänt tillgängliga. Å andra sidan bör betydligt fler än f.n.

vara tillgängliga i någon form. Vilket antal som man skall ta som riktpunkt är en bedömningsfråga.

Från ansvarige utgivaren för SvJT har inhämtats att tidningen saknar resurser för en väsentlig utökning av rättsfallsavdelningen. Högst en fördubbling skulle vara möjlig. Detta synes ej vara tillräckligt för att tillgodose önskemålet om en överblick över hovrättspraxis.

För att skapa ett underlag för vidare diskussion uppställs här som ett önskemål att minst 600 hovrättsavgöranden göres tillgängliga i form av notiser och att av dem 200 också ges ut såsom referat. Såväl notiser som referat publiceras i en ny tidskrift, förslagsvis kallad Rättsfall från Hovrätterna (RFH). Talen 600 och 200 har bestämts i avsikt att de skall passa för ett bokband per år. Härvid beräknas tre sidor per referat ($200 \times 3 = 600$ sidor) och minst sex notiser per sida ($= 100$ sidor), vartill kommer olika register. Som jämförelse kan nämnas att NJA I för 1968 innehåller 106 referat på 603 sidor, alltså ungefär sex sidor per referat, och 1 624 notiser på 289 sidor, alltså ungefär fem och en halv notis per sida.

Rapportering

För att säkerställa en snabb och tillräckligt omfattande rapportering av rättsfall samt för att underlätta finansieringen av tidskriften synes det böra ingå i hovrätternas tjänsteallganden att lämna meddelanden om intressanta avgöranden. Det synes lämpligt att Kungl. Maj:t föreskriver sådan rapportering.

Det enklaste sättet att få till stand en lagom stor och relativt jämn rapportering synes vara att åtminstone till en början fördela uppgiftsskyldigheten på de olika hovrätterna i förhållande till deras storlek, varefter respektive hovrätt i sin tur delar upp den på sina avdelningar. Man torde nämligen kunna antaga att de intressanta målen är något så när jämnt fördelade. Om man vill ha 600 notiser och 200 referat per år skulle det ankomma på t.ex. hovrätten för Västra Sverige att under året leverera omkring 100 notiser och ett 30-tal referat, vilket skulle göra ungefär 25 notiser och 8 referat per avdelning. Efter några år kanske detta fördelningssystem kan överges.

I samband med att målet avgörs bör avdelningen ta ställning till om det skall rapporteras eller ej samt om det skall ske i form av referat eller enbart som notis.

Notisen författas lämpligen av vederbörande fiskal i samråd med referenten. Det bör ske på en blankett för varje rättsfall. Blanketten bör uppta:

- 1) Uppgift om målet är ett tvistemål, brottmål eller besvärsmål.
- 2) De frågor som målet rör. Om det är flera frågor, t.ex. en om brottet och en om påföljden, eller en materiell fråga och en processuell, upptas varje fråga under särskild punkt. Naturligtvis rapporteras endast de frågor som är av allmänt intresse. Texten, som bör uppta bara ett par rader per fråga, kan utformas tämligen fritt men det bör tillses att den innehåller tillräckligt antal karakteristiska ord och är såpass fyllig att notisen ger tillräcklig upplysning om fallet. Helst bör den formuleras så att

hovrättens avgörande av rättsfrågan framgår, t.ex. "Förmånsrätt i konkurs. En person bevakade en prioriterad och en oprioriterad fordran. Han hade tidigare lyft vissa belopp a conto. Dessa belopp avräknades mot hans bestridande på den prioriterade fordringen."

3) Tillämpliga lagrum anges särskilt för varje fråga.

4) Hovrättens namn, malnummer och domsnummer.

5) Eventuell hänvisning till referat.

En kopia av den ifyllda blanketten kan sparas för internt bruk inom hovrätten tills notisen har publicerats i tidskriften. Det vill synas som om hovrätternas nuvarande interna register härefter i viss utsträckning skulle bli överflödiga.

I fråga om *referat* bör det undersökas om dessa inte oftare än f.n. kan bestå av tingsrättens och hovrättens domar ordagrant återgivna, med uteslutande av eventuellt överflödiga partier. Vid behov torde dock böra kompletteras med utdrag ur andra handlingar i målet. Referat bör också förses med hänvisningar till litteratur och andra rättsfall.

Notiser och referat bör avsändas från hovrätterna snarast möjligt, förslagsvis notiser inom en vecka och referat inom en månad från det avgörandet vunnit laga kraft.

Utformning

Tidskriften bör i likhet med NJA innehålla en notisavdelning, en referatavdelning samt register.

Notisavdelningen torde böra uppta de olika notiserna i den ordning som de kommer in till redaktionen, utan uppdelning på tvistemål, brottmål och besvärsmål, eftersom det då blir lättare att redigera varje enskilt häfte av tidskriften. Notiserna numreras löpande under året. Notiserna skall innehålla de uppgifter som framgår av den ovan nämnda rapportblanketten.

Anm: För att förebygga missförstånd bör påpekas att uttrycket notis här ej används i den betydelse som det har i NJA I. Där innehåller notiserna främst uppgifter om parter, domsdatum, domslut o.dyl., ofta utan att det framgår vilka frågor domstolen haft att ta ställning till. Här är det meningen att notiserna främst skall ange rättsfrågorna, eftersom det är dessa som är av intresse för andra domstolar, advokater m.fl. Notisen kommer här att närmast motsvara vad som kallas rubrik i NJA, men den bör i allmänhet vara fyligare.

Även i *referatavdelningen* bör referaten upptas i den ordning som de kommer in till redaktionen. Det synes lämpligt att referatet får samma nummer som den notis som hör till rättsfallet. Notisen bör återfinnas även som rubrik över referatet. Vidare bör litteraturhänvisningar o.dyl. anges i anslutning till referatet.

Registeravdelningen bör bestå av ett alfabetiskt sakregister (index), vari rättsfallen upptas under nyckelord, ett författningsregister, vari rättsfallen upptas under tillämplad författning, samt lämpligen också ett domstolsregister, vari rättsfallen grupperas särskilt för de olika hovrätterna. Av utrymmesskal torde man i registren böra ange rättsfallen endast genom en hänvisning till rättsfallets notisnummer, i förekommande fall jämte en uppgift om att målet är refererat.

Tidskriften bör utkomma ungefär tio gånger per år, vilket skulle göra i genomsnitt 20 referat och 60 notiser per häfte. Dessutom bör *varje häfte* — till skillnad från t.ex. NJA och SvJT — innehålla de tre redan nämnda registren, något som är av synnerlig betydelse för tidskriftens användbarhet.

Organisation av utgivningen

Eftersom det här är fråga om rättsfall, alltså material som produceras av statliga domstolar, ligger det nära till hands att staten svarar för utgivningen, vilket ju sker med regeringsrättens och arbetsdomstolens avgöranden. Detta ter sig särskilt naturligt om ADB-tekniken tas i anspråk. Om det däremot inte blir aktuellt att skapa en databas synes utgivningen lika väl kunna ske på privat väg, i likhet med NJA och SvJT.

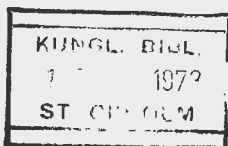
I det följande utgår från att man bygger upp en databas rörande rättsfallen. Det synes då lämpligt att Allmänna Förlaget tar på sig utgivningen av tidskriften.

Även om ADB-tekniken används fordras ett visst mått av redigeringsarbete och löpande samråd med datatekniker om de krav som skall ställas på programmen osv. En möjlighet är att Allmänna Förlaget ger någon därför lämpad jurist i enskilt uppdrag att svara för redigeringsarbetet. En annan möjlighet är att det blivande domstolsverket åtager sig att svara för detta.

Någon bedömning av upplagans storlek kan ej göras utan närmare undersökning. Man vågar dock antaga att samtliga allmänna domstolar, åklagarna, flera andra myndigheter, de flesta advokater samt ett stort antal andra enskilda jurister kommer att hålla sig med tidskriften.

Eftersom det är angeläget att rättsskipningspraxis blir känd för allmänheten och myndigheterna synes det rimligt att staten svarar för en del av kostnaderna. Sålunda skulle *kostnaden* för rapportering täckas genom att denna ingick i domstolarnas tjänsteåligganden. Detsamma skulle gälla redigeringsarbetet, om detta utfördes av domstolsverket.

Den här förordade tidskriften torde väl kunna inpassas i det arbete på registrering av domstolsavgöranden som bedrivs inom R1-projektet. Man skulle kunna överväga att i tidskriften ha också en mindre avdelning för särskilt betydelsefulla icke överklagade avgöranden från tingsrätterna. (I något fall *har sådant* avgörande från underrätt införts i NJA I.) Det är även möjligt att sammanföra den här föreslagna tidskriften med NJA I till en gemensam rättsfallspublikation, varvid även rättsfallspubliceringen från HD skulle läggas upp efter de här föreslagna riktlinjerna.

Kronologisk förteckning

1. Litteraturen i skolan. U.
2. Högskolan. U.
3. Högskolan. Sammanfattning. U.
4. Fastighetstaxering. Fi.
5. Museerna. U.
6. Data och näringspolitik. I.
7. Trygghet i anställningen. In.
8. Radio i utveckling. U.
9. Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. U.
10. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. U. (Utkommer senare)
11. Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. U.
12. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning. U.
13. Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. Ju.
14. Mål och medel i skogspolitiken. Jo.
15. Kommunal planering och detaljhandel. H.
16. Samhället och filmen. Del 3. U.
17. Teknisk översyn av studiemedelssystemet. U.
18. Styrelserepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. Fi.
19. TRU:s försöksverksamhet 1967—1972. U.
20. Varudeklaration — ett medel i konsumentpolitiken. H.
21. Svensk ekonomi fram till 1977. Fi.
22. Utsokningsbalk. Ju.
23. Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser. Ju.

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. [13]
Utsökningsbalk. [22]
Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser. [23]

Finansdepartementet

Fastighetstaxering. [4]
Styrelserrepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. [18]
Svensk ekonomi fram till 1977. [21]

Utbildningsdepartementet

Litteraturen i skolan. Separat bilagedel 4 till litteraturutredningens huvudbetänkande. [1]
1968 års utbildningsutredning. 1. Högskolan [2] 2. Högskolan. Sammanfattning. [3] 3. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning [12]. Museerna [5]
Radio i utveckling. [8]
Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. [9]
Reklamutredningen. Reklam III. Ställningstaganden och förslag. [10] (Utkommer senare) Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. [11]
Samhället och filmen. Del 3. [16]
Teknisk översyn av studiemedelssystemet. [17]
TRU:s försöksverksamhet 1967–1972. [19]

Jordbruksdepartementet

Mål och medel i skogspolitiken. [14]

Handelsdepartementet

Kommunal planering och detaljhandel. [15]
Varudeklaration — ett medel i konsumentpolitiken. [20]

Inrikesdepartementet

Trygghet i anställningen. [7]

Industridepartementet

Data och näringspolitik. [6]

